

Program sodelovanja
Interreg V-A Italija-Slovenija 2014-2020

Okoljsko poročilo in Presoja vplivov na okolje

Priloga Programa sodelovanja odobren
s sklepom C(2015)9285 z dne 15.12.2015

**Program sodelovanja
Interreg V-A
Italija-Slovenija 2014-2020**

Celovita presoja vplivov na okolje

OKOLJSKO POROČILO

**December 2015
(Končna verzija)**

Pripravljen s tehnično podporo:

KAZALO

1	Okvir	4
1.1	Metodologija	4
1.2	Upravni postopek	4
1.2.1	<i>Rezultati vsebinjenja</i>	5
1.2.2	<i>Izid javnega posvetovanja</i>	11
1.3	Opis izvedbe ocene, načina medsebojne interakcije in interakcije programa ter težave, ki so se ob tem pojavile	26
2	Opis čezmejnega sodelovanja Slovenija – Italija 2014-2020	27
2.1	Opredelitev programskega območja, ciljev in dejavnosti	27
3	Opis stanja okolja in predvidenega razvoja	32
3.1	Podnebje in energija	32
3.2	Zrak	37
3.3	Voda	48
3.4	Tla	54
3.4.1	<i>Naravne nesreče</i>	59
3.5	Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost	68
3.6	Krajina in kulturna dediščina	76
3.7	Bivalno okolje in zdravje ljudi	78
4	Skladnost z okoljskimi cilji	84
4.1	Skladnost z okoljskimi cilji na ravni evropske unije	84
4.1.1	<i>Skladnost s poglavitnimi evropskimi direktivami s področja okolja</i>	84
4.1.2	<i>Skladnost s VII. evropskim akcijskim programom za okolje</i>	86
4.1.3	<i>Skladnost z makro-regijskimi strategijami</i>	88
4.2	Skladnost z okoljskimi cilji na nacionalni ravni	92
4.2.1	<i>Skladnost s strategijo okoljskih aktivnosti za trajnostni razvoj v Italiji</i>	92
4.2.2	<i>Skladnost z italijansko nacionalno strategijo prilagajanja podnebnim spremembam</i>	95
4.2.3	<i>Skladnost z italijansko nacionalno strategijo za biotsko raznovrstnost</i>	96
4.2.4	<i>Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji</i>	96
4.2.5	<i>Nacionalni program varstva okolja</i>	96
4.2.6	<i>Nacionalni energetski program</i>	99
4.2.7	<i>Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014-2017</i>	99
4.2.8	<i>Načrt upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja 2009-2015</i>	100
4.2.9	<i>Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015-2020</i>	101
4.2.10	<i>Operativni program oskrbe s pitno vodo</i>	102
4.3	Skladnosti s cilji na lokalni ravni	103
5	Trajnostni okoljski cilji programa	105
6	Omilitveni ukrepi	111
7	Pregled alternativ	120
8	Spremljanje in upravljanje okolja	121
9	Ne-tehnični povzetek	125
	Priloga 1: Elementi za presojo vplivov	143
	KAZALO PREGLEDNIC	159
	KAZALO SLIK	161

1 Okvir

1.1 Metodologija

Dokument predstavlja Okoljsko poročilo v okviru Celovite presoje vplivov na okolje Programa Interreg V Slovenija-Italija 2014-2020¹.

Referenčni predpisi, v skladu s katerimi je bil izveden celoten postopek so, Direktiva 42/001/ES ter nacionalni referenčni predpisi. V Italiji je to Zakonodajna odredba št.152/2006 in njene spremembe in dopolnitve, v Sloveniji pa Zakon o varstvu okolja iz leta 2006 ter njegove nadaljnje spremembe.

Kot je znano predstavlja sestava Okoljskega poročila, skupaj s predhodno fazo vsebinjenja in naslednjo fazo posvetovanja, enega temeljnih elementov, iz katerih sestoji postopek CPVO.

V ta namen izvedene dejavnosti so spodaj na kratko povzete:

- Opis stanja okolja na programskem območju in predvideni razvoj;
- Analiza sočasnosti in usklajenosti med doseganjem ciljev programa ter politikami, napovedanimi v dokumentih za okoljsko področje na različnih ravneh (evropska, nacionalna in lokalna);
- Določitev Trajnostnih okoljskih ciljev Programa;
- Presoja učinkov v programu predvidenih dejavnosti;
- Zaključna faza, v kateri se natančno določijo orodja za okoljski monitoring in vodenje programa, morebitni omilitveni ukrepi ter alternativne možnosti za programsko obdobje.

Pri soočanju z vsakim od teh vidikov so bile upoštevane pripombe in zahteve, ki so jih v okviru posvetov glede vsebinjenja oblikovali pristojni organi CPVO s programskega območja (prim. odstavek 1.2.1).

Posebna metodologija, s katero je bila izvedena vsaka faza, je podrobno razložena v temu namenjenih poglavjih Poročila.

1.2 Upravni postopek

Pri pripravi postopka za izvedbo strateške okoljske presoje na čezmejnem območju smo trčili ob dejstvo, da se je Direktiva 2001/42/ES različno prenesla v nacionalni zakonodaji, pri čemer je sam postopek na različnih nivojih, saj so v Italiji zanj pristojne dežele v Sloveniji pa ministrstva na nacionalni ravni.

Organi, ki so pristojni za postopek CPVO, so shematično prikazani spodaj.

Vodilni organ	Dežela Furlanija-Juljska krajina, služba za evropsko ozemeljsko sodelovanje, državno pomoč in splošne zadeve
Pristojni organ CPVO v Deželi Furlaniji-juljski krajini	Deželni odbor ob podpori Službe za okoljsko presojo
Pristojni organ CPVO v Deželi Veneto	Deželna komisija CPVO s podporo Oddelka za koordinacijo komisij CPVO VIncA NUVV
Pristojni organ CPVO v Republiki Sloveniji	Ministrstvo za okolje in prostor
Organizacije s pristojnostjo na področju okolja	Določijo jih pristojni organi za CPVO

Znano je, da je CPVO postopek vrednotenja, sestavljen iz petih, med seboj povezanih faz: vsebinjenje, prostorsko poročilo, posvetovanja, končna odločitev in spremljanje stanja okolja.

V spodnji preglednici so predstavljeni roki za izvedbo posameznih faz Strateške okoljske presoje, na osnovi odločitev Task Force-a.

¹ Dokument temelji na različici št. 9 programa o sodelovanju z dne 11. junija 2015.

Preglednica 1. Časovni plan in posamezne faze CPVO

FAZA V CPVO	ROKI IN NAČINI
Vsebinjenje	Od 16. 9. 2014 do 1. 10. 2014 Pošiljanje poročila o vsebinjenju vsem organom, ki so pristojni za okoljska vprašanja
Okoljsko poročilo	Skladno z dogovorom z Organom upravljanja
Posvetovanja	v Italiji 60 dni od datuma objave v Deželnem uradnem listu in v Sloveniji 30 dni od datuma potrditve s strani Ministrstva za kmetijstvo in okolje. Z objavo dokumentacije na spletni strani programa in objavo v Deželnem uradnem listu (za italijanske dežele). Z objavo na spletni strani programa in Ministrstva za okolje po predhodni ministrski oceni o primernosti (za Slovenijo)
Končna odločitev	Se še določi
Monitoring okolja	Tekom celotnega trajanja programa

Posvetovanja se izvajajo v skladu s slovenskimi in italijanskimi predpisi, s katerimi se je prenesla Direktiva o CPVO, in sicer v dveh ločenih fazah: faza vsebinjenja in faza Okoljskega poročila.

V posvetovanjih sodelujejo različne organizacije: v prvi fazi, torej pri vsebinjenju, so sodelovale samo organizacije s pristojnostjo na področju okolja in so se od njih pridobila mnenja o obsegu informacij, ki naj se jih obravnava v okoljskem poročilu in o stopnji poglobljanja teh informacij ob upoštevanju narave Programa in značilnosti območja sodelovanja.

V drugi, razširjeni fazi, bodo sodelovale tako organizacije s pristojnostmi na področju okolja, ki so bile že opredeljene v fazi vsebinjenja, kot tudi širša javnost.

Predmet posvetovanja so različni dokumenti: v prvi fazi, torej pri vsebinjenju, bo posvetovanje potekalo o Poročilu o vsebinjenju. V zaključni fazi sta predmet posvetovanja osnutek Okoljskega poročila in osnutek Programa sodelovanja.

1.2.1 Rezultati vsebinjenja

Postopek Strateške okoljske presoje Programa čezmejnega sodelovanja INTERREG V Slovenija - Italija se je začel z dokončanjem faze vsebinjenja v obdobju od 16. septembra do 1. oktobra 2014. V posvet se bili vključeni naslednji organi, pristojni za okoljska vprašanja.

Preglednica 2. Organizacije s pristojnostjo na področju okolja v Republiki Sloveniji

Organizacija / Uprava
Ministrstvo za okolje in prostor
Ministrstvo za kulturo
Zavod RS za varstvo narave
Ministrstvo za zdravje
Zavod za gozdove Slovenije

Preglednica 3. Organizacije s pristojnostjo na področju okolja v Republiki Italiji

Dežela	Organizacija / Uprava
Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina	Centralni direktorat za okolje in energijo
	Centralni direktorat za proizvodne dejavnosti, trgovino, sodelovanj, kmetijstvo in gozdarstvo
	Centralni direktorat za infrastrukturo, mobilnost, prostorsko načrtovanje, javna dela in univerzo
	Služba za varovanje krajine in biotsko raznovrstnost
	Deželna agencija za varstvo okolja (ARPA)
	Pokrajina Gorica
	Pokrajina Pordenone

	Pokrajina Trst
	Pokrajina Videm
	Nacionalno združenje italijanskih občin
	UNCHEM
	Azienda per i Servizi Sanitari n° 1 "Triestina"
	Azienda per i Servizi sanitari n. 2 "Isontina"
	Azienda per i Servizi sanitari n. 3 "Alto Friuli"
	Azienda per i Servizi sanitari n. 4 "Medio Friuli"
	Azienda per i Servizi sanitari n. 5 "Bassa Friulana"
	Azienda per i Servizi sanitari n.6 "Friuli Occidentale"
	Zavod naravni park Julijsko predgorje
	Javni zavod Naravni park Furlanski Dolomiti
	Državna naravna rezervata Kok in Beli potok
	Državna gozdarska služba
	Uprava za povodje rek severnega Jadrana
	Združenje amelioracijskih zadrug Dežele Furlanija Julijska krajina
	Ministrstvo za kulturno dediščino, dejavnosti in turizem
	Generalni direktorat za kulturno in krajinsko dediščino Furlanije Julijske krajine
Dežela Benečija	Oddelek za koordinacijo odborov CPVO VInCA NUVV)
	ARPAV
	Pokrajina Padova
	Pokrajina Benetke
	Pokrajina Rovigo
	Pokrajina Treviso
	Generalni direktor in koordinator za območje
	Upravna služba za ekologijo
	Pokrajina Belluno
	ANCI Benetke
	UNCHEM Benetke
	Uprava za nacionalno povodje rek severnega Jadrana
	Amelioracijska zveza Benečije
	Deželni park reke Sile
	Generalni direktorat za kulturno in krajinsko dediščino Veneta

S strani Dežele Furlanija Julijska krajina smo prejeli skupno tri mnenja (Centralni direktorat za okolje in energijo – Služba za okoljsko presojo; ARPA Furlanija Julijska krajina, Azienda per i servizi sanitari n. 4 "Medio Friuli" Oddelek za preventivo). S strani Dežele Benečija smo prejeli skupaj dve mnenji (Oddelek za koordinacijo odborov CPVO VInCA NUVV; ARPA Veneto). K tem je treba prišteti še mnenje Uprave povodja rek Soča, Tilment, Livenza, Piava, Brenta-Bacchiglione, saj pristojnost uprave presega meje dežel.

V fazi vsebinjenja nismo prejeli nobenega mnenja s strani Republike Slovenije.

V spodnji shemi so povzete vsebine prejetih mnenj, elementi za oceno njihove utemeljenosti ter načini upoštevanja mnenj.

Preglednica 4. Dežela Furlanija Julijska krajina, Centralni direktorat za okolje in energijo, Služba za okoljsko presojo

PRIPOMBA / ZAHTEVA PO DOPOLNITVI	MNENJE IN UPOŠTEVANJE
1) Poudariti je treba, da postopek CPVO razdeljen na 5 faz in ne na 4, ki so bile navedene v predhodnem dokumentu: primerno je vključiti tudi fazo spremljanja v shematsko razčlenitev postopka CPVO	Pripomba se je upoštevala. (prim. 1. poglavje CPVO)
2) Izpostaviti, da je pristojni organ za CPVO v FJK Deželni odbor ob strokovni podpori Službe za okoljsko presojo	Pripomba se je upoštevala. (prim. 1. poglavje CPVO)
3) Prikazati stanje in značilnosti različnih okoljskih elementov: ozračje, podnebje, tla in podtalje, vode (celinske površinske, somornica, morske, podzemne), rastlinstvo, živalstvo in ekosistemi (zemeljski in vodni), pokrajina, prebivalstvo in človekovo zdravje	Pripomba se je upoštevala. (prim. 3. poglavje CPVO)
4) Koristno bi bilo uporabiti model DPSVR z namenom določanja glavnih determinant in pritiskov, ki izvirajo iz človekovih dejavnosti (proizvodnja odpadkov, hrup, izpusti v ozračje, poraba energije, itd.)	Pripomba se je upoštevala. Pri sestavi 3. poglavja je bil uporabljen sistem DPSVR za opis vsakega posameznega okoljskega elementa.
5) V analizo okoljskega konteksta bo vključeno opozorilo o glavnih okoljskih težavah (na primer hidrološke in hidrogeološke nevarnosti, upravljanje odpadkov, itd.) ter opis razvojnih trendov za okoljske vidike, povezane s temi težavami	Pripomba se je upoštevala. Za vsako okoljsko tematiko so bile predstavljene izstopajoče težave, podana je bila tudi kratka ocena razvojnih trendov za vsak uporabljen kazalnik.
6) Na splošno bi bilo zelo koristno, da se, če je možno, izdela osnoven kartografski prikaz stanja kakovosti okolja za različne okoljske matrike	Pripomba se je upoštevala. Obširno so bili uporabljeni kartografski prikazi opisanih pojavov.
7) Dokument, ki ga je pripravil Okoljski organ FJK "Poglavitne okoljske težave in odzivi za ozemlje Dežele Furlanije Julijske krajine" (Odlok Deželnega odbora št. 2405/2013), predstavlja pomembno orodje za določitev prednostnih okoljskih nalog ter za preverjanje usklajenosti s trajnostnimi okoljskimi cilji za FJK. V dokumentu opisane smeri ukrepanja lahko bistveno prispevajo k opredelitvi ustreznih odločitev, ki bodo sprejete v Programu	Pripomba se je upoštevala. Naveden dokument je bil analiziran in upoštevan.
8) Vprašanja Energije in Odpadkov, zajeta med okoljske tematike, so povezana z dejavniki človekovega pritiska in vpliva na okoljske matrike in jih je treba obravnavati v povezavi z družbeno gospodarskimi vidiki.	Pripomba se je upoštevala. Tematike energije in odpadkov so bile analizirane v okviru poglavja o človekovem okolju.
9) Pri izdelavi okvirnih okoljskih ciljev Programa je treba z večjo mero kritičnosti preveriti morebitne načrte in programe, ki veljajo na deželni ravni in zadevajo okoljska vprašanja, ter obenem preveriti tudi njihovo povezanost s Programom.	Pripomba se je upoštevala. (prim. odstavek 4.3)
10) V zvezi z metodologijo presoje se predlaga, da bi se, kolikor je mogoče, opisovali vsi vplivi bolj podrobno, in bi se na primer navedlo tudi vplivno območje in možnost omilitve vplivov, ter bi se presojo izrazilo z ocenjevalno lestvico, z razlago uporabljenih kriterijev. Koristno bi bilo ugotoviti možne sekundarne ali kumulativne vplive, tudi v zvezi z morebitnimi čezmejnimi vplivi.	Pripomba se je upoštevala. (prim. 6. poglavje)
11) V Okoljskem poročilu naj se poseben del nameni Presoji posledic z namenom, da se preveri možne učinke na območja v mreži Natura 2000. Za metodološki pristop naj se, poleg dokumentov Evropske komisije GD za okolje v zvezi s Presoji načrtov in projektov upošteva tudi dokument Ministrstva za okolje, varovanje ozemlja in morje, Ministrstva za kulturno dediščino, dejavnosti in turizem, Višjega raziskovalnega inštituta za varstvo okolja, Dežel in Avtonomnih pokrajin, 2011 "CPVO – Presoja posledic. Predlog za vsebinsko dopolnitev tipov lokacij, združenih na podlagi določenih kriterijev"	Pripomba se je upoštevala (Prilogi »Elementi za oceno pogostosti« in »Presoja sprejemljivosti vplivov na varovana območja«)
12) V Okoljskem poročilu naj se opiše potek sprejemanja in razloge za sprejem programskih odločitev, navede naj se rezultate posvetovanj, kakor tudi morebitne obravnavane alternative in uporabljene kriterije za določitev ciljev in posebnih ukrepov.	Pripomba se je upoštevala. Kar zadeva posvetovanja prim. odstavek 1.2, kar zadeva alternative pa poglavje 8.
13) V Okoljskem poročilu naj se poleg morebitnih omilitvenih in nadomestnih ukrepov proti vplivom opiše tudi predvidene ukrepe za monitoring	Pripomba se je upoštevala. Poglavje 9 v zvezi z okoljskim monitoringom predlaga Organom upravljanja načine izvedbe in organizacije monitoringa.
14) Izbrati kazalnike za monitoring upošteva je metodologijo DPSVR (z ločevanjem različnih vrst kazalnikov: determinante, stanje, pritisk, vpliv, rešitev) in preveriti, ali izražajo cilje Programa in so občutljivi do ukrepov	Pripomba se je upoštevala. Kazalniki uspešnosti se nanašajo na kazalnike, ki so običajno v rabi v nacionalnih okoljskih agencijah ali v EEA.
15) V kazalnik se vnese poglavje na temo Presoje posledic	Prim točka 11.
16) V Uvodu naj se opiše postopek oblikovanja Programa in koordinacijo s fazami CPVO	Pripomba se je upoštevala.

17) Bolj obširno naj se obdela razloge za razdelitev finančnih sredstev in njihovo namembnost ter strateško usklajenost financ z drugimi deželnimi in mednarodnimi programskimi orodji	Prim. predhodno vrednotenje
--	-----------------------------

Preglednica 5. Deželna agencija za varstvo okolja (ARPA) Furlanija Julijska krajina

PRIPOMBA / ZAHTEVA PO DOPOLNITVI	MNENJE IN UPOŠTEVANJE
1) Predlog Okoljskega poročila in predlog Programa sodelovanja se objavijo na spletni strani in v Deželnem uradnem listu, poleg tega pa se jih uradno pošlje pristojnim organizacijam za okoljsko področje	Pristojnosti vodilnega organa
2) V začetnem delu Okoljskega poročila se opiše rezultat uvodne faze, povzetek pripomb, ki jih pošljejo različne v posvetovanje vključene organizacije, navede se način, kako so bile pripombe obravnavane in upoštewane	Pripomba se je upoštevala. (odstavek 1.2)
3) Poleg tega se opiše metode dopolnjevanja med dejavnostmi načrtovanja in dejavnostmi okoljske presoje	Pripomba se je upoštevala.
4) Dejavnosti programa morajo biti jasno opredeljene in povezane s splošnimi in posebnimi cilji. Primerno bi bilo razviti večnivojsko strukturo, ki bi se začela s trajnostnimi cilji, nadaljevala s programskimi cilji in se nazadnje zaključila z dejavnostmi. Na ta način bi lahko natančno ugotovili možne relevantne učinke, ki bi jih izvajanje programskih dejavnosti lahko imelo na okolje in bi se posledično bolj poglobljeno posvetili ustreznim okoljskim vidikom.	Pripomba se je upoštevala. Glej predhodno vrednotenje, v katerem je veliko prostora namenjenega preverjanju logike programa (vzročne povezave med cilji in dejavnostmi). Poglavlje 5 v Okoljskem poročilu opisuje vzročne povezave med okoljskimi cilji in posebnimi cilji Programa.
5) Cilji okoljske trajnosti (glede načinov uporabe, količin in kakovosti okoljskih virov) morajo biti vključeni med splošne cilje tudi po izvedbi CPVO. Ti cilji se prepletajo z gospodarskimi in družbenimi cilji in skupaj določajo programske dejavnosti za uresničitev ciljev	Tematski cilji Programa izhajajo neposredno iz evropskih uredb in niso spremenljivi. Specifični cilji Programa so tesno povezani z okoljskimi cilji skladno z logiko, ki je prikazana v 5. poglavju Okoljskega poročila.
6) V Okoljskem poročilu bi bilo primerno navesti rezultate predhodnega programskega obdobja (2007-2013), predvsem kar zadeva okoljske vidike. Ti podatki so pomembno izhodišče za usmerjanje odločitev za programsko obdobje 2014-2020	Prim. odločitve Organa upravljanja v zvezi z okoljskim monitoringom 2007-2014.
7) V analizi notranje skladnosti je predviden opis sinergij med specifičnimi okoljskimi cilji in sistemom dejavnosti, da se na tej podlagi oceni program s trajnostnimi kriteriji. V primeru nasprotij ali neskladnosti naj se opiše način njihovega reševanja. Primerno bi bilo v posebnem odstavku predstaviti in na kratko komentirati rezultat preverjanja skladnosti.	Analiza učinkov Programa na okoljske elemente je bila opravljena na podlagi preverjanja nivoja usklajenosti med ukrepi in opredeljenimi okoljskimi cilji. Zato se smatra, da ustrezno poglavje izpolnjuje tukaj podano zahtevo.
8) Razširi naj se podteme ali področja, upošteva na primer: kakovost zraka, porabo vode, porabo tal, mestne zelene površine, zvočno onesnaženost s hrupom, porabo energije, itd...	Pripomba se je upoštevala v mejah, ki jo dopušča razpoložljivost podatkov za programsko območje.
9) V zvezi s cilji in naložbenimi prioritetami Programa se predlaga upoštevanje dodatnih tem, kot so: - obnovev opuščeni industrijskih in vojaških območij; - uvedba pristopa "smart community" pri razvoju in iskanju rešitev za povečanje energetske učinkovitosti turističnih objektov; - spodbude za izvedbo zelenih streh na proizvodnih, obrtnih in trgovskih objektih; - elektrifikacija operativne obale s ciljem zmanjševanja okoljskih vplivov zaradi ladijskega transporta	Pripomba se je upoštevala, v mejah relevantnosti in izvedljivosti (glej omilitvene in nadomestne kriterije, 6.poglavje)
10) Določiti referenčne okoljske cilje začenši s pregledom dokumentov (npr. tistih, ki se nanašajo na deželno načrtovanje) v zvezi z vsemi okoljskimi temami, ki so povezane s Programom. Preveriti tudi skladnost z deželnimi načrti za: ozemlje in krajino, energijo, transport, odpadke, upravljanje območij Natura 2000, itd. Primerno bi bilo predstaviti in na kratko komentirati rezultate preverjanja skladnosti v ustreznem odstavku, v katerem bi bili navedeni tudi načini reševanja morebitnih neskladij.	Pripomba se je upoštevala, prim. odstavek 4.3.
11) Kvantitativna in/ali kvalitativna ocena možnih učinkov mora biti narejena z jasnimi in ponovljivimi metodami. Za celovito presojo okoljskih učinkov programa se mora v presoji upoštevati ne le določene učinke posameznih dejavnosti, pač pa tudi sekundarne, kumulativne, sinergične, kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne ter trajne in začasne, pozitivne in negativne učinke. Rezultate analize učinkov je možno v nadaljevanju tudi na kratko grafično prikazati z matriko, v kateri so združeni načrtovane dejavnosti, okoljski dejavniki in različne ugotovljene človekove dejavnosti	Pripomba se je upoštevala, prim. 6. poglavje. Kriteriji presoje so sorazmerni glede na obsežnost programskega območja in nedoločenost ukrepov in lociranja posegov.
12) V nadaljevanju je treba spremljati pravilno izvedbo in učinkovitost omilitvenih in nadomestnih ukrepov s pomočjo ustreznih kvalitativnih in kvantitativnih kazalnikov, ki so opisani v načrtu monitoringa v CPVO.	Pripomba se je upoštevala (prim. monitoring in okoljsko upravljanje)

13) Treba je določiti alternativne načrte in presoditi okoljsko trajnost vsake od alternativ. Okoljske učinke različnih alternativ je treba primerjati med seboj, da se ugotovi, katere so najbolj skladne s kriteriji trajnosti in programskimi cilji.	Pripomba se je upoštevala (Poglavje 7)
14) Ukrepi monitoringa bi morali zajemati tudi: - kazalniki, povezani s cilji in predvidenimi dejavnostmi programa; - občasna kontrola učinkovitosti izvedenih omilitvenih/nadomestnih posegov; - načini in časovni plan monitoringa; - izhodiščni kriteriji za morebitne korektivne ukrepe v primeru nepredvidenih negativnih vplivov; - določitev odgovornosti za monitoring in posredovanje podatkov; - obstoj potrebnih virov (človeških, materialnih, finančnih) za izvedbo in upravljanje monitoringa; - ustrezno urejeno sodelovanje z ustanovami, ki razpolagajo s podatki;	Pripomba se je upoštevala (prim. monitoring in okoljsko upravljanje)
15) - izdelava občasnih poročil, v katerih so predstavljene informacije in razmisleki na podlagi zbranih podatkov med monitoringom	Pripomba se je upoštevala (prim. monitoring in okoljsko upravljanje)

Preglednica 6. Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina, Azienda per i Servizi Sanitari n.4 "Medio Friuli"

PRIPOMBA / ZAHTEVA PO DOPOLNITVI	MNENJE IN UPOŠTEVANJE
1) V Okoljskem poročilu morajo biti opredeljeni specifični ukrepi za doseganje zastavljenih ciljev, še posebej pozorno morajo biti poudarjeni morebitni materialni posegi in posegi na infrastrukturi, ki bi lahko imeli neposredne učinke na okolje in zdravje ljudi. V ta namen se smatra koristno izvesti ne le zunanjo, pač pa tudi notranjo analizo skladnosti, da se preveri ujemanje dejavnosti s predvidenimi cilji.	Pripomba se je upoštevala. Kar zadeva preverjanje skladnosti med specifičnimi cilji Programa in dejavnostmi velja napotitev na predhodno vrednotenje.
2) V Okoljskem poročilu mora biti pozornost usmerjena na tiste predvidene dejavnosti, ki povečujejo pozitivne učinke na različne dejavnike (kot so okolje, gospodarski in družbeni sektor) ter zmanjšujejo negativne učinke.	Pripomba se je upoštevala. (prim. 6. poglavje CPVO)
3) Upoštevati seznam kritičnih območij in ustreznih posegov za preprečevanje in omilitve v CPVO, v Načrtu upravljanja prostora (PGT) in v Deželnem operativnem programu (POR) Evropskega sklada za regionalni razvoj 2014-2020.	Upoštevan je bil dokument "Poglavitne okoljske težave in odzivi za ozemlje Dežele Furlanije Julijske krajine" kohezijska politika 2014-2020.
4) Primerno je upoštevati teme "Cestni promet in stanovanjska območja" in "Zelena ekonomija ter potencialni negativni učinki na zdravje", saj bi načrtovani posegi in programi lahko vplivali nanje.	Pripomba se je upoštevala. Prim točko 3.7.

Preglednica 7. Dežela Veneto - Oddelek za koordinacijo odborov (CPVO – VINCA - NUVV)

PRIPOMBA / ZAHTEVA PO DOPOLNITVI	MNENJE IN UPOŠTEVANJE
1) Jasno mora biti poudarjena vloga, ki jo ima CPVO v fazi izdelave Programa z vidika ugotavljanja morebitnih odstopanj dejanskega razvoja od načrtov, zapisanih v uvodnem dokumentu. Navedene morajo biti smernice glede možnih alternativ, med katere spadajo na primer rezultati javnih soočenj in dodatnih študij	Pripomba se je upoštevala. Čeprav ni na voljo uvodni dokument, saj ni predviden po veljavnih predpisih za kohezijsko politiko 2014-2020, pa temelji CPVO na stalnem preverjanju napredovanja Programa
2) Oceniti je treba predpise / priporočila, ki so jih dali okoljski organi, vključeni v posvetovanja	Pripomba se je upoštevala. Vsa prejeta mnenja so bila ustrezno obravnavana (točka 1.2)
3) Natančno je treba določiti konkretne dejavnosti za doseg navedenih ciljev	Pripomba se je upoštevala. Ukrepi v programu so bili določeni upoštevaje tudi okoljske cilje, ki so bili opredeljeni v okviru CPVO (prim. točko 4.3).
4) Treba je določiti, opisati in oceniti razumne alternative, da se zagotovi ustrezno obravnavo učinkov izvedbe Programa v fazi priprave in pred njihovo potrditvijo	Pripomba se je upoštevala. Poglavje 8 obravnava programske alternative.
5) Okoljsko poročilo mora vsebovati informacije iz priloge VI - Drugi del - Zakonodajne odredbe št.152/2006 ter mora biti sestavljeno skladno z navodili iz 13. člena iste odredbe	Pripomba se je upoštevala. Prim. kazalo Okoljskega poročila.
6) Spremljanje CPVO mora izhajati iz rezultatov in razmislekov, ki so bili opravljeni v zvezi s spremljanjem Programa Slovenija - Italija 2007-2013	Prim. odločitve Organa upravljanja v zvezi z okoljskim spremljanjem 2007-2014.
7) Določiti je treba kazalnike spremembe okoljskega konteksta, s pomočjo katerih se lahko izmeri učinke	Pripomba se je upoštevala. Prim. poglavje o spremljanju okolja.

Programa in so obenem povezani s cilji okoljske trajnosti, da omogočijo učinkovite korektivne odzive ali dodatne nadomestne ukrepe	
8) Kazalniki morajo upoštevati vse pomembne učinke, vključno s sekundarnimi, kumulativnimi, neposrednimi in posrednimi, sinergičnimi, kratko-, srednje- in dolgoročnimi, trajnimi in začasnimi, pozitivnimi in negativnimi	Pripomba se je upoštevala (Poglavje 6)

Preglednica 8. Deželna agencija za preventivo in varovanje okolja Veneta - Direktorat v Padovi

PRIPOMBA / ZAHTEVA PO DOPOLNITVI	MNENJE IN UPOŠTEVANJE
1) Predlagamo, da se podtemo "Zaščitene vrste" vključi v temo Območja z naravovarstvenim statusom in biodiverziteta	Pripomba se je upoštevala. Prim. del z opisom stanja okolja.
2) Predlagamo, da se oceni potrebo po vključitvi dodatnih snovi v parametre iz podteme emisij onesnaževal (npr. IPA, NO _x , O ₃) glede na dejavnosti, ki bodo v nadaljevanju predlagane	Pripomba se je upoštevala. Prim. del z opisom stanja okolja.
3) Izpostavljamo, da je okoljska tema "Podnebne spremembe" pretirano razdrobljena med specifične podteme v primerjavi z drugimi prisotnimi temami	Odstavek je bil preoblikovan. Ne smemo pozabiti, da 4. odstavek 55. člena Uredbe 1303/2013 nalaga, da mora biti CPVO v primeru vrednotenja Programov ESRR izvedena ob upoštevanju zahtev glede omilitve klimatskih sprememb.
4) Opozarjamo, da je pomembno na podlagi ugotovljenih vplivov določiti kazalnike spremembe okoljskega konteksta, s pomočjo katerih se lahko izmeri učinke programa in so obenem povezani s cilji okoljske trajnosti, da omogočijo učinkovite korektivne odzive ali dodatne nadomestne ukrepe	Pripomba se je upoštevala. Prim. poglavje o spremljanju okolja
5) Navajamo nekatere dokumente, ki obravnavajo stanje okolja v Venetu, še posebej stanje zraka in voda. Dokumenti se lahko koristno uporabijo pri pripravi okoljskega okvirja: http://www.arpa.veneto.it/temi-ambientali/aria http://www.arpa.veneto.it/temi-ambientali/aria/riferimenti/documenti http://www.arpa.arpavinforma.it/indicatori_ambientali/indicatри_ambientali/atmosfera http://www.arpa.veneto.it/temi-ambientali/acqua http://www.arpa.veneto.it/temi-ambientali/acqua/riferimenti/documenti http://www.arpa.veneto.it/temi-ambientali/acqua/file-e-allegati/documenti/acque-marino-costiere http://www.arpa.veneto.it/arpavinforma/indicatori-ambientali/indicatori_ambientali/idrosfera	Dokumenti do bili analizirani in uporabljeni glede na svojo relevantnost z vidika Programa.

Preglednica 9. Uprava povodja rek Soča, Tilment, Livenza, Piava, Brenta-Bacchiglione

PRIPOMBA / ZAHTEVA PO DOPOLNITVI	MNENJE IN UPOŠTEVANJE
1) Treba je upoštevati naslednje ureditvene dokumente, ki jih je sestavila imenovana uprava: - Načrt upravljanja povodij Vzhodnih Alp; - Delni načrt hidrogeološke ureditve rek Soča, Tilment, Piava, Brenta-Bacchiglione; - Projekt delnega načrta hidrogeološke ureditve porečja reke Bela; - Delni načrt hidrogeološke ureditve porečja reke Livenza, Prva varianta projekta; - Delni načrt za varnost vode v srednjem in spodnjem delu porečja reke Piave; - Delni načrt upravljanja vodnih virov porečja Piave; - Delni načrt za varnost vode porečja Livenze - porečja pritoka Cellina-Meduna; - Delni načrt za varnost vode v srednjem in spodnjem delu porečja reke Tilment; V pomoč se morda lahko uporabi tudi naslednje dokumente: - Uvodni dokument projekta posodobitve Načrta upravljanja povodij Vzhodnih Alp; - dokumentacija, namenjena za pripravo Načrta za upravljanje poplavne nevarnosti, ki je še vedno v delu	Pripomba se je upoštevala. Načrt upravljanja povodij Vzhodnih Alp je bil uporabljen v tem poročilu.
2) Uprava povodja izraža interes za razvoj TC6 "Varovanje okolja in učinkovito izkoriščanje virov" zaradi skladnosti in sinergije s cilji, ki so povezani z izvedbo Direktive o vodah 2000/60/ES.	Pričakuje se odločitev Organa upravljanja.

1.2.2 Izid javnega posvetovanja

Posvetovanja z javnostjo so na italijanskem in slovenskem ozemlju potekala med 1. julijem 2015 in 2. septembrom 2015, na podlagi teh so bile posredovane opombe, ki so navedene v naslednji tabeli, v kateri so povzeti tudi načini upoštevanja pripomb v Okoljskem poročilu. Ta verzija OP torej upošteva in vključuje opombe, ki so prispele v fazi javnih posvetovanj ter navodila, ki so jih posredovali pristojni organi za celovito presojo okoljskih vplivov v okviru svojih utemeljenih mnenj.

Preglednica 10. Pripombe in prošnje za dopolnitve, prejete v času javnega posvetovanja

A. Pripombe, prejete v času javnega posvetovanja na italijanskem ozemlju.

Organ, ki je posredoval opombo	Pripomba (povzetek)	Predlog za način upoštevanja v Okoljskem poročilu (OP) in/ali v Programu (PS)
Služba za upravljanje povodja Soče, Timentana, Piave, Brente-Bacchiglione	<p>Pripomba št. 1: V fazi vsebinjenja ocena zunanje skladnosti s trenutnim sistemom programskega načrtovanja ni bila izvedena za vse navedene akte v okviru programskega načrtovanja (ki jih je navedel ta organ). Upošteval se je samo načrt za upravljanje povodij v vzhodnem delu Alp. V analizo skladnosti je potrebno vključiti tudi ostale načrte za upravljanje povodij, ki so bili navedeni.</p>	<p>Opomba se bo verjetno upoštevala tako, da se bo v OP vključila zunanja ocena skladnosti z dokumenti za načrtovanje upravljanja, ki bo skladna z obsegom Programa in dovolj podrobna v analizi drugih upoštevanih okoljskih elementov. Prav tako naj omenimo, da je za čezmejni program potrebno zagotoviti ustrezno ravnovesje v podrobnosti obravnave posameznih tematik na italijanski in slovenski strani (ni pravilno navesti celoten sistem načrtovanja za Italijo in obenem ne omeniti načrta za Slovenijo).</p>
	<p>Pripomba št. 2: V zvezi z opredelitvijo omilitvenih ukrepov za preprečevanje morebitnih negativnih posledic delovanja vode v okviru programske osi 1 in 3 navajamo "Varnostne ukrepe za zajemanje vodnih teles za rabo v hidroelektrarnah" v okviru posodobitve Načrta upravljanja voda v vzhodnih Alpah, odstavek 2.1.4.2, knjiga 7.</p>	<p>Opomba se bo upoštevala v OP tako, da se med splošna previdnostna načela, ki se morajo upoštevati v izvedbeni fazi vključi tudi "Varnostne ukrepe za vodna telesa, ki se zajemajo za uporabo v hidroelektrarnah". Ti ukrepi se bodo lahko upoštevali tudi pri opredelitvi kriterijev za višino dodeljenih razpisnih sredstev.</p>
	<p>Pripomba št. 3: Upoštevati je potrebno ukrepe za spremljanje, ki so bili oblikovani v okviru postopkov celovite presoje okoljskih vplivov in vključeni v Načrt za upravljanje voda in Načrt za upravljanje poplavnih tveganj.</p>	<p>OP je potrebno v poglavju 8, ki govori o okoljskem spremljanju, dopolniti s podrobnimi podatki in upoštevati predloge Uprave za povodje in ARPE v FJK (prim. s pripombo 9).</p>
	<p>Pripomba št. 4: Opozarjamo na možnost, da se v okviru osi 3 in 4 upoštevajo, poleg že navedenih načrtov, tudi naslednje pomembne pobude: Laboratorio Isonzo 2010; Laboratorio Vipacco; Projekt ASTIS; Projekt CAMIS</p>	<p>Program bo upošteval pripombo v opisnem delu oddelka 1, odstavek 1.1.1.3 "Analiza situacije na programskem območju" - Naravni in kulturni viri - v opisu vodnih tokov na upravičenem območju. Navedejo se referenčne iniciative. Zaradi omejitve števila črk ni mogoče dodati opisov pobud, ki bi bile omenjene v OP.</p>
Dežela FJK - Glavni direktorat za okolje in energijo - Geološki oddelek	<p>Pripomba št. 5: V okviru osi 3 v celoti manjka posebni cilj, ki se nanaša na geološko in potresno tveganje na programskem območju</p>	<p>Čeprav ni naveden kot primer aktivnosti, je tematika v zvezi z geološko in potresno ogroženostjo skladna z aktivnostjo "Oblikovanja skupnega načrta in pilotskih aktivnosti za upravljanje okoljskih tveganj in civilne zaščite zaradi zmanjševanja okoljskih tveganj in skupnega ravnanja v nujnih primerih (npr. priprava akcijskih načrtov za prilagoditev podnebnim razmeram in skupni informacijski sistemi za obveščanje o poplavnih ogroženosti ali drugih naravnih nesrečah". Na poziv Evropske komisije niso bili vključeni vsi možni posegi iz kategorij aktivnosti, ki so navedeni v okviru prednostnih osi. Seznam posegov je indikativen in ne dokončen. Tudi tematika geološke in potresne ogroženosti prispeva k doseganju ciljev in rezultatov, ki so navedeni v posebnem cilju 4.1 v okviru prednostne osi 4.</p>
Nacionalni raziskovalni inštitut za oceanografijo in geofiziko	<p>Pripomba št. 6: V okvir prednostnih osi 3 in 4 je potrebno vključiti tematiko potresne ogroženosti in potresnih študij ter pripadajočih razpok na kopnem ter pomorskem in priobalnem območju.</p>	
ARPA FJK	<p>Pripomba št. 7: V zvezi z omilitvenimi ukrepi obstajajo, poleg tega, kar je navedeno v OP, tudi drugi kriteriji dodelitve finančnih sredstev, ki se lahko vključijo v razpise, zaradi česar</p>	<p>To priporočilo je lahko uporabno predvsem v naslednji, izvedbeni fazi oz. od tistega trenutka dalje, ko bo sprejeto okoljsko upravljanje (<i>governance</i>) programa (gl. poglavje 8 v OP), ko bodo navedeni dokumenti lahko v pomoč</p>

	<p>predlagamo, da se v ozir vzamejo naslednji dokumenti/akti deželne uprave Furlanije Julijske krajine:</p> <p>Osnutek Zakona Deželne skupščine št. 107 z dne 9. julija 2015, glede "Zakonskih določb na področju urbanističnih sprememb na občinski ravni in omejevanja izrabe tal", s katerim se na področje proizvodnih in komercialnih dejavnosti uvajajo evropska načela za ničelno izrabo tal do leta 2050; ta načela so skladna s tematskim ciljem 6, še posebej na del, ki se nanaša na "tla";</p> <p>Odlok predsednika Deželne skupščine št. 13 z dne 19. januarja 2015, v zadevi "Zakon. odl. 152/2006, čl. 121. in 16/2008, čl. 13. glede odobritve regionalnega načrta za varstvo rek", ki je namenjena varovanju vodnih virov in njihove trajnostne rabe skladno z določbami Dir. 2000/60/ES;</p> <p>Odlok Deželne skupščine št. 1252 z dne 26. junija 2015 glede "Sprejema regionalnega energetskega načrta", katerega cilj je znižanje stroškov za energijo in zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov s pomočjo trajnostne in racionalne rabe virov; ta načelo so skladna s tematskima ciljema 1 in 4.</p>	<p>pri opredelitvi ustreznih elementov v okviru OP ali PS za kriterije dodeljevanja finančnih sredstev/izbire projektov ob pripravi razpisov.</p>
	<p>Pripomba št. 8: Predlagamo, da se med aktivnosti (tabela 10, poglavje 2 v OP) vključijo: ponovna uporaba zgrajenih železniških prog, ki se trenutno ne uporabljajo oz. študije za spremembo njihove uporabnosti za, na primer, turistične kolesarske poti (ref. Os 2 - Posebni cilj 2.1 - Aktivnosti B2) in sofinanciranje tehničnih postopkov za uporabo deževnice (npr. za namakanje) v okviru inovativnih rešitev za varstvo in učinkovito rabo vodnih virov (ref. Os 3 - Posebni cilj 3.3 - Aktivnosti A3).</p>	<p>Dodamo naj, da lahko Program v zvezi s ponovno uporabo železniških prog sofinancira pilotske projekte in ne same infrastrukture, pri čemer lahko ponovna uporaba železniških prog predstavlja vidik spodbujanja inteligentne mobilnosti v urbanem okolju in spodbujanja manjših izpustov ogljika, kot je določeno v okviru osi 2 in aktivnostih 2. Predlogi aktivnosti za spremembo namembnosti železniških prog v kolesarske steze spadajo v okvir osi 2 in vrsto aktivnosti 2. Seznam aktivnosti v okviru osi 2 je indikativen in ne dokončen. Aktivnosti, ki niso navedene v programu, lahko pripomorejo k doseganju posebnega cilja osi.</p> <p>Predlagana aktivnost uporabe deževnice se lahko vključi v dve aktivnosti v okviru osi 3 in prednostne naloge 6f:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spodbujanje skupnih inovativnih rešitev za varstvo in učinkovito rabo vodnih virov, kot je npr. kapljično namakanje. 2. Prenos znanja in izmenjava izkušenj v zvezi z inovativnimi zelenimi tehnološkimi rešitvami za bolj učinkovito varstvo voda, pri načrtovanju ogroženosti in spodbujanju učinkovite rabe virov.
	<p>Pripomba št. 9: V zvezi z Načrtom spremljanja menimo, da bi Okoljsko poročilo moralo vsebovati vsaj podatke v zvezi z odgovornimi osebami za zbiranje podatkov, časovne okvire za posodobitev in objavo podatkov in morebitne vire,... (prim.: Končno poročilo Konvencije za opredelitev uporabnih kazalnikov za izvedbo Celovite presoje vplivov na okolje (CPVO)", ki so ga pripravile ISPRA in okoljske agencije ter nedavni priročnik "Operativna navodila za evaluacijo in pripravo dokumentacije v</p>	<p>Poglavje 8 v OP bo dopolnjeno s podrobnejšimi informacijami, ki bodo upoštevale navedene predloge.</p>

	<p><i>okviru CPVO</i>", ki ga je pripravila ISPRA (Priročniki in smernice št. 124/20159) in potrdil zvezni svet dne 22.04.2015 kot priporočilo 51/15-CF. Oba dokumenta lahko prenesete s spletne strani organizacije ISPRA).</p>	
	<p>Pripomba št. 10: V zvezi s predlaganimi kontekstualnimi kriteriji obstaja možnost, da se izločijo tisti kriteriji, ki niso tesno povezano z aktivnostmi v Programu oziroma tisti, na katere bi vpliv programskih aktivnosti težko izmerili (npr. podnebje).</p>	<p>Pripomba se upošteva. Na splošno je potrebno kazalnike preveriti še enkrat na osnovi predloga organizacije ARPA Veneto (gl. pripomba 19).</p>
<p>Pokrajina Gorica - Direktorat za razvoj ozemlja in okolje</p>	<p>Pripomba št. 11: Obstaja možnost, da se predvidijo morebitni ukrepi za omilitve negativnih vplivov na okolje, kot je rast števila prebivalcev s stalnim in začasnim bivališčem, zaradi česar bi lahko prišlo do večje porabe vodnih in energetskih virov, večje količine odpadkov, odlagališč, izpustov, itd. Ti omilitveni ukrepi bi lahko dopolnili tiste, ki so že opredeljeni v pogl. 8 "Spremljanje in upravljanje okolja" in se vključili v razpisne objave in mehanizme za izbiro projektov.</p>	<p>Pripomba se upošteva tako, da se dopolni poglavje 6 v OP. Skladno s predvidenimi programskimi aktivnostmi, se bodo pri pripravi javnih razpisov in kriterijev za izbiro prijaviteljev upoštevali elementi, ki zagotavljajo ekološki in trajnostni turizem. V vsakem primeru je potrebno navesti, da je med splošne ocenjevalne kriterije, ki jih določa čl. 5 in veljajo za vse osi, vključeno načelo "Trajnostnega razvoja", kot zahteva čl. 8, Ur. 8 (EU) 1303/2013. Priprava izbirnih kriterijev bo vključena v programsko dokumentacijo, ki je v pripravi.</p>
<p>Dežela FJK - Glavni direktorat za okolje in energijo - Oddelek za okoljske presoje</p>	<p>Pripomba št. 12: V analizi skladnosti s cilji, opredeljenimi na lokalni ravni, je potrebno upoštevati nov Deželni energetski načrt (Piano Energetico Regionale - PER), ki ga je Deželna skupščina sprejela z Odr. Dež. sk. št. 1252 dne 26.06.2015.</p>	<p>Pripomba se upošteva v odstavku 4.3 v OP.</p>
	<p>Pripomba št. 13: V zvezi s poglavjem 6 <i>Ocena vplivov na okolje in omilitveni ukrepi</i> ugotavljamo "pretirano previdnost" glede uporabe vetrne energije oziroma pretirano poudarjanje morebitnih negativnih vplivov "zaradi izrabe tal in vizualnega vpliva".</p>	<p>Pripomba se upošteva v OP, in sicer pri opredelitvi vplivov programskih aktivnosti na tla. S tem namenom se upoštevajo argumenti tega organa, skupaj z navedbami glede energetskega prihranka in obnovljivimi viri energije (izvleček iz dokumenta "INTERREG V-A Slovenija-Italija 2014-2020, osnutek št.9/2015").</p>
<p>Zdravstveno podjetje št. 3 "Alto Friuli - Collinare - Medio Friuli" Oddelek za preventivo</p>	<p>Brez pripomb</p>	<p>--</p>
<p>Zdravstveno podjetje št. 4 "Friuli Centrale" Oddelek za preventivo</p>	<p>Pozitivno mnenje, brez pripomb.</p>	<p>--</p>
<p>Lokalna zdravstvena služba št.12 v Benetkah</p>	<p>Ne poda zadevnega mnenja.</p>	<p>--</p>
<p>Pokrajinska uprava Benetke - Okoljske politike</p>	<p>Pripomba št. 14: Strinjanje z vsemi tematskimi cilji in pripadajočimi aktivnostmi. Navaja, da Program ne vsebuje vsebin, povezanih z rabo tal. Predlaga, da se Program uskladi z aktivnostmi, ki so predvidene za prilagajanje podnebnim razmeram, prednostna os 2, in sicer: A. aktivnosti namenjene omejevanju obsega rabe tal, na primer dodeljevanje sredstev za sanacijo opuščanih urbanih območij in spodbujanje energetske učinkovite gradnje z manj izpusti.</p>	<p>ETS ne predvideva sofinanciranja infrastrukturnih posegov. Pri izbiri ciljev in aktivnosti Programa se je bilo potrebno osredotočiti na določene posege. Ti so bili izbrani na podlagi javnih posvetovanj z deležniki (<i>stakeholders</i>). Dobljeni rezultati ne kažejo interesa za te posebne vrste aktivnosti.</p>

	B. aktivnosti, ki bodo spodbudile sanacijo neprepustnosti tal in pripomogle k manjšemu učinku "vročinskih otokov"	
Lokalna zdravstvena enota št.19 za Veneto	Ne poda mnenja	--
Lokalna zdravstvena enota št.18 za Veneto	Ne poda mnenja	--
ARPA Veneto	<p>Pripomba št. 15: Poglavlje 3, Opis okoljskega stanja</p> <p>A. Odstavek 3.1: Podnebje in energija - možne rešitve Možna rešitev "spodbujanja trajnostne rabe energije, uporabe biomase in industrijskih ostankov" lahko vpliva na kakovost zraka (dejansko izgorevanje biomase v gospodinjstvih predstavlja najpomembnejši regionalni vir izpustov PM10)</p> <p>B. Odstavek 3.2 Zrak – šibke točke V deželi Veneto so presežene vrednosti benzo(a)pirena, zato je potrebno med šibke točke navesti nujno upoštevanje zakonskih omejitev.</p> <p>B. Odstavek 3.2 Zrak – možne rešitve Predlagamo naslednje dopolnitve možnih rešitev: Večja energetska učinkovitost in nove gradnje s porabo energije blizu nič Postavitev mrež za daljinsko ogrevanje zaradi vrednotenja toplote in zmanjšanja virov emisij Posodobitev javnega in zasebnega voznega parka z električnimi vozili ali vozili na mešan pogon Aktivnosti za zmanjšanje izpustov amoniaka in prašnih delcev (tudi sekundarnih) v kmetijstvu Slika 6 Postaje za spremljanje na programskem območju: postavitev se ne ujema s trenutno postavitvijo: preverite referenčno spletno povezavo Tabela 14: posodobljeni podatki za 2014 kažejo trend izboljšanja za PN10 in NO2 in stabilen trend za O3: preverite referenčno spletno povezavo</p> <p>D. Odstavek o vodi: <u>Morska voda:</u> 1. Kazalnik TRIX: na voljo so novejši podatki 2. Ekološko in kemijsko stanje (skladno z direktivo 2000/60/ES) je navedeno v omenjenih dokumentih 3. vnese se sklic na Direktivo 2008/58/ES v zvezi z opredelitvijo kazalnikov, GES (Good Environmental Status oz. dobrega</p>	Vse pripombe se upoštevajo in vključijo v opis stanja okolja, razen tiste pod točko C, ki se nanaša na sliko 6, ki kaže mesta spremljanja, za katero smo namensko uporabili podatke iz baze EEA zaradi razpolaganja s podatki, ki jih lahko primerjamo na italijanski in slovenski strani.

	<p>okoljskega stanja), ciljnih skupin in programov spremljanja <u>Brakične vode:</u> 1. Ekološko in kemijsko stanje (skladno z direktivo 2000/60/ES) je navedeno v omenjenih dokumentih Tabela 19: doda se ekološko in kemijsko stanje brakične in priobalne morske vode (navede se tudi v tabeli 53 za monitoriranje)</p> <p>E. Odstavek T1a: Priporoča se opredelitev glavnih vrst tal na območju. Za Beneško pokrajino se uporabi zemljevid 1.50.000 na spletni strani Geoportale Veneto in zemljevid tal za Beneško pokrajino. Odstavek se dopolni z analizo tveganja za degradacijo tal, ki je povezano z različnimi vrstami ogroženosti na tem območju (glej zemljevide na spletni strani Geoportale Veneto) Ločena obravnava naravnih tveganj zaradi njihovega transverzalnega vpliva</p> <p>F. Biotska raznolikost: močvirje La Marice ni opredeljeno kot mokrišče mednarodnega pomena</p> <p>G. Kulturna krajina in zdravje ljudi – odstavek Mestni promet: stavek glede cestnega prevoza je potrebno napisati v bolj splošnem smislu</p>	
	<p>Pripomba št. 16: Poglavje 4, Skladnost z okoljskimi cilji</p> <p>A. Pojasniti ozadje klasifikacije stopnje skladnosti (še posebej nizke stopnje, ki se lahko razume bodisi kot neskladnost bodisi kot neobstoj)</p> <p>B. Odstavek 4.3, Deželni načrt za ravnanje z urbanimi in posebnimi odpadki je bil sprejet</p>	<p>Pripomba se upošteva v poglavju 4.</p>
	<p>Pripomba št. 17: Poglavje 5, Cilji okoljske trajnosti</p> <p>A. tematika podnebja: kazalniki bi se morali nanašati na izpuste toplogrednih plinov (CO₂, CH₄, N₂O) in se osredotočati na prevoznišvo, proizvodnjo energije in ravnanje z odpadki. (podatki na podlagi ocen regionalnih meritev izpustov)</p> <p>B. tematika podnebja: Potrebna je pozornost na vpliv uporabe biomase na kakovost zraka</p>	<p>Vse pripombe se upoštevajo in vključijo v besedilo poglavja 5 in v tabelo št. 50.</p>

	<p>C. tematika zraka: dopolniti je potrebno kazalnike za benzo(a)piren in sledi elementov (As, Cd, Ni e Pb), dodati je potrebno kazalnike CO, PM10, PM2,5, NOx in mikro-onesnaževalce (podatki na podlagi ocen regionalnih meritev izpustov)</p> <p>D. tematika vode: med posebne cilje se doda: doseganje dobrega kemijskega stanja in med kazalnike se doda kemijsko in ekološko stanje rek, jezer, lagun in morja</p> <p>E. tematika tal: pomanjkljivi vidiki, ki se nanašajo na dejavnosti in storitve, ki jih omogočajo tla in na tveganje razvrednotenja tal</p>	
	<p>Pripomba št. 18 Poglavlje 6: Ocena vplivov</p> <p>A. Tiskarska napaka v tretji vrstici poglavja 6 (gl. tabelo 52 in ne 53)</p> <p>B. Tematika zraka, podnebja in energije: ocena aktivnosti 3.2.C: spremeniti vrednost v +I>>T in ne 0; ocena aktivnosti 2.1.B: v primeru, če ta aktivnost ne zadeva samo prevoznih sistemov, ampak tudi promocijo energije iz lesne biomase, je lahko vpliva na oddelek Zrak negativen Podrobnejša opredelitev omilitvenih kriterijev za vse predvidene osi, ne samo za os 1 Še posebej v primeru spodbujanja uporabe energije in lesne biomase je nujno potrebno predvideti posebne ukrepe (npr: sisteme za nižanje izpustov v večjih kotlovnica, uporaba naprav z nizkimi vrednostmi izpustov in visoko energetska zmogljivostjo, uporaba visoko kakovostnih lesnih goriv, itd.)</p> <p>C. Tematika vode: aktivnost 3.2.B bi lahko imela v celoti pozitiven ++I>>P in ne negotov učinek</p> <p>D. Tla: aktivnost 2.1.B: morebitni negativni vplivi zaradi infrastrukturnih posegov, torej je presoja negotova –D>P. aktivnost 4.1.A kaže neskladnost simbolov (negotov vpliv) in pripadajočih opisov (pozitiven)</p>	<p>Vse pripombe se upoštevajo in vključijo v besedilo poglavja 6 in v tabelo št. 52.</p>
	<p>Pripomba št. 19 Poglavlje 8, Spremljanje</p> <p>A. Tematika podnebja in energije: dodajo se naslednji kazalniki: izpusti toplogrednih plinov (CO2, CH4, N2O), na splošno pa svetujemo, da se vključijo nekateri od 8 kazalnikov podnebnih sprememb, ki so navedeni na str. 18 v OP). Kazalnike podnebja je potrebno navesti kot trend v zadnjih dvajsetih letih, z vidika</p>	<p>Pripomba se upošteva v poglavju 8 v OP. Za spremljanje se opravijo tri meritve: prva meritev 1 ali 2 leti od začetka izvajanja prvih projektov, druga meritev približno na polovici programskega obdobja in tretja meritev po zaključku vseh projektov. V zvezi z viri, namenjenimi za aktivnosti spremljanja, se programski partnerji še vedno pogovarjajo o višini sredstev za tehnično pomoč v okviru stroškov za</p>

	<p>odklona od povprečja.</p> <p>B. Tematika zraka: zamenjati kazalnike za SO₂ in CO s povprečnimi letnimi koncentracijami benzo(a)pirena, As, Cd, Ni, Pb; dodajo se izpusti v ozračje za CO, PM₁₀, PM_{2,5}, NO_x in mikro onesnaževalce (skupne vrednosti v regijah in pokrajinah v prevozništvu, proizvodnji energije in ravnanju z odpadki)</p> <p>C. Tematika vode: glejte pripombe v okviru poglavja 3 (doda se ekološko in kemijsko stanje brakičnih ter priobalnih morskih voda)</p> <p>D. Tla: oglejte si geološke okoljske kazalnike na povezavi organizacije ARPAV</p>	upravljanja Programa (med njimi je tudi spremljanje).
--	--	---

B. Ugotovitve in komentarji po posvetovanju v Sloveniji.

Institucija, ki je podala komentar	Komentar (povzetek)	Predlog spremembe v okoljskem poročilu (CPVO) ali programu (OP)
Ministrstvo za okolje in prostor	Komentar 1: Postopke celovite presoje vplivov na okolje vodi Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje je bilo namreč ukinjeno	Komentar je upoštevan.
	Komentar 2: Okoljsko poročilo na str. 20 navaja, da si je EK v Podnebnem svežnju zadala cilj zmanjšanja emisije toplogrednih plinov za 20% na evropski ravni, obenem pa za 20% povečala uporabo obnovljivih virov energije ter izboljšala energetske učinkovitost za 20%. Opozarjamo, da je Evropski svet oktobra lani potrdil nove, bolj ambiciozne podnebno-energetske cilje EU do 2030, in sicer da bo EU do leta 2030 zmanjšala emisije toplogrednih plinov za vsaj 40% glede na leto 1990, da bo povečala delež obnovljivih virov v končni porabi energije za vsaj 27% ter da bo izboljšala energetske učinkovitost za vsaj 27%.	Komentar je upoštevan.
Zavod za gozdove Slovenije	Komentar 1: Menimo, da bi glede na obravnavano tematiko z velikim poudarkom na trajnosti in okolju, moral biti med »organizacijami s pristojnostjo« vključen tudi Zavod za gozdove Slovenije.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 2: Iz Programa je razvidno, da so pri njegovi izdelavi upoštevani tudi nekateri podatki, ki jih zbira Zavod za gozdove Slovenije (gozdni požari, požarna ogroženost), vendar pa bi bilo z gozdarskega področja potrebno upoštevati še nekatere vsebine. Tako je na primer pri opisu stanja za gozdove naveden le podatek o njihovi površini na podlagi projekta Corine, njihov potencial za trajnosten gospodarski razvoj pa ni niti omenjen. Slovenija ima o gozdovih seveda znatno boljše podatke, kot jih je lahko zagotovil projekt Corine.	Kazalniki projekta Corine so bili uporabljeni zato, ker podajo sliko v obeh državah, vključenih v Program.
	Komentar 3: Stran 51 3.5 Zavarovana območja in biotska raznovrstnost - v	Komentar bo upoštevan tako da bo omenil tudi varovalne gozdove in

Institucija, ki je podala komentar	Komentar (povzetek)	Predlog spremembe v okoljskem poročilu (CPVO) ali programu (OP)
	<p>povezavi s prejšnjo pripombo je gotovo tudi pomanjkljivost, da v Programu niso varovalni gozdovi in gozdni rezervati v poglavju niti omenjeni, čeprav so oboji zavarovani z Uredbo Vlade RS (Ur. l. RS, št. 88/05 in nasl.)</p> <p>Komentar 4: Stran 38 in nasl.: 3.4 Tla – poglavje 3.4 Tla je nekoliko neustrezno obravnavano ali poimenovano. Neposrečen prvi stavek, da je »kakovost tal tesno povezana s stanjem drugih delov okolja« - neposrečen je izraz »kakovost tal«, ki naj bi v analogiji s kakovostjo voda verjetno nakazoval stanje glede onesnaženosti, kakovost tal pa je mogoče razumeti tudi drugače – naj bi nakazoval na obravnavo stanja tal, v bistvu pa poglavje obravnava stanje in omejitve pri rabi tal oziroma prostora. Zaradi lastnosti tal samih in tudi njihove neposredne rabe (kmetijstvo, gozdarstvo...) verjetno ne bi bilo pomembno navajati npr. karte potresne ogroženosti.</p>	<p>gozdne rezervate.</p> <p>Menimo, da je naslov poglavja »Tla« ustrezen, saj obravnava različna področja (raba tal, naravne nesreče, erozijo, onesnažena območja, požarno ogroženost) zato preimenovanje poglavja v »Raba tal« ne bi bilo smotno.</p> <p>Potresna ogroženost je pomemben dejavnik, in kot tak tudi prepoznan s stani opažanj italijanskih institucij. Pod-poglavje je bilo vključeno tudi na izrecno željo OU.</p>
Zavod Republike Slovenije za varstvo narave	<p>Komentar 1: okoljsko poročilo ni pripravljeno skladno s slovenskimi predpisi s področja presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov na varovana območja, saj presoja za varovana območja (območja Natura 2000 in zavarovana območja) ni podana v dodatku za varovana območja in na podlagi metodologije, predpisane za presojo sprejemljivosti</p> <p>Komentar 2: vrednotenje vplivov plana na uresničevanje okoljskih ciljev plana ni ugotovljeno v predpisanih velikostnih razredih (A,B,C,D,E,X) kot bi moralo biti v skladu z Uredbo o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/2005)</p> <p>Komentar 3: Poglavje 3.5. Zavarovana območja in biotska raznovrstnost naj se oblikuje bolj sistematično. Poglavje mora poleg obravnavanih vsebin (zavarovana območja, ekološko pomembna območja in območja Natura 2000) vsebovati tudi naravne vrednote. Predlagamo tudi preoblikovanje naslova poglavja v npr. »Območja z naravovarstvenim statusom«, saj s prvotnim naslovom ne zajamemo sistema naravnih vrednot.</p> <p>Komentar 4: Pravilno naj se navajajo zavarovana in varovana območja (območja Natura2000 so varovana območja in ne zavarovana, str. 53). Iz besedila za slovenski del obravnavanega območja naj se zamenja besedna zveza »zaščitena območja«, ki je pri nas ne uporabljamo ter nadomesti z »zavarovana območja« (primer na str 53).</p> <p>Komentar 5: Na strani 54 je naveden napačen podatek o številu regijskih parkov na obravnavanem območju (navedeni so trije, na območju sta prisotna le 2), popraviti je potrebno navedbo »regionalni« park v regijski park.</p> <p>Komentar 6: Na strani 54 so na zemljevidu poleg državnih zavarovanj vrisana tudi nekatera lokalna zavarovanja, kar je potrebno ustrezno popraviti ter dodati manjkajoči Regijski park Škocjanske jame.</p> <p>Komentar 7: Na strani 57 so navedene šibke točke za poglavje 3.5, katerim naj se podajo ustrezni predlogi za možne rešitve kot je to navedeno pri ostalih</p>	<p>Komentar je upoštevan. Izdelan je dodatek. (Glej prilogo).</p> <p>Komentar je upoštevan in tabela je dopolnjena tako, da so iz nje razvidni tudi velikostni razredi v skladu z Uredbo.</p> <p>Komentar je upoštevan.</p> <p>Komentar bo upoštevan.</p> <p>Komentar je upoštevan.</p> <p>Komentar je upoštevan in zemljevid je popravljen. Regijski park Škocjanske jame je bil že prikazan, vendar je zaradi merila zemljevida težje viden.</p> <p>Komentar je upoštevan.</p>

Institucija, ki je podala komentar	Komentar (povzetek)	Predlog spremembe v okoljskem poročilu (CPVO) ali programu (OP)
	poglavjih.	
	Komentar 8: Na strani 87 je za poglavje Zavarovana območja in biotska raznovrstnost neustrezen kazalnik (predlagamo dopolnitev vsebine z ustreznimi kazalniki kot npr. dobro stanje kvalifikacijskih vrst ali habitatnih tipov na obeh straneh meje).	Komentar je upoštevan.
	Komentar 9: Na strani 90 so v poglavju Omilitveni ukrepi navedeni povzetki učinkov programa na okolje. Kjer so ugotovljeni negativni vplivi (preglednica 52 oznaka -) jih je potrebno z omilitvenimi ukrepi zmanjšati. Oblikuje naj se primerne omilitvene ukrepe, (npr. da se naložbe/študije za rabo obnovljivih virov energije (vetrne elektrarne, hidroelektrarne...) prednostno usmerjajo izven naravovarstveno pomembnih območij).	Komentar je upoštevan.
	Komentar 10: Na strani 95 in dalje v besedilu so vetrne elektrarne obravnavane v poglavju tla in kulturna krajina, želeli bi opozoriti, da imajo lahko vetrne elektrarne izrazit negativen vpliv tudi na naravo (ptice, fragmentacija habitatov), kar naj se ustrezno vključi v vsebine okoljskega poročila.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 11: Na strani 99 je v poglavju 8 Spremljanje stanja in upravljanje okolja naveden neustrezen kazalnik za poglavje »Zavarovana območja in biodiverziteta«. Predlagamo, da se doda bolj relevantne kazalnike kot npr. upravljanje NATURA območij in dobro stanje kvalifikacijskih vrst ali habitatnih tipov na obeh straneh meje (to je lahko tudi eden izmed kazalnikov učinkov Programa na okolje – kazalnik 3.1.2. v preglednici 54), izboljšano stanje naravnih vrednot, ekološko pomembnih območij ter zavarovanih območij.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 12: Na strani 99 je eden izmed kazalnikov (3.1.1) tudi povečan obisk v krajih s kulturno in naravno dediščino, kar lahko negativno vpliva na stanje določenega naravovarstveno pomembnega območja. Menimo, da je potrebno v okoljskem poročilu opozoriti na to, ter dodati primerne omilitvene ukrepe. Zavedamo se, da na tej stopnji načrtovanja ni mogoče predvideti konkretnih omilitvenih ukrepov, vendar lahko tudi manj konkretni omilitveni ukrepi nakažejo ustrežnejšo smer načrtovanja – npr. območju prilagojeno upravljanje s povečanim obiskom za vse vrste aktivnosti (omilitveni ukrepi naj se zapišejo na način, da se v projektni dokumentaciji ob prijavi projektov v okviru tega programa zahteva opis upravljanja z obiskom, ki ga nameravajo spodbujati ter utemeljitev infrastrukturnih naložb vključno z razlago, kako bodo omiljeni morebitni negativni vplivi). Prav tako bi opozorili, da je skladno z 42. členom ZON za ureditev naravne vrednote za ogledovanje in obiskovanje potrebno dovoljenje ministrstva, pristojnega za ohranjanje narave (razen v kolikor to izvaja upravljavec zavarovanega območja). Prednostna os 3 v dejavnosti A3 namreč v veliki meri cilja na obiskovanje naravne in kulturne dediščine ter dejavnost C5 v okviru iste prednostne osi, ki cilja na pobude in naložbe za izboljšanje dostop do naravnih in kulturnih znamenitosti (stran 14).	Komentar je upoštevan.

Institucija, ki je podala komentar	Komentar (povzetek)	Predlog spremembe v okoljskem poročilu (CPVO) ali programu (OP)
	Komentar 13: Na strani 108 je potrebno pri posebnih trajnostnih ciljih za okolje zamenjati izraz »zaščiten naravna okolja« z naravovarstveno pomembna območja v sklopu okoljskega področja: Zavarovana območja in biotska raznovrstnost ter dodati naravne vrednote.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 14: Na strani 113 so pod poglavjem omilitveni ukrepi navedeni posamezni ukrepi za blažitev/kompenzacijo za področje voda, kjer predlagamo da se napisanemu doda, da je odsvetovano financiranje konkretnih projektov, ki so usmerjeni v raziskave že znano nesprejemljivih lokacij oz. konkretnih posegov.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 15: Predlagamo, da se dopolni poglavje 3 Opis stanja okolja in predvidenega razvoja s problematiko tujerodnih vrst, kar bi bilo glede na stanje v obeh državah v skladu z Uredbo EU parlamenta in Sveta z dne 22.10.2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja tujerodnih invazivnih. Vključitev tematike v poglavje bi predstavljalo podlago za morebitno projektno ukrepanje, ki je predvideno v prednostni osi 3.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 16: Komentar podajamo na omenjene težave pri nastanku okoljskega poročila za biotsko raznovrstnost flore in favne (str. 10), kjer je zapisano, da ni na voljo podrobnih podatkov za celotno območje programa. Podatki so, vendar najverjetneje niso povezljivi na tem nivoju, ker gre za sodelovanje dveh držav, ki imata različni metodologiji zbiranja podatkov.	/
	Komentar 17: Pristojni organ v RS za CPVO ni Ministrstvo za kmetijstvo in okolje temveč Ministrstvo za okolje in prostor, kar je potrebno ustrezno popraviti na mestih kjer se navaja MKO.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 18: Sektor za celovito presojo vplivov na okolje se je preimenoval v Sektor za strateško presojo vplivov na okolje, kar je potrebno v dokumentu popraviti.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 19: Predlagamo, da se po dopolnitvi okoljskega poročila omilitveni ukrepi v program vključijo kot pogoji za izbor projektov.	Omilitveni ukrepi bodo upoštevani kot posebni izbirni kriteriji za projekte v okviru posamezne tematike
Agencija Republike Slovenije za okolje*	Komentar 1: Preglednica 13 – ali je tu mišljena povprečna letna temperatura zraka ali vode?	Komentar je upoštevan. Mišljena je temperatura zraka (kazalnik je bil uporabljen okviru opisa stanja okolja)
	Komentar 2: Poglavje 3.3 – v začetku poglavja omenjamo kmetijstvo in industrijsko proizvodnjo, kaj pa energetika in hidromorfološke spremembe?	Komentar je upoštevan.
	Komentar 3: Drugi odstavek za preglednico 15 - direktiva je poleg ekološkega stanja uvedla tudi kemijsko stanje, ki je pokazatelj onesnaženja s prednostnimi snovmi. Ali je utemeljeno vključeno samo ekološko stanje. Menimo, da bi morali vključiti tudi kemijsko stanje.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 4: Preglednica 16 –vključene so ocene ekološkega stanja rek za Slovenije iz prvega načrta upravljanja voda 2006-2008 in so neprimerne, ker ne omogočajo primerjave ocen v enakem obdobju. Pripravljen je osnutek drugega	Komentar je upoštevan.

Institucija, ki je podala komentar	Komentar (povzetek)	Predlog spremembe v okoljskem poročilu (CPVO) ali programu (OP)
	načrta upravljanja voda, v katerem so tudi ocene ekološkega in kemijskega stanja vodnih teles površinskih voda za obdobje 2009-2013 in nujno je, da se uporabi in navaja ocene stanja za obdobje 2009-2013.	
	Komentar 5: Stran 35, poglavje ki se začne z »Ker se kemijsko in ekološko stanje vodnih teles...« ni definirano kaj je mišljeno kot »splošno stanje« in »ocena zmerno« - potrebno je definirati katero, kemijsko ali ekološko ali samo eno od teh dveh.	Upoštevan je TRIX indeks, kar je sedaj dodatno navedeno.
	Komentar 6: Preglednica 17 – potrebno je navesti kriterije za ustreznost. Ali je to kopalna direktiva?	Da, gre za kopalno direktivo, kar je sedaj dodatno navedeno.
	Komentar 7: Pri podzemnih vodah manjka ocena količinskega stanja po zahtevah vodne direktive.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 8: Preglednica 19 – namesto kazalnika TRIX bi bil primernejši kazalnik ekološko stanje morja.	Se strinjamo s komentarjem, vendar kazalnik ni na voljo za nekatere italijanske dežele.
	Komentar 9: Poglavje »Naravne nevarnosti« spada v vsebino prikaza stanja voda, saj je vsebina opisuje poplavno ogroženost območij. To velja tudi za erozijo in plazljivost povzročenih zaradi vpliva vode, ki je del vsebin zakona o vodah vključno s prikazom ogroženih območij. Prav tako je naslov naravne nevarnosti neprimeren.	Poglavje zaradi strukture dokumenta in smiselnosti poglavij ostaja tam kjer je, medtem ko je bilo poglavje preimenovano v "Naravne nesreče".
	Komentar 10: Preglednica 36 – tema voda – Okoljski cilji so določeni v 4. členu direktive in jih je potrebno povzeti.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 11: Preglednica 46 – ni jasno ali je upoštevan novi načrt upravljanja voda za obdobje 2016-2012	Upoštevan je Načrt upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja 2009-2015, ki je zadnji veljaven. Načrt upravljanja za obdobje 2015-2021 še ni sprejet (se bo še dopolnjeval) zato ni upoštevan.
	Komentar 12: Preglednica 50 - pri površinskih vodah in obalnem morju vodna direktiva zahteva kemijsko in ekološko stanje, pri podzemnih vodah kemijsko in količinsko stanje. Navajanje je treba temu primerno popraviti. Kemijsko stanje površinskih voda v CPVO ni obravnavano, bi ga pa bilo potrebno vključiti. Pri podzemnih vodah pa je vključeno samo kemijsko stanje, ni pa količinskega stanja, ki ga je treba dodati.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 13: Stran 95 - Akcijski načrt obnovljivih virov energije uvršča izgradnjo HE in MHE kot ključni element za rabo obnovljivih virov energije na področju voda. Cilje in ukrepe AN OVE je potrebno vključiti v oceno vplivov oziroma učinkov programa tega okoljskega poročila.	Komentar je upoštevan.
	Komentar 14: Stran 113 – omilitveni ukrepi za področje voda - Ali je to omilitveni ukrep za čezmejni program? Pod poglavjem omilitveni ukrepi ni za področje voda ni podanih konkretnih omilitvenih ukrepov. ne na ravni programa, ne na ravni posameznih posegov znotraj programa.	Komentar je upoštevan in omilitveni ukrepi so ustrezno spremenjeni v skladu z razgovorom z g. Kastelicem na ARSU dne, 9. novembra 2015.
Ministrstvo za kulturo	Komentar 1: Podatki o stanju kulturne dediščine so pomanjkljivi in omejeni izključno na seznam UNESCO svetovne dediščine, kar je neustrezno. Podani	Komentar je upoštevan.

Institucija, ki je podala komentar	Komentar (povzetek)	Predlog spremembe v okoljskem poročilu (CPVO) ali programu (OP)
	morajo biti ustrezni podatki glede števila enot kulturne dediščine, statusa, zvrsti ter stanja teh enot. pomanjkljivo je opredeljen tudi kazalnik, ki se omeji zgolj na območja, vključena na seznam svetovne dediščine UNESCO. Podatki o kulturni dediščini se pridobijo z oddajo vloge na spletni aplikaciji na naslovu http://evrd.situla.org (meni: »Vloga«), v kateri se podatki po odobritvi vloge lahko tudi prevzamejo. V rubriki geografski obseg se izbere tisto območno enoto Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, ki je pristojna za območje občine.	
	Komentar 2: v poglavju 2.1 Opredelitev programskega območja, ciljev in dejavnosti je potrebno dopolniti preglednico 10. Struktura strategije Programa na str. 14 v vrstici Dejavnosti vrste B	Preglednica je dopolnjena tako, da je skladna s strategijo Programa.
	Komentar 3: v poglavju 4.1.1 Skladnost s pglavitnimi evropskimi direktivami s področja okolja manjka navedba nekaterih konvencij, ki sodijo pod področje varstva kulturne dediščine in sicer: Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine Konvencija o varstvu evropskega arhitektonskega bogastva t.i. Granadska konvencija Evropska konvencija o varstvu arheološke dediščine Evropska konvencija o krajini Konvencija o varovanju podvodne kulturne dediščine	Komentar je upoštevan. Evropska konvencija o krajini je že upoštevana (Preglednica 36).
	Komentar 4: Pri ugotavljanju skladnosti s trajnostnimi okoljskimi cilji Programa so neustrezno opredeljeni trajnostni cilji za okolje in sicer (v preglednici 5): splošni cilj mora biti varstvo kulturne dediščine, ne pa tudi ovrednotenje, saj je slednje zakonska pristojnost državne javne službe. posebni cilj mora biti poleg navedenega tudi izvaja ostalih evropskih konvencij navedenih zgoraj, hkrati pa tudi bolj kot za promocijo skrbeti za poučno vrednost kulturne dediščine kazalnik ni ustrezen, saj mora izhajati iz cilja, ki mora biti ohranjanje celovitosti območij in objektov kulturne dediščine.	Okoljski cilji so bili predmet diskusije v fazi vsebinjenja. V okviru programa lahko kot upravičenci nastopajo tudi državne institucije, zato je cilj smiseln. Kot je navedeno v metodološkem okviru Okoljskega poročila, okoljski cilji niso splošni za vsako tematiko ampak so skladni s Programom. Na ta kazalnik so vezani nekateri kazalniki učinka in rezultata OP.
	Komentar 5: v preglednici 53 naj se kazalniki za področje kulturne dediščine ustrezno popravijo skladno z zgoraj navedeno pripombo, saj je potrebno upoštevati vso kulturno dediščino in ne le UNESCO dediščino.	Na ta kazalnik so vezani nekateri kazalniki učinka in rezultata OP.

*Agencija Republike Slovenije za okolje je komentarje na Okoljsko poročilo poslala v obliki neposrednih komentarjev v samem dokumentu, zato so tu povzeti ključni komentarji, ki se nanašajo izključno na vsebino poročila, medtem ko posamezni komentarji glede uporabe terminologije niso izrecno napisani saj so bili vsi v celoti upoštevani.

C. Ugotovitve in komentarji, prejeti ob prejemu odločbe o potrditvi vplivov plana na okolje (št. 35409-104/2015/19 z dne 11.12.2015)

Institucija, ki je podala komentar	Komentar (povzetek)	Predlog spremembe v okoljskem poročilu (CPVO)
Ministrstvo za okolje in prostor	<p>Opis čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 v poglavju 2.1 Opredelitev programskega območja, ciljev in dejavnosti je potrebno dopolniti preglednico 11. Struktura strategije programa na str. 27 v vrstici Dejavnosti vrste B kot sledi – označeno s krepkim.</p> <p>Dejavnosti vrste B (5) priprava in uporaba v praksi skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje, varovanje, izboljšanje privlačnosti in ovrednotenje snovne in nesnovne kulturne dediščine. B1 Dejavnosti za spodbujanje celostnega ohranjanja, razvoja in promocije naravne in kulturne dediščine. B5. Naložbe manjšega obsega v obnovo, prenovo in uporabo kulturne dediščine za ohranitev in izboljšanje njene dostopnosti.</p> <p>Spremljanje in upravljanje okolja v preglednici 54 naj se kazalniki za področje kulturne dediščine ustrezno popravijo skladno z v dokumentu že upoštevano pripombo, da je potrebno upoštevati vso kulturno dediščino in ne le UNESCO dediščino.</p>	<p>Vsebina preglednice 11. Struktura strategije programa je povzeta iz Operativnega programa. Vrste dejavnosti, ki so zapisane v komentarju so financirane v okviru Programa. Seznam predstavljenih ukrepov v preglednici je okviren in je nastal na podlagi odločbe prejete s strani Komisije da je potrebno seznam ukrepov zoožiti. Posledično novih ni mogoče dodajati.</p> <p>Komentar je upoštevan.</p>
Zavod Republike Slovenije za varstvo narave	<p>Popravek na strani 18 (Dodatek), saj so vsebine nepovezljive (tekst in alineje) in slabo definirane – potrebno je dodati naslov alinejam, ki so navedene na omenjeni strani.</p> <p>Ponekod se še vedno uporablja pojem zavarovana območja za območja Natura 2000 (gre za varovana območja zato naj se to popravi).</p> <p>V okoljskem poročilu (stran 116) in dodatku (stran 44) je potrebno dopolniti oziroma bolj razumljivo oblikovati omilitveni ukrep: <i>»raziskave o možnosti naložb za rabo obnovljivih virov ter same naložbe naj se prednostno usmerjajo izven območij z naravovarstvenim statusom. Tovrstne raziskave in potencialni projekti naj vključujejo vsa zakonsko predpisana predhodna preverjanja na nižjih nivojih, kjer naj se upoštevajo ugotovitve ter morebitni omilitveni ukrepi presojevalcev okoljskih poročil«.</i></p> <p>Predlagamo, da se omilitveni ukrep preoblikuje: V sklopu osi 2.1.B in 3.3.A naj se ne izvaja projektov, ki imajo lahko negativni vpliv na biotsko raznovrstnost oziroma na varstvene cilje območij z varstvenim statusom. Projekte naj se prednostno usmerja izven območij z naravovarstvenim statusom. V primeru umeščanja projektov na območja z varstvenim statusom je potrebno utemeljiti, kako bodo omiljeni morebitni negativni vplivi. Utemeljitev naj bo sestavni del prijavnice.</p> <p>Predlagamo, da se oba omilitvena ukrepa doda v program SI-IT kot kriterij za</p>	<p>Komentar je upoštevan.</p> <p>Komentar je upoštevan.</p> <p>Komentar je upoštevan.</p>

Institucija, ki je podala komentar	Komentar (povzetek)	Predlog spremembe v okoljskem poročilu (CPVO)
	izbor projektov.	

1.3 Opis izvedbe ocene, načina medsebojne interakcije in interakcije programa ter težave, ki so se ob tem pojavile

Postopek celovite presoje vplivov na okolje je od samega začetka dalje temeljil na interaktivnem pristopu, ki je omogočal stalno sodelovanje ocenjevalne skupine in deležnikov v Programu (sodelovanje na treh sestankih programske delovne skupine - Task Force - in organizacija ad hoc srečanj z OU in teritorialnimi organi na programskem območju, pristojnimi za celovito presojo vplivov na okolje). Izvedba je vključevala fazo vsebinjenja, ki je bila namenjena izmenjavi ocenjevalne metodologije in vsebin začetne verzije Okoljskega poročila. Po izvedenih javnih posvetovanjih smo upoštevali in preverili način sprejema predloženih pripomb, ki so zbrane v tej dokončni verziji Okoljskega poročila.

Postopek celovite presoje vplivov na okolje je tako še posebej prispeval k usmeritvi programskih izbir k:

1. opredelitvi primernih omilitvenih kriterijev za programske aktivnosti, ki bi lahko vplivale na okolje in predloge, ki bodo v izvedbeni fazi upoštevani pri oblikovanju namenskega sira kriterijev za izbiro/sofinanciranje projektov, ki se bodo prijaviili na razpis in tako izbiro projektnih predlogov približati načelu trajnosti;
2. natančnim navodilom za okoljsko upravljanje v okviru programa, ki bodo zagotavljala upoštevanje zgornjih pripomb in torej pravilno izvajanje Programa z vidika okoljske trajnosti;
3. predlogu minimalnemu svežnju okoljskih kazalnikov, ki jih je potrebno spremljati v rednih intervalih in predlog lokacij za izvajanje okoljskega spremljanja, ki pridejo v poštev v izvedbeni fazi.

Čeprav je pričujoči CPVO že druga tovrstna izkušnja v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija - Italija, ostajajo še vedno prisotne določene težave, ki so sicer bile že izpostavljene tudi ob priliki okoljskega poročila za programsko obdobje 2007-2013.

Predvsem kar zadeva analizo okoljskega konteksta se ugotavlja, da so težave povezane posebej z razpoložljivostjo posodobljenih in primerljivih podatkov za ustrezen nivo prostorskih enot (spomnimo, da je za Program uporabljena prostorska razdelitev nivoja NUTS 3) za obe državi. Da bi se izognili problemom primerljivosti virov, je bil, kjer je to bilo možno, uporabljen evropski vir (EEA), vendar pa je bilo treba za določene okoljske teme poiskati druge lokalne vire (ARPA, SURS), kar je povzročalo probleme primerljivosti podatkov. Glavne težave z okoljskimi podatki so predstavljene v preglednici.

Okoljsko področje	Ključne težave vezane na pridobivanje podatkov
Voda	Ni bilo možno raziskati področja uporabe vode, zlasti glede pritiskov glede na različno rabo
Tla	Ni bilo možno podrobneje raziskati področja rabe zemljišč. Podatki Corine Land Cover so zastareli.
Biotska raznovrstnost flore in favne	Področje rastlinskih in živalskih vrst je bilo obravnavano na splošno. Obe državi v svojih bazah sicer imata določene podatke, vendar niso povezljivi na obravnavanem nivoju.
Onesnaževanje s hrupom	Ni na voljo primernih podatkov na ravni programskega območja glede izpostavljenosti prebivalcev onesnaževanju s hrupom.
Energija	Na ravni programskega območja ni na voljo podatkov za kazalnike Evropa 2020 za področje energije. Podatki so na voljo za različne teritorialne ravni (NUTS 2 ali NUTS1).

Značilnosti in narava Programa so vplivali na stopnjo poglobitve opravljenih vrednotenj. Zlasti ocena z izvajanjem Programa povezanih učinkov na okoljske elemente je bila otežena, ker so programske izbire v veliki meri nedoločene. V tem pogledu mislimo na spisek možnih dejavnosti, ki so zapisane v programskem dokumentu, vendar pa niso nujno izvedljive, poleg tega ni možno vnaprej vedeti, koliko in kateri projekti bodo financirani, predvsem pa ni znano, kje se bodo izvajali. Razlog je v programski in ne načrtovalni naravi predmeta presoje, kar pa je v vsakem primeru skladno z veljavnimi predpisi Evropske komisije. Prav navedene značilnosti so neobhodno usmerjale odločitve v procesu vrednotenja in so včasih onemogočile bolj poglobljeno presojo specifičnih področij, kot je na primer presoja posledic, o kateri govori Direktiva o habitatih.

2 Opis čezmejnega sodelovanja Slovenija – Italija 2014-2020

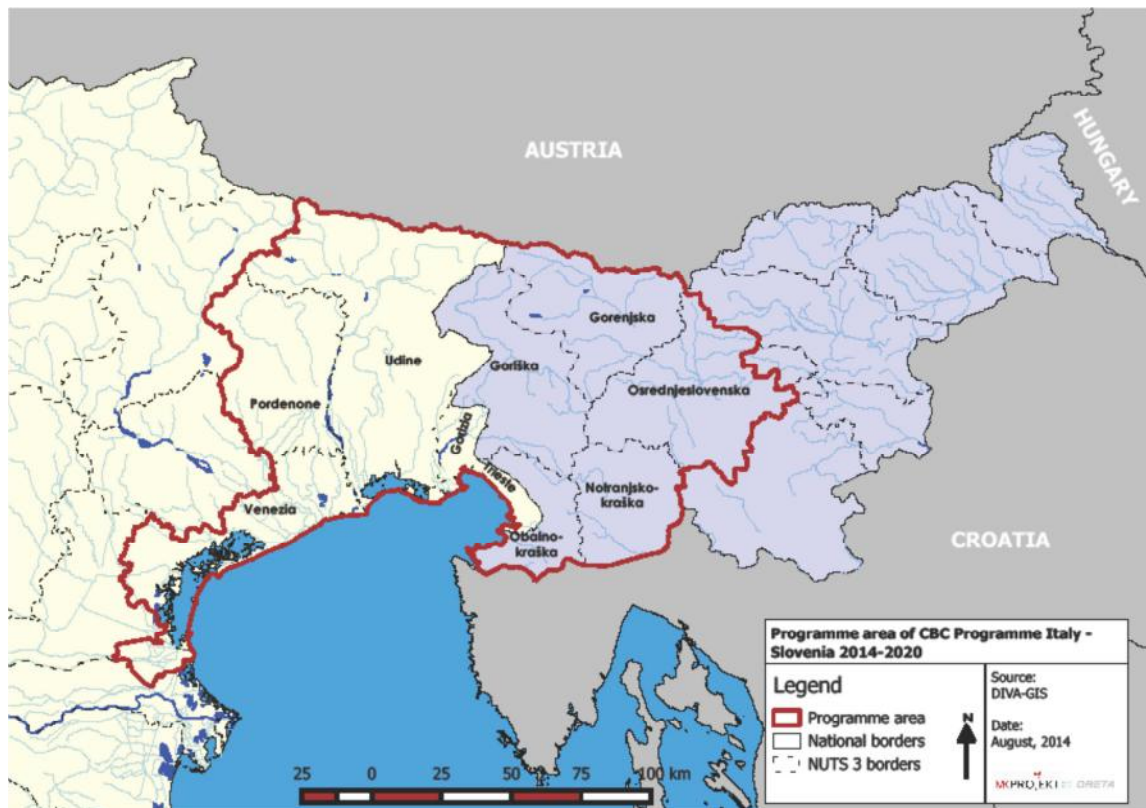
2.1 Opredelitev programskega območja, ciljev in dejavnosti

Program čezmejnega sodelovanja INTERREG V Slovenija Italija 2014-2020 je umeščen v širši okvir kohezijske politike Evropske unije za obdobje 2014-2020 in se izvaja v okviru cilja Evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS). Splošni referenčni okvir predpisov, ki urejajo Program, predstavljajo Uredba (EU) št. 1303/2013 o skupnih določbah o Evropskih skladih, Uredba (EU) št. 1301/2013 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Uredba (EU) št. 1299/2013 o posebnih določbah za podporo cilju "evropsko teritorialno sodelovanje".

Program se izvaja na območju sodelovanja, ki v Sloveniji in Italiji zajema slabih 20 tisoč km² in približno 3 milijone prebivalcev na naslednjih območjih:

- 5 italijanskih pokrajin: Benetke, Videm, Pordenone, Gorica in Trst;
- 5 slovenskih statističnih regij: Notranjsko-kraška, Osrednjeslovenska, Gorenjska, Obalno-kraška in Goriška

Slika 1. Območje sodelovanja

Program bo s svojo strategijo moral prispevati k doseganju ciljev Evropa 2020 za pametno, sonaravno in vključujočo rast. Delovna skupina, ki skrbi za pripravo Programa (Task Force) je na osnovi določil iz predpisov za svojo strategijo izmed 11 tematskih ciljev, ki jih je določila Evropska komisija, izbrala 4 temeljne tematske cilje. Za vsak tematski cilj so se iz Uredb Evropske unije izbrale naložbene prioritete, ki naj bi bile najbolj primerne za območje sodelovanja. Na osnovi teh elementov so se nato določili posebni cilji, ob upoštevanju odkritih izzivov in potreb na območju sodelovanja, in dejavnosti, ki so porazdeljene v makro-dejavnosti (označene na levi kot dejavnosti vrste A, B in C) in možne povezane dejavnosti, kot je prikazano v spodnji shemi.

Preglednica 11. Struktura strategije Programa

Prednostna os 1	Spodbujanje inovacijskih zmogljivosti za večjo konkurenčnost območja
Tematski cilj 1	Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij
Naložbena prioriteta 1b	Spodbujanje naložb podjetij v raziskave in razvoj, razvijanje povezav in sinergij med podjetji, centri za raziskave in razvoj ter zavodi za visokošolsko izobraževanje, predvsem za promocijo naložb v razvoj produktov in storitev, prenos tehnologij, družbene inovacije, ekoinovacije, aplikacije za javne storitve, spodbujanje povpraševanja, mreženje, grozdenje in odprte inovacije preko pametne specializacije, spodbujanje tehnoloških in uporabnih raziskav, pilotnih linij, ukrepov za zgodnje certificiranje produktov, napredne proizvodne zmogljivosti in zmogljivosti za zagon proizvodnje, zlasti ključnih tehnologij in širjenje tehnologij s splošnimi nameni
Posebni cilj 1.1	Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja
Dejavnosti vrste A (4) Osveščanje, prenos znanja in kapitalizacija, razvoj orodij in storitev (analitična in upravljavska orodja, strategije, krepitev zmogljivosti) v povezavi s skupnim razvojem produktov in/ali storitev	A1. Prenos znanja, sodelovanje in izmenjava med raziskovalnimi centri, univerzami in visokoškolskimi ustanovami, inkubatorji, grozdi ter MSP-ji, da bi se izboljšalo poznavanje poslovnih priložnosti na programskem območju in se izboljšala trženje in nadgradnja kompetenc. A2. Krepitev sodelovanja med podjetji in javnimi in zasebnimi organizacijami na področju raziskav in razvoja in tako razviti skupne storitve in inovativne prakse za spodbujanje novih podjetij ter izboljšati izkoriščanje novih inovativnih in ustvarjalnih podjetij ter trženje skupnih izdelkov in storitev tudi na tradicionalnih področjih. A3 Boljše razširjanje in prenos R&R rezultatov iz raziskovalnih inštitucij v podjetniški sektor za razvoj procesov, storitev in inovativnih izdelkov. A4 Skupni čezmejni univerzitetni študijski programi, pobude za izmenjavo študentov, raziskovalcev in profesorjev za izboljšanje prenosa znanja.
Dejavnosti vrste B (5) Izvajanje inovacijskih aktivnosti in naložb v ključnih panogah na programskem območju, ob upoštevanju KET, FET in pripadajočih strategij pametne specializacije	B1. Podpora krepitvi in razvoju tehnoloških platform vezanih na strategije pametne specializacije in evropske platforme na prednostnih področjih. B2. Spodbujanje inovativnih okoljskih tehnologij in standardov za učinkovito rabo naravnih virov, zlasti na področju obnovljivih virov energije z namenom izboljšanje varstva okolja in prehodom na koncept pametnih regij. B3. Spodbujanje raziskavo, razvoja in inovacij na področju tehnologij za uporabo obnovljivih virov energije. B4. Spodbujanje pilotnih projektov in skupnih aplikativnih raziskav za podporo trajnostni rasti in družbenih inovacij v skladu z regionalnimi strategijami pametne specializacije. B5. Spodbujanje organizacijskih inovacij v MSP.

Prednostna os 2	Sodelovanje za izvedbo strategij in akcijskih načrtov za nizkoogljično družbo
Tematski cilj 4	Spodbujati prehod na nizkoogljično gospodarstvo v vseh panogah
Naložbena prioriteta 4e	Spodbujati strategije za nizkoogljično družbo na vseh vrstah prostora, predvsem pa v mestnih okoljih, pri čemer je treba spodbujati trajnostno multimodalno mestno mobilnost ter z njimi povezane ukrepe za prilagajanje in blažitev
Posebni cilj 2.1	Promocija izvedbe strategij in akcijskih načrtov za spodbujanje energetske učinkovitosti in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpustov
Dejavnosti vrste A (2) Spodbujati zmanjšanje potrošnje energije tudi s spodbujanjem strategij in akcijskih načrtov za varčevanje z energijo	A1. Razvoj skupnih lokaliziranih strategij in pilotnih projektov za zmanjšanje emisij CO2 in optimizacijo potrošnje virov (javna razsvetljava, toplotne črpalke in sončni paneli, pametna omrežja, itd.) A2. Promocija čezmejnih mrež energetske nevtralnih skupnosti ter izmenjevati nove rešitve in alternativne pristope s sprejemanjem strogih skupnih standardov energetske učinkovitosti in prek pilotnih naložb.
Dejavnosti vrste B (4) Zmanjševanje stopnje emisij tudi z uporabo alternativnih prevoznih sistemov in alternativnih, po možnosti,	B1. Razvoj rešitev za povečanje (okolju prijazne) dostopnosti turističnih destinacij (na primer: uvedba multimodalnih povezav med letališči, kolesarskimi potmi, ribiškimi in turističnimi pristanišči, itd.) B2. Priprava skupnih rešitev za storitve pametne mestne mobilnosti in promocija nizkoogljičnih rešitev in celovitih akcijskih načrtov za boljše povezave med

obnovljivih virov energije	<p>podeželjem in mestnimi središči (sistemi <i>park&ride</i>, kolesarske in pešpoti, smart ticketing, storitve za potnike v obstoječem železniškem prometu, eksperimentalne pomorske storitve, itd.)</p> <p>B3. Pregled potencialnih obnovljivih virov energije, na primer, geotermalne energije in energije iz morskih tokov za ogrevanje/hlajenje ter pregled opcij za pridobivanje električne energije iz geotermalnih virov</p> <p>B4. Naložbe v energetske učinkovitost in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, na primer s proizvodnjo alternativnih goriv iz obnovljivih virov</p> <p>B5. Izmenjava dobrih praks na področju obnovljivih virov energije</p>
----------------------------	--

Prednostna os 3	Varovanje in promocija naravne in kulturne dediščine
Tematski cilj 6	Ohraniti in varovati okolje ter spodbujati učinkovito izkoriščanje virov
Naložbena prioriteta 6c	Ohranjanje, varovanje, spodbujanje in razvoj naravne in kulturne dediščine
Posebni cilj 3.1 (v povezavi s prednostno naložbo 6c)	Ohranjanje, zaščite, obnova in ovrednotenje naravne in kulturne dediščine
Dejavnosti vrste A (3) Priprava skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje in varovanje naravnih virov	<p>A1. Dejavnosti za zmanjšanje in preprečevanje vseh oblik onesnaževanja zaradi prometa in pristaniških dejavnosti ter eutrofizacije, itd. (upoštevajoč Direktivo 2002/49/ES ter druge inštrumente in načrte, ki so na voljo).</p> <p>A2. Izvesti manjše infrastrukturne projekte za izboljšanje/usmerjanje dostopov ter pozitivne učinke na območja Natura 2000 ter posamezne vrste in habitate, ki so pomembni za čezmejno območje</p> <p>A3. Usmerjanje turizma in dejavnosti v prostem času (prometni tokovi / obiskovalci), da se zagotovi varovanje narave in kulturne dediščine (na primer: z izdelavo in izvedbo načrtov upravljanja obiskovalcev, monitoringa in preusmerjanja obiskovalcev, itd.)</p>
Dejavnosti vrste B (4) Priprava in uporaba v praksi skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje, varovanje, izboljšanje privlačnosti in ovrednotenje snovne in nesovne kulturne dediščine	<p>B1. Dejavnosti za spodbujanje ohranjanja in promocije naravne dediščine</p> <p>B2. Raziskovalne študije in pilotne naložbe, katerih cilj je zagotoviti ohranjanje in obnavljanje kulturne dediščine na programskem območju, vključno z skupno mobilno kulturno dediščino</p> <p>B3. Pobude za ovrednotenje in promocijo kulturne dediščine programskega območja</p> <p>B4. Krepitev <i>mreženja</i>, platform znanja in izmenjave inovativnih praks za upravljanje kulturne dediščine</p>
Dejavnosti vrste C (5) Izvedba manjših naložb in izobraževanj	<p>C1. Naložbe v manjše infrastrukturne projekte in opremo za izboljšano doživetje obiskovalcev</p> <p>C2. Priprava skupnih in inovativnih pristopov, modelov in orodij za boljšo promocijo naravnih kulturnih destinacij (naravnih rezervatov, nacionalnih in regionalnih parkov, krajev Unesco, geoparkov, itd.) v obliki mreže</p> <p>C3. Ovrednotenje lastnega potenciala ozemlja na vseh podregijskih sektorjih od Alp do morja in podeželskih krajin, da bi se spodbudila rast trajnostnega turizma</p> <p>C4. Koordinirana raba tal in spodbujanja načrtovanja rabe morskega dna zaradi omejevanja nasprotij med ohranjanjem narave in turizma</p> <p>C5. Pobude in naložbe za izboljšan dostop do naravnih in kulturnih znamenitosti ter za razvoj turistične privlačnosti funkcionalnih območij čezmejnega sodelovanja in promocijo kakovostnih lokalnih izdelkov, kot so: mreža muzejev; skupna blagovna znamka; zeleno etiketiranje; tematske turistične poti, kolesarske steze, pobude za promocijo avtohtonih izdelkov, dogodki, skupni festivali</p>
Naložbena prioriteta 6d	Ohranjanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti in tal ter promocija in storitve v korist ekosistemov tudi prek Nature 2000 in zelene infrastrukture
Posebni cilj 3.2 (v povezavi s prioriteto 6d)	Izboljševanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij
Dejavnosti vrste A (5) Opredeleitev skupnih orodij, protokolov in načrtov za ohranjanje in ponovno vzpostavitev biotske raznovrstnosti in ekosistemov	<p>A1. Zmanjšati vnos tujerodnih vrst in uvesti dejavnosti za njihovo izkoreninjenje/nadzor</p> <p>A2. Ohranjanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti in habitatov</p> <p>A3. Upravljanje in izboljšanje upravljanje območij Natura 2000</p> <p>A4. Razvoj celovitega upravljanja ekosistema Severnega Jadrana in preučitev možnosti za vzpostavitev novih skupnih zavarovanih območij</p> <p>A5. Spodbujanje ukrepov v boju proti standardizaciji vrst in proizvodov</p>
Dejavnosti vrste B (4) Preskušanje in izvajanje celovitih strategij, orodij in	B1. Podpora dejavnostim iz prioritete akcijskega načrta in načrtov upravljanja območij Natura 2000, s poudarkom na usklajenem pristopu v skladu z direktivama o habitatih in o pticah ter tudi zaradi boljšega usklajevanja ukrepov na čezmejnih

zelene infrastrukture za upravljanje območij z naravovarstvenim statusom in območij z visoko okoljsko vrednostjo, vključno z območji Natura 2000	funkcionalnih območjih B2. Priprava zelene infrastrukture, ekoloških koridorjev za povezovanje razdrobljenih habitatov na območjih Natura 2000 B3. Popis, kartiranje, ocenjevanje in okrepitev (različnih) ekosistemskih storitev B4. Skupni pristopi in orodja za doseganje dobrega stanja ohranjenosti morskih voda, skladno z okvirno »pomorsko direktivo« in zaradi doseganja dobrega stanja ohranjenosti vrst in habitatov evropskega pomena (območja, pomembna za Skupnost in posebna varovana območja) na programskem območju, da bi se čim bolj zmanjšala nasprotja med potrebami urbanizacije, prometa in okolja
Dejavnosti vrste C (3) Spodbujati ozaveščenost ter sonaravne in odgovorne vedenjske vzorce, zlasti na območjih z naravovarstvenim statusom	C1. Krepitev čuta odgovornosti do okolja med turisti, obiskovalci, študenti, zaposlenimi in lokalnim prebivalstvom C2. Spodbujati zavedanje in pobude za okoljsko osveščanje in izobraževanje s posebno pozornostjo na vrzeli med poznavanjem biotske raznovrstnosti na čezmejnem programskem območju, ekosistemov in območij Natura 2000 ter nujnosti trajnostnega izkoriščanja naravnih virov C3. Spodbujanje sodelovanja javnosti pri oblikovanju političnih strategij in načrtov, povezanih z okoljem, naravnimi viri, krajino, biotsko raznovrstnostjo, ekosistemskimi storitvami, in obenem prispevati k reševanju nasprotij, ki nastajajo zaradi nasprotnih interesov lokalnih deležnikov
Naložbena prioriteta 6f	Promocija inovativnih tehnologij za boljše varovanje okolja in učinkovito izkoriščanje virov na področju odpadkov, voda in tal ter z analizi zmanjšanja onesnaževanja ozračja
Posebni cilj 3.3 (v povezavi s prioriteto 6f)	Razviti in preizkusiti inovativne okolju prijazne tehnologije, da se izboljša upravljanje voda in odpadkov
Dejavnosti vrste A (6) Razvoj, demonstracija in izvajanje manjših naložb v zeleno, okolju prijazno tehnologijo (pilotni projekti)	A1. Pilotni projekti za proizvodnja energije A2. Razvoj in preizkušanje inovativnih tehnologij za ravnanje z odpadki (na primer: preprečevanje, ponovna raba, recikliranje, predelava, itd.) po načelih industrijske simbioze in krožnega gospodarstva A3. Spodbujanje skupnih inovativnih rešitev za zaščito in učinkovito izkoriščanje vodnih virov, kot je kapljično namakanje A4. Pilotne dejavnosti za uvedbo tehnologij za boj proti odpadkom na morju (radarji, platforme s senzorji, obdelava multispektrskih podatkov, rešitve za preprečevanje odpadkov na morju) A5. Prenos znanja in izmenjava izkušenj pri inovativnih (zelenih) tehnoloških rešitvah, da se izboljšajo prizadevanja posameznih akterjev na področju varovanja vode ter priprava načrtov za nujne primere in promocija učinkovite rabe virov A6. Uporaba inovativnih tehnologij z namenom izvajanja evropske Okvirne direktive o vodah (2000/60/ES) in Direktive o poplavah (2007/60/ES) ter doseganje dobrega stanja voda na čezmejnih vodnih telesih

Prednostna os 4	Krepitev čezmejnih zmogljivosti in upravljanja
Tematski cilj 11	Okrepiti institucionalno zmogljivost javnih organov in ostalih deležnikov ter zagotoviti učinkovito delovanje javne uprave z ukrepi za krepitev institucionalne zmogljivosti in učinkovitosti javnih organov in služb, zadolženih za izvajanje ESRR, tako da se dodajo dejavnosti v okviru ESS, da se okrepi institucionalna zmogljivost in učinkovitost javne uprave.
Naložbena prioriteta 11 ETS	Okrepiti institucionalno zmogljivost javnih organov in ostalih deležnikov ter zagotoviti učinkovito delovanje javne uprave z ukrepi za boljše pravno in administrativno sodelovanje med prebivalci in inštitucijami
Posebni cilj 4.1	Okrepiti zmogljivosti za sodelovanje med inštitucijami prek aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih akterjev s programskega območja k načrtovanju skupnih rešitev za skupne izzive
Dejavnosti vrste A (6) Dejavnosti za Krepitev zmogljivosti, katerih namen je razviti strukture, sisteme in orodja	A1. Razviti čezmejne modele za načrtovanje, preizkušanje, nadgradnjo, primerjavo in ocenjevanje inovacij na področju javne uprave, pri različnih vidikih, kot so: administrativni postopki, harmonizacija predpisov, praksa in metodološka orodja za ključna vprašanja na programskem območju (na primer: harmonizacija pravnega okvirja, ki ureja prost dostop podjetij in oseb, standardizacija pristaniških dejavnosti, sistemi za monitoring na morju, prostorsko načrtovanje, varovanje okolja, varnost na delu, trajnostni prevozniki sistemi, trajnostni turizem, načrti kakovosti zraka, itd.) A2. Vzpostavitev skupnega okvirja/modelov in pilotnih dejavnosti za sodelovanje na področju izobraževanja, javnega zdravstva, zdravstvene in socialne oskrbe, da se spodbudi učinkovita raba človeškega potenciala ter upravljanje javnih sredstev za

	<p>spodbujanje razvoja skupnih zmogljivosti in usklajeno ponudbo storitev, kot so pametni domovi ter pilotne dejavnosti za rehabilitacijo na domu</p> <p>A3. Priprava skupnih smernic in izmenjava izkušenj za pripravo energetskih bilanc strateških energetskih akcijskih načrtov (javni in zasebni sektor)</p> <p>A4. Vzpostavitev skupnega okvirja in pilotnih dejavnosti na področju obvladovanja naravnih nesreč in civilne zaščite, da se zmanjšajo tveganja za okolje in se zagotovi skupno obvladovanje nujnih primerov (na primer: izdelava akcijskih načrtov za prilagajanje k podnebnim spremembam, skupnih sistemov za obveščanje o poplavni nevarnosti in drugih naravnih nesrečah)</p> <p>A5. Vzpostavitev skupnega okvirja/modelov/orodij in pilotnih dejavnosti za blažitev učinkov onesnaženih krajev</p> <p>A6. Skupno načrtovanje in organizacija ter upravljanje čezmejnih porečij v kontekstu podpore k izvajanju okvirne direktive o vodah in direktive o poplavih</p>
<p>Dejavnosti vrste B (3) Dejavnosti v zvezi s človeškim potencialom in potrebami</p>	<p>B1. Podpirati projekte, namenjene človeškemu potencialu prek promocije kulturne raznolikosti, vključno z nacionalnimi manjšinami in jezikom sosednje države, da se čim širša javnost vključi v oblikovanje partnerstev čezmejnega sodelovanja</p> <p>B2. Razvoj zmogljivosti malih in srednje velikih podjetij/institucij s področja izobraževanja za sodelovanje, in sicer zlasti s pripravo in izvedbo izobraževalnih programov, katerih namen je doseči in izboljšati poklicne kvalifikacije, zmogljivosti in kompetence (na primer: znanje jezika, medkulturne kompetence, tehnično strokovno znanje)</p> <p>B3. Harmonizacija sistemov poklicnega izobraževanja (dvostrano izobraževanje in učenje ob delu), da se zadovoljijo potrebe MSP-jev in skupnega trga dela (na primer: z medsebojnim priznavanjem poklicnih kvalifikacij)</p>

3 Opis stanja okolja in predvidenega razvoja

Opis stanja okolja na območju izvajanja programa prikazuje stanje in značilnosti naslednjih okoljskih vidikov:

- podnebje in energija;
- zrak;
- voda;
- tla;
- območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost;
- krajina in kulturna dediščina;
- bivalno okolje in zdrave ljudi.

Za vsako izmed teh komponent smo uporabili zbirne kazalnike, ki so reprezentativni na ravni programskega območja (podatki so prikazani tudi na zemljevidih). V ta namen smo preferenčno izbrali podatke, ki so primerljivi na programskem območju, predvsem med italijansko in slovensko stranjo. Kjer je bilo mogoče, smo izbrali evropske in mednarodne podatkovne baze (Eurostat, Evropska agencija za okolje, ESPON, itd.). Kjer ni bilo mogoče pridobiti podatkov iz skupnih podatkovnih baz oziroma če smo hoteli globlje preučiti določena področja, smo primerljive razpoložljive podatke črpali iz nacionalnih oziroma regionalnih virov (ARPA, ARSO, IRDAT, Istat, SiStat, itd.).

Opis posameznega okoljskega vidika če je le možno temelji na modelu DPSVR, pri čemer smo izpostavili tudi dejavnosti, ki bi lahko občutno vplivale na isti okoljski vidik (D-determinante); iz njih izhajajoče oblike in vrste obremenitev (P-pritiski); pogoje, ki zaznamujejo posamezni okoljski vidik (S-stanje); potencialne spremembe vidika pod vplivom pritiskov (V-vplivi); ter nekatere dejavnosti za zmanjševanje negativnih točk (R-rešitve, slednje pa bi lahko bile vodilo pri izbiri rešitev v okviru Programa).

Za vsak preučeni okoljski vidik smo izpostavili poglavitne šibke točke, ki so se pokazale pri analizi, ki zato tudi usmerjajo izbiro okoljskih prioritete na obravnavanem območju. V zaključku smo podali tudi povzetek rezultatov, na katerem smo izpostavili temeljne kazalnike, ki smo jih uporabili za opis posamezne okoljske matrike (kar pomeni, da bo te podatke v prihodnost možno osveževati) razpoložljivost podatkov, kratek opis sedanjega stanja in ugotovljeni trend.

3.1 Podnebje in energija

Na programskem območju je več različnih mezoklimatskih območij, ki se po značilnostih močno razlikujejo:

- nižina in gričevnata območja;
- Predalpski del in podnožni pas;
- Alpe.

Za nižine (vključno z obalnimi območji, pasom ob vznožju gora in gričevnata območja) je v določeni meri značilno celinsko podnebje, pri čemer so zime relativno ostre, poletja pa topla. Povprečne temperature se na tem območju gibljejo med 13 in 15 °C. Padavine so razporejene precej homogeno tekom celotnega leta, pri čemer se letne količine gibljejo med 600 in 1100 mm in zime veljajo za najbolj suh del leta. Prehodna letna časa zaznamujejo nestabilni vpliv z Atlantika in iz Sredozemlja, v poletnih mesecih pa so pogosti značilni nalivi in nevihte. Občutni so učinki južnih vetrov, ki krepijo vlogo vpliva morja.

Na predalpskem območju in delih severneje od vznožja goratih predelov, ob vznožju gora je najbolj pogost pojav velika količina padavin, pri čemer se letne povprečne vrednosti gibljejo med 1100 in 1600 mm, najvišje pa med 2000-2200 mm. Konice se dosežejo spomladi in jeseni. Povprečne letne temperature teh območij so v razponu med 9-12 °C.

Za območje Alp so značilne relativno visoke količine padavin, ki pa ne presegajo 1600 mm na leto. Najvišje vrednosti se dosežajo v pozni pomladi, na začetku poletja in jeseni. Julijske Alpe na območju Goriške pokrajine so najbolj deževno območje Italiji, saj znašajo na letni ravni slabih 3000 mm. Povprečne temperature so nekoliko nižje kot temperature v predalpskem svetu, saj se srednje vrednosti gibljejo med 7 °C in -5 °C in so povprečne mesečne temperature v zimskih mesecih pod ničlo. Na notranjih predelih in na severu se snežna odeja ohrani precej časa.

Na programskem območju pihajo predvsem zahodni in južni vetrovi v prehodnih letnih časih, poleti pa so odgovorni za visoke količine padavin, ki občutno zaznamuje to območje, saj se ustavijo ob gorskih

pobočjih in v kratkem času izpustijo velike količine vode. Pozimi prevladujejo vzhodni in severni vetrovi, ki jih pritegnejo območja nizkega zračnega tlaka v Sredozemlju in na Atlantiku. Razlika v zračnem tlaku med Sredozemljem in Srednjo Evropo povzroči hitre zračne tokove s severovzhoda, ki prinašajo zelo hladen zrak ter povzročijo pojav burje.

Vprašanje podnebnih sprememb je v zadnjem desetletju postalo konkretno in občutno, in sicer zaradi naslednjih neizpodbitnih² dejstev:

- rast povprečnih letnih temperatur;
- rast povprečne temperature oceanov do vsaj 3.000 m globine;
- dvig povprečne globalne morske gladine zaradi toplotne širitve in taljenja ledenikov (za povprečno 1,8 mm/letno v obdobju 1961-2003);
- zmanjšanje pokrivnosti snežne odeje na severni polobli med marcem in aprilom.

Številne študije³ potrjujejo prisotnost teh trendov tudi na programskem območju. Nedavne študije Agencije Republike Slovenije za okolje (ARSO, 2010, 2011) izkazujejo

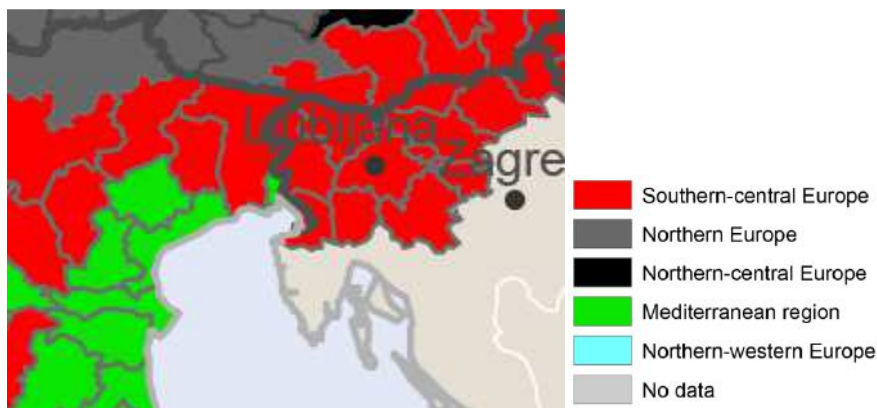
- dvig povprečne temperature zraka za približno 1 °C od leta 1990 v primerjavi z referenčnim obdobjem 1960-1990;
- tanjšanje snežne odeje v obdobju 1850 - 2010.

Poročilo Podnebne spremembe in prostorski vplivi na regijo in lokalno gospodarstvo, ki je bilo pripravljeno v okviru projekta ESPON CLIMATE 2013, je opredelilo 5 tipov regij ob upoštevanju podnebnih sprememb in naslednjih spremenljivk:

- 1) Sprememba v povprečni letni temperaturi
- 2) Sprememba v povprečnem letnem številu dni zmrzali (min temp <0 °C)
- 3) Sprememba v povprečnem letnem številu poletnih dni (max temp >25 °C)
- 4) Relativna sprememba povprečnih letnih padavin v zimskih mesecih (od decembra do februarja)
- 5) Relativna sprememba povprečnih letnih padavin v poletnih mesecih (od junija do avgusta)
- 6) Sprememba v povprečnem letnem številu dni z obilnimi padavinami (nad 20 kg / m²)
- 7) Relativne spremembe v povprečni letni stopnji izhlapevanja
- 8) Spremembe v letnem številu dni s snežno odejo.

Na osnovi te klasifikacije spada programsko območje v dve regiji, in sicer "Sredozemsko" (pokrajini Benetke in Gorica) ter srednja in južna Evropa (ostala območja v FJK in Sloveniji).

Slika 2. Vrste regij na osnovi podnebnih sprememb

Vir: ESPON 2013

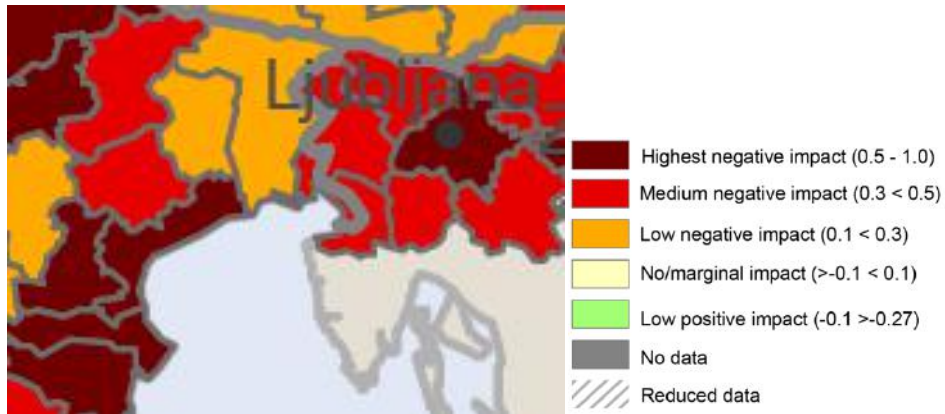
V teh regijah se pričakuje močno zvišanje povprečnih letnih temperatur (med 3,5 in 4 °C), povečanje povprečnega letnega števila poletnih dni (+ 41/50 dni) in občutno zmanjšanje povprečnih padavin v poletnih mesecih (za vsaj 40 %).

Na spodnji sliki je prikazan potencialni vpliv podnebnih sprememb na vrsto vidikov na programskem območju (fizične, okoljske, družbene, gospodarske in kulturne). Sledi, da bodo podnebne spremembe lahko negativno vplivale na celotno programsko območje, pri čemer bodo posledice ponekod večje, drugje pa manjše. Najhujše posledice so predvidene za Pokrajino Benetke in Osrednjeslovensko regijo. Najnižji vplivi naj bi bili v pokrajinah Videm in Pordenone, na ostalih območjih pa povprečne.

² IPCC-WGI. Poročil o četrtem ocenjevanju - Povzetek za oblikovalce politike, 2007.

³ Med temi: CLIVALP (2006), HISTALP Project (2011), ESPON Climate (2013).

Slika 3. Potencialni skupni vpliv podnebnih sprememb

Vir: ESPON 2013

V študiji se je izpostavila večja odpornost slovenskih delov programskega območja v primerjavi z italijanskimi, za katere se je ugotovilo, da imajo nižjo sposobnost odziva na trenutne spremembe.

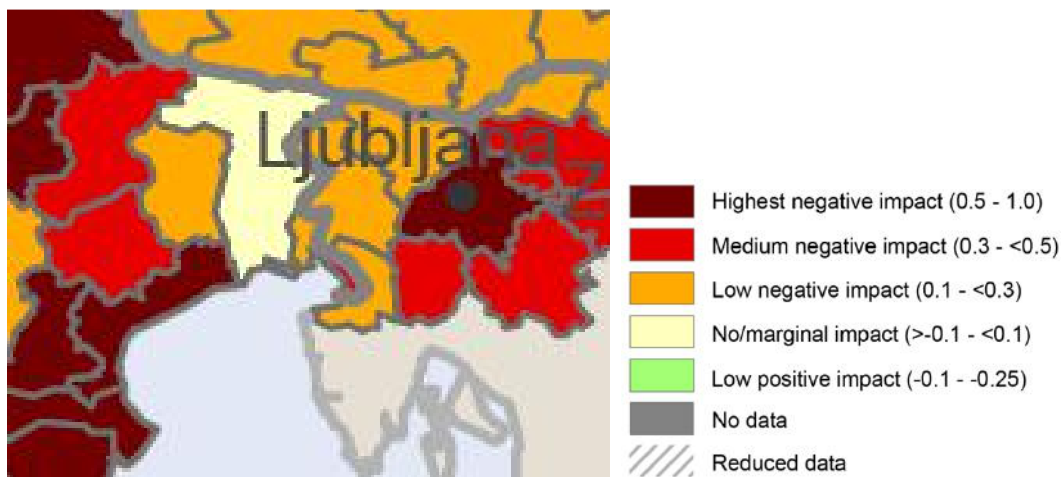
Slika 4. Sposobnost odziva na podnebne spremembe

Vir: ESPON 2013

Kombinacija zadnjih dveh elementov (potencialni vpliv in sposobnost odziva) opredeli tudi potencialno ranljivost določenega območja, ki je najvišja v Pokrajini Benetke in v Osrednjeslovenski regiji. Stopnja ranljivosti je srednje v Pokrajini Trst ter nizka na ostalih območjih, z izjemo Pokrajine Pordenone, kjer je ranljivost na ravni nič oziroma je zanemarljiva.

Slika 5. Potencialna izpostavljenost podnebnim spremembam

Vir: ESPON 2013

Vprašanje podnebnih sprememb je tesno povezano z višanjem koncentracije toplogrednih plinov v ozračju kot posledica človekovega vpliva, in sicer uporabe fosilnih goriv (promet, energija) in emisij zaradi spremenjene rabe tal in kopenskih ekosistemov. V skladu s tem je potrebno izpostaviti dejstvo, da si je Evropska komisija oktobra 2014 zadala nove cilje zmanjšanja emisije toplogrednih plinov za 40 % na evropski ravni, obenem pa vsaj za 27 % povečala uporabo obnovljivih virov energije ter izboljšala energetske učinkovitost za vsaj 27 %.

V preglednicah v nadaljevanju so navedeni razpoložljivi podatki s področja energije za vse dele programskega območja. Podatka o bruto proizvodnji energije iz obnovljivih virov na skupno količino potrošnje nismo našli na primerni prostorski ravni, temveč samo enakovredni kazalnik za električno energijo. Podatek bi lahko primerjali s kazalnikom Strategije Evropa 2030. Pri proizvodnji električne energije se iz obnovljivih virov energije pokrije 22 % potrošnje v Furlaniji Julijski krajini, 20 % v Benečiji in slabih 40 % v Sloveniji. Trend je sicer v stalnem naraščanju na italijanski strani, medtem ko je v Sloveniji delež rasel do leta 2010, potem pa za 10 odstotnih točk upadel v naslednjem letu in začel spet rasti v letu 2012.

Preglednica 12. Delež bruto proizvodnje energije iz obnovljivih virov na celotno bruto interno porabo električne energije (v odstotkih)

	2008	2009	2010	2011	2012
Italija	16,6	20,5	22,2	23,8	26,9
Benečija	13,1	15,9	15,8	18,2	20,4
Furlanija Julijska krajina	17,7	23,4	22,0	21,4	21,9
Slovenija	36,9	48,2	45,3	35,5	39,9
Vzhodna Slovenija	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Zahodna Slovenija	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.

Vir: Istat, prostorski statistični kazalniki, za Slovenijo: SURS

Skupna količina energije, proizvedene iz obnovljivih virov v primerjavi s skupno količino proizvedene energije znaša v Benečiji 41 %, v Furlaniji Julijski krajini 23 % in v Sloveniji 32 %.

Preglednica 13. GWh energije proizvedene iz obnovljivih virov na skupno število proizvedenih GWh (v odstotkih)

	2008	2009	2010	2011	2012
Italija	19,0	24,1	25,9	27,9	31,3
Benečija	27,3	32,6	37,5	44,7	40,9
Furlanija Julijska krajina	18,4	22,5	22,2	24,0	22,7
Slovenija	29,2	33,6	33,3	28,1	32,1
Vzhodna Slovenija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.
Zahodna Slovenija	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.

Vir: Istat, prostorski statistični kazalniki, za Slovenijo: SURS

Šibke točke:

- višanje povprečne letne temperature,
- sprememba v sezonski porazdelitvi padavin,
- potencialno visoka ranljivost nekaterih območij programskega območja zaradi vplivov podnebnih sprememb ter povečana pogostost in intenzivnost naravnih nesreč.

Možne rešitve:

- izboljšati energetske učinkovitost pri končnih potrošnikih in spodbujati pametna omrežja,
- izboljšati in povečati uporabo obnovljivih virov energije in spodbujati nizkoogljično proizvodnjo,
- spodbujati trajnostno rabo biomase in odpadkov iz industrijskih dejavnosti za proizvodnjo energije,
- spodbujati omilitvene ukrepe prek prometne politike usmerjene k uporabi oblik prevoza z najmanjšim vplivom na podnebje.

Preglednica 14. Podnebje in energija: Povzetek

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Povprečna letna količina padavin	P	Slovenija: SURS Italija: ARPA	Dobro	☹	▼
Povprečna letna temperatura zraka	P	Slovenija: SURS Italija: ARPA	Dobro	☹	▼
Delež proizvedene električne energije iz obnovljivih virov glede na skupno bruto porabo električne energije	P	SURS, Istat	Primerno	☺	▲
Delež proizvedene električne energije iz obnovljivih virov glede na skupno proizvedeno energijo	P	SURS, Istat	Primerno	☺	▲

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

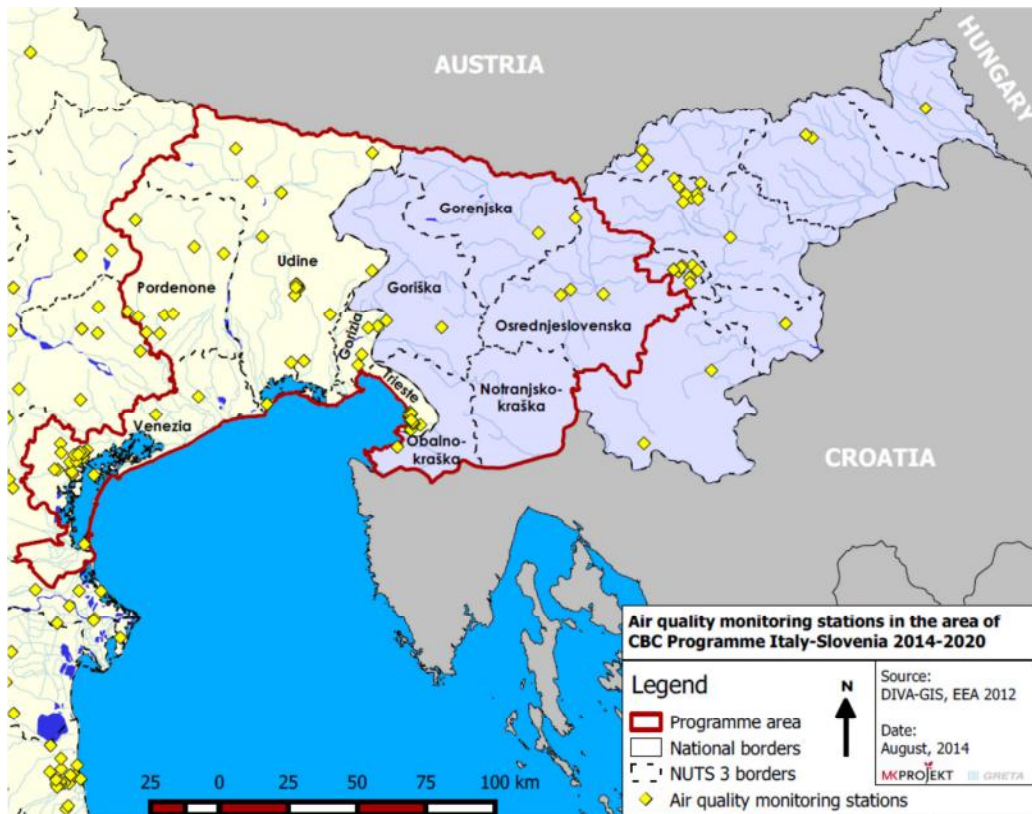
3.2 Zrak

Poglavitni viri onesnaževanja ozračja so povezani z emisijami, ki nastajajo pri industrijski proizvodnji in proizvodnji energije, v mestih pa zaradi prevoznih sredstev in ogrevanja⁴. V zvezi s kakovostjo zraka je pomemben še en odločilen dejavnik in sicer ozračje zaradi dinamičnih (vetrovi in padavine) ter termodinamičnih sil (na primer, sončno obsevanje).

Onesnaževanja ozračja je resna grožnja za okolje in človekovo zdravje. Čeprav so se količine emisij številnih onesnaževal ozračja v Evropi občutno zmanjšale, so koncentracije v zraku še vedno visoke, zlasti v mestnih okoljih, zaradi česar ostaja to vprašanje še vedno prioritarno. Vprašanju onesnaženosti z ozonom, dušikovim dioksidom in prašnimi delci je potrebno nameniti ustrezno pozornost, saj predstavlja resno grožnjo za zdravje. Zaradi prisotnosti onesnaževal v zraku prihaja do številnih pojavov, ki so škodljivi za okolje: zakisanost, evtrofikacija in škoda na posevkih. Onesnaženost ozračja je toliko bolj pomembna in pereče vprašanje na čezmejnem območju. Onesnaževala, ki se izpustijo v ozračje v eni državi, zlahka dosežejo sosednjo državo ter škodljivo vplivajo na tamkajšnjo kakovost zraka.

Za opis stanja zraka na programskem območju smo podatke povzeli predvsem iz podatkovne baze "AirBase" Evropske agencije za okolje (EEA)⁵, ki vsebuje podatke iz monitoringa ter informacije za vse države članice. Podatkovna baza vsebuje tudi meta-informacije o sodelujočih mrežah za spremljanje kakovosti zraka, merilnih postajah in odmerjenih vrednostih. Na spodnji sliki so prikazane merilne postaje za spremljanje kakovosti zraka na programskem območju: osem postaj (7 splošnih⁶ in 1 industrijska⁷) je na slovenski strani, približno petdeset (splošnih, industrijskih in prometnih⁸) pa je na italijanski strani.

Slika 6. Postaje za spremljanje kakovosti zraka na programskem območju

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2012

4 Po modelu DPSVR predstavljajo ti elementi determinante (processe) in pritiske (emisije zaradi procesov).

5 Ostale informacije smo pridobili iz publikacij in podatkovnih baz deželnih agencij za varovanje okolja dežel Veneto in Furlanije Julijske krajine.

6 Merilna postaja, postavljena na kraj, kjer ni vplivov prometa in industrijskih dejavnosti (oziroma postavljena tako, da stopnja onesnaženosti ni rezultat enega samega vira onesnaževanja ali ene same prometnice, ampak skupnega vpliva vseh virov na privetni strani).

7 Merilna postaja, postavljena tako, da na stopnjo onesnaženosti vplivajo predvsem posamezni industrijski viri oziroma območja industrijskih dejavnosti

8 Merilna postaja, postavljena tako, da na stopnjo onesnaženosti vplivajo predvsem bližnje prometnice

PM10

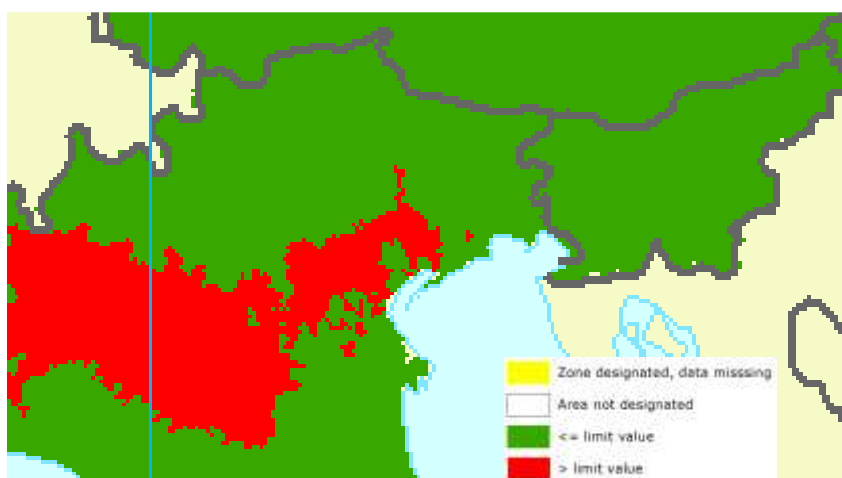
Vrednost PM10 je odvisna tako od naravnih pojavov (erozija tal, gozdni požari, prisotnost cvetnega prahu, itd.) kot tudi od človekovih dejavnosti, zlasti procesov izgorevanja in izpušnih plinov iz motornih vozil (primarni delci).

Dokazana je povezava med koncentracijo delcev v zraku in pojavnostjo kroničnih obolenj dihalnih poti, predvsem astme, bronhitisa in emfizemov. Delci lahko vplivajo tudi kot prenosni medij zelo toksičnih snovi, kot so policiklični aromatski ogljikovodiki ter nekateri elementi v sledih (As, Cd, Ni, Pb).

Za namene varovanja človekovega zdravja je EU v direktivi o kakovosti zraka (2008/50/ES) določila dve mejni vrednosti za PM10⁹: Povprečne dnevne vrednosti PM10 ne smejo presegati 50 µg/m³ več kot 35-krat na leto, povprečna letna vrednost PM10 pa ne sme presegati 40 µg/m³.

Na programskem območju se z vidika letne prekoračitve teh mejnih vrednosti opažata dve situaciji, ki se v zadnjem triletju nista spremenili. Medtem ko se v deželi Furlaniji Julijski krajini in na slovenski strani te mejne vrednosti večinoma spoštujejo, prihaja v Pokrajini Benetke do prekoračitev primerljivih s tistimi, ki se merijo na merilnih postajah v Padski nižini.

Slika 7. PM10: Prekoračitev letne mejne vrednosti

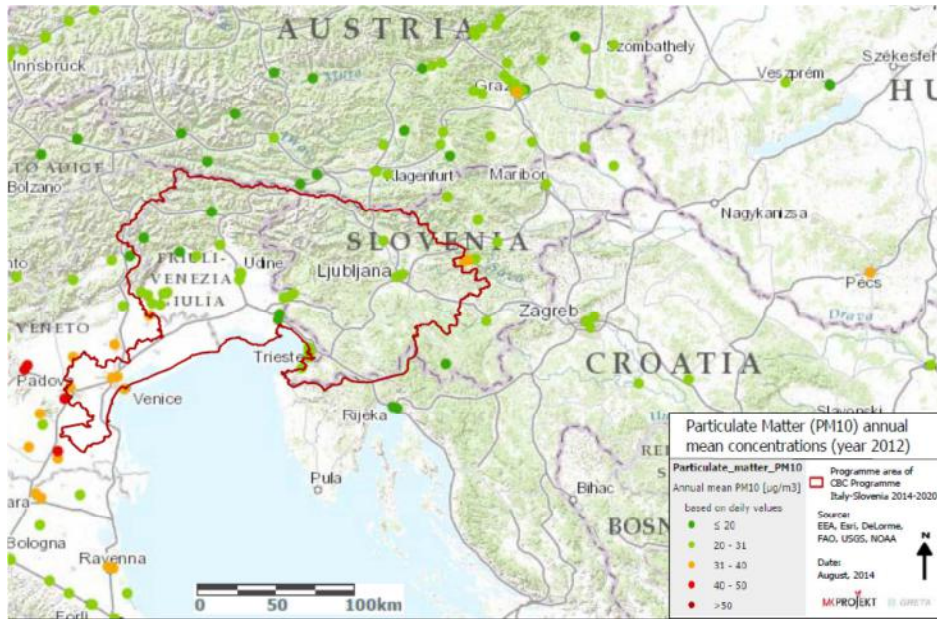

Vir: EEA, http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/particulate-matter-pm10-annual-limit-value-for-the-protection-of-human-health-7/eu12pm_year/image_original

Če si podrobneje ogledamo podatke za zadnje triletno obdobje (2010-2012) zaznamo postopno izboljševanje, če se premikamo proti vzhodnemu delu območja sodelovanja. Slovenske merilne postaje in merilne postaje v deželi Furlaniji Julijski krajini so v zadnjem triletju beležile vrednosti do največ 31 µg/m³ (torej pod mejnimi vrednostmi), medtem ko je stanje na merilnih postajah v Pokrajini Benetke slabše, saj vrednosti za leto 2011 presegajo mejne vrednosti, določene v Direktivi 2008/50/ES v treh od šestih primerov. V letu 2012 se stopnja vrne pod alarmno črto (med 31 in 40 µg/m³). Izboljšanje v pokrajini se kaže tudi v letih 2013 in 2014, vendar je situacija na tem območju še vedno kritična.

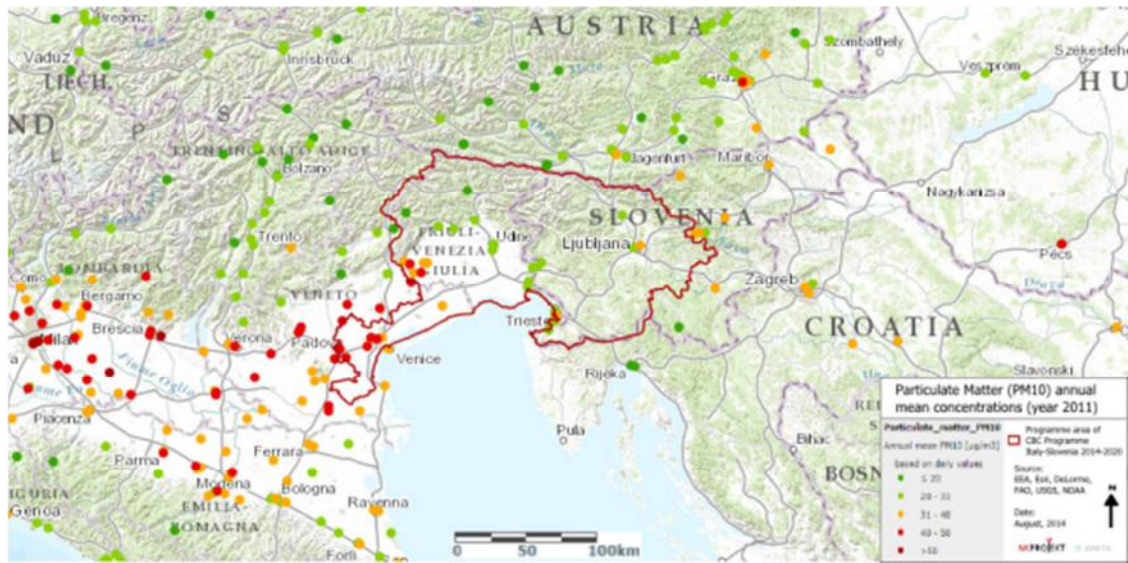
⁹ Fini delci, katerih aerodinamični premer znaša ali je manjši od 10 µm.

Slika 8. PM10: Povprečne letne koncentracije za 2012

Vir: Podatki EEA – AirBase, 2012

Slika 9. PM10: Povprečne letne koncentracije za 2011

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2011

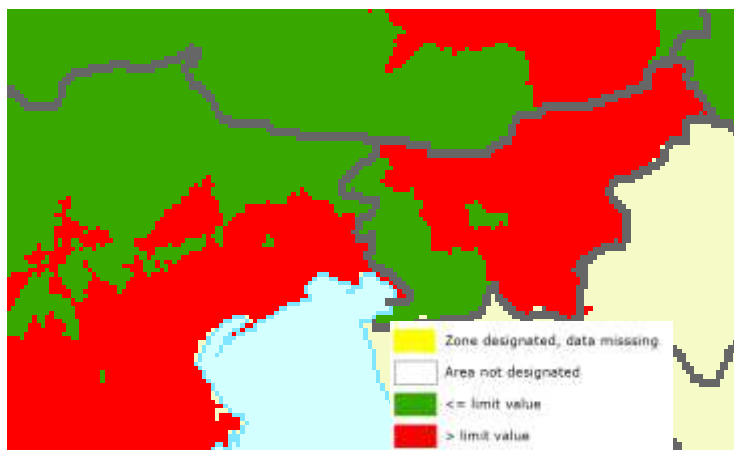
Slika 10. PM10: Povprečne letne koncentracije za 2010

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2010

Če analiziramo dnevne prekoračitve mejnih vrednosti, se stanje poslabša na celotnem programskem območju, saj se vpliv iz Pokrajine Benetke razširi tudi na furlansko nižino, območje Pordenona in tržaško obalno ozemlje. V Sloveniji je najbolj problematičen severovzhodni del države, na območjih, ki so bližja kopenski meji z Italijo pa ni zabeleženih dnevnih prekoračitev mejnih vrednosti.

Slika 11. PM10 Prekoračitev dnevnih mejnih vrednosti, 2012

Vir: EEA - <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/particulate-matter-pm10-daily-limit-value-for-the-protection-of-human-health-6>

Žveplov dioksid (SO₂)

Žveplov dioksid nastaja kot produkt izgorevanja zaradi oksidacije žvepla iz trdih in tekočih goriv. SO₂ je osnovni krivec za "kisli dež", saj zlahka preide v žveplov trioksid, ob prisotnosti vlage pa v žvepleno kislino. V posebnih meteoroloških pogojih se ob visokih koncentracijah lahko razširi po ozračju in prizadene tudi precej oddaljena območja.

Evropski predpisi za to onesnaževalo določajo, da se dnevna mejna vrednost za varovanje človekovega zdravja 125 µg/m³ ne sme preseči več kot trikrat letno, urna mejna vrednost za varovanje človekovega zdravja 350 µg/m³ pa se ne sme preseči več kot 24-krat na leto.

Spodnji podatki prikazujejo situacijo, ki se je zabeležila na merilnih postajah na programskem območju, in kaže na povprečne letne vrednosti, določene na osnovi dnevnih meritev. Stanje je očitno dobro, saj ni zaznati primerov prekoračitve dnevnih mejnih vrednosti.

Slika 12. SO₂: Povprečne letne koncentracije za 2012

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2012

Slika 13. SO₂: Povprečne letne koncentracije za 2011

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2011

Slika 14. SO₂: Povprečne letne koncentracije za 2010

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2010

Podatki za Pokrajino Benetke za obdobje 2002-2013 (po podatki ARPA Veneto) potrjujejo pozitivno stanje, saj ni bilo zabeleženih prekoračitev dnevnih ali urnih mejnih vrednosti, temveč le redka prekoračitev ene ali druge mejne vrednosti za koncentracijo v letih 2002, 2003 in 2005, pri čemer se ni preseglo število zakonsko dovoljenih prekoračitev. Tudi v Deželi Furlaniji Julijski krajini se trend za to onesnaževalo ni izkazal za problematičnega, saj je bil vedno¹⁰ pod spodnjo mejo ocenjevanja¹¹.

Dušikov dioksid (NO₂)

Dušikov dioksid je onesnaževalo, ki deluje dražilno na sluznico in je odgovorno za določene bolezni dihal ter igra ključno vlogo pri nastajanju fotokemičnega smoga, saj je osnovni medij pri oblikovanju cele vrste onesnaževal, in sicer ozona, dušikove kisline in dušikove kisline, ki prispeva k nastajanju kislega dežja, katerega posledica je škoda na rastlinju in stavbah. Poleg vsega tega pa je ta plin tudi toksičen (bronhitis, alergije, razdraženost).

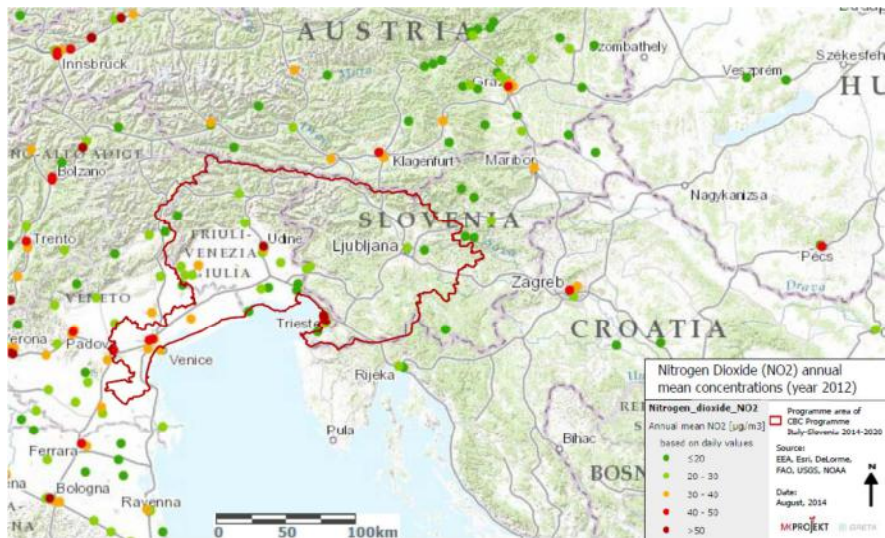
Urna mejna vrednost je po predpisih določena na 200 µg/m³, ki se ne sme preseči več kot 18-krat v enem koledarskem letu, letna mejna vrednost pa je 40 µg/m³.

Spodaj so navedene vrednosti za izmerjeno stanje povprečnih letnih koncentracij na programskem območju v triletnem obdobju 2010-2012. Povprečne letne vrednosti občasno prekoračijo mejne vrednosti, pri čemer so se v vseh obravnavanih letih najbolj kritične situacije zabeležile na merilnih postajah ob prometnicah v večjih mestih Pokrajine Benetke (kjer se za triletno obdobje, ki je bilo upoštevano, kaže trend poslabšanja situacije v času: v letu 2010 so bile vrednosti presežene na eni sami postaji, v letih 2011 in 2012 na dveh, če pa upoštevamo trend zadnjih dveh let, so izgledi boljši), v Trstu (kjer se stanje prav tako slabša iz leta v leto, saj so vrednosti presegle mejne vrednosti na dveh merilnih postajah v letih 2010 in 2011 in treh v letu 2012) ter Vidmu (na eni merilni postaji v letih 2010 in 2012 ter dveh v letu 2011). Tudi v Pordenonu se je vrednost presegla na eni merilni postaji v letih 2010 in 2011, ni pa se presegla v letu 2012. Veliko boljše je stanje na slovenski strani, kjer se mejne vrednosti niso presegle, čeprav so koncentracije blizu mejne vrednosti na merilni postaji ob prometnici v Ljubljani v letih 2010 in 2011.

¹⁰ Poročilo o kakovosti zraka v deželi Furlaniji Julijski krajini, 2013, http://www.arpa.fjk.it/export/sites/default/tema/aria/utilita/Documenti_e_presentazioni/tecnico_scientifiche_docs/Relazione_qa_2013_FJK.pdf

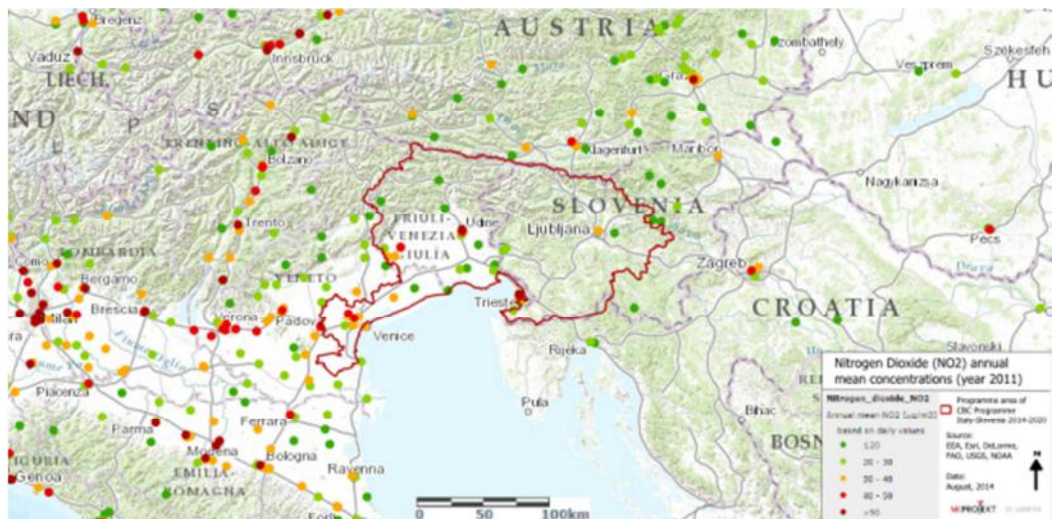
¹¹ 50 % urne mejne vrednosti (100 µg/m³, ki se ne sme prekoračiti več kot 18-krat na koledarsko leto); 65 % letne mejne vrednosti: 26 µg/m³.

Slika 15. NO₂: Povprečne letne koncentracije za 2012

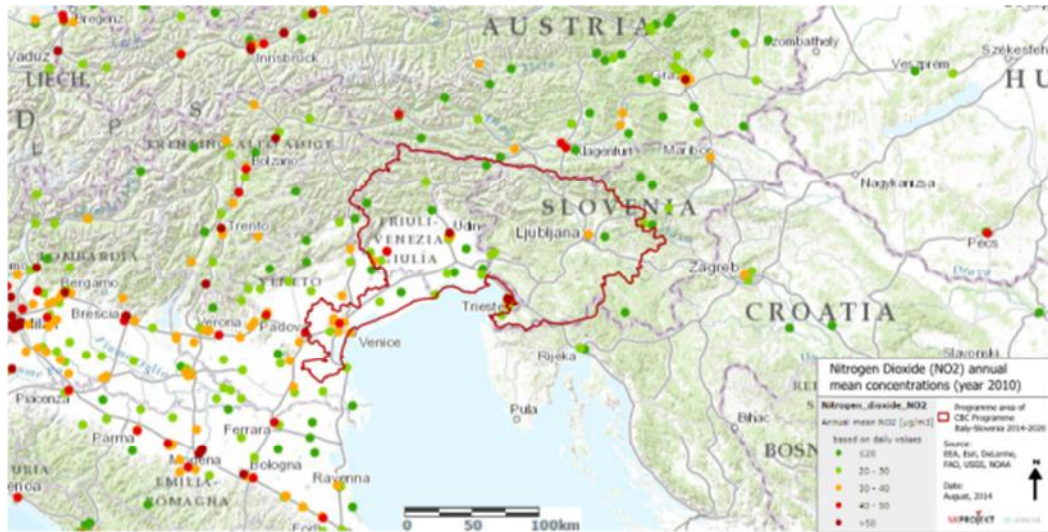
Vir: Podatki EEA - AirBase, 2012

Slika 16. NO₂: Povprečne letne koncentracije za 2011

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2011

Slika 17. NO₂: Povprečne letne koncentracije za 2010

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2010

Ogljikov monoksid (CO)

Poglavitni viri ogljikovega monoksida iz človekovih dejavnosti so izpušni plini motornih vozil in industrijske gorilne naprave. Ogljikov monoksid je onesnaževalo, ki lahko povzroči težave s srcem in ožiljem ter pljuči.

Tudi za to snov temelji sedanje stanje kazalnika na povprečnih letnih koncentracijah na merilnih postajah na programskem območju, ki so se izračunale na osnovi najvišjih dnevni vrednosti. Mejna vrednost za varovanje človekovega zdravja je po predpisih določena na 10 mg/m³, in sicer kot maksimalna vrednost drsečega povprečja v obdobju osmih ur. Stanje tega onesnaževala na območju izvajanja Programa je dobro, saj ni bilo zabeleženih prekoračitev mejne vrednosti na nobeni od merilnih postaj.

Slika 18. CO: Povprečne letne koncentracije za 2012

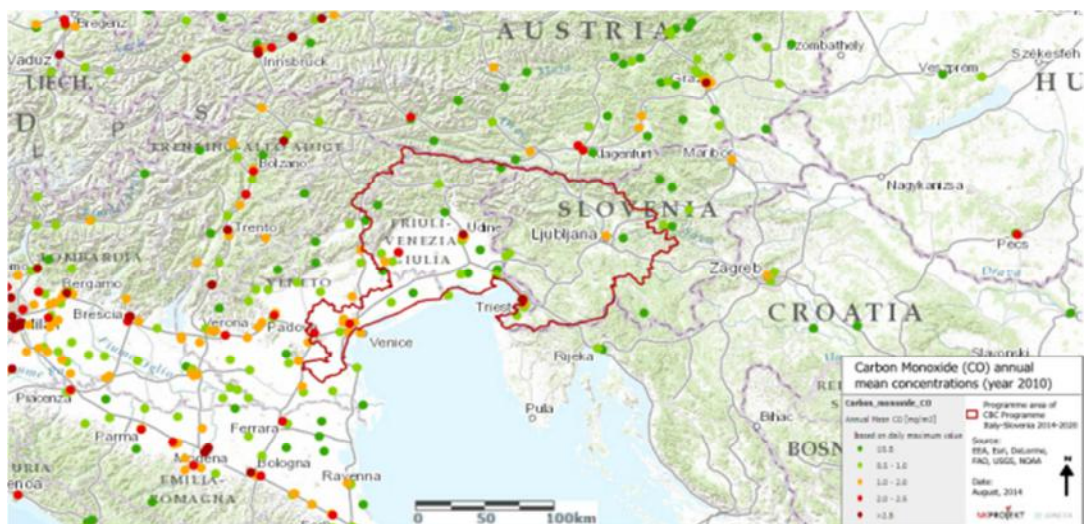
Vir: Podatki EEA - AirBase, 2012

Slika 19. CO: Povprečne letne koncentracije za 2011

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2011

Slika 20. CO: Povprečne letne koncentracije za 2010

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2010

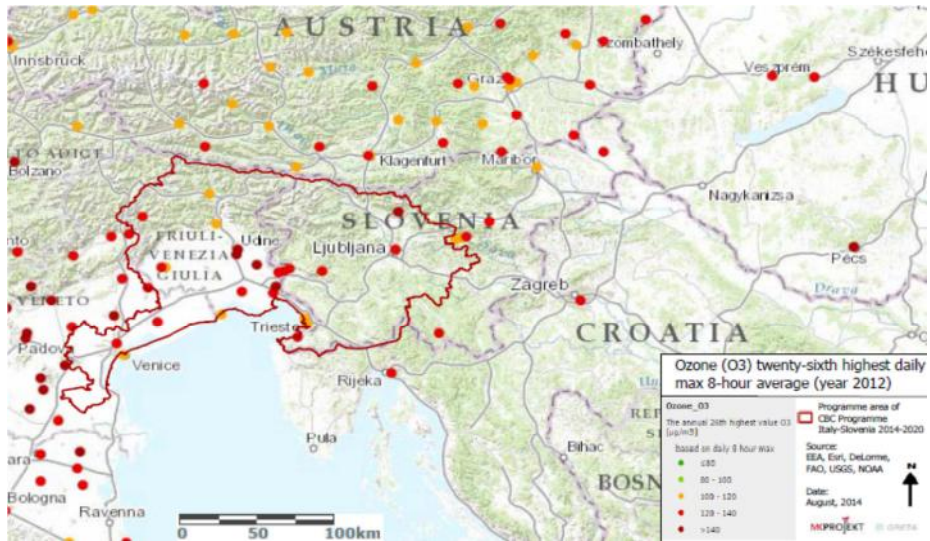
Troposferni ozon – (O₃)

Troposferni ozon je poglaviti in najlažje merljivo sledilo fotokemičnega onesnaženja. Gre za skoraj v celoti sekundarno onesnaževalo, saj ne nastaja neposredno iz virov človekovih dejavnosti ali naravnih virov, temveč nastaja v ozračju zaradi fotokemičnih reakcij, pri katerih so poleg ostalih snovi udeleženi tudi dušikovi oksidi (NO_x), hlapne organske spojine (HOS) in ogljikov dioksid. Najvišje koncentracije se dosežajo v poletnem času, ko je obsevanost najmočnejša in je stopnja fotokemičnih reakcij na višku. Povzročata težave z dihalni in je tudi odgovoren za škodo na rastlinju in pridelkih.

Urni opozorilni prag za to spojino je po zakonu 180 µg/m³, dolgoročni cilj za varovanje človekovega zdravja pa je 120 µg/m³, izračunan kot najvišja dnevna vrednost drsečega povprečja v osmih urah.

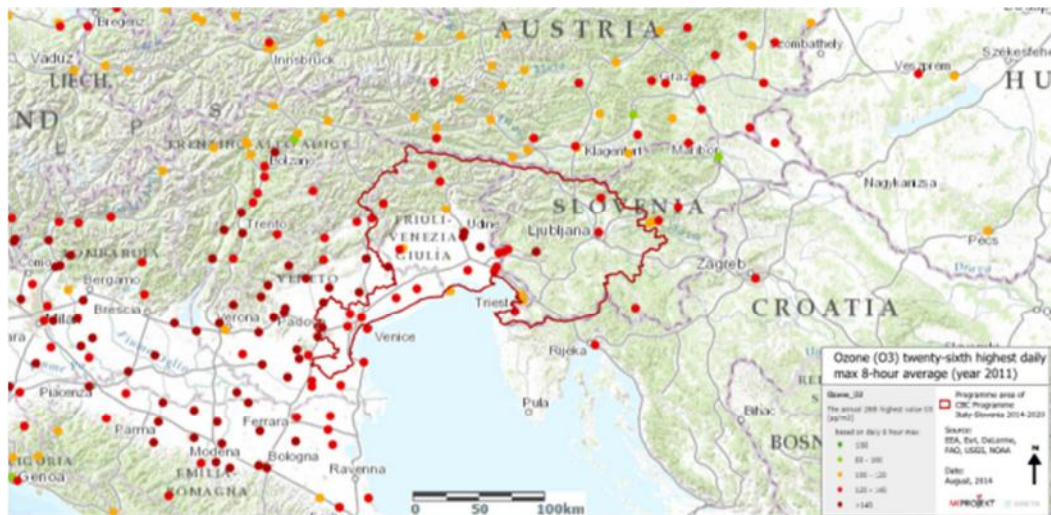
Spodnji podatki prikazujejo situacijo, ki se je zabeležila na merilnih postajah za spremljanje kakovosti zraka na programskem območju, in kaže, da je stanje precej slabo na celotnem obravnavanem območju. Na vseh merilnih postajah so se namreč zabeležile prekoračitve dolgoročnega cilja za ozon.

Slika 21. O₃: Povprečne letne koncentracije za 2012

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2012

Slika 22. O₃: Povprečne letne koncentracije za 2011

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2011

Slika 23. O₃: Povprečne letne koncentracije za 2010

Vir: Podatki EEA - AirBase, 2010

Šibke točke:

- prisotnost visokih koncentracij (prekoračene zakonsko dovoljene vrednosti) PM10, O₃ in NO₂ ter benzo(a)pirena, še posebej na italijanskih območjih in v nižinah.

Možne rešitve:

- prilagoditev/izboljšanje učinkovitosti kotlovnice,
- posodobitev industrijske strojne opreme,
- spodbujanje javnega prevoza in multimodalnosti.
- Večja energetska učinkovitost in nove gradnje s porabo energije blizu nič
- Postavitev mrež za daljinsko ogrevanje zaradi vrednotenja toplote in zmanjšanja virov emisij
- Posodobitev javnega in zasebnega voznega parka z električnimi vozili ali vozili na mešan pogon
- Aktivnosti za zmanjšanje izpustov amoniaka in prašnih delcev (tudi sekundarnih) v kmetijstvu

Preglednica 15. Zrak: Povzetek

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Povprečne letne koncentracije PM10	S/P	EEA - AirBase	Dobra	☹	=
Povprečne letne koncentracije SO ₂	S/P	EEA - AirBase	Dobra	☺	▲
Povprečne letne koncentracije NO ₂	S/P	EEA - AirBase	Dobra	☹	=/▲
Povprečne letne koncentracije CO	S/P	EEA - AirBase	Dobra	☺	▲
Povprečne letne koncentracije O ₃	S/P	EEA - AirBase	Dobra	☹	np

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

3.3 Voda

Na vodne vire vpliva vrsta različnih obremenilnih dejavnikov. Na ta naravni vir imajopoglavitni vpliv kmetijstvo, industrijska proizvodnja in energetika, kar vodi v hidromorfološke spremembe., saj imajo te dejavnosti visoko povpraševanje po vodi in tako vplivajo na stanje količin, poleg tega pa zaradi svojih dejavnosti lahkoizpuščajo odpadne vode v vodna telesa, s čimer vplivajo na kakovost površinskih in podtalnih voda. Pritiske na vodo lahko delimo na točkovne (na primer industrijski obrati in čistilne naprave), razpršene (med poglavitnimi so kmetijstvo, spiranje iz mest in promet) ter odvzeme (za kmetijske in industrijske dejavnosti, pitno vodo, hidroelektrarne, itd.)¹². Različni posegi v vodna telesa tako vodijo v spremenjene hidromorfološke procese.

Možne posledice¹³ teh pritiskov na površinske vode so:

- hidromorfološke spremembe zaradi posebne rabe vode (hidroelektrarne, zadrževalniki, ipd.)
- povečanje vsebnosti hranil (nevarnost eutrofikacije);
- povečanje vsebnosti organskih snovi;
- kontaminacija s snovmi s prednostnimi nevarnimi snovmi ali posebnih onesnaževal;
- kontaminacija sedimentov;
- zakisanost;
- vdor slane vode;
- zvišanje temperature;
- sprememba habitatov zaradi hidromorfoloških sprememb.

VV primeru podzemnih voda so možne posledice pritiskov:

- spremembe količinskega stanja podzemnih voda zaradi dejavnosti človeka, s čimer se občutno poslabšata kakovost in ekološko stanje z njimi povezanih površinskih voda;
- spremembe kemijskega stanja podzemnih voda, s čimer se občutno poslabšata kakovost in ekološko stanje z njimi povezanih površinskih voda;
- spremembe količinskega stanja podzemnih voda zaradi dejavnosti človeka, s čimer se povzroči občutna škoda na ekosistemih z njimi povezanih podzemnih vodnih teles;
- sprememba habitatov oziroma zamenjava populacij v površinske vodah ali kopenskih ekosistemih, ki so odvisni od podzemnih voda.

Iz podatkov v spodnji preglednici je razvidno, da je delež prebivalstva na programskem območju, ki še nimajo povezave s čistilno napravo, še vedno visok.

Preglednica 16. Delež prebivalcev v občinah, priključenih na kanalizacijsko omrežje, ki se zaključijo s komunalno čistilno napravo (v odstotkih)

	2005	2008
Benečija	47,7	47,2
Furlanija Julijska krajina	41,2	41,6
Slovenija	44,8	53

Vir: Italija: Istat, Slovenija: SURS

Na evropski ravni je temeljni predpis Okvirna direktiva o vodah 2000/60/ES, ki ureja področje vodnega gospodarstva na ravni Evropske unije ter določa vrsto ciljev, ki jih je treba doseči, in sicer, med ostalimi,

¹²Ostali potencialni pritiski so: urejanje pretokov in sprememba strug površinskih voda; ukrepi za upravljanje rek, somornic in obalnih voda; vdor slane vode.

¹³ Prim. Uprava povodja rek Soča, Timent, Livenza, Piava, Brenta-Bacchiglione, Smernice za opredelitev večjih pritiskov, 2013

tudi varovati in izboljšati stanje vodnih ekosistemov ter kopenskih ekosistemov in mokrišč; spodbujati trajnostno rabo vode; zaščititi vodna okolja s specifičnimi ukrepi na izpustih; zmanjšati onesnaženost podtalnih voda; blažiti učinke poplav in suš.

Direktiva je uvedla merilo ekološkega in kemijskega stanja za površinske vode, s katerim se meri kakovost vodnih teles površinskih voda. Pri tem kazalniku se ocenjuje kakovost strukture in delovanja vodnih ekosistemov¹⁴. Organizmi, ki živijo v vodnih telesih površinskih voda, so poglobitni element za razumevanje stanja vodnega telesa.

Za opis ekološkega stanja **vodnih teles površinskih voda** na programskem območju smo uporabili prav ta kazalnik¹⁵ (npr. spodnja preglednica in slika, ki prikazujeta porazdelitev spremljanih vodnih teles po razredu kakovosti). Na celotnem programskem območju se spremljanje izvaja na 502 vodnih telesih, pri večini (340 vodnih teles oziroma 68 %) je bilo stanje kakovosti ocenjeno kot zmerno ali dobro. 8 % spremljanih vodnih teles je stanje označeno za zelo dobro, medtem ko je stanje na 122 vodnih telesih ocenjeno kot slabo (16 %) ali zelo slabo (8 %). Stanje na zadevnem delu programskega območja je torej še daleč od ambicioznega cilja iz Okvirne direktive, in sicer da se na vseh vodnih telesih doseže dobro ekološko in kemijsko stanje do leta 2015.

Na italijanski strani, in sicer v deželi Furlaniji Julijski krajini, ki v celoti sodeluje v Programu, je najboljše stanje zabeleženo v gorskih predelih, čeprav so se predvsem v vzhodnem delu izpostavili pojavi spremembe okolja. Ekološko stanje vodnih teles je torej večinoma dobro ali zmerno, pri čemer je povprečje nižje od pričakovanega. Ekološko stanje se dodatno poslabša v nižinskem delu, kjer se veliko močneje občutijo vplivi človekovih dejavnosti in onesnaženost z nitrati iz kmetijstva (ARPA FJK - Poročilo o stanju okolja 2012). Stanje v Pokrajini Benetke, v kateri več kot polovica od 109 spremljanih vodnih teles izkazuje slabo (44) ali zelo slabo (18) ekološko stanje, 53 jih spada v kakovostno kategorijo 'zmerno', in samo 12 ima stanje ocenjeno kot dobro ter ni niti enega vodnega telesa z zelo dobrim ekološkim stanjem. Najbolj problematično je stanje na povodju, ki se izliva v Beneško laguno, v nekoliko manjši meri pa na povodjih Brenta-Bacchiglione, Lemene in Sile. Stanje se izboljša na slovenski strani, kjer je ekološka kakovost večine spremljanih vodnih teles označena za dobro (6) ali zmerno (6), samo 1 vodno telo pa je prejeloceno 'zelo slabo'.

Preglednica 17. Ekološko stanje rek

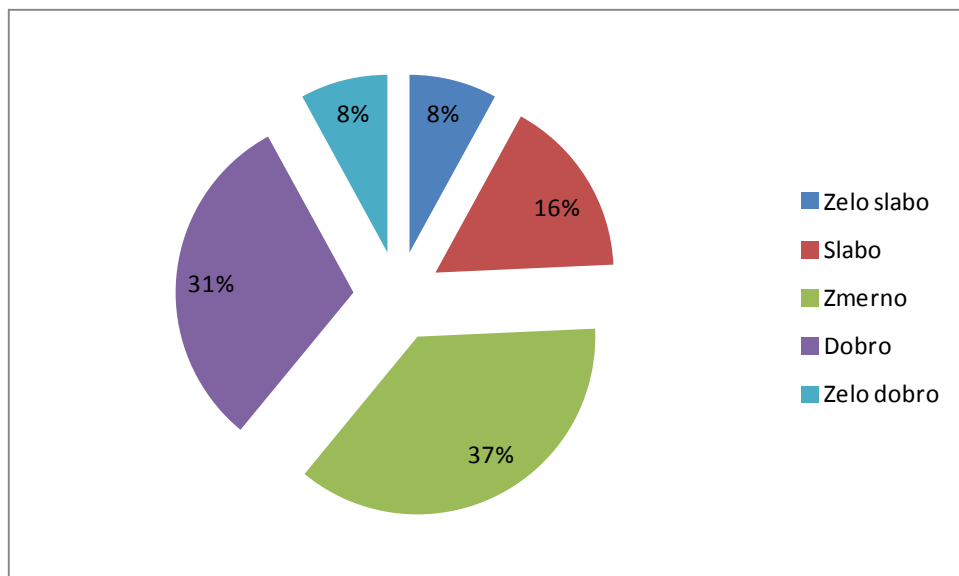
	Zelo slabo	Slabo	Zmerno	Dobro	Zelo dobro	Skupaj
Benetke	18	44	53	12	0	127
Trst	0	0	2	3	2	7
Gorica	0	1	8	4	0	13
Videm	11	24	80	91	13	219
Pordenone	10	11	35	40	23	119
Notranjsko-kraška	0	0	1	2	0	3
Osrednjeslovenska	1	1	4	0	0	6
Gorenjska	0	0	1	2	0	3
Goriška	0	1	0	1	2	4
Obalno-kraška	0	0	0	1	0	1
Skupaj programsko območje	40	82	184	156	40	502

Vir: Za Italijo: podatki ARPA, triletje 2010-2012, za Slovenijo: ARSO - za leto 2013: <http://www.arso.gov.si/vode/reke/>

¹⁴Postopek za izdelavo ocene ekološkega stanja temelji na vrednostih, ki se izmerijo na posameznem merilnem mestu za monitorirane elemente kakovosti, na zbranih triletnih podatkih z merilnih postaj na posameznem vodnem telesu ter na najslabšem podatku za posamezni kazalnik v treh letih za posamezno vodno telo. Ocena ekološkega stanja vodnega telesa bo enaka najslabši oceni, ki je bila dodeljena posameznim elementom kakovosti. Lestvica ocen ima pet stopenj in sega od zelo dobre do zelo slabe.

¹⁵Najnovejši razpoložljivi in primerljivi podatki se za italijansko stran nanašajo na triletno obdobje 2010-2012, za slovensko pa za leto 2013.

Slika 24. Ekološko stanje rek na programskem območju

Vir: Obdelava podatkov ARPA in ARSO

Kemijsko stanje vodnih teles površinskih voda na italijanski strani programskega območja je naslednje. V Pokrajini Benetke je v obdobju od 2010-2014 8 merilnih mest zabeležilo slabo kemijsko stanje in sicer zaradi prisotnosti kovin (na treh merilnih mestih), pesticidov (na dveh merilnih mestih) in oktilfenolov (eno merilno mesto). V deželi Furlanija-Juljska krajina (po podatkih Načrta varstva voda) ni bilo zabeleženega preseganja največjih dovoljenih koncentracij (MAC-OSK) na povprečnem letnem nivoju (SQA-MA). Prav tako tudi ni podanih opozoril za nevarnost preseganja mejnih vrednosti v prihodnosti. Kljub temu se v različnih koncentracijah opaža prisotnost kemikalije trifluralin (herbicid, ki se uporablja za pridelavo soje in številnih drugih poljščin in je v Evropi prepovedan). V enem samem vzorcu v reki Corno UD48 je zabeležena vrednost znašala 1,2,3-cd. Vrednosti parametra Piren benzo + g, h, i perilen so dosegle največ 0,004 µg/l. Vrednosti kovin z izjemo ene anomalije (zabeležena vrednost niklja leta 2010 na postaji GO07) so najvišje vrednosti ostale pod ali enake 6 µg/l, medtem ko najvišja vrednost živega srebra znaša 8 µg/l. Povprečne vrednosti vseh ostalih spremljanih parametrov ne presegajo mejnih vrednosti in ostajajo nižje ali enake vrednostim 1/10 SQA-MA.

Kemijsko stanje vodnih teles površinskih voda se v slovenskem delu programskega območja izvaja na 24 merilnih postajah na 16 različnih vodnih telesih, od katerih jih je največ (8) na območju Osrednjeslovenske regije, sledi Obalno-kraška (3), Notranjsko-kraška (2), Goriška (2) in Gorenjska (1). Stanje na vseh merilnih mestih je bilo v letu 2013 označeno kot dobro (Vir: ARSO), kar pomeni da nobena letna povprečna vrednost parametra kemijskega stanja ni presegla mejnih vrednosti.

Za pravilno uravnovešenost strategije Programa je potrebno spomniti, da je ekološko stanje povezano tudi s hidromorfološki vplivi, ki so jim vodna telesa izpostavljena. Vzroki za te vplive so večinoma odvzemi vode za različne namene. Ker je najpogostejši razlog za odvzem vode iz površinskih vodnih teles proizvodnja električne energije (zlasti v goratih predelih), je treba najti primerno ravnovesje pri promociji proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov in zmanjšanjem negativnih vplivov na ekosisteme zaradi hidromorfoloških sprememb.

Tudi za obalne **morske in braktične vode** je v Direktivi postavljen cilj, da se doseže dobro ekološko stanje do leta 2015. Klasifikacija se izvaja z ocenjevanjem bioloških elementov kakovosti (BEK)¹⁶ ter hidromorfoloških in kemijsko-fizikalnih elementov¹⁷.

Pri tem velja spomniti, da je del Severnega Jadrana, ki spada v območje izvajanja programa, označen kot ranljivo območje¹⁸ in obstaja nevarnost, da ne doseže ciljev, ki jih je glede kakovosti določila Direktiva. Močno ga namreč zaznamujejo pritiski zaradi človekovih dejavnosti, predvsem pomorski promet, industrijska proizvodnja, ribištvo in turizem.

V Furlaniji Juljski krajini se je izvedel program spremljanja v 3 letih (od konca leta 2009 do konca leta 2012), v katerem so opravile analize 38 pomembnejših vodnih teles: 19 v okviru obalnih morskih voda, od

¹⁶Pri obalni morski vodi se ocenjujejo: fitoplankton (na osnovi vsebnosti klorofila), makrofiti in bentoški nevretenčarji; pri somornici: poleg elementov, ki se ocenjujejo pri obalnih morskih vodah, se upoštevajo tudi semenke ter sestava, številčnost in starostna struktura rib.

¹⁷TRIX indeks za obalne morske vode ter vsebnost in raztopljene dušikove spojine v somornici

¹⁸V skladu z Zakonodajno odredbo št. 152/2006.

tega 12 priobalnih do 3.000 m od obale ter 7 širših v pasu do ene morske milje od izhodišče linije; 19 teles v okviru somornice, in sicer 2 v dveh najpomembnejših rečnih izlivih v deželi: na Soči in Tilmentu. Ob koncu leta 2010 se je zaključilo prvo leto spremljanja in se je opravila predhodna klasifikacija 17 morskih vodnih teles ter 17 vodnih teles somornice, podatki pa so se osvežili še leta 2011. Ekološko stanje se je ocenilo izključno kot začasno, pri čemer se je strokovno mnenje podalo na osnovi preučenihih bioloških in fizikalno-kemijskih elementov. Stanje obalnih morskih voda je precej dobro: Od 17 spremljanih vodnih teles jih je 11 bilo uvrščenih v kakovostni razred "dobro", 6 pa v "zelo dobro". Stanje somornice pa je veliko bolj raznoliko in kritično: 5 vodnih teles je v dobrem stanju, 7 v zmernem in 5 v slabem. Na osnovi povprečnih vrednosti indeksa trofičnosti TRIX za obdobje avgust 2008 - oktober 2009, je bilo 8 obalnih morskih vodnih teles v deželi ocenjenih z oceno 'dobro' in 7 'zadostno', medtem ko se štiri vodna telesa še vedno ocenjujejo.

Za Beneško pokrajino povprečne letne vrednosti kazalnikov TRIX, ki so bili izračunani za leto 2011, kažejo "povečane" rezultate dveh vodnih teles, enega na severu in drugega pred Beneško laguno. Vodno telo južno od lagune je bilo uvrščeno v razred "dobro", medtem ko so se v vodnem telesu še nižje proti jugu presegle mejne vrednosti, zaradi česar je glede na indeks TRIX prejel oceno "zmerno". V primerjavi s prejšnjimi leti se stanje na vseh vodnih teles izboljšuje od leta 2011, pri čemer se vrednosti indeksa trofičnosti zmanjšuje. Ta trend izboljšanja se je potrdil tudi v letu 2012, v katerem je stanje primerljivo stanju v predhodnem letu, pri čemer se je še dodatno izboljšalo stanje vodnega telesa pred izlivom Pada, ki je iz razreda "zmerno" prešel v razred "dobro". Potek letnega kazalnika TRIX za leto 2013 pa kaže prekoračitev mejnih vrednosti na šestih merilnih postajah (3 na območju Chioggia-Isola verde, 1 na območju Caorle-Brussa in 1 v Pellestrini) od skupaj 19 postaj v Beneški pokrajini; leta 2014 so bile prekoračene vrednosti na treh postajah (Chioggia-Isola verde). Poleg tega prvotna klasifikacija kemijskega in ekološkega stanja vode na podlagi kriterijev Direktive 2000/60/ES za štiriletno obdobje 2010-2013 za priobalne vode v Beneški pokrajini kaže naslednjo situacijo: ekološka situacija kaže, da so od šestih vodnih teles, ki se spremljajo, tri v zadovoljivem stanju (2 na območju Vzhodnih Alp in ena na območju Padove, nasproti delte reke Pad); v vseh treh primerih je razvrstitev v kategorijo zadovoljivega stanja posledica manjše prisotnosti posebnih onesnaževal, kot visokih vrednosti TRIX. Meritve na ostalih treh vodnih telesih so pokazale pozitivne rezultate, na podlagi katerih so se nekatera uvrstila v visoko stanje, medtem ko je dobro stanje teh voda povezano s prisotnostjo posebnih onesnaževal, čeprav so njihove vrednosti nižje od standardnih kakovostnih vrednosti. Kemijsko stanje vseh vodnih teles je dobro, razen enega vodnega toka na območju Padove, ki je bilo razvrščeno v ne-dobro kemijsko stanje zaradi prekoračenih vrednosti SQA-MA za IPA benzo(ghi)perilena + Indeno(1,2,3-c,d)pirena v letu 2012 in Para-terc-otilfenola v letu 2013. V triletnem obdobju 2010-2012 smo na območju pokrajine Benečije spremljali stanje 8 brakičnih vodnih teles (poleg tistih v Beneški laguni), med njimi so 3 v slabem ekološkem stanju, 4 imajo pomanjkljivo ekološko stanje in 1 zadovoljivo. V triletnem obdobju 2010-2012 smo spremljali kemijsko stanje 13 brakičnih vodnih teles (poleg Beneške lagune). Vsa vodna telesa so v dobrem stanju, če upoštevamo matrico vode in vsa imajo prav tako ne-dobro kemijsko stanje, če upoštevamo matrico usedlin (vključno s prитоko reke Pad), ki je posledica prekoračenih vrednosti SQA + 20% živega srebra, niklja, kadmija, svinca, nekaterih IPA in DDE.

V obdobju 2010-2012 je bilo ugotovljeno naslednje ekološko stanje vodnih teles v Beneški laguni: 1 vodno telo (ENC1, "osrednji južni del lagune") je v dobrem stanju; 3 vodna telesa (ENC2 "Lido", ENC3 "Chioggia", ENC4 "zaliv Sessola") so v zadovoljivem stanju; 7 vodnih teles je v pomanjkljivem stanju; nobena voda ni v odličnem ali slabem stanju. Rezultati meritev kemijskega stanja podlagi vodne matrice so bili dobri za vseh 14 vodnih teles v laguni, ki se spremljajo.

Na slovenski strani spremljanje kemijskega in ekološkega stanja morja v letih 2010-2014 razdeljeno na pet vodnih teles. Ekološko stanje morja po posameznih elementih odraža dobro stanje, na podlagi fitoplanktona pa zelo dobro. Rezultati kemijskega stanja morja so vezani na spremljanje vsebnosti prednostnih in prednostno nevarnih snovi v morju. Rezultati po posameznih parametrih kažejo na prekomerno obremenjenost morja s tributil kositrovimi spojinami, medtem ko ostala onesnaževala predpisanega okoljskega standarda kakovosti niso presegla. Omenjene spojine ARSO spremlja od leta 2007 dalje, ko je bil zanje določen okoljski standard kakovosti na Evropskem nivoju. Zaradi toksičnosti je le-ta izredno nizek (0,2 ng/L). Ker se je omenjena spojina v preteklosti uporabljala kot biocid v premazih za zaščito proti obraščanju ladij, od leta 2003 dalje pa je njegova uporaba v EU (vendar ne povsod po svetu) prepovedana, se ocenjuje da je prekomerna onesnaženost lahko posledica čezmejnega onesnaževanja in visokega pomorskega prometa. Z izjemo tributil kositrovih spojin, je ekološko stanje slovenskega morja sodeč po oceni stanja treh bioloških segmentov (fitoplankton, makroalge in bentoški nevretenčarji) dobro do zelo dobro. Trofično stanje morja (kazalnik TRIX) se od leta 2000 dalje postopoma izboljšuje. Zelo dobro trofično stanje izkazujejo merilna mesta na sredini Tržaškega zaliva, slabšo kvaliteto izkazujejo tiste ob obali, najslabšo pa tiste v Koprskem zalivu.

Kakovost kopalnih voda je dobra na celotnem programskem območju, nekaj manjših težav je opaziti v Pokrajinah Gorica in Videm. Spodnja tabela prikazuje kakovost kopalnih voda v skladu z Direktivo o kakovosti kopalnih voda (76/160/ES).

¹⁹ Prim. ARPA FJK, Poročilo o stanju okolja 2012.

Preglednica 18. Stanje kopalnih voda

	2012			2013		
	vzorčna mesta	ustreznih	% ustreznih mest	vzorčna mesta	ustreznih	% ustreznih mest
Benetke	171	171	100,0	171	171	100,0
Trst	30	30	100,0	nd	nd	nd
Gorica	18	16*	88,9	nd	nd	nd
Videm	15	14**	93,3	nd	nd	nd
Pordenone	2	2	100,0	nd	nd	nd
Notranjsko-kraška	0	-	-	0	-	-
Osrednjeslovenska	0	-	-	0	-	-
Gorenjska	8	8	100,0	8	8	100,0
Goriška	9	9	100,0	9	9	100,0
Obalno-kraška	26	26	100,0	26	26	100,0

* Slaba kakovost na dveh mestih (Tržič in Štarancan) na enem (Tržič) pa dobra

** Slaba kakovost na enem mestu (Forgaria)

Ustreznost kopalnih mest je ocenjena po kriterijih mikrobioloških parametrov v skladu z Direktivo o kakovosti kopalnih voda (76/160/ES), kjer je kopalno mesto ocenjeno kot neustrezno, če je bilo v času ene kopalne sezone več kot 5% vzorcev neskladnih s predpisanimi zahtevami.

Vir: za italijanske pokrajine ARPA, za Slovenijo:

http://www.arso.gov.si/vode/kopalne%20vode/kopalne_vode_arhiv.html

Po podatkih ARSO²⁰ je ocena količinskega stanja podzemnih voda na slovenskem delu programskega območja je na vseh plitvih vodonosnikih označena s skupno oceno dobro. Vodno bilančni preizkus primerjave odvzemov z razpoložljivo količino podzemne vode plitvih vodonosnikov na slovenskem delu programskega območja izkazuje največji delež črpanja glede na razpoložljive količine vode na področju Ljubljanskega barja (21,2 %).

Pri podzemnih vodah se upošteva kemijsko stanje, ocenjeno na osnovi vsebnosti onesnaževal iz človekovih dejavnosti. Če se ne dosežejo standardi kakovosti, določeni na evropski ravni, oziroma se presežejo mejne vrednosti, določene na nacionalni ravni, se stanje voda na merilni postaji oceni kot slabo.

V spodnji tabeli je prikazano stanje na programskem območju. v Pokrajini Benetke je eno samo podzemno vodno telo (od 45 spremljanih) bilo ocenjeno kot slabo zaradi vsebnosti šestvalenčnega kroma. V Dežela Furlanija Julijska krajina je od skupaj 50 analiziranih podzemnih vodnih teles pri 11 stanje ocenjeno kot slabo. V večini primerov je razlog onesnaženost z nitrati in 21fitofarmaceutskimi sredstvi²². Izpostaviti je treba višjo stopnjo onesnaženosti, ki je v nekaterih primerih na robu zakonskih mejnih vrednosti, v vodnih telesih, pri katerih je veliko manj izmenjave s podzemno vodo, medtem ko so pri rekah, ki so intenzivno povezani z večjimi vodonosniki (Tilment, Soča in posredno Tur) imajo veliko nižje stopnje onesnaženosti, do česar pa ne prihaja zaradi manjšega izlivanja hranil v ta vodna telesa, ampak za večjo razredčitev vode v bogatejših vodonosnikih²³. Na splošno je kemijsko stanje podzemnih voda v dobrem stanju v primeru kakovosti v goratih predelih in v predgorju, slabša pa se ob postopnem prehajanju v nižino. Na slovenski strani je stanje 5 podzemnih vodnih teles (od 59 spremljanih) ocenjeno kot slabo.

Kemijsko stanje podzemnih vodnih teles ne slovenskem delu programskega območja je dobra, saj izmerjene vrednosti na merilnih mestih niso presegle standardov kakovosti. Kljub temu velja izpostaviti visoko ranljivost podzemnih vod slovenskega dela programskega območja, saj v alpskih predelih in na krasu prevladujejo vodonosniki z visoko razpoklinsko poroznostjo. Ti vodonosniki, predvsem kraški so izredno ranljivi, vendar v Sloveniji relativno dobro zaščiteni, saj se večina nahaja na hribovitih, z gozdovi poraščenimi in manj poseljenimi področjih.

²⁰ Osnutek Načrta upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja za obdobje 2015-2021

²¹ Po zmanjševanju koncentracij od konca devetdesetih let do leta 2000, od leta 2002 do danes opažamo občutne koncentracije nitratov, ki so v nekaterih primerih celo v porastu, tako na vrtinah v bližini izvirov kot na vrtinah v bližini podnožja gričev.

²² V zadnjih 10 letih se je zabeležilo upadanje koncentracij različnih aktivnih snovi, in sicer herbicidov in metabolitov, ki se lahko zasledijo v podtalnici.

²³ Prim. ARPA FJK, Poročilo o stanju okolja 2012.

Preglednica 19. Kemijsko stanje podzemnih voda

	Slabo	Dobro	Nepregledana vodna telesa	Skupaj
Benetke	1	44	-	45
FJK	11	44	6	50
Notranjsko-kraška	0	3	0	3
Osrednjeslovenska	2	32	1	34
Gorenjska	3	14	2	17
Goriška	0	8	1	8
Obalno-kraška	0	2	0	2

Vir: Za Italijo: podatki ARPA, 2012, za Slovenijo: <http://gis.arso.gov.si/apigis/podzemnevode/> (leto 2013)

Podzemne vode na programskem območju so izpostavljene tudi velikim pritiskom z vidika količine, saj je veliko vrtin, ki so po koncesiji dovoljene tudi pod linijo izvira.

Šibke točke²⁴:

- hidromorfološki učinki na vodna telesa v gorskem pasu (predvsem v zvezi s hidroelektrarnami),
- razpršena onesnaženost z nitrati iz kmetijskih dejavnosti v površinskih vodnih telesih na nižinskem pasu in prispevnem območju lagun na programskem območju,
- večje število čistilnih naprav (pri čemer so nekatere neučinkovite) in občin brez kanalizacijskega omrežja ali končne obdelave,
- kemijsko onesnaženje zaradi dejavnosti ne-industrijskih pristanišč,
- onesnaženost podzemnih voda z nitrati, fitofarmaceutskimi sredstvi in herbicidi,
- prisotnost številnih črpališč, ki so pogosto locirana po linijo izvirov,
- problematika divjih odlagališč, zlasti na kraških področjih,
- velik vpliv pomorskega prometa na ekološko stanje tržaškega in koprškega zaliva.

Možne rešitve:

- razvoj kanalizacijskih omrežij in medsebojno povezovanje vodovodnih omrežij, da bi se vzpostavil bolj učinkovit sistem odvajanja odpadnih voda in sistem dobave pitne vode ter se tako dosegli količinski prihranki tega naravnega vira,
- zmanjšanje števila odvzemov iz vodotokov in vodonosnikov,
- zmanjšanje in bolj učinkovita raba gnojil v kmetijstvu na prispevnih območjih tudi s spodbujanjem ne-intenzivnega kmetovanja,
- boljše varovanje okolja (habitatov in vodnih teles) z ohranjanjem posameznih območij, ki so lahko tudi zanimiva za turizem,
- uporaba dobrih praks pri razvoju mest (ureditev opuščenih industrijskih con, zagotavljanje enakomernega pretoka, izkoriščanje deževnice, drenažno tlakovanje, itd.)
- uporaba dobrih praks na področju čiščenja divjih odlagališč in krepitev preventivnih dejavnosti za nastanek novih ali obuditev starih,
- krepitev zavedanja o negativnem vplivu morskega prometa in upoštevanje le-tega pri prihodnjem prostorskem načrtovanju in umeščanju objektov in gospodarskih dejavnosti v prostor.

²⁴Šibke točke so se izpeljale iz izvedene analize stanja okolja in pregleda dokumentacije, in sicer: 1. Hidrografsko okrožje Vzhodne Alpe - Načrt upravljanja 2015-2021 Informiranje, komunikacije in sodelovanje – Focal Point Benetke Mestre, 6. maj 2014; 2. Dežela Furlanija Julijska krajina - Uprava za okolje - Poglavitne okoljske težave in odzivi za ozemlje Dežele Furlanije Julijske krajine, december 2013. Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO): okoljski kazalniki v Sloveniji; <http://kazalci.arso.gov.si/>.

Preglednica 20. Voda: Povzetek

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Prebivalstvo priključeno na čistilne naprave	P	Istat/SURS	Primerno	☹	=
Ekološko stanje rek	S	ARPA/ARSO	Primerno	☹	np
Trix kazalnik priobalnih vod	S	ARPA/ ARSO	Zadovoljivo	☹	▲
Ekološko stanje priobalnih morskih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro	☹/☺	np
Kemijsko stanje priobalnih morskih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro	☺	np
Ekološko stanje brakičnih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro	☹/☺	np
Kemijsko stanje brakičnih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro	☹/☺	np
Kakovost kopalnih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro	☺	▲
Kemijsko stanje podzemnih voda	S	ARPA/ARSO	Dobro	☹	np ²⁵

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

3.4 Tla

Tla so okoljski dejavnik, katerega kakovost je tesno povezana s stanjem na drugih okoljskih področjih, saj je z njimi v dinamični povezavi. Varovanje površinskih in podzemnih voda, podnebne spremembe, varstvo narave in biotske raznovrstnosti, varnost hrane in človekovo zdravje so v veliki meri odvisni od pojavov tleh, dejavnosti na tleh in upravljanja tal.

Za programsko območje je značilna heterogena sestava tal. Za potrebe tega poročila se bomo na tem mestu omejili na glavne "vrste tal" na območju in se osredotočili na homogene značilnosti krajine, tudi z vidika globinske strukture tal. V Furlaniji Julijski krajini je za Tržaško pokrajino značilen kras in obala iz fliša; tega najdemo tudi v Goriški pokrajini in priobalnem pasu, v holocenski nižini ob rekah Soča in Torre, na visokem nižinskem delu reke Soče in Nadiže in v Colliu; v Videmski pokrajini so prisotna poplavna območja rek Torre in Tilment, visok nižinski del reke Nadiže in Tilmenta, t.im. osovansko-huminsko polje; na področju Pordenone: predalpska krajina, holocenska nižina ob reki Tilment, nizka in visoka nižina reke Tilment, nižina Meschio, holocenska nižina Cellina-Meduna, nizka in visoka nižina Cellina-Meduna. Za Beneško pokrajino navajamo naslednje vrste tal: antična in nedavna nižina ob reki Tilment; nižina s studenčnimi rekami z nedavnimi nanosi ter erozijskimi nanosi; antična in nedavna nižina ob reki Piavi; antična in nedavna nižina reke Brente; nedavna nižina reke Adiže, peščena priobalna nižina, nižina lagun in izsušenih močvirij.

V Sporočilu Evropske komisije COM(2002)179 in Predlogu Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi okvira za varstvo tal in spremembi Direktive 2004/35/ES (COM(2006)232) je Komisija opredelila pglavitne nevarnosti, ki ogrožajo tla v Evropski uniji: erozija, zmanjšanje količine organskih snovi, onesnaževanje, zasoljevanj in zbijanje tal, zmanjšanje biološke raznovrstnosti, pozidava, zemeljski usadi in poplave.

Zaradi značilnosti tal, je lahko programsko območje ogroženo zaradi:

1. erozije vode, ki pomeni lomljenje in odstranjevanje tal zaradi vode; največji vpliv ima na nagnjenih območjih ter na blatnih tleh in tleh z malo organskimi snovmi, na katerih se izvajajo invazivne kmetijske dejavnosti. Erozija lahko povzroči tudi onesnaženje površinske vode tako, da s seboj prinese hranilne snovi in pesticide iz tal.

2 slanih tal; še posebej ob Beneški obali in kopnem delu lagune je slanost tal kritična. Slanost je povezana z dednimi značilnostmi tal, vedno večjim vdorom slane vode zaradi vedno bolj intenzivne rabe podzemnih vodnih tokov in uporabe solnate vode za namakanje.

²⁵ Čeprav nimamo zgodovinskih podatkov, lahko opazimo upad uporabe fitosanitarnih sredstev in gnojil, ki sta najpogostejša vzroka za slabo stanje.

Dvig temperatur , ki smo mu priča v zadnjih desetletjih zaradi podnebnih sprememb, je še povečal to problematiko.

3. izginjanje organske snovi: območja z najnižjo koncentracijo organskih snovi so nižine, kjer se izvaja intenzivna kmetijska dejavnost brez dodajanja organskih snovi v obliki živalskih iztrebkov ali drugih dodatkov, še posebej tam, kjer so tla večje teksture, kar neizogibno pelje do postopnega izginjanja organskega ogljika iz tal vse do vrednosti, ki so mejne za ohranjanje ravnovesja.

4. poplave in zemeljski plazovi (gl. odstavek o naravnih tveganjih)

5. onesnaženje zaradi industrijskih in kmetijskih dejavnosti. V zvezi s tem je potrebno navesti, da so mejne vrednosti nekaterih težkih kovin, kot so kositer, baker, arzen, kobalt in vanadij, prekoračene.

6. neprepustnost tal in izguba biotske raznolikosti sta posledica človekovega poseganja v okolje in vedno več umetnih tal (glej besedilo v nadaljevanju).

Eno od glavnih šibkih točk predstavlja sprememba namembnosti tal iz naravne uporabe (gozdovi in mokrišča) v pol-naravno (polja) ali umetno (pozidave, industrijska območja, infrastruktura). Poleg včasih stalne in nepovratne izgube plodne prsti pride pri takšnih spremembah rabe tal tudi do drugih negativnih učinkov, in sicer razdrobljenost krajine, zmanjšanje biotske raznovrstnosti, spremembe v hidrogeoloških ciklikih in spremembe v mikroklimah. S širjenjem in nastajanjem novih mestnih okolij ter z njimi povezane infrastrukture se povečujeta tudi obseg prometa in potrošnja energije, z njima pa še onesnaženost s hrupom, povečanje emisij onesnaževal in toplogrednih plinov v ozračje.

Na sliki 25 je predstavljena pokritost tal na programskem območju po klasifikaciji Corine Land Cover. Na nižinskem delu italijanske strani prevladujejo kmetijska zemljišča (pašniki, letni oziroma stalni posevki in kmetijsko-gozdarska območja), v katere je vpeto še razpršeno mestno tkivo, ki pa je vendarle bolj koncentrirano v glavnih mestih pokrajin. Predgorje in gorska območja so prekrita z gozdovi, predvsem listnatih sort, na višjih legah pa prevladujejo iglavci. Na slovenski strani prevladujejo predvsem gozdovi in polnaravna območja, veliko manjši pa je delež umetnih površin v primerjavi z območji v Italiji.

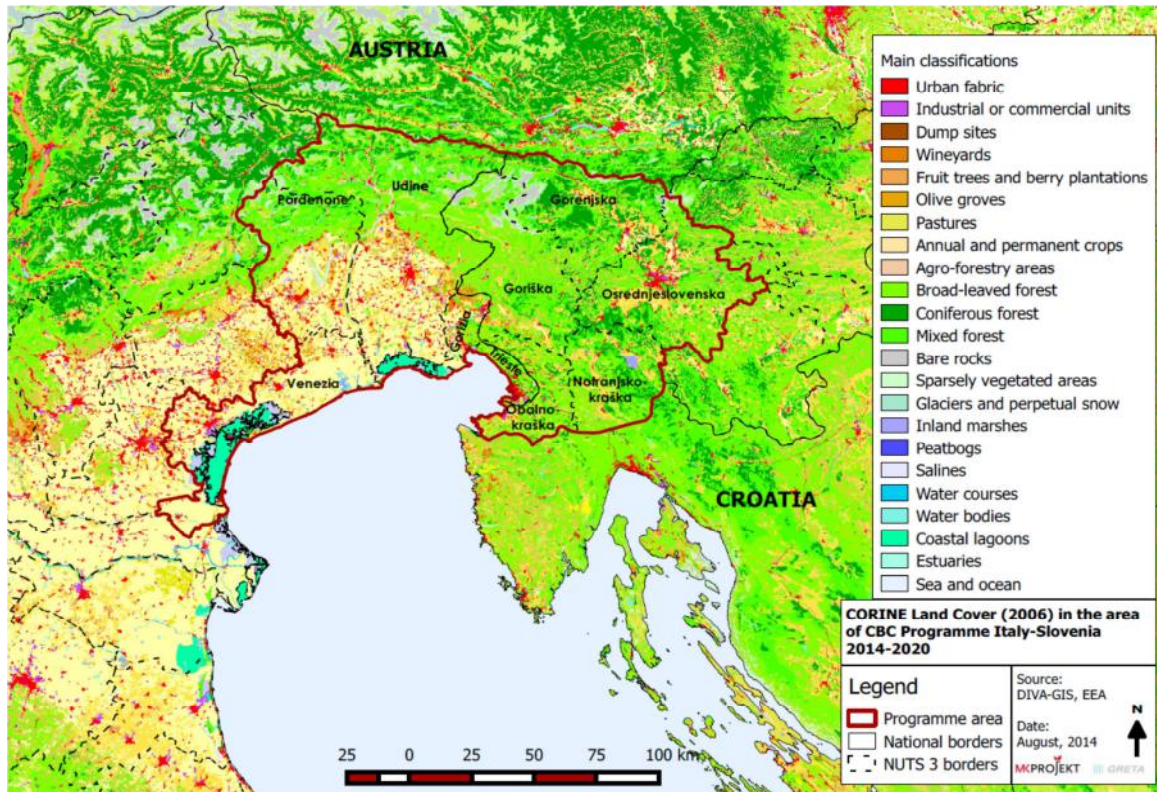
Spremembe v rabi tal med leti 1990 in 2000 (primerjava je v spodnji preglednici) opazimo predvsem na področju umetnih površin, ki so se povečale tako na slovenski in, veliko bolj, na italijanski strani. Največja rast v tem deležu se je zabeležila v pokrajinah Pordenone, Videm in Benetke na italijanski strani ter v Obalno-kraški regiji na slovenski strani. Delež kmetijskih zemljišč se zmanjšuje v italijanskih pokrajinah, ostaja pa nespremenjen v Sloveniji. Na splošno rahlo upada delež gozdnatih območij v slovenskih regijah in v tržaški pokrajini, v ostalih italijanskih pokrajinah pa je nespremenjen ali v povečevanju. V zvezi z mokrišči je treba izpostaviti občutno zmanjšanje deleža v Osrednjeslovenski regiji. Med leti 2000 in 2006 (glej preglednico spodaj) se je nadaljevala rast deleža umetnih površin, in sicer veliko bolj občutno in razpršeno na italijanski strani programskega območja (v Furlaniji Julijski krajini je najbolj opazna sprememba približno 900 ha kmetijskih in naravnih območij v industrijska in trgovska). Gozdnata območja se krčijo zlasti v goratih predelih Furlanije Julijske krajine in Gorenjske, širijo pa se na južnem delu italijanske strani.

Preglednica 21. Spremembe v rabi tali po podatkih iz Corine Land Cover (2000-1990)

	Umetne površine	Kmetijske površine v uporabi	Gozdovi	Pol-naravne površine	Mokrišča
Benetke	5,6	-0,7	0,0	-0,1	-0,3
Videm	7,3	-1,0	0,1	-0,4	0,0
Gorica	3,4	-0,7	0,0	0,0	0,0
Trst	3,4	-3,7	-0,1	0,0	-
Pordenone	11,1	-1,4	0,8	-2,3	0,0
Gorenjska	0,0	0,0	-0,1	0,3	-
Goriska	0,3	0,0	-0,0	0,0	-
Obalno-kraška	4,4	-0,0	-0,2	0,0	0,0
Notranjsko-kraška	0,0	0,4	-0,1	0,3	0,5
Osrednjeslovenska	0,9	-0,0	-0,0	0,2	-40,2

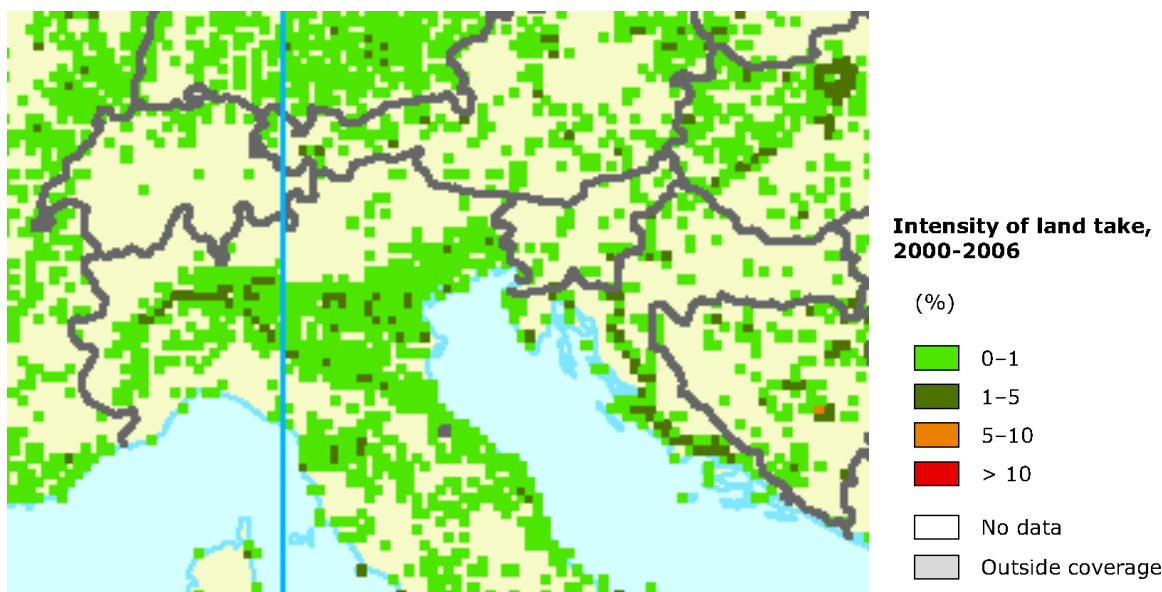
Vir: Obdelava podatkov EEA

Slika 25. Pokritost tal

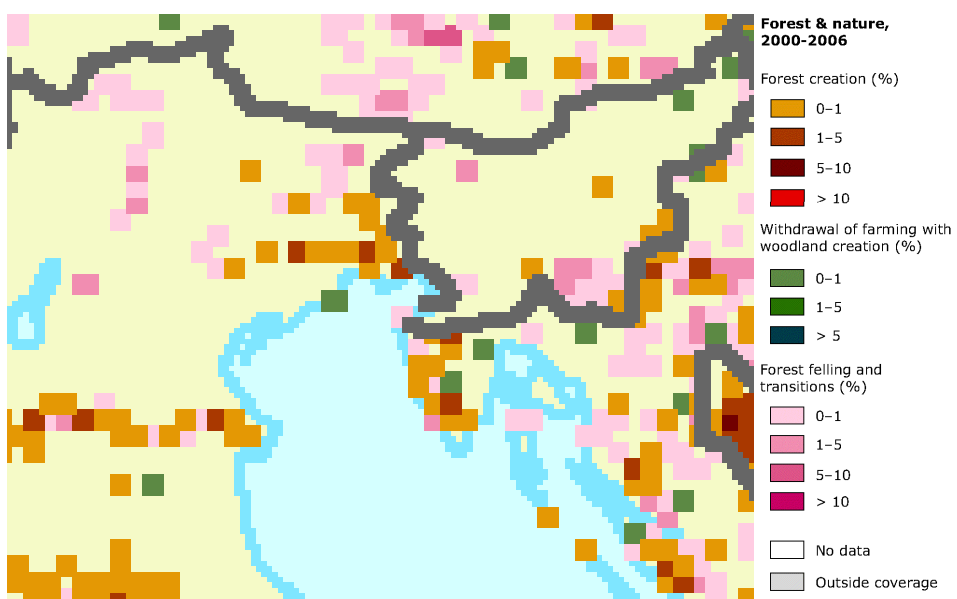
Vir: Obdelava podatkov Corine Land Cover, 2006

Slika 26. Spremembe na pozidanih območjih med leti 2000 in 2006

Vir: EEA

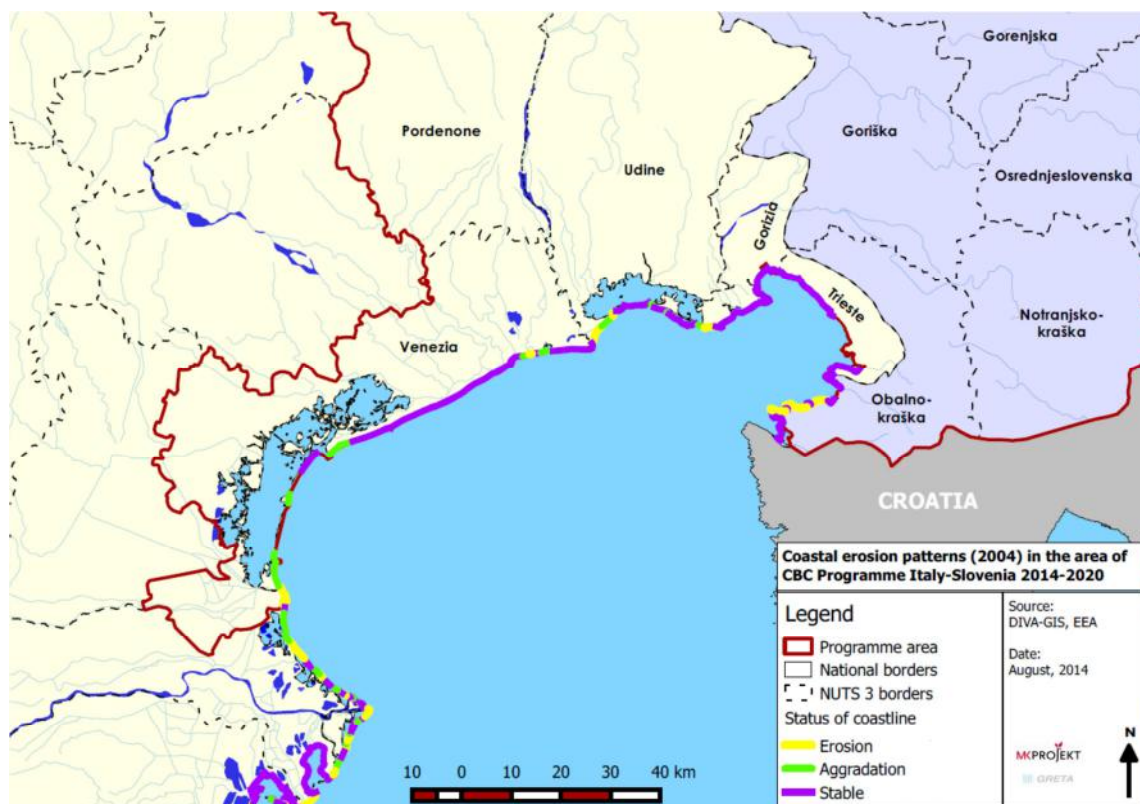
Slika 27. Spremembe na območjih gozdov med leti 2000 in 2006

Vir: EEA

Dodatno je potrebno omeniti tudi spremembo prostora, za katero pa niso neposredno odgovorne človekove dejavnosti. Gre predvsem za ranljivo priobalno območje. Pojav erozije je z različno intenzivnostjo prisoten v posameznih regijah in pokrajinah in vzdolž celotne obale programskega območja. Pojav je posebej opazen v Obalno-kraški regiji v Sloveniji, vendar ni zanemarljiv tudi v pokrajinah Videm in Benetke na italijanski strani.

Slika 28. Obalna erozija na programskem območju

Vir: Obdelava podatkov EEA

Onesnažena območja

Onesnažena območja, na katerih so področja, kjer so se zaradi preteklih ali sedanjih dejavnosti človeka ugotovile točkovne spremembe naravnih značilnosti tal ali podtalnice zaradi prisotnosti enega ali več onesnaževal.

V primeru italijanskega dela programskega območja moramo najprej izpostaviti razliko med območji nacionalnega interesa, ki jih določa Ministrstvo za okolje, in kraji deželnega pomena, ki se vpisani v Register onesnaženih in potencialno onesnaženih krajev.

Na italijanski strani programskega območja so območja nacionalnega interesa Pristanišče Marghera v Pokrajini Benetke, v Deželi Furlaniji Julijski krajini pa Laguna v Gradežu in Maranu ter Trst.

Preglednica 22. Območja nacionalnega interesa na italijanski strani programskega območja

Ime območja	Opredeležitev območja	Površina onesnaženega območja (ha)
Pristanišče Marghera pri Benetkah	D.M. Ambiente del 23/2/00	5.790
Laguna Gradež in Merano	D. M. Ambiente del 24/02/03, e D. M. 12/12/12	11.029
Trst	D. M. Ambiente del 24/02/03	1.698

Vir: Ministrstvo za okolje, varovanje ozemlja in morje, 2014

Dežela Furlanija Julijska krajina ima 160 območij, vpisanih v Register potencialno onesnaženih območij (večinoma v Pokrajini Videm), ki niso vpisana v nacionalni register in se še njihovo stanje medresorsko usklajuje ter 184 območij (prav tako večinoma v Pokrajini Videm), katerih stanje pa ni predmet medresorskega usklajevanja (Vir: Dežela FJK, 2014). V primeru Pokrajine Benetke je v deželni Register vpisanih 109 onesnaženih območij in 310 potencialno onesnaženih območij (po podatkih na dan 31. 12. 2013, Vir: Arpa Veneto).

Na področju slovenskega dela programskega območja se nahajajo štiri onesnažena območja kot posledica različnih tipov intenzivnih industrijskih dejavnosti v preteklosti. Jesenice (Gorenjska), kjer je prisotna železarska dejavnost, kar vpliva na onesnaženost tal in zraka, odlagališče jalovine pa onesnažuje tudi porečje Save. V Litiji (Osrednjeslovenska) so zaradi rudarjenja v preteklosti onesnažena zlasti tla in sicer s svincem, cinkom in živim srebrom. V Idriji (Goriška) so zaradi intenzivnega pridobivanja živega srebra v preteklosti onesnažena predvsem tla. Poleg tega je onesnažena tudi reka Idrijca, ki se nato preko Soče izliva v Tržaški zaliv, kjer so že zaznane povečane vrednosti živega srebra. Območje Luke Koper (Obalno-kraška) zaradi pretovora razsutih tovorov izkazuje povišane vrednosti nekaterih težkih kovin.

3.4.1 Naravne nesreče

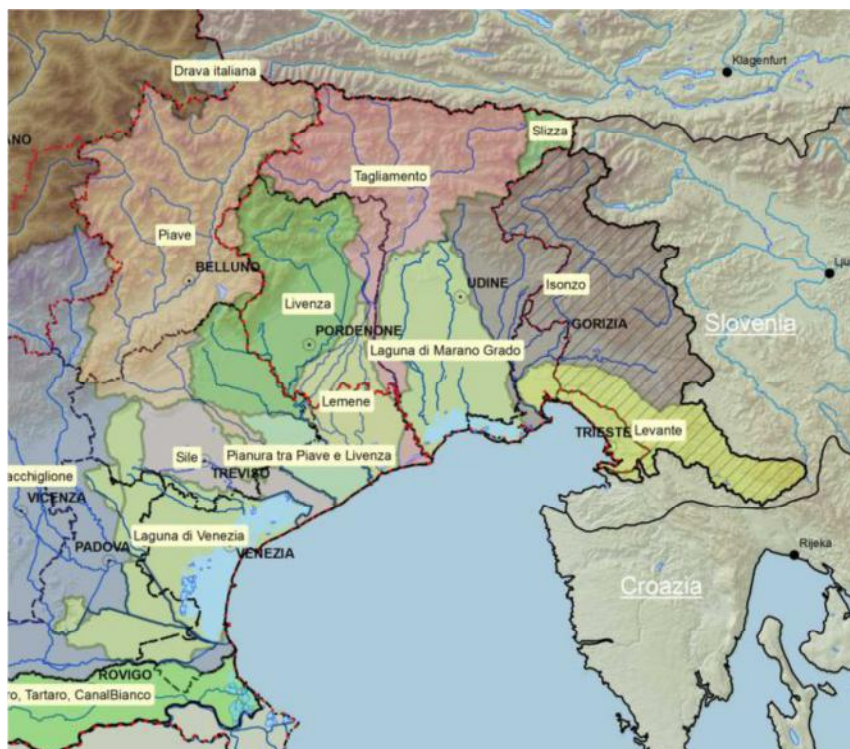
Na tem kraju bi bilo primerno obravnavati tudi vprašanje naravnih nesreč, saj so poplave, zemeljski usadi in plazovi in drugi primeri degradacije tal nemalokrat posledica neprimernih načinov rabe in gospodarjenja s tlemi in splošno neprimerno rabo prostora.

Programsko območje je zaradi svoje geografske raznolikosti in specifične geodinamične lokacije v velikem delu izpostavljena tveganju za naravne nesreče, predvsem hidrogeološko in potresno nevarnost.

Po programskem območju poteka več povodij²⁶, nekatera od njih pa imajo čezmejni pomen: dve tretjini ozemlja, ki spada v povodje reke Soče, se razteza na slovenski strani, povodje jadranskih rek pa se razteza v Slovenijo, kjer ima dodatnih 50 km², saj tako Osapska reka kot Timava izvira v Sloveniji, kjer se slednja imenuje Reka.

Sistem povodij vključuje šest večjih vodnih tokov, ki se izlivajo v Jadransko morje vzdolž obalnega loka med slovensko obalo in Chioggio: Sočo, Tilment, Livenzo, Piavo, Brento-Bacchiglione in Nadižo. Poleg tega obstaja še manjši sistem povodij, ki ga sestavljajo reke v nižini, ki vzniknejo iz podzemnih voda. Mednje spadajo naslednje reke: Sile, Lemene, Stella, Cormor in Corno-Ausa.

Slika 29. Povodja na programskem območju

Vir: Okrožje Vzhodnih Alp - Načrt obvladovanja poplav 2015-2021 - Začasna splošna ocena problemov pri obvladovanju voda in cilji Načrta.

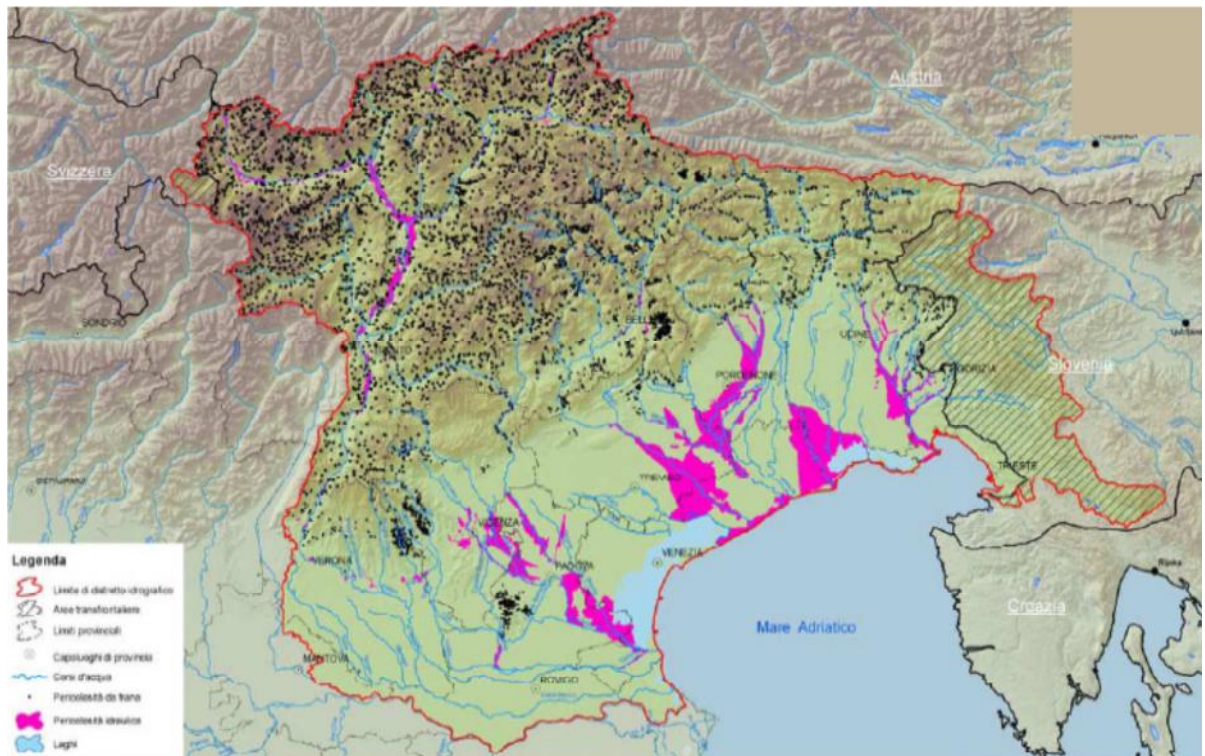
Vseh šest večjih rek, ki sestavljajo poglavitno povodje, so po značilnostih hudourniške, saj povprečni letni pretok niha med 80 in 100 m³/s, najvišji pretoki pa se gibljejo med 2.000 in 5.000 m³/s. Ko reke zapustijo območja planot se njihova morfologija spremeni zaradi nenadnega zmanjšanja nagiba: iz tokov v več strugah se spremenijo v reke z eno samo strugo, ki začnejo teči v širokih meandrih. Končni odseki reke, kjer se nižina postopno spusti proti obalni črti, jih dodatno upočasnijo geološko mlajša območja z drobno granulacijo in zmanjšano prepustnostjo, kjer so se v preteklosti in se še v sedanjosti najpogosteje pojavljajo poplave. Na programskem območju je tudi v bližnji preteklosti bilo veliko poplavnih epizod.

²⁶ Ta povodja spadajo v hidrografska okrožja Vzhodnih Alp.

Občasno se na programskem območju beležijo ekstremni primeri poplavnih dogodkov oziroma izjemno epizod z zelo visokimi urnimi količinami padavin. Ti pojavi so tudi pravi razlog za hidrogeološko nevarnost v najširšem pomenu besede. Primer tega so poplave, ki so prizadele Deželo Furlanijo Julijsko krajino v zadnjem desetletju.

Na spodnjih slikah so prikazana območja, ki so izpostavljena hidrogeološki nevarnosti, ter struktura hidrogeoloških omejitev na območju Okrožja Vzhodnih Alp, ki zajema večino programskega območja. Izpostaviti je treba povečano poplavno nevarnost v pokrajinah Pordenone in Videm ter na delu obale med Beneško laguno in lagunami v Furlaniji Julijski krajini.

Slika 30. Hidrogeološke nevarnosti na hidrografskega okrožju Vzhodnih Alp

Vir: Okraj vzhodnih Alp

Slika 31. Hidrogeološke omejitve na hidrografskem okrožju Vzhodnih Alp

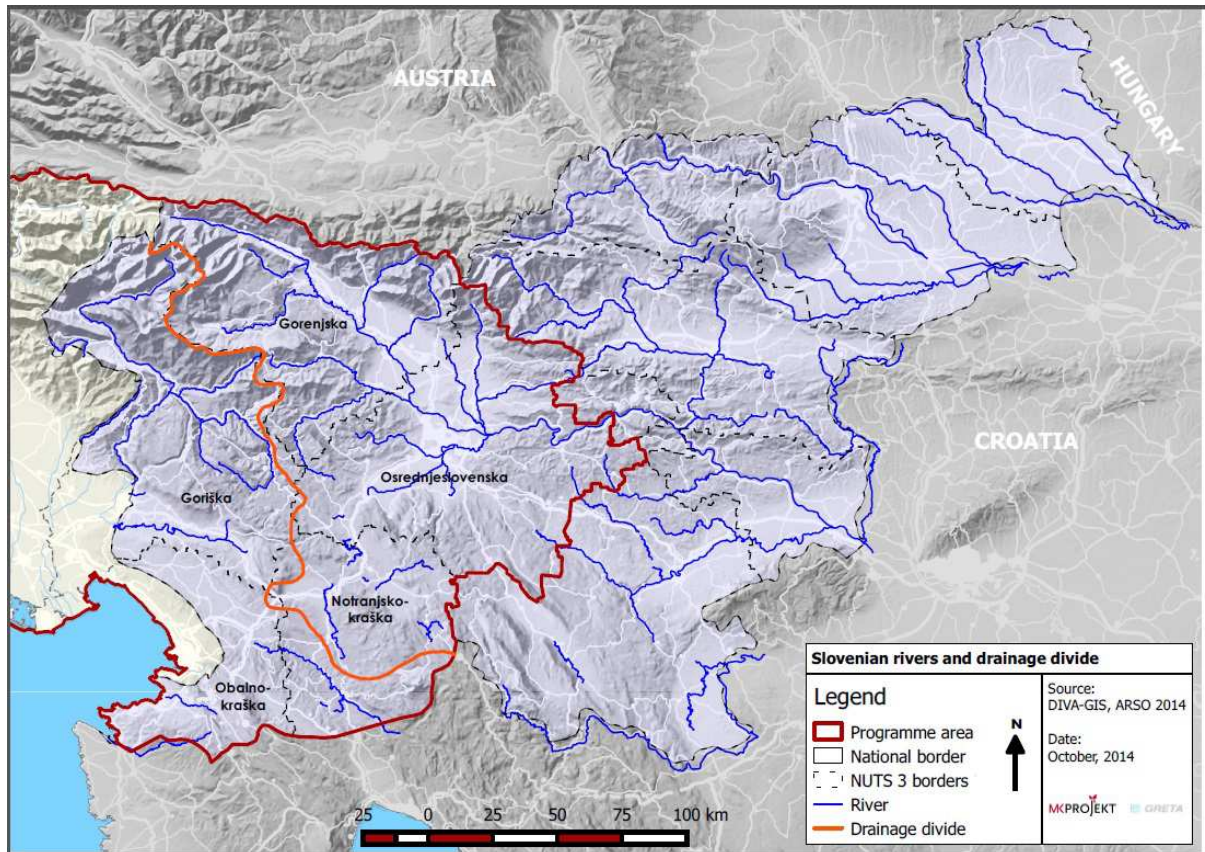

Vir: *Okraj vzhodnih Alp*

Slovenski del programskega območja sestavlja šest primarnih rek s pritoki. To so: Soča, Sava, Vipava, Rižana, Dragonja in Reka. Reke glede na lokacijo svojega toka pripadajo različnim rečnim režimom. Reki Soča in Sava imata v zgornjem toku snežno-dežni režim, v srednjem pa dežno-snežni. Tak režim ima tudi reka Vipava, medtem ko imajo Rižana, Dragonja in Reka dežnega. Pretoki rek so različni, največjega pa izkazujeta Soča in Sava, ki se ju izrablja tudi za pridobivanje električne energije. Vse vode slovenskega dela programskega območja ne pripadajo istemu povodju, saj jih razvodnica loči na jadransko povodje (zahodni del) in črnorsko povodje (vzhodni del).

Vse navedene reke izkazujejo visoko stopnjo hidromorfološke obremenjenosti zaradi spremenjenega hidrološkega režima, intenzivne rabe obrečnega pasu, regulacij strug in odvzemov vode. Ker se vodotokom približujejo tudi naselja je ob večjih nalivih tudi večja verjetnost nastanka škode zaradi poplav. Poplavam so na slovenskem delu programskega območja poleg obrečnega pasu v največji meri podvržene ravnice kot so širše območje reke Vipave v Vipavski dolini, Postojnska kotlina, Pivško podolje, Planinsko in Cerkljansko polje ter Ljubljansko barje. Zadnje večje poplave so to območje prizadele meseca septembra leta 2010 ko se je zaradi obilnih padavin utrgalo tudi več zemeljskih plazov, ki so prizadele predvsem območje Gorenjske in severnega dela Goriške regije.

Slika 32. Reke v Sloveniji in razvodnica

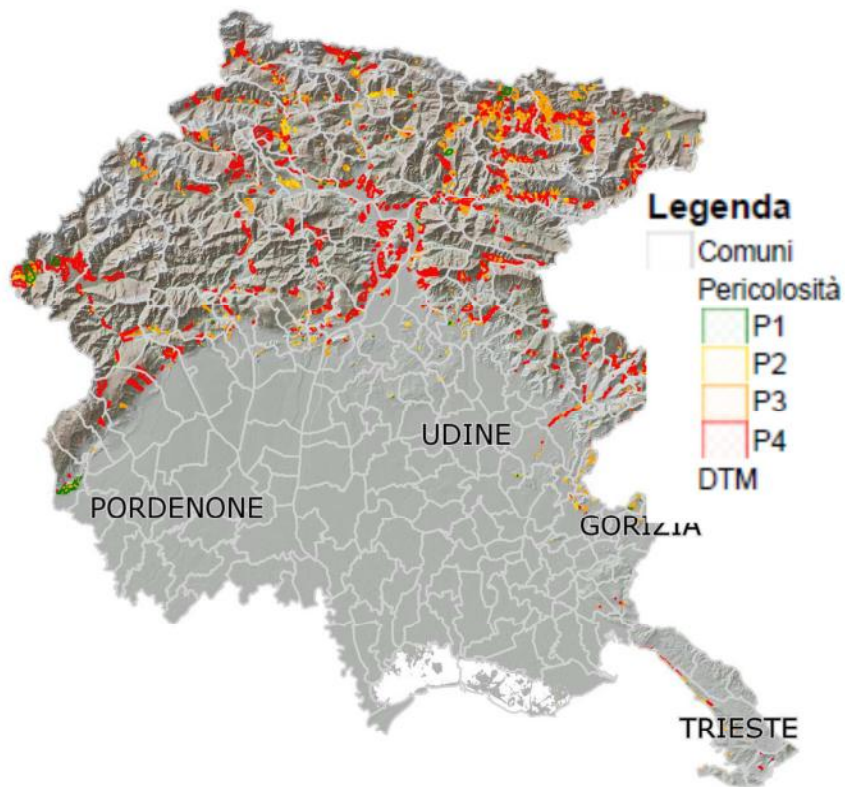

Vir: DIVA-GIS, ARSO 2014

Nevarnost plazjenja je zabeležena v goratih predelih Furlanije Julijske krajine in Slovenije. Zemljevid stopnje nevarnosti za Furlanijo Julijsko krajino kaže, da se v srednje-visoki kategoriji pojavljajo ponavljajoči se dogodki. Do danes je v deželi bilo zabeleženih več kot 5.000 plazov (večinoma v Pokrajini Videm) in približno 3.000 povezanih hidrogeoloških zaščitnih zgradb.

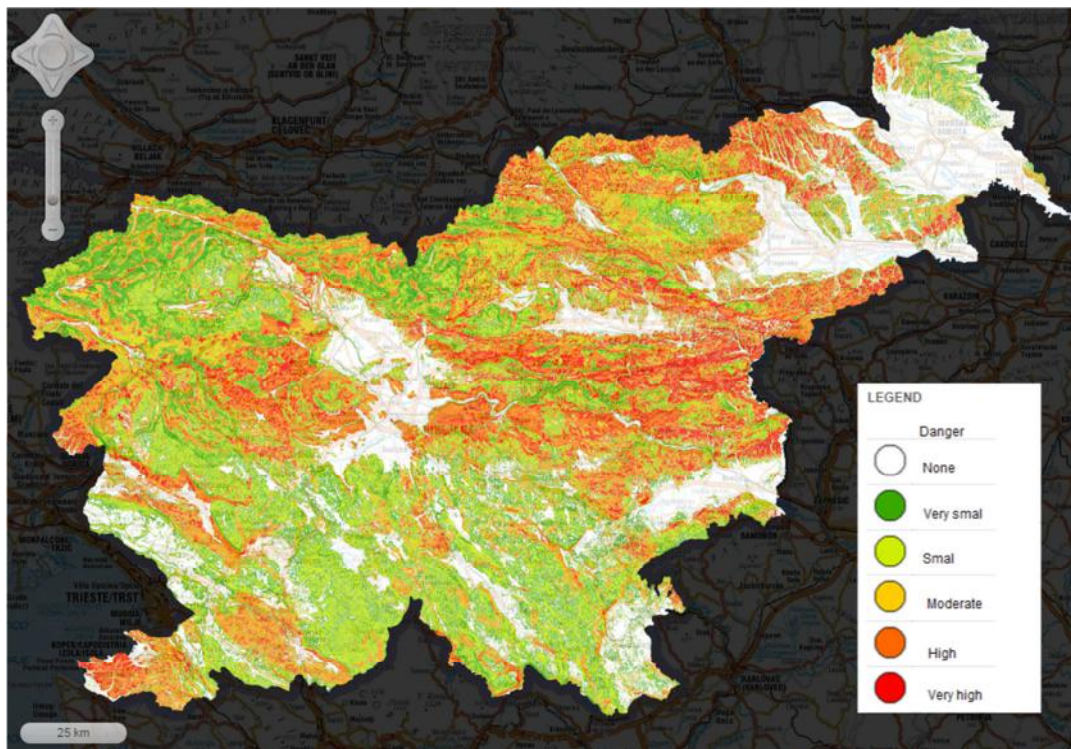
Na visoko ogroženost Slovenije z zemeljskimi plazovi vpliva kompleksna geološko-tektonska zgradba in velika morfološka razgibanost terena, ki je močno podvržena procesom pobočnega premikanja. Enega glavnih sprožitvenih dejavnikov za pojav zemeljskih plazov pa predstavljajo padavine. V zadnjem času je opaziti več intenzivnih kratkotrajnih in dolgotrajnih padavin, ki predstavljajo veliko nevarnost za proženje plazov. Na programskem območju se je septembra 2000 nad Logom pod Mangartom vsul plaz v katerem je umrlo 7 ljudi, porušeni in zasuti pa je bilo več hiš in infrastrukture ter velja za najhujšega v Sloveniji.

Slika 33. Nevarnost plazjenja

Vir: IRDAT FJK – Kataster plazov

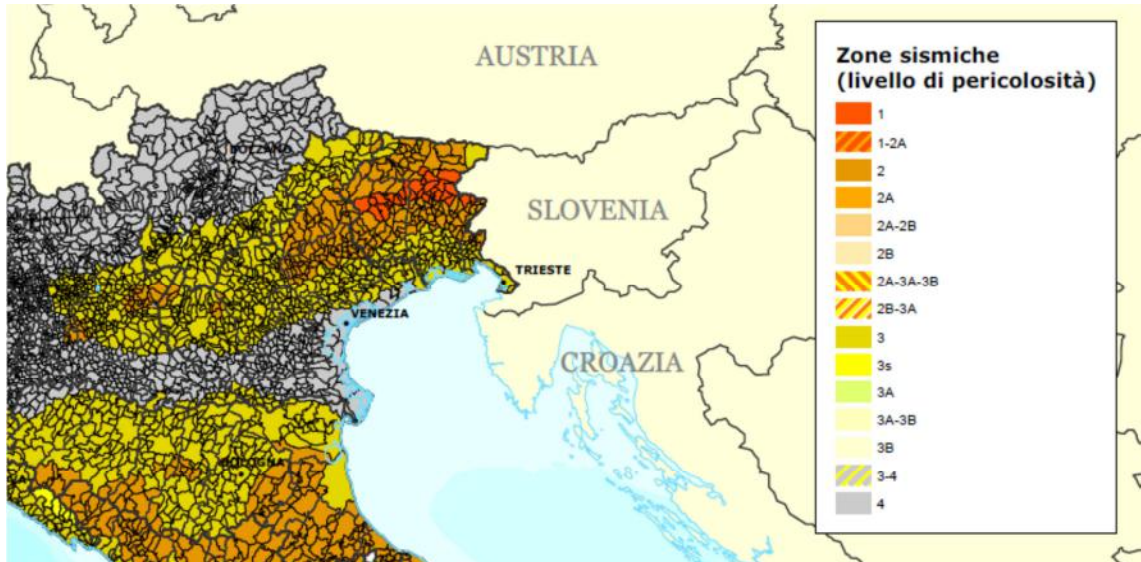
Slika 34. Verjetnost pojavljanja plazov v Sloveniji

Vir: Geopedia.si, Geološki zavod Slovenije

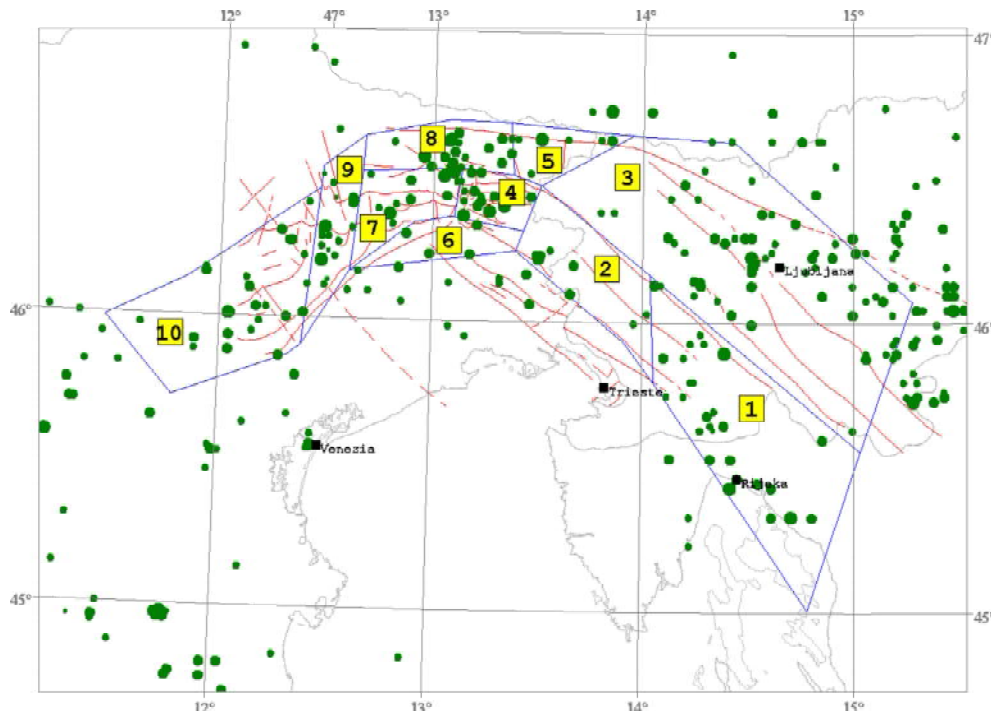
Na sliki 35 so prikazani poglobitvi potresni dogodki na programskem območju in sosednjih območjih. Opazimo lahko koncentracijo na goratem delu Furlanije Julijske krajine ter manj pravilno in bolj razpršeno porazdelitev dogodkov na slovenski strani. Iz slike, ki prikazuje večje potrese na programskem območju je razvidno, da je celotna Dežela Furlanija Julijska krajina izpostavljena potresni nevarnosti, saj večina občin (predvsem v zgornji furlanski dolini in alpskih predelih) spada v 2. območje tveganja (nevarnost hudih potresov), pri čemer spadajo občine v predgorju in Predalpah v območje z najvišjo stopnjo tveganja, občine v spodnji furlanski dolini in na Krasu pa v najnižjo.

Slika 35. Potresna nevarnost na italijanski strani programskega območja

Vir: Državna civilna zaščita – Potresni zemljevid 2014

Slika 36. Večji potresi na programskem območju

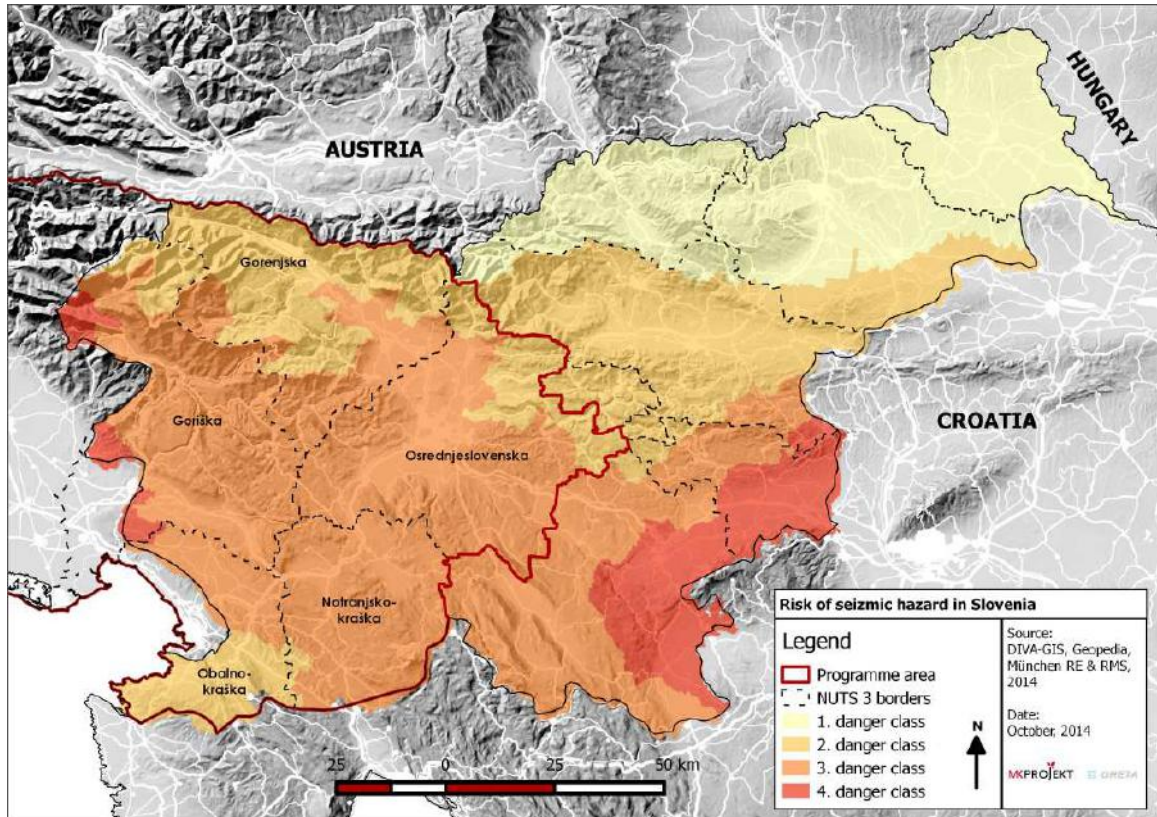

Vir: Camassi R. and Stucchi M.; 1996: NT4.1 Katalog potresov na italijanskem delu s parametri, ki presegajo prag škode C.N.R. GNDT, Milan.

Večji del slovenskega dela programskega območja spada v tretji razred nevarnosti pojavljanja potresov (lestvica od 1 do 4, kjer 4. razred predstavlja visoko verjetnost). Na severnem in skrajnem jugozahodnem območju je nevarnost manjša. Iz spodnje karte pa so razvidna tri področja, ki izstopajo, saj spadajo v kategorijo najvišje verjetnosti pojavljanja potresov. Gre za območja Breginjskega kota, Goriških Brd in

skrajnega zahoda Krasa in Vipavske doline. Tu so se tla v preteklosti najmočneje tresla. Leta 1511 je na tem območju nastal doslej največji potres z žariščem na slovenskih tleh, potres leta 1998 v zgornjem Posočju pa je bil eden od dveh največjih potresov v 20. stoletju z žariščem na ozemlju Slovenije. Sicer pa so velike vrednosti projektnega pospeška tal na tem območju predvsem posledica velikih in pogostih potresov v bližnji Furlaniji.

Slika 37. Potresna nevarnost v Sloveniji

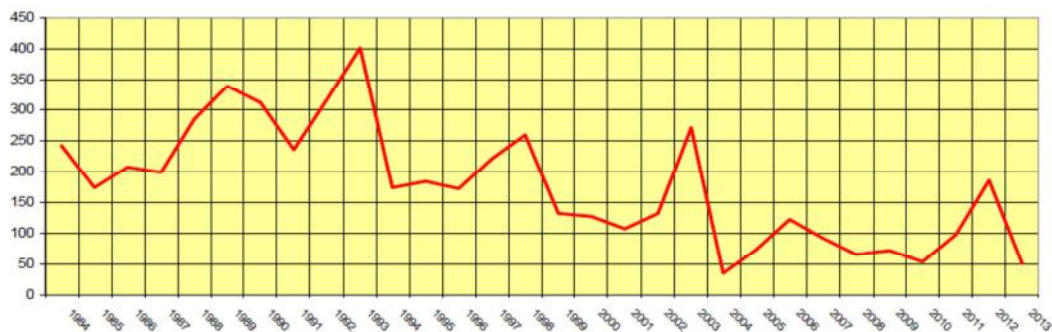

Vir: DIVA-GIS, Geopedia, Muenchen RE & RMS, 2014

Gozdni požari

Gozdni požari si zaslužijo omembo na tem kraju, saj so posebej pereč problem programskega območja tako v Deželi Furlaniji Julijski krajini (visoka požarna nevarnost zlasti v Tržaški pokrajini in na predelih ob vznožju gora v drugih pokrajinah, glej zemljevid požarne nevarnosti) kot tudi na slovenski strani. Leta 2013 je bilo v Furlaniji Julijski krajini 51 gozdnih požarov, ki so prizadeli skupaj 1.436,83 hektarov površine, od tega je bilo 1.166,04 hektarov gozdnih površin. Iz grafikonov za zadnjih 30 let izhaja, da se je število požarov zmanjševalo v primerjavi z zadnjima dvema letoma, saj je po katastrofalnem letu 2003 površina pogorelih območij druga po obsegu v zadnjih 15 letih. Najpomembnejši podatek pa je povprečna velikost prizadete površine, ki je dosegla rekorden obseg v primerjavi s historičnimi podatki.

Slika 38. FJK: Število gozdnih požarov na leto

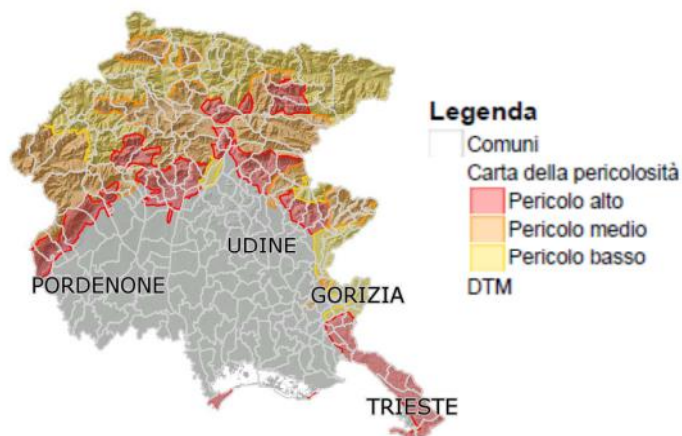
Vir: Dežela FJK – Povzetek podatkov o gozdnih požarih za leto 2013

Slika 39. FJK: Povprečna pogorela površina (Ha)

Vir: Dežela FJK – Povzetek podatkov o gozdnih požarih za leto 2013

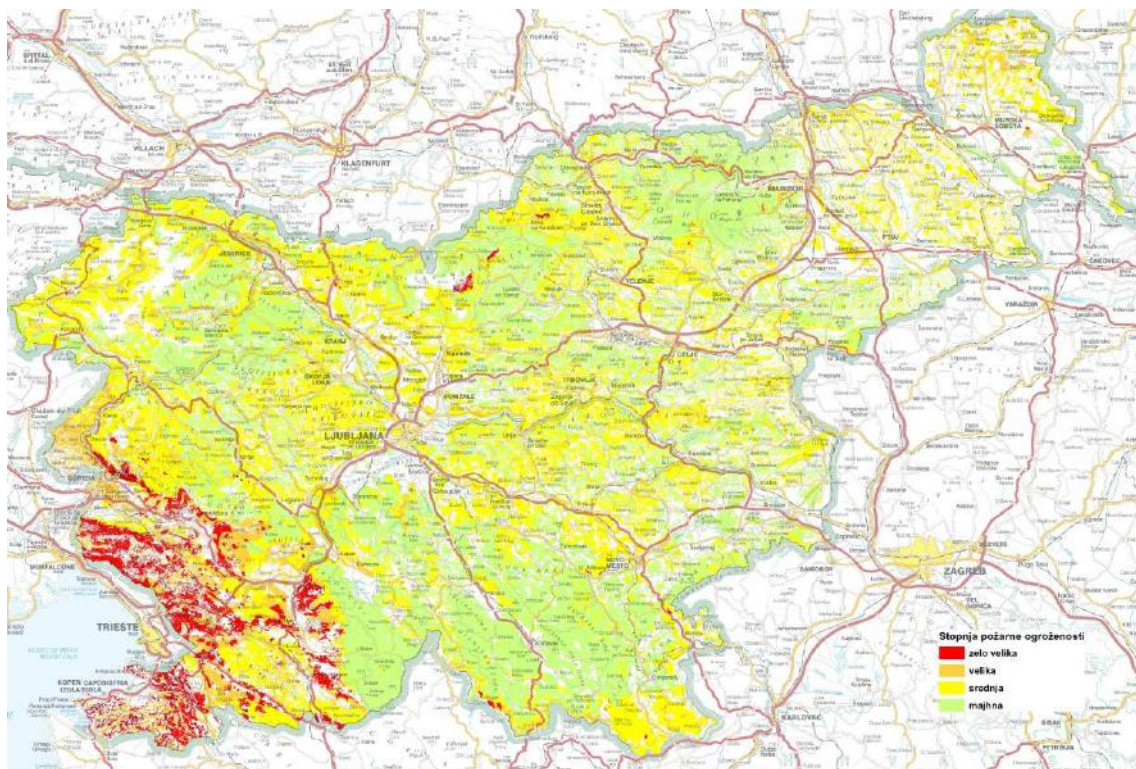
Slika 40. Požarna nevarnost v Deželi Furlaniji Julijski krajini

Vir: IRDAT FJK

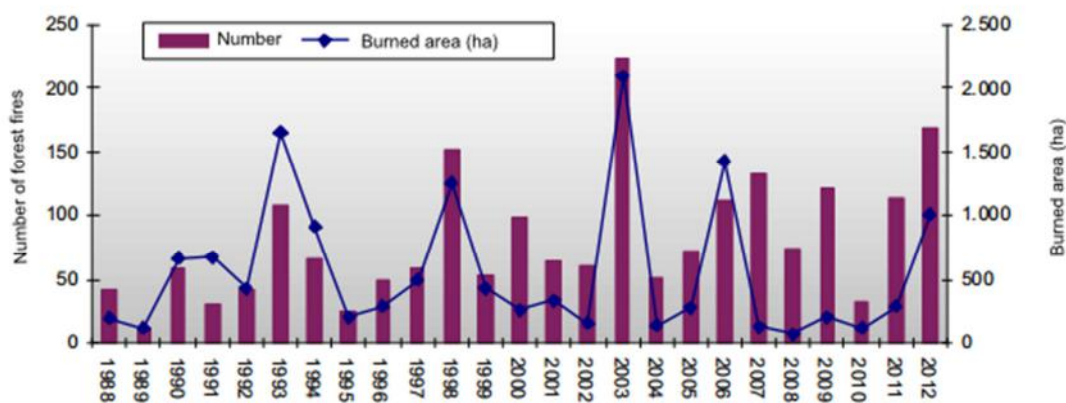
Iz spodnjega zemljevida je razvidno, da so požarno najbolj ogroženi gozdovi na jugovzhodu Slovenije. Ob vročih in sušnih poletjih so ogroženi predvsem gozdovi na Krasu in slovenskem primorju zlasti območje Kraškega roba. Oba najbolj obsežna gozdna požara v letu 2012 sta se dogodila ravno na tem območju. V poletnem času je tako pogorelo skupaj 445 ha površin, od tega 257 gozdnih zemljišč in povzročilo škodo za 600.000,00 EUR, poleg tega požari prizadenejo tudi ekološko vlogo gozdov, ki je ni mogoče finančno ovrednotiti. Na slovenskem delu programskega območja so zabeležili tudi največ poseka zaradi požarov. Za vzroke za gozdne požare poleg človeškega faktorja na slovenskem programskega območju pomembno vplivajo tudi vlaki.

Slika 41. Stopnja požarne ogroženosti v Sloveniji

Vir: Zavod za gozdove Slovenije

Slika 42. Število gozdnih požarov in pogorela površina (Ha) v Sloveniji

Vir: Zavod za gozdove Slovenije

Šibke točke:

- visok delež izrabe tal in povečanje umetnih površin na rovaš kmetijskih, naravnih in pol-naravnih območij,
- pojavi degradacije tal (slana tla, erozija, izginjanje organske snovi, onesnaženost, itd.),
- onesnažena območja tudi na predelih nacionalnega pomena,
- območja, izpostavljena tveganju za naravne nesreče (potresna in hidrogeološka nevarnost),
- območja, izpostavljena nevarnosti gozdnih požarov.

Možne rešitve:

- zmanjšanje stopnje izkoriščanja tal z vzpostavitvijo mehanizmov nadomestil, spodbud in naturalizacije,
- povečati odpornost fizičnega prostora z orodji prostorskega načrtovanja in preventivnimi ukrepi.

Preglednica 23. Tla: Povzetek

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Pokritost tal	P	Corine Land Cover	Dobro	☹	▼
Število območij državnega pomena	P	Italija: Ministero dell'Ambiente, della Tutela del Territorio e del Mare Slovenija: ARSO	Dobro	-	np
Število onesnaženih in potencialno ogroženih območij	P	Italija: Anagrafi regionali Slovenija: ARSO	?	☹	np
Poplavna ogroženost	S	Italija: Mappa del rischio alluvioni (Piano Gestione Alluvioni Alpi Orientali) Slovenija: ARSO	Dobro	☺/☹	▼
Kataster zemeljskih plazov	S	Italija: Catasto frane regionali Slovenija: Geološki zavod Slovenije	Dobro	☺	▼
Stopnja potresne nevarnosti	S	Italija: Carta Sismica Slovenija: ARSO	Dobro	☹	-
Območje ogroženosti z gozdnimi požari	P	Italija: Regione FJK Slovenija: Zavod za gozdove Slovenije	Dobro	☺	▼

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

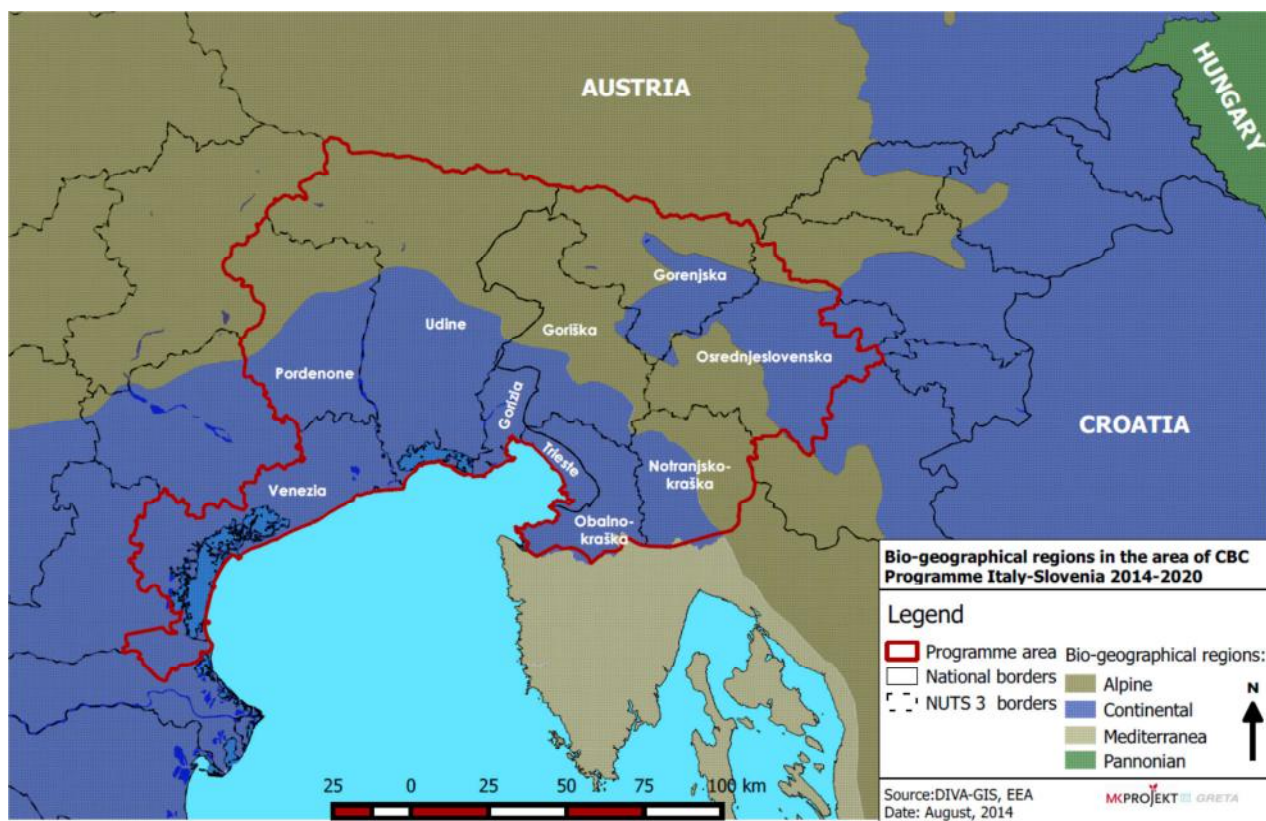
Trajnostni cilji za okolje:

- spodbujati dejavnosti v okviru boja proti izkoriščanju tal,
- spodbujati ukrepe za naturalizacijo oziroma obnovo okolja in izboljšanje stanja na onesnaženih območjih,
- izboljšati predvidevanje, preprečevanje in obvladovanje naravnih nesreč.

3.5 Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost

Programsko območje se deloma razteza na alpsko biogeografsko regijo, deloma pa na celinsko biogeografsko regijo. Nekatera območja, kot so Benetke, Gorica, Trst in Obalno-kraška regija spadajo v celoti v celinsko regijo, ostale pa spadajo delno v eno in delno v drugo.

Slika 43. Biogeografske regije programskega območja

Vir: Obdelava podatkov EEA

Na programskem območju je, v zvezi z območji Natura 2000, precej obsežnih območij, pomembnih za skupnost in posebnih varstvenih območij.

Preglednica 24. Površina območij v mreži Natura 2000 in delež v primerjavi z referenčnim geografskim območjem

Območje	N° SCI	N° SPA	Površina območij Natura 2000* (ha)	% površine območij Natura 2000 glede na celotno površino programskega območja
Benetke	20	19	58.744	24,0
Trst	na	na	9.673	45,6
Gorica	na	na	5.689	12,2
Videm	na	na	70.037	14,3
Pordenone	na	na	48.769	21,4
Skupaj FJK	55	8	136.168	17,3
Skupaj Italija	1.886	275	6.390.660	21,2
Gorenjska	41	4	94.662	44,3
Goriška	39	6	115.745	49,8
Obalno-kraška	17	5	61.828	59,2
Notranjsko-kraška	20	7	84.461	58,0
Osrednjeslovenska	76	4	62.722	24,6
Skupaj Slovenija	323	31	768.300	37,2

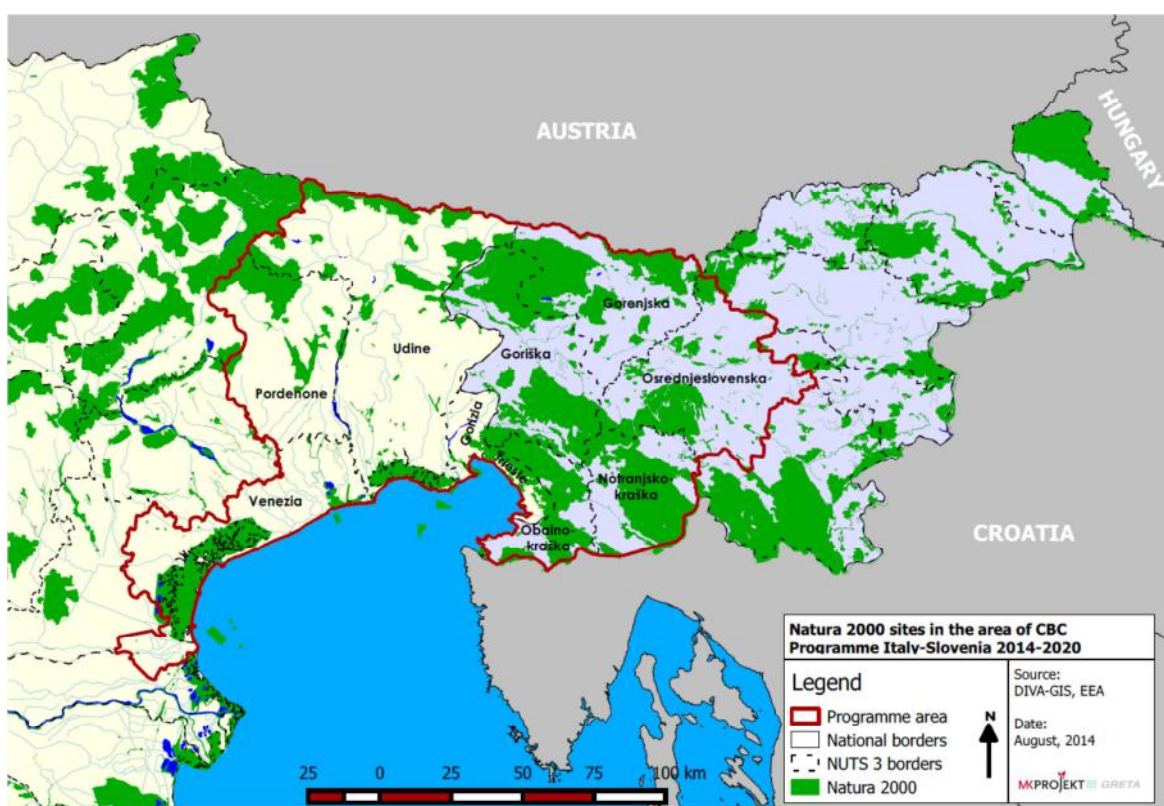
Skupaj območje programa	213	45	612.330	30,9
--------------------------------	------------	-----------	----------------	-------------

*Skupna velikost se je določila tako, da so se odštele površine, na katerih se območja, varovana z direktivo o habitatih prekrivajo z območji varovanih z direktivo o pticah.

Vir: za podatke za pokrajine in Deželo Veneto, ARPAV (2014). za italijanske nacionalne podatke Ministrstvo za okolje (2014). Za Deželo FJK. Vir za Slovenijo: <http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=45>, http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso

Skupaj smo našli 213 območij, varovanih v skladu z direktivo o habitatih in 45 območij varovanih v skladu z direktivo o pticah, ki se raztezajo na skupni površini (po odbitku prekrivanj) dobrih 600 tisoč hektarov, kar predstavlja približno 30 % celotnega programskega območja. Na slovenski strani programskega območja je več območij Natura 2000 kot na italijanski strani: deleži po regijah znašajo slabih 60 % v primeru Obalno-kraške in Notranjsko-kraške regije, deleži na italijanskih območjih pa so nižji.

Slika 44. Območja Natura 2000

Vir: Obdelava podatkov EEA

Podatke o velikosti območij smo primerjali s podatki, ki smo jih zbrali v okviru prejšnje CPVO za prejšnji Program sodelovanja²⁷ v obdobju 2007-2013: Na splošno je opaziti razpršeno povečanje velikosti območij Natura 2000, saj so se dodala nova območja oziroma so se na novo določile meje že opredeljenih območij²⁸.

Programsko območje ima tudi veliko zavarovanih območij v skladu s klasifikacijo IUCN (Mednarodna zveza za ohranjanje narave in naravnih virov).

V Furlaniji Julijski krajini, ki je v celoti zajeta v programsko območje, je skupna površina, če upoštevamo samo naravne parke, sestavljena iz Naravnega parka furlanskih Dolomitov (37.000 ha) in Naravnega parka Julijskih Predalp (9.400 ha), h katerima je treba še prišteti deželne in nacionalne naravne rezervate, ki se raztezajo na skupni površini 6.994 ha: Državni naravni morski rezervat Miramare, Državni rezervat

²⁷ Ob upoštevanju zmanjšanja obsega programskega območja.

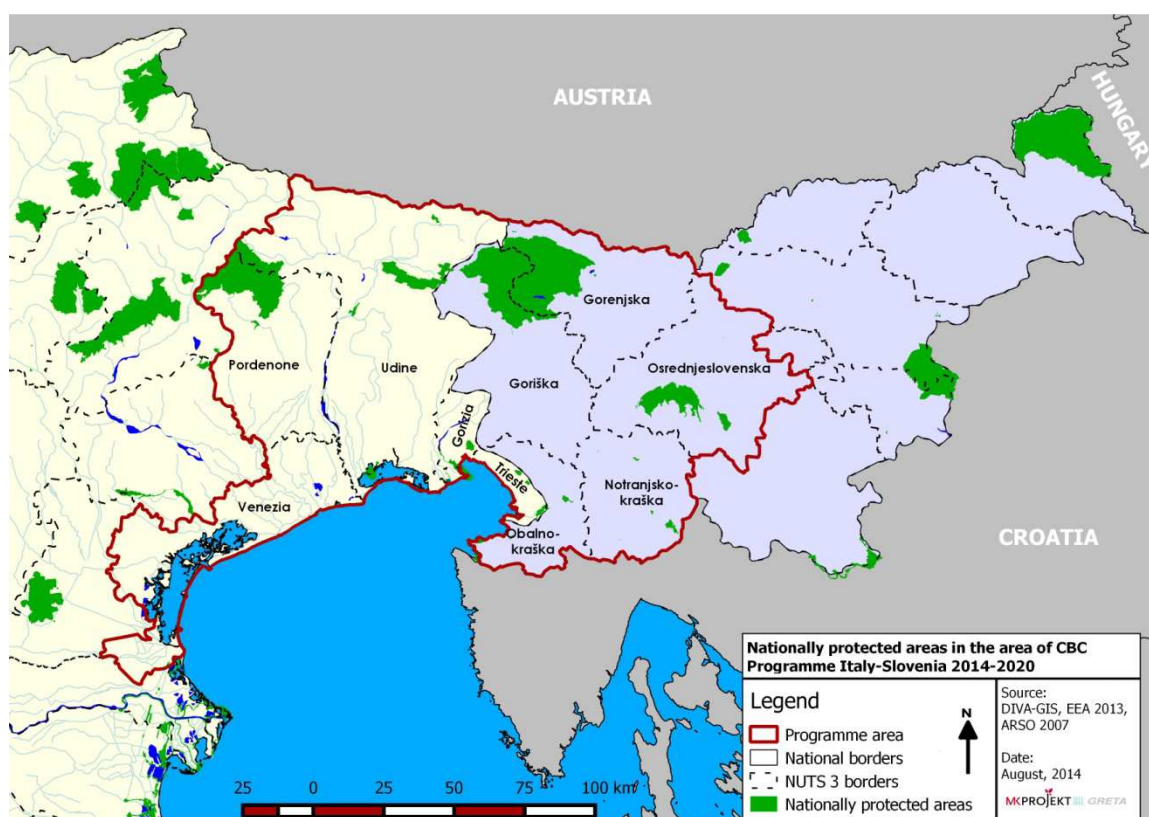
²⁸ V primeru Pokrajine Benetke se je delež območij Natura 2000 na skupno površino območja povečala za približno 4 odstotne točke, v Pokrajini Trst pa za približno 10. V Sloveniji se je delež povečal zlasti v Notranjsko-kraški in Osrednjeslovenski regiji.

Kok, državni rezervati Beli potok, Cellina, Jezero Cornino, Dolina Casal Novo, Izliv reke Stella, Dolina Cavanata, Izliv Soče, Doberdobsko jezero in jezero Pietrarossa, Falesie pri Devinu, Volnik, Monte Medvedjak, Dolina Klinčice in Dolina Ibane.

V Pokrajino Benetke spada Deželni naravni park reke Sile (4.152 ha), mokrišče Doline Averno (približno 500 ha) in Naravni park gozda Nordio (113 ha).

Na slovenski strani programskega območja se raztezajo edini slovenski nacionalni park in dva regijska parka. Na zahodnem delu Slovenije je delež zavarovanih območij najvišji, saj je delež gozdov zelo visok, kar pozitivno vpliva na biotsko raznovrstnost tega območja. Ta predel je še posebej pomemben tudi zaradi dejstva, da leži na stičišču treh makrogeografskih svetov: Sredozemlja, Alp in Dinarskih alp. Največje in najpomembnejše zavarovano območje na slovenski strani je Triglavski narodni park, ki se razteza na površini 83.982 ha. Park spada v Gorenjsko in Goriško regijo. V Gorenjski regiji leži tudi krajinski park Udin Boršt (1.754 ha). V Osrednjeslovenski regiji ležijo naslednji krajinski parki: Polgohrajski dolomiti (124 ha), Spominski park revolucionarnih tradicij Občine Domžale (446 ha), Ljubljansko barje (13.505 ha), Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib (459 ha). V Notranjsko-kraški regiji ležijo Notranjski regijski park (22.282 ha) ter krajinska parka Mašun (87 ha) in Nanos – južna in zahodna pobočja z vrhovi Pleše, Grmade in Ture (1008 ha). V Goriški regiji ležijo naslednji krajinski parki: Zgornja Idrija (4.474 ha), Južni obronki trnovskega gozda (3.509 ha) in Južni in zahodni obronki Nanosa (2.167 ha). V Obalno-kraški regiji ležijo Regijski park Škocjanske jame, ki je del UNESCO-ve dediščine (401 ha), in naslednji krajinski parki: Stanjel (29 ha), Beka – soteska Glinščice z dolino Griža (265 ha), Strunjan (429 ha) in Sečoveljske soline (721 ha).

Slika 45. Državna zavarovana območja na programskem območju

Vir: Obdelava podatkov EEA in ARSO

Flora in favna

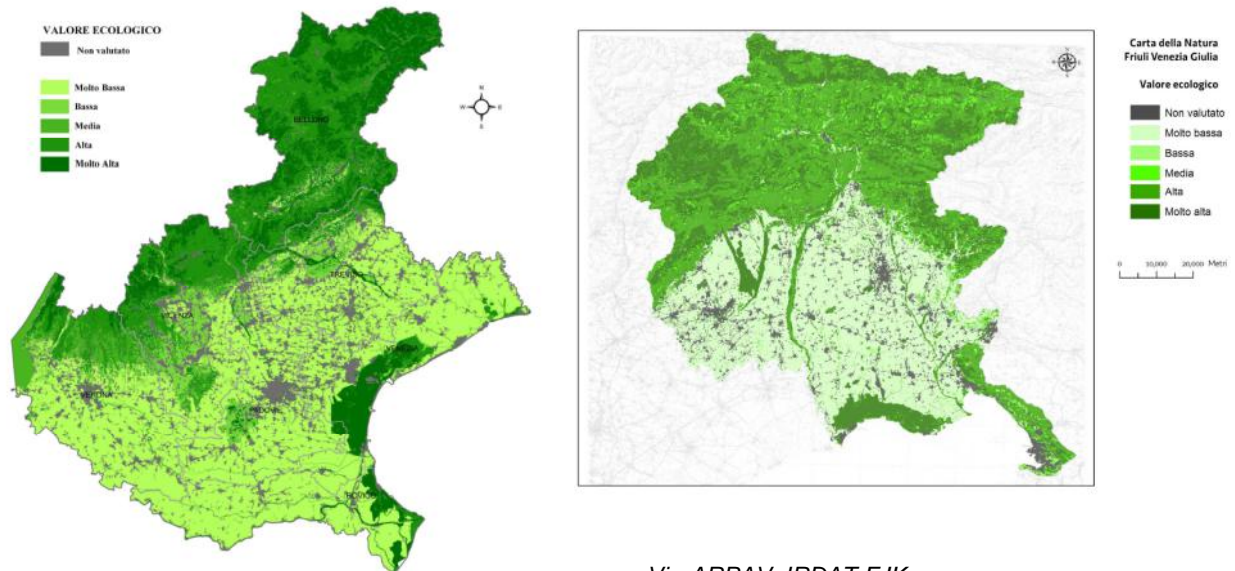
Programsko območje je zelo bogato z rastlinskimi in živalskimi vrstami. Samo v Furlaniji Julijski krajini je 70 varovanih habitatov, na katerih je 92 zaščitene živalskih in 22 rastlinskih vrst, pomembnih na nivoju Evropske skupnosti.

V Sloveniji se nahaja 60 habitatnih tipov.. Število vrst, ki so varovane z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (Uradni list RS št. 48/04, 33/13 in 99/13) je 114 po Direktivi o habitatih in 122 po Direktivi o pticah..

Zemljevid ekološke vrednosti favne in flore dodatno na kratko pojasnjuje pomen na posameznih delih programskega območja. Ekološka vrednost se namreč računa na osnovi naslednjih kazalnikov: območja, ki so že uradno priznana in zanje veljajo predpisi o zaščiti; na njih živijo primerki pomembnih rastlinskih in živalskih vrst; velikost, redkost in oblika biotopov. Biotopi, na katerih živijo živalske in rastlinske vrst

posebnega pomena ali zelo redke vrste, se štejejo za biotope z visoko vrednostjo. Iz zemljevida za Benečijo je razvidno, da je celotna Beneška laguna biotop z zelo visoko ekološko vrednostjo. V Furlaniji Julijski krajini se visoka vrednost ali zelo visoka vrednost priznava goratim predelom, ozemlju Pokrajine Trst in območju lagun.

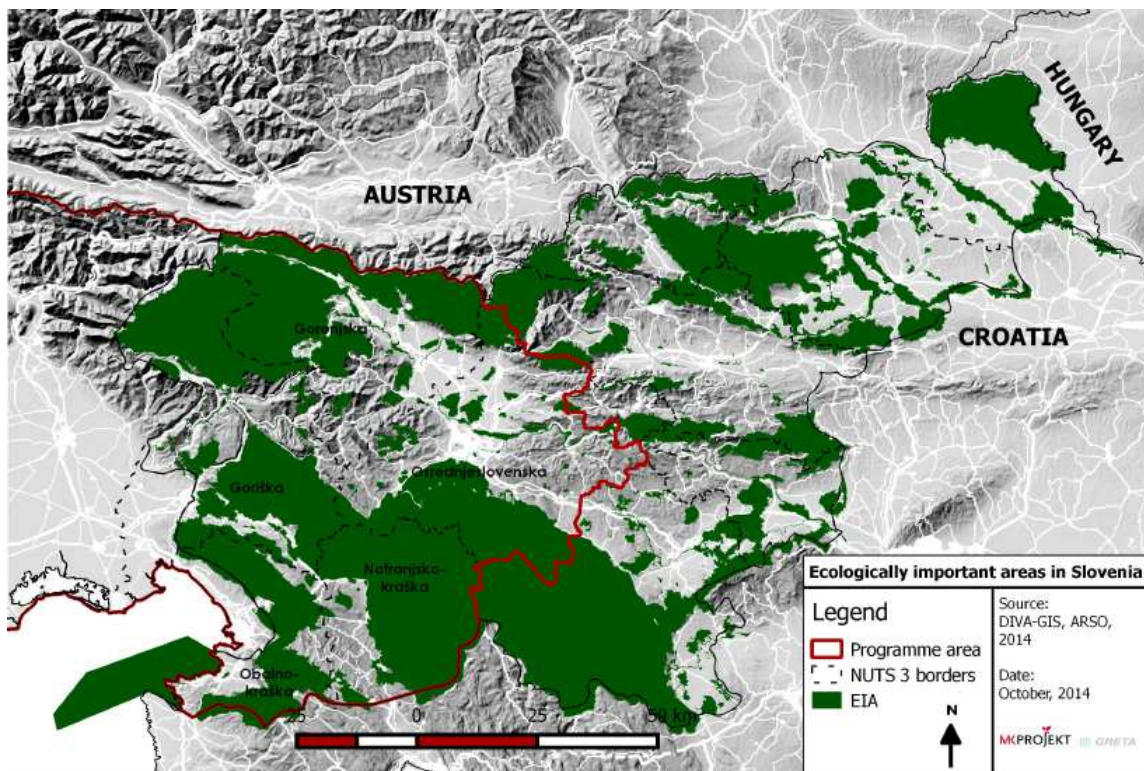
Slika 46. Zemljevid ekološke vrednosti (izdelan na osnovi Zemljevida narave) dežel Veneto in Furlanija Julijska krajina

Vir: ARPAV, IRDAT FJK

V Sloveniji za ekološko pomembna območja po Zakonu o ohranjanju narave (Uradni list RS št. 96/04, 61/06, 8/10 in 46/14) veljajo območja habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Ekološko pomembna območja so eno izmed izhodišč za izdelavo naravovarstvenih smernic in so obvezno izhodišče pri urejanju prostora in rabi naravnih dobrin. Ekološko pomembna območja so opredeljena z Uredbo o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS št. 48/04, 33/13 in 99/13) in so v primerjavi z območji Natura 2000 bolj obsežna, saj ta območja varujejo tudi habitate vrst, ki so varovane na nacionalnem nivoju. Iz spodnjega zemljevida je razvidno, da ekološko pomembna območja predstavljajo velik del slovenskega programskega območja, saj obsegajo celotne Alpe, Karavanke, Trnovsko planoto, matični Kras in dinarski svet.

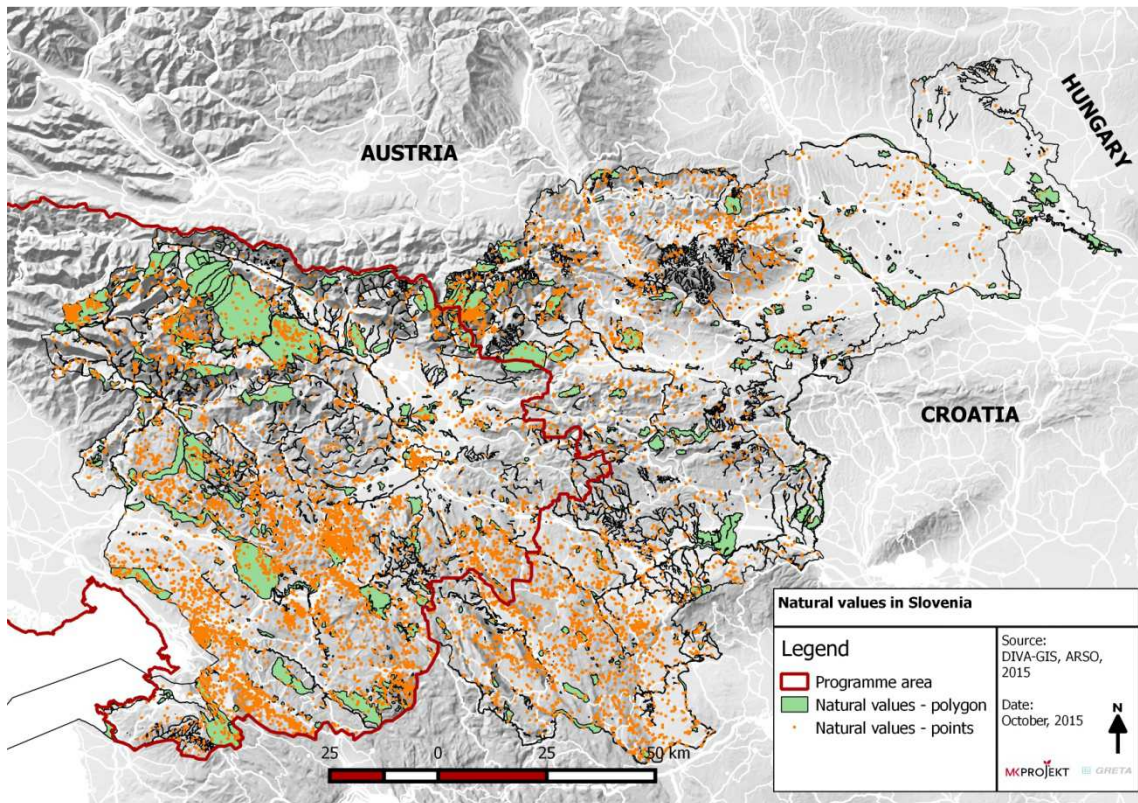
Slika 47. Ekološko pomembna območja v Sloveniji

Vir: DIVA-GIS, ARSO, 2014

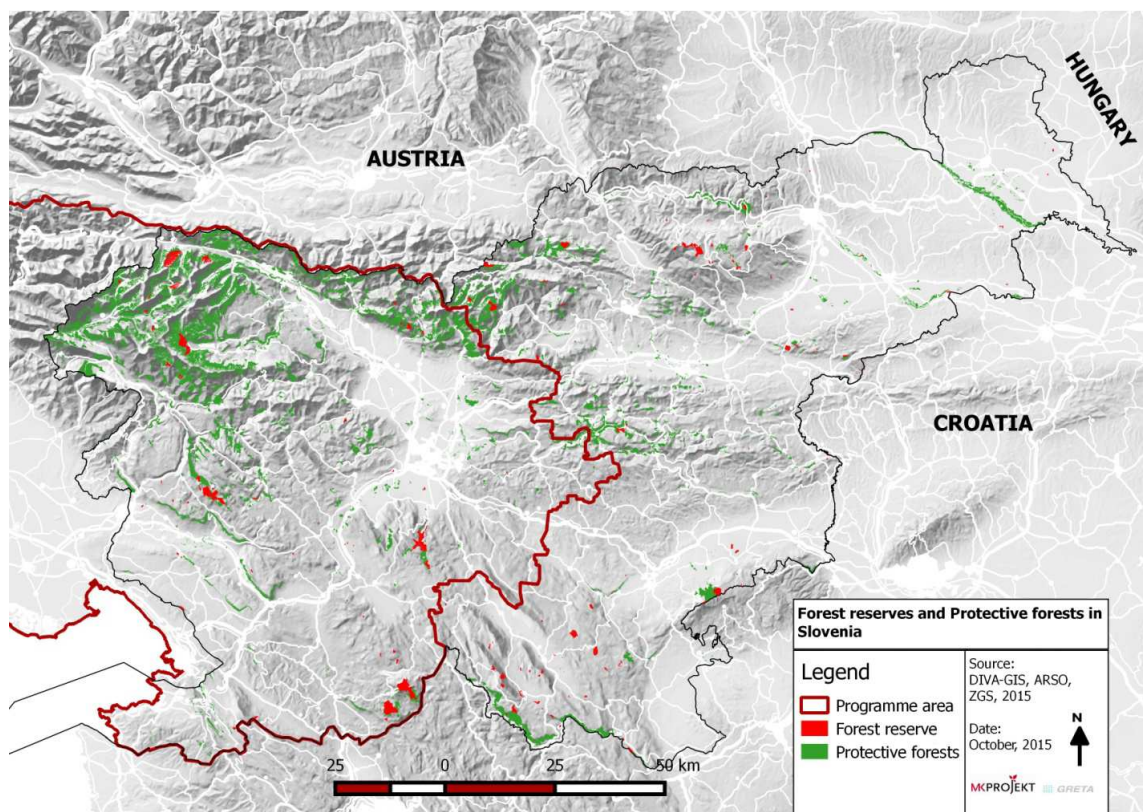
Vsa naravna dediščina v Republiki Sloveniji je označena kot naravna vrednota. V skladu z Zakonom o ohranjanju narave (Uradni list RS št. 96/04, 61/06, 8/10 in 46/14) so to območja in lokacije državnega ali lokalnega pomena (redki, dragoceni ali znameniti naravni pojavi ali drugi dragoceni pojavi žive in nežive narave, naravna območja ali njegov del, ekosistem, pokrajina ali oblikovana narava). Kot naravne vrednote so opredeljene tudi vse podzemne jame. Na območju naravnih vrednot se praviloma ohranja obstoječa raba, možna pa je tudi takšna sonaravna raba prostora, ki ne ogroža obstoja naravne vrednote in ne ovira njenega varstva.

Slika 48: Naravne vrednote v Sloveniji

V Sloveniji se na območju programa nahajata tudi dva tipa posebnih varovanih območij in sicer varovalni gozdovi in gozdni rezervati. Gozdni rezervati so pomembni z vidika raziskovanja, proučevanja in zlasti spremljanja naravnega razvoja gozdov in biotske raznovrstnosti. V Sloveniji je takih območij 170, od katerih se 60 nahaja v območju programa v skupni površini 57,31 km². Varovalni gozdovi varujejo zemljišča pred usadi, izpiranjem, krušenjem ter tako varujejo zemljišča pred erozijo in plazovi. V Sloveniji je takih območij 1681, od katerih se jih 1043 nahaja na območju programa v skupni površini 704,66 km². Iz spodnjega zemljevida je razvidno, da se na programskem območju (zlasti v alpskih dolinah na območju severozahodne Slovenije) nahaja največ in najbolj strnjena območja varovalnih gozdov in gozdnih rezervatov.

Slika 49: Gozdni rezervati in varovalni gozdovi v Sloveniji

V Beneški pokrajini je mokrišče mednarodnega pomena Valle Averno, zaščiten z Ramsarsko konvencijo. V Furlaniji Julijski krajini sta še dve območji: Laguna v Maranu: izliv reke Stella in dolina Cavanata. Tem območjem se priznava mednarodni pomen, ker se v skladu z Ramsarsko konvencijo štejejo za ptičje habitate. V Pokrajini Benetke sta se opredelili tudi dve mednarodno pomembni območji za ptice (IBA): Cave Gaggio in Caroman. Ta območja igrajo ključno vlogo pri varovanju ptic in biotske raznovrstnosti in so se opredelila v okviru svetovnega projekta organizacije BirdLife International. V Furlaniji Julijski krajini ležita območji IBA med dolino Visdende in kanalom San Pietro ter na tržaškem Krasu.

V Sloveniji se nahajajo tri Ramsarska mokrišča, in vsa tri ležijo na programskem območju. To so: Cerkniško jezero z okolico (7.250 ha, vpis 19. januarja 2006), Sečoveljske soline (650 ha, vpis 3. februarja 1993) in Škocjanske jame (305 ha, vpis 21. maja 1999). V Sloveniji je bilo na podlagi več inventarjev leta 2011 opredeljenih 35 mednarodno pomembnih območij za ptice (IBA) po kriterijih zveze BirdLife International. Vsa področja pokrivajo 27 % celotne površine Slovenije, na programskem območju pa se nahaja 14 takšnih območij (le-ta poleg mokrišč predstavljajo še kraška polja, visoke kraške planote, Julijske Alpe, Ljubljansko barje in rečne doline). Območja IBA predstavljajo strokovno podlago za opredelitev območij Natura 2000 po direktivi evropske skupnosti o ohranjanju prostoživečih ptic (2009/147/EC).

Pri rastlinskem bogastvu je pomembno število cevnic²⁹, saj predstavljajo občutljiv in ranljiv dejavnik pri ohranjanju biotske raznovrstnosti. Prisotnost eksotičnih naturaliziranih vrst v večini primerov kaže na vpliv človekovih dejavnosti na določen prostor. Tujerodne rastlinske in živalske vrste so v večini primerov bolj tekmovalne od avtohtonih in zato povzročijo njihovo zmanjševanje na lokalni ravni. Obe državi sta kot podpisnici Konvencije o biološki raznovrstnosti v členu 8(h) zavezani, da ustrezno preprečujeta, nadzorujeta ali odstranjujeta tiste tujerodne vrste, ki ogrožajo ekosisteme, habitate ali vrste.

V Veneti je 3.447 rastlinskih vrst cevnic, od katerih je 53 vrst endemičnih, 86 zaščitenih (2,5 % skupnega števila) v skladu s 7. členom Deželnega zakona št. 53 iz leta 1974 (Pravilnik o varovanju nekaterih nižjih živalskih in rastlinskih vrst) ter 336 naturaliziranih eksotičnih vrst. V Furlaniji Julijski krajini je približno 3.388 rastlinskih vrst cevnic.

V Sloveniji je okoli 3000 različnih vrst cvetnic oz. semenk. Od tega je ogroženih in na rdeči seznam uvrščenih 342 vrst praprotnic in semenk (približno 11,4 %). Z Uredbo o posebnih varstvenih območjih -

²⁹ Pteridofiti, gimnosperme in angiosperme.

območja Natura 2000 (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13 in 35/13) je pri nas zaščitene 27 vrst praprotnic in semenk. 50 vrst praprotnic in semenk je prepoznanih kot invazivna vrsta.

Šibke točke:

- zmanjšane populacije nekaterih vrst,
- širjenje tujerodnih vrst,
- izguba in razdrobljenost habitatov,
- spori pri upravljanju in varovanju prostoživečih živali,
- neprimerno upravljanje nekaterih zavarovanih območij.

Preglednica 25. Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost: Povzetek

Kazalnik	DPSVR	Vir	Razpoložljivost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Površina območij Natura 2000	S	EEA	Dobra	😊	▲

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

Možne rešitve:

- spodbujanje ukrepov povezovanja habitatov preko zelenih koridorjev, ki omogočajo naravno migracijo prostoživečih živali,
- preprečevanje, obvladovanje vnosa in širjenja tujerodnih invazivnih vrst,
- izboljšanje sodelovanja (tudi čezmejnega) med strokovnimi službami, ki upravljajo s prostoživečimi živalmi,
- izboljšanje upravljanja z zavarovanimi območji (sprejetje akcijskih načrtov in vzpostavitev upravljaljskih teles).

3.6 Krajina in kulturna dediščina

Ozemlje programskega območja lahko z vidika fizičnogeografskih lastnosti in naravnih bogastev razdelimo na štiri območja, ki se močno razlikujejo po geomorfoloških in klimatskih značilnostih: gorato območje (Alpe in Predalpe), gričevnato območje, nižinsko in lagunsko območje (obala) in Kras. Nižinsko območje je nastalo kot poplavno območje, medtem ko je območje lagun (obala) peščeno-muljnatega tipa z občasnimi večjimi predeli z visoko vsebnostjo ilovice, zaradi česar so to zelo rodovitna tla. Kras se razteza od Ljubljane do meje z Italijo, pri čemer je krajina oblikovana kot zaporedje apnenčastih planot z jamami, vrtačami in ponikalnicami.

Na vsakem fizičnem območju imamo torej lahko več krajinskih tipov, ki jih lahko povzamemo takole³⁰:

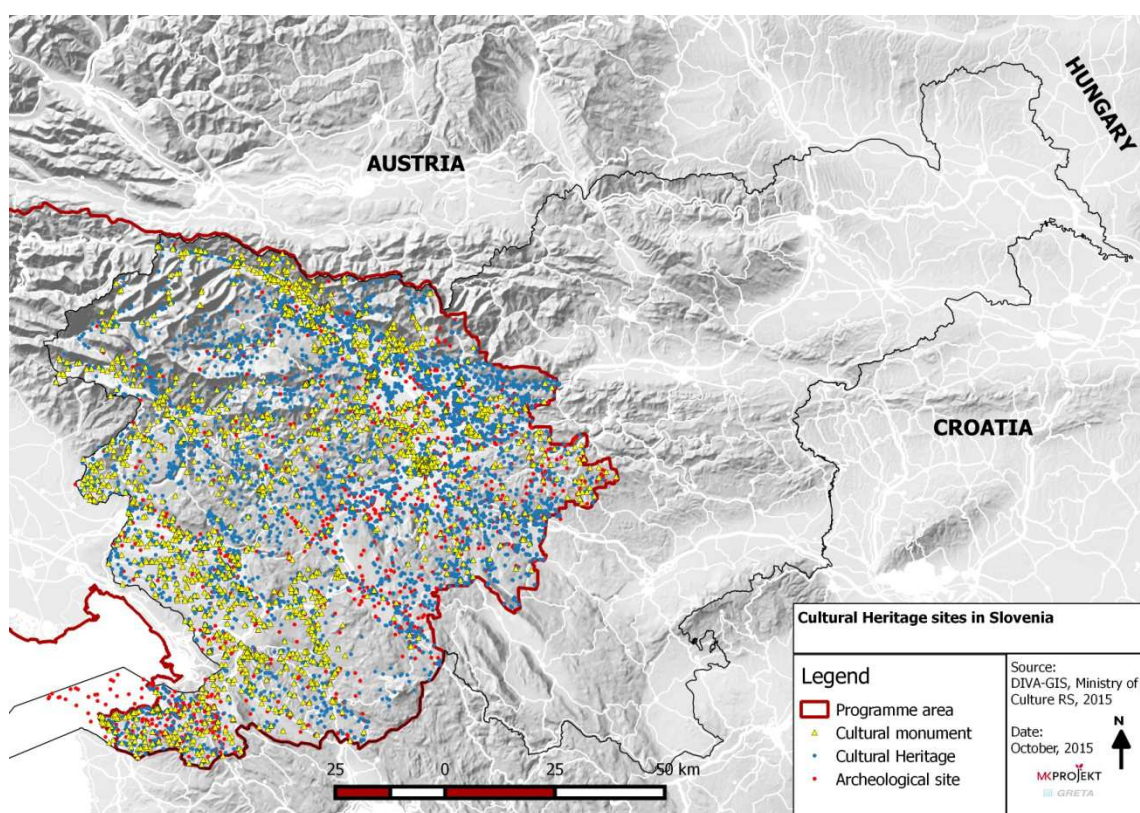
1. alpska krajina
2. predalpska krajina
3. gričevnata krajina
4. krajina zgornjih in spodnjih nižin

³⁰Iz družbene in gospodarske analize Programa:

5. krajina spodnjih nižin
6. krajina rečnih povodij
7. krajina obalnih lagun
8. obalna krajina
9. kraška krajina

Območje je prav tako precej bogato z umetnostno, zgodovinsko in kulturno dediščino. Kulturna dediščina je na slovenskem delu programskega območja dobro zastopana tako v urbanem okolju kot na podeželju. Spodnji zemljevid prikazuje več kot 3.000 kulturnih spomenikov, več kot 9.000 območij kulturne dediščine in 1.450 arheoloških najdišč. Stanje kulturne dediščine se med seboj bistveno razlikuje. Glavni razlogi za slabše stanje nekaterih kulturnih spomenikov in materialnih elementov kulturne dediščine so: pomanjkanje finančnih sredstev za ustrezno vzdrževanje, nerešena vprašanja glede lastništva in nizka stopnja ozaveščenosti o pomenu kulturne dediščine. Stanje je slabše zlasti tam, kjer stavbe nimajo dejanske rabe. Takih primerov je na podeželju in v manjših mestih več. Večja povezanost med s turizmom bi omogočala pridobitev finančnih virov za obnovo in vzdrževanje tovrstnih objektov.

Slika 50: Kulturna dediščina na slovenskem delu programskega območja

Na italijanski strani programskega območja je v pokrajini Benečija 33% objektov kulturne dediščine v slabem stanju, 67% pa v dobrem ali odličnem stanju. V Deželi Furlanija Julijska Krajina pa je delež objektov v slabem stanju 30%, tistih v dobrem ali odličnem pa 70%.

Na slovenski strani se na seznam svetovne dediščine UNESCO uvršča Regijski park Škocjanske jame, enkratnega sistema apnenčastih jam, sestavljenih iz dolin in približno 6 km podzemnih hodnikov, katerih najgloblja točka sega več kot 200 m pod zemljo. Na UNESCOVEM seznamu svetovne dediščine imamo v Sloveniji tudi Idrijo, ki zgodovinsko spada k Primorski oziroma v Goriško statistično regijo, ter je znana po svojem rudniku živega srebra.

Na italijanski strani programskega območja so na seznam svetovne dediščine UNESCO uvrščeni: Benetke in Beneška laguna, Oglej in Dolomiti. Nedavno so se na seznam uvrstili še kraji iz Furlanije Julijske krajine: Čedad in Palù del Livenza, eden izmed najstarejših paleolitskih krajev v severni Italiji, ki se je uvrstil v del "prazgodovinska koliščarska naselja v Alpskem loku", ki se iz Francije raztezajo prek Švice, Nemčije, Avstrije in italijanskih mest vse do Slovenije.

Slovenija in Italija se skupaj z drugimi državami pripravljata na pripravi kandidature, da bi se Dinarski kras uvrstil na seznam svetovne dediščine UNESCO z mednarodno kandidaturo.

Šibke točke:

- izpostavljenost krajine vplivu človekovih dejavnosti in vedno večji urbanizaciji,
- izguba podeželskih krajin

Preglednica 26. Krajina in kulturna dediščina - povzetek

Kazalnik	Razpoložljivost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Območja, vključena na seznam svetovne dediščine UNESCO	Dobra	😊	▲
% objektov kulturne dediščine v dobrem stanju	Zadovoljivo	😐	▲

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

Možne rešitve:

- večja povezanost objektov kulturne dediščine s turizmom.

3.7 Bivalno okolje in zdravje ljudi

Mestni promet

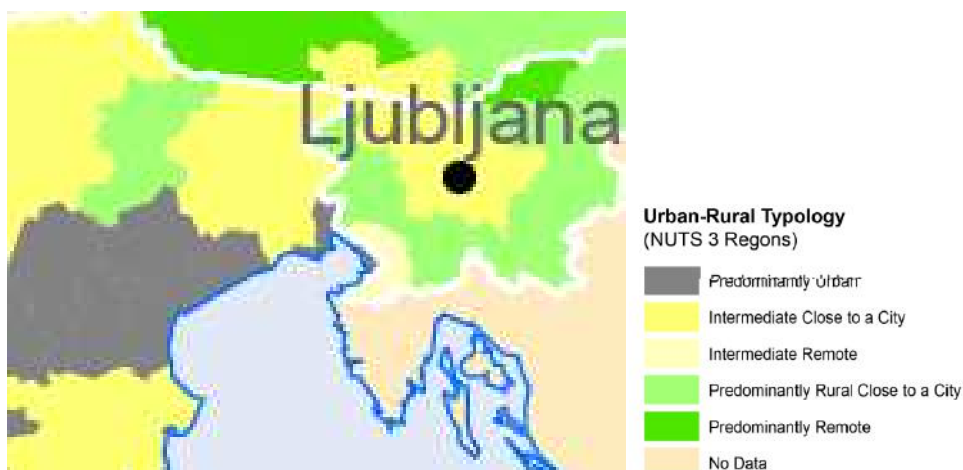
Kakor smo že navedli pri opisu stanja kakovosti zraka na programskem območju sta promet in uporaba osebnih vozil eden izmed odločilnih dejavnikov za onesnaženost zraka, saj občutno prispevata k povečanju negativnih vplivov. Na večjem delu urbanih območij je cestni prevoz eden glavnih virov onesnaževanja z dušikovimi oksidi, ogljikovim monoksidom, benzenom in prašnimi delci.

Fini delci in troposferni ozon se trenutno štejeta za onesnaževali, ki najbolj negativno vplivajo na človekovo zdravje. Vplivi daljše izpostavljenosti oziroma akutne izpostavljenosti tema onesnaževaloma sega od oslabilne dihalnega sistema do zgodnje smrti. V zadnjih letih je po ocenah do 40 % evropskih prebivalcev mest bilo izpostavljenih okoljskim koncentracijam prašnih delcev (PM10), ki presegajo prag, ki ga je Evropska unija določila za varovanje človekovega zdravja. Do 50 % prebivalcev, ki živijo v mestih, je prav tako bila verjetno izpostavljena stopnjam ozona, ki presegajo ciljne vrednosti Evropske unije. Po ocenah naj bi fini delci (PM 2.5) v povprečju skrajševali življenjsko dobo v Evropski uniji za dobrih osem mesecev. Nedavne epidemiološke raziskave so dokazale, da se nevarnost za človekovo zdravje povečuje z zmanjšanjem virov emisij, kar pomeni, da so najbolj izpostavljeni tveganju prebivalci območij, ki so oddaljena manj kot 300 metrov od središčne osi večjih prometnic. Na teh območjih se je povečala smrtnost iz naravnih vzrokov ali zaradi komplikacij z dihalni, povečala se je obolevnost za arteriosklerozo koronarnih arterij in vratnih žil, ter pogostnost ishemijske miokardije in bronhialne astme pri otrocih³¹.

Na spodnji sliki je prikazana porazdelitev programskega območja na kategoriji mesto oziroma podeželje. Potencialno so tej vrsti nevarnosti na italijanski strani najbolj izpostavljene pokrajine Benetke, Gorica in Trst, ki večinoma spadajo v kategorijo mestnega okolja. Na slovenski strani so, čeprav v manjši meri, izpostavljeni Osrednjeslovenska in Gorenjska regija, na predelih ob večjih mestnih jedrih.

³¹ Ass4 Medio Friuli - Obvestilo o nevarnosti: varovanje javnega zdravja, onesnaženost ozračja zaradi cestnega prometa in prostorsko načrtovanje, 2009

Slika 51. Mesta in podeželje

Vir: Espon, 2010

Na programskem območju je v absolutnih vrednostih število potnikov v zasebnih motornih vozilih na kilometer cestnega omrežja najvišje v Benečiji, nižje pa je v Sloveniji in Furlaniji Julijski krajini. Če vrednost primerjamo s številom prebivalcev posameznih območij, je stanje bolj homogeno, pri čemer je največji delež individualne rabe motornih vozil najvišji v Furlaniji Julijski krajini, čeprav se je vrednost močno znižala v zadnjem obravnavanem letu (2011), je v prejšnjih letih nenehno rasla. Stanje javnih prevozov, pri čemer smo upoštevali razmerje med številom potnikov na kilometer cestnega omrežja v primerjavi s številom lokalnih prebivalcev, kaže, da se bolj uporablja v Sloveniji kot pa v italijanskih delih programskega območja. Obravnavani kazalnik pa je za italijanske dele programskega območja vsekakor nižji od nacionalnega referenčnega kazalnika.

Preglednica 27. Javni prevoz (v milijonih potnikov na kilometer / število lokalnih prebivalcev)*100

	2007	2008	2009	2010	2011
Benečija	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Furlanija Julijska krajina	0,06	0,06	0,07	0,07	0,07
Slovenija	0,08	0,08	0,08	0,08	0,07
Italija	0,11	0,10	0,10	0,11	0,10

Vir: Obdelava podatkov Eurostat

Preglednica 28. Individualna raba motornih vozil (v milijonih potnikov na kilometer / število lokalnih prebivalcev)*100

	2007	2008	2009	2010	2011
Benečija	1,20	1,20	1,21	1,07	1,18
Furlanija Julijska krajina	1,29	1,36	1,38	1,45	1,10
Slovenija	1,24	1,23	1,29	1,25	1,19
Italija	1,21	1,24	1,27	1,25	nd

Vir: Obdelava podatkov Eurostat

Obremenitev s hrupom

Obremenitev okolja s hrupom je po mnenju javnosti eden izmed največjih okoljskih problemov. Na človekovo zdravje lahko vpliva tako fiziološko kot psihološko, saj ima negativne učinke na osnovne dejavnosti: spanec, počitek, učenje in sporazumevanje. Ti učinki se kažejo tudi, če stopnja hrupa ni pretirano visoka. Cestni promet je zagotovo najbolj razširjeni vir hrupa na tem območju. Čeprav se hrupnost vozil zmanjšuje iz leta v leto, se obseg promet nenehno povečuje. Če k temu dodamo še razvoj primestnih naselij, se je onesnaženost s hrupom časovno podaljšala (v nočne ure) in prostorsko razširila (na podeželje in primestne četrti). V spodnjih preglednicah je prikazana gostota cestnega in avtocestnega omrežja na programskem območju.

Preglednica 29. Avtocestno omrežje (km)

	2007	2008	2009	2010
Italija	6.588	6.629	6.661	6.668
Benečija	485	493	525	525
Furlanija Julijska krajina	210	210	210	210
Slovenija	504,7	616,1	657,1	675,2
Osrednjeslovenska	160,2	165,6	166,4	166,4
Gorenjska	52,8	68,2	68,2	68,2
Notranjsko-kraška	31,3	31,3	31,3	31,3
Goriška	0,0	0,0	0,0	0,0
Obalno-kraška	68,1	68,1	68,1	68,1
Vzhodna Slovenija	223,6	314,2	354,4	372,5
Zahodna Slovenija	381,1	301,9	302,7	302,7

Vir: Eurostat, SISTAT

Preglednica 30. Dolžina cestnega omrežja (v km)

	2007	2008	2009	2010
Italija	175.548	177.076	173.888	179.750
Benečija	10.506	10.325	10.182	9.649
Furlanija Julijska krajina	2.396	3.383	3.369	3.363
Slovenija	38.706,7	38.873	38.924,4	39.070
Osrednjeslovenska	5.707,5	5.681,1	5.725,3	5.711,4
Gorenjska	3.261,6	3.300,1	3.231,2	3.211
Notranjsko-kraška	1.272,8	1.283,5	1.289	1.274,1
Goriška	3.167,5	3.167	3.165	3.209,3
Obalno-kraška	1.609,2	1.629,6	1.623,1	1.636,9
Vzhodna Slovenija	24.960,9	25.095,2	25.179,8	25.301,4
Zahodna Slovenija	13.745,8	13.777,8	17.744,6	13.768,6

Vir: Eurostat, SISTAT

Po podatkih agencije ARPAV je problem okoljskega hrupa največji v pokrajini Benetke in Treviso, in sicer zaradi cestnega prometa v dnevnem času ter zelo razširjenega in koncentriranega cestnega omrežja. Načrti za akustično coniranje prostora³² se morajo pripraviti še v 25 % vseh občin.

Tudi v Furlaniji Julijski krajini občine zamujajo pri sprejemanju načrtov glede na napovedi nacionalnega zakonodajalca. V letu 2013 je bilo stanje na področju akustične klasifikacije prostora v Deželi Furlaniji Julijski krajini naslednje: 96 občin od 218 občin v Deželi je pripravilo načrt (28 % skupnega števila prebivalcev v Deželi), od teh pa jih je le 28 tudi zaključilo postopek sprejemanja. Iz tega delnega coniranja izhaja, da je večina občinskih območij uvrščeno v kategorijo z najvišjimi omejitvami za prejeti hrup.

V Sloveniji je hrupu ob pomembnih cestah v Sloveniji podvrženih več kot 136.000 prebivalcev izpostavljenih ravnemu hrupu, ki so višje od 55 dBA, od tega okoli 30.000 prebivalcev, ki živijo v neposredni bližini cest, ravnem, višjim od 65 dBA, in 686 prebivalcev ravnem, ki presegajo 75 dBA. Najbolj obremenjen odsek pri avtocestah in hitrih cestah je odsek Brezovica–Vrhnika. Nočnemu hrupu nad 50 dBA je izpostavljenih skoraj 86.000 prebivalcev. Skupaj je bilo prekomernemu hrupu ob pomembnih cestah izpostavljenih 7 %, v nočnem času pa 4 % vseh prebivalcev Slovenije. Na programskem območju velja izpostaviti dve področji, ki sta bolj podvrženi obremenitvam s hrupom. Prvo je urbano področje Mestne občine Ljubljana, kjer se cestni promet uvršča med najpomembnejše vire hrupa. Hrupu cestnega prometa so izpostavljeni skoraj vsi stalno prijavljeni prebivalci na območju MOL, od tega skoraj 63 % ravnem hrupu, ki so višje od 55 dBA. Tudi v nočnem času je kar 43 % celotnega prebivalstva izpostavljenega hrupu, in sicer ravnem hrupu, ki so višje od 50 dBA. Drugo je območje Luke Koper, kjer so s hrupom obremenjeni predvsem severni obronki mesta Koper, kjer povprečna raven hrupa v dnevnem času znaša 62 dBA, v nočnem pa 59 dBA.

³² Gre za porazdelitev občinskega ozemlja na homogena območja glede na stopnjo hrupa. Posameznemu območju se dodeli zgornja meja dovoljenega hrupa (tako ustvarjenega kot prejetega), ki pa je zelo restriktivna na zavarovanih območjih (razred 1: parki, šole, bolnišnice, itd.) in veliko višja v industrijskih conah (razred 6).

Mestne zelene površine

Mestne zelene površine lahko prispevajo k blažitvi učinkov onesnaženja in imajo lahko posredno pozitiven vpliv na človekovo zdravje ter prispevajo k boljši kakovosti življenja prebivalcev mesta.

V glavnih mestih italijanskih pokrajin, ki sodelujejo v Programu, je delež zelenih površin skoraj v vseh primerih nižji od državnega povprečja, če upoštevamo delež zelenih mestnih površin na skupno površino občine ali na prebivalca. Edina izjema je Pordenone, kjer je 20 % občinskega prostora namenjenega zelenim površinam (150 km² na prebivalca). Najnižje vrednosti so se zabeležile v Benetkah, čeprav je trend v rasti, v Gorici v deležu ozemlja, v Trstu (s trendom v rasti) in Vidmu z vidika površin na prebivalca.

Preglednica 31. Gostota zelenic na površino občine - odstotek

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Italia	9,0	9,0	9,1	9,1	9,1	9,1	9,2	9,2	9,3	9,3
Benetke	1,9	1,9	1,9	1,8	2,0	2,0	2,2	2,4	2,4	2,5
Videm	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,6	3,7	3,7	3,7
Gorica	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Trst	3,1	3,1	3,2	3,2	3,2	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
Pordenone	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8	19,8	20,2

Vir: Istat

Preglednica 32. Razpoložljivost zelenih mestnih površin na prebivalca

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Italia	103,0	104,9	106,6	106,4	105,9	105,6	105,6	105,4	105,8	105,9
Benetke	27,9	28,3	28,7	28,3	30,6	30,8	34,5	36,8	37,0	38,2
Videm	20,9	20,9	20,8	20,7	20,7	20,6	21,0	21,3	21,2	21,1
Gorica	29,6	30,3	30,8	30,7	30,3	30,1	30,8	30,9	31,0	31,0
Trst	12,0	12,1	12,8	12,8	13,1	15,8	15,8	15,9	15,9	15,9
Pordenone	155,5	154,7	153,0	150,2	148,5	148,6	149,4	149,5	148,2	150,0

Vir: Istat

Za tematiko urbanih zelenih površin so za slovenski del programskega območja podatki na voljo le za glavno mesto Ljubljana. Zadnji razpoložljivi podatki so za leto 2004 in so prikazani v spodnji tabeli. Splošno gledano je zaznati trend povečevanja urbanih zelenih površin.

Preglednica 33. Zelene površine v Ljubljani

	2004
Površina občine	275,0 km ²
Pozidana površina	49,0 km ²
Zelene javne površine	2,09 km ²
Delež zelenih javnih površin glede na pozidane površine	4,26 %

Vir: Surs

Odpadki

Na tem mestu bi bilo koristno okvirno predstaviti tudi stanje proizvodnje in ravnanja z odpadki na programskem območju, saj je to vprašanje tesno povezano s stanjem okolja zaradi obremenitev ter realnih in potencialnih nevarnosti.

V skladu z evropskimi predpisi, in sicer zlasti z Direktivo 2008/98/ES, je cilj ravnanja z odpadki zaščititi okolje in človekovo zdravje s predvidevanjem ali zmanjšanjem negativnih učinkov.

Historični trend kaže, da se je količina proizvedenih gospodinjstskih odpadkov v obravnavanem obdobju rahlo zmanjšala tudi zaradi vpliva gospodarske in finančne krize ter upada potrošnje. Na splošno je količina proizvedenih odpadkov na prebivalca na programskem območju višja na italijanski kot na slovenski strani.

Preglednica 34. Proizvodnja komunalnih odpadkov na prebivalca (v tonah)

	2007	2008	2009	2010	2011
Benetke	0,66	0,66	0,62	0,63	0,56
Videm	0,55	0,52	0,50	0,50	0,45
Gorica	0,48	0,51	0,50	0,57	0,46
Trst	0,49	0,50	0,48	0,51	0,46
Pordenone	0,46	0,46	0,44	0,43	0,41
Notranjsko-kraska	0,42	0,45	0,21	0,20	0,17
Osrednjeslovenska	0,43	0,44	0,45	0,44	0,41
Gorenjska	0,43	0,42	0,43	0,36	0,31
Goriska	0,50	0,49	0,48	0,46	0,41
Obalno-kraska	0,48	0,49	0,47	0,47	0,40
Skupaj OP	0,53	0,53	0,51	0,51	0,47
Skupaj italijanski del OP	0,57	0,57	0,54	0,55	0,52
Skupaj slovenski del OP	0,45	0,45	0,44	0,42	0,38

Vir: Istat, Surs

Programsko območje je z vidika ločenega zbiranja odpadkov v splošnem občutno napredovalo v zadnjih nekaj letih, saj se je povečal delež odpadkov, namenjenih recikliranju, kar predstavlja prednosti za okolje, saj so se zmanjšale količine odpadkov, namenjenih na odlagališča in so se torej tudi zmanjšale emisije škodljivih snovi. Na italijanski strani programskega območja je delež ločeno zbranih odpadkov na splošno višji, isti delež na slovenski strani pa nižji, čeprav se je stanje občutno izboljšalo.

Preglednica 35. Delež ločeno zbranih odpadkov na skupno količino komunalnih odpadkov

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Benetke	37,4	41,6	46,6	48,2	50,1	52,5
Videm	37,4	42,5	51,8	52,4	57,8	62,8
Gorica	52,2	56,3	58,1	49,5	54,5	60,0
Trst	17,1	20,3	20,4	19,0	21,5	25,4
Pordenone	48,5	54,2	66,3	69,7	72,5	73,4
Notranjsko-kraska	15,0	15,9	19,7	22,7	25,7	26,5
Osrednjeslovenska	15,5	20,1	23,7	29,4	36,6	42,6
Gorenjska	13,7	15,8	17,8	30,6	41,5	49,7
Goriska	21,0	18,7	19,8	21,3	26,8	30,7
Obalno-kraska	15,5	16,3	18,6	24,8	31,0	35,3
Total AP	27,3	30,2	34,3	36,8	41,8	45,9
Totale Italia AP	38,5	43,0	48,6	47,8	51,3	54,8
Totale Slovenia AP	16,1	17,4	19,9	25,8	32,3	37,0

Vir: Istat, Surs

Šibke točke:

- odvisnost od osebnih vozil,
- težave s hrupom,
- omejena razpoložljivost zelenih površin v mestih,
- velike količine proizvedenih odpadkov in nizki deleži ločeno zbranih odpadkov na nekaterih delih programskega območja (Pokrajina Trst in slovenska območja).

Preglednica 36. Bivalno okolje in zdravje ljudi: Povzetek

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Javni prevoz potnikov na kilometer cestnega omrežja glede na skupno število prebivalcev	R	Eurostat	Zadovoljivo	☹	=
Motorizirani zasebni prevoz potnikov na kilometer cestnega omrežja glede na skupno število prebivalcev	P	Eurostat	Zadovoljivo	☹	=
% občin/območij ki so izvedli zvočno conacijo	R	Italija: ARPA Slovenija: ARSO	Zadovoljivo	☹	nd
Delež zelenih območij glede na površino občin	R	Italija: Istat Slovenija: Surs	Primerno	☹	=/ ▲
Delež zelenih območij na prebivalca	R	Italija: Istat Slovenija: Surs	Primerno	☹	=/ ▲
Pridelava komunalnih odpadkov	P	Italija: Istat Slovenija: Surs	Dobro	☹	▲
Delež ločenega zbiranja odpadkov glede na vse zbrane odpadke	P	Italija: Istat Slovenija: Surs	Dobro	☹	▲

Legenda:

= stacionarno

▼ se slabša

▲ se izboljšuje

Možne rešitve

- spodbujati oblike trajnostne mobilnosti in pripraviti načrte za povezovanje vseh oblik mobilnosti,
- spodbujati akustično coniranje prostora in ukrepe za zmanjšanje hrupa,
- spodbujati ukrepe za obnovitev in širitev zelenih površin v mestih,
- spodbujati izkoriščanje industrijskih odpadkov in recikliranje odpadkov.

4 Skladnost z okoljskimi cilji

Pri preverjanju skladnosti Strategije Programa Interreg V Slovenija Italija s cilji na področju varovanja okolja, določenimi na mednarodni, evropski in nacionalni ravni, smo pri vsebinjenju najprej določili, na osnovi katerih dokumentov bomo izvedli to preverjanje. V naslednji fazi smo preverili stopnjo skladnosti s tabelo za ocenjevanje, ki smo jo določili vsakič posebej za vsak odstavek. Odločili smo se za pristop z vrha navzdol, od evropske ravni, prek nacionalne do lokalne ravni, kjer je to bilo primerno, predvsem, da bi izkoristili sinergije med cilji in nameni ter posameznimi ravni sprejemanja predpisov in načrtov.

4.1 Skladnost z okoljskimi cilji na ravni evropske unije

4.1.1 Skladnost s poglavitnimi evropskimi direktivami s področja okolja

V daljšem časovnem obdobju je evropska unija sprejela stroge okoljske predpise. Okoljska politika Evropske unije je usmerjena k varovanju naravnega kapitala Evrope, pri čemer spodbuja podjetja, naj razvijejo "zeleno" gospodarstvo, pri čemer pa skrbi za zdravje in dobro počutje evropskih prebivalcev. Področja, ki jih je Evropska unija zakonsko uredila, dejansko zajemajo vse okoljske elemente, kakor je prikazano na spodnji preglednici. Direktive praviloma postavijo cilje, ki se nato z domačimi predpisi prenesejo na nacionalno raven, na osnovi katerih se izdelajo sektorski načrti na lokalni ravni, ki dejansko predstavljajo referenčni okvir za upravljanje okolja in prostora. Na spodnji preglednici so za vsako okoljsko tematiko predstavljene poglavitne evropske direktive ali strategije in z njimi povezani cilji.

V preglednici so navedeni rezultati opravljenega preverjanja na ravni splošnih ciljev direktiv, in sicer se je preverila skladnost s posebnimi cilji posameznih os Programa. Tri stopnje skladnosti smo označili takole:

Simbol	Stopnja skladnosti
0	BREZ VPLIVA: Posebni cilj te osi nima vpliva na cilje direktive.
+	POZITIVEN: Posebni cilj te osi je skladen s cilji direktive.
-	NEGATIVEN: Posebni cilj te osi je v nasprotju s cilji direktive.

Preglednica 37. Skladnost Programa s cilji poglavitnih evropskih direktiv s področja okolja

TEMA	DIREKTIVA	CILJI	DOSLEDNOST			
			OS 1	OS 2	OS 3	OS 4
ZRAK	Direktiva 2008/50/ES o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo	Ohraniti in po možnosti izboljšati stanje kakovosti zraka za zaščito ljudi, rastlinstva in ekosistemov v celoti Preučiti stopnjo in trajanje izpostavljenosti onesnaževalom in tako zmanjšati škodljive vplive na človekovo zdravje in celotno okolje Zmanjševati emisije onesnaževal pri viru ter izbrati in izvajati najbolj učinkovite ukrepe za zmanjšanje emisij	0	+	0	+
VODA	Direktiva 2000/60/ES o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike	Izvedba potrebnih ukrepov, da se prepreči poslabšanje stanja površinskih in podzemnih vodnih teles Varovanje in izboljšanje vseh umetnih in močno preoblikovanih vodnih teles z namenom, da se doseže dober ekološki potencial in dobro kemijsko stanje Zmanjšanje onesnaževanja s prednostnimi snovmi Varovanje, izboljšanje in obnova podzemnih vodnih teles.	0	+	+	+
	Direktiva 91/271/EGS o	Zagotoviti ustrezen obseg in število	0	0	+	+

	čiščenju komunalne odpadne vode	kanalizacijskih kolektorjev za vsa naselja na regionalni ravni; Zagotoviti ustrezno (vsaj sekundarno) raven čiščenja mestnih odpadnih voda iz naselij z obremenitvijo z organskimi snovmi večjo od 2.000 populacijskih enot; Za vsaj 75 % zmanjšati vsebnost organskih snovi ob vstopu v vse čistilne naprave na deželni ravni.				
	Direktiva 2007/60/ES - Direktiva o poplavah	Vzpostaviti okvir za oceno in obvladovanje poplavne ogroženosti v Skupnosti s ciljem zmanjšanja škodljivih posledic poplav na zdravje ljudi, okolje, kulturno dediščino in gospodarske dejavnosti.	0	+	+	+
	Direktiva 2008/58/ES	Opredelitev skupnih okvirov in ciljev preventive, varstvain ohranjanja morskega okolja pred negativnimi posledicami človeških posegov. Zagotavlja sodelovanje pomorskih regij (severovzhodni Atlantik, Baltik, Sredozemlje in Črno morje) s pomočjo čezmejnih programov.	0	+	+	+
BIOTSKA RAZNOVRSTNOST	Direktiva 92/43/EGS o ohranjanju naravnih habitatorov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst (Direktiva o habitatih)	Varovati biotsko raznovrstnost z ohranitvijo naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic	0	+	+	+
	Direktiva 2009/147/EGS o ohranjanju divjih ptic	Varovati habitate vrste, navedenih v Prilogi I in ptic selivk, ki niso navedene na seznamu, se pa redno vračajo, prek usklajene mreže posebnih varstvenih območij, v katera naj bodo zajeti predeli, ki so najbolj primerni za preživetje teh vrst	0	+	+	+
KULTURNA DEDIŠČINA	Evropska konvencija o krajini, ki jo je Odbor ministrov Sveta Evrope sprejel v Strasbourgu 19. julija 2000	Skrbeti za varovanje, upravljanje in načrtovanje krajin ter organizirati sodelovanje v Evropi na tem področju	0	+	+	0
	Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (UNESCO, Paris, 16. november 1972)	Zavarovati, predstavljati in prenašati kulturno in naravno dediščino svetovnega pomena bodočim rodovom.	0	+	+	0
	Konvencija o varstvu evropskega arhitektonskega bogastva (Granadska konvencija)	Izboljšanje stanja kulturne dediščine v Evropskem okolju, spodbujanje trajnostnega razvoja in stalno sodelovanje na področju politik ohranjanja kulturne dediščine.	0	+	+	+
	Evropska konvencija o varstvu arheološke dediščine (Malteška konvencija)	Varstvo Evropske arheološke dediščine kot vira skupnega evropskega spomina in orodje za zgodovinske in znanstvene študije.	0	0	+	+
	Konvencija o varovanju podvodne kulturne dediščine (2. 11.2001, Pariz)	Zagotovitev in krepitev varovanja podvodne kulturne dediščine	0	0	+	+
TLA	Tematska strategija za varstvo tal, ki jo je sprejela Evropska komisija 22. 9. 2006.	Preprečiti dodatno degradacijo tal in ohraniti njihove funkcije Povrniti funkcionalnost tal na raven, ki bo ustrezala vsaj sedanji rabi	0	+	+	+
PODNEBJE ENERGIJA	Sveženj Podnebje in energija Direktiva o obnovljivih virih energije (Direktiva 2009/28/ES) Direktiva o trgovanju s praviciami do emisije (Direktiva 2009/29/ES) Direktiva o kakovosti goriv (Direktiva 2009/30/ES) Direktiva o geološkem	Zmanjšati emisije toplogrednih plinov za 20 % (ali 30 % v primeru mednarodnega dogovora); Zmanjšati porabo energije za 20 % s povečanjem učinkovitosti rabe energije; Zadostiti 20 % potreb po energiji v Evropi z energijo iz obnovljivih virov.	+	+	+	+

	shranjevanju ogljikovega dioksida (Direktiva 2009/31/ES) Odločba o skupnem prizadevanju (Odločba št. 406/2009/ES) Uredba o emisijah CO ₂ iz avtomobilov (Uredba (ES) št. 443/2009)					
ODPADKI	Okvirna direktiva 2008/98/ES o odpadkih	Preprečiti proizvodnjo odpadkov pri viru Pripraviti odpadke za ponovno uporabo Reciklirati odpadke in iz njih narediti nove izdelke Ponovno uporabiti odpadke na kak drugi koristen način (na primer za proizvodnjo energije) Odstraniti odpadke (na primer: na odlagališče).	0	+	+	+

Ugotavljamo predvsem, da ni med cilji preučenih direktiv in posebnimi cilji Programa ni področij, na katerih bi se kazala nasprotja. Predvsem Os 2 in Os 3 sta v največji meri povzeli opredeljene okoljske cilje. V prvem primeru, torej Osi 2, je stopnja skladnosti zelo visoka s cilji Evropske komisije v svežnju za podnebje, posredno pa tudi z okoljskimi cilji, saj ima pravilno zastavljena politika na področju energije zagotovo posredno pozitivne rezultate na okolje (vodo, tla, krajino, itd.). Ker je Os 3 neposredno povezana z varovanjem okolja, je že po svoji naravi močno skladna s cilji okoljskih direktiv. Os 4, osredotočena na izgradnjo zmogljivosti in čezmejno upravljanje, kaže visoke potenciale tudi na okoljskem področju, saj med dejavnosti uvršča tudi energetske bilance, okoljska tveganja, podnebne spremembe, obvladovanje tveganj, preprečevanje naravnih nestabilnosti, sisteme za monitoring morja e varovanje okolja, trajnostni promet, čezmejno upravljanje povodij v okviru podpore Okvirni direktivi o vodah in Direktivi o poplavih.

Analiza skladnosti temelji na kriterijih, opredeljenih v spodnji tabeli:

Simbol	Nivo skladnosti
V, S	Poseben cilj programa odraža visoko (V) ali srednjo (S) stopnjo skladnosti s ciljem dokumenta.
N	Poseben cilj programa ni relevanten s ciljem dokumenta.
X	Poseben cilj programa je v nasprotju s ciljem dokumenta.

4.1.2 Skladnost s VII. evropskim akcijskim programom za okolje

Splošni okoljski akcijski program Unije "Dobro živeti ob upoštevanju omejitev našega planeta", ki sta ga Evropski parlament in Svet potrdila s Sklepom št. 1386/2013/EU. Sklep navaja 9 prednostnih ciljev do leta 2020, ki so prikazani na spodnji preglednici: varovanje, ohranjanje in izboljšanje naravnega kapitala Unije; spreminjanje Unije v z viri gospodarno, zeleno in konkurenčno nizkoogljično gospodarstvo; varovanje državljanov Unije pred pritiski ter tveganji za zdravje in dobro počutje, ki so povezani z okoljem; povečanje koristi okoljske zakonodaje Unije z izboljšanjem izvajanja; izboljšanje zbirke znanja in dokazov, na katerih temelji okoljska politika Unije; zagotovitev naložb za okoljsko in podnebno politiko ter odpravljanje okoljskih posledic; izboljšanje vključevanja okoljskih vidikov in usklajenosti politike; krepitev trajnosti mest v Uniji; povečanje učinkovitosti Unije pri spoprijemanju z mednarodnimi okoljskimi in podnebnimi izzivi.

Skladnost s posebnimi cilji Programa je na splošno srednje-visoka. To velja zlasti v primeru dveh izrecno okoljskih osi (Os 2 in Os 3), pa tudi v primeru Osi 4, kjer se lahko dejavnosti izgradnje zmogljivosti in čezmejnega upravljanja lahko dodatno usmerijo v doseganje trajnostnih ciljev.

V preglednici so navedeni rezultati opravljenega preverjanja na ravni prioritetenih ciljev VII. akcijskega programa za okolje, in sicer se je preverila skladnost s posebnimi cilji posameznih osi Programa Slovenija Italija. Skladnost se je ocenila kot visoka (V), srednja (S) in nizka (N).

Preglednica 38. Skladnost s VII. evropskim akcijskim programom za okolje

		Prednostni cilji VII. evropskega akcijskega programa za okolje								
		Varovanje, ohranjanje in krepitev naravnih vrednosti skupnosti	Prehod v nizkoogljično, učinkovito rabo naravnih virov zeleno in konkurenčno gospodarstvo skupnosti.	Varstvo državljanov pred okoljskimi pritiski in tveganji za zdravje in dobro počutje	Čim večji izkoristek prednosti, ki jih omogoča zakonodaja na področju rabe okolja	Izboljšanje temeljnih znanj na področju znanstvene in okoljske politike Unije	Zagotovitev naložb v podporo okoljskim in podnebnim politikam ob upoštevanju okoljskih eksternalij	Večja povezanost in skladnost okoljske politike	Izboljšanje trajnosti mest in skupnosti	Povečanje učinkovitega ukrepanja EU pri reševanju okoljskih in podnebnih izzivov na mednarodni ravni
STOPNJA SKLADNOSTI										
V = VISOKA										
S = SREDNJA										
N = NI RELEVANTNO										
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	N	S	N	N	N	S	N	N	N
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	N	V	V	N	N	V	S	V	S
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	V	V	V	V	S	V	V	S	S
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	V	V	V	V	S	V	V	S	S
	OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	V	V	V	V	S	V	V	S	S
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	N	N	N	V	V	S	V	N	S

4.1.3 Skladnost z makro-regijskimi strategijami

SKLADNOST Z EUSAIROM

Makroregijske strategije predstavljajo splošni okvir skupnih izzivov, prek katerih naj bi se dosegla gospodarska, socialne in prostorska kohezija na določenem geografskem območju. Ta splošni okvir lahko podpirajo tudi programi teritorialnega sodelovanja. V primeru programa čezmejnega sodelovanja Slovenija Italija 2014-2020 smo za referenco vzeli predvsem dve strategiji: Eusair, Evropsko strategijo za jadransko in jonsko regijo, ter Eusalp, Strategijo alpsko regijo.

Eusair je Evropska strategija za jadransko in jonsko regijo, ki je napovedana v Sporočilu Evropske komisije št. 357/2014 in podrobneje opredeljena v Akcijskem načrtu. Strategija se osredotoča predvsem na priložnosti, ki jih nudi pomorsko gospodarstvo: "modra rast", povezave kopno-morje, povezave v energetiki, varovanje okolja in trajnostni turizem so sektorji, ki bodo igrali ključno vlogo pri ustvarjanju delovnih mest ter spodbujali gospodarsko rast v regiji.

Z vidika modre rasti je strategija Eusair skladna zlasti z dejavnostmi iz Osi 1, namenjenimi inovacijam, in Osi 4 "Krepitev zmogljivosti in čezmejnega upravljanja", kamor spadajo tudi dejavnosti priprave čezmejnih sistemov za monitoring morja. Pri cilju povezovanja regije (na področju prometa in energije) se kaže posebej visoka skladnost s strateškim ciljem 2.1, posvečenem nizkoogljičnem gospodarstvu. Tretji cilj strategije "Ohraniti, obvarovati in izboljšati kakovost okolja" se nedvomno tesno navezuje na Program, zlasti na strategijo Osi 3, ki je posvečena okolju in naravnim virom, čeprav kaže precejšnjo mero skladnosti tudi s prizadevanji za nizkoogljično gospodarstvo iz Osi 2. Zadnji steber "Okrepiti privlačnost regije (trajnostni turizem)" je še posebej skladen s posebnim ciljem "Ohranjanje, varstvo, obnova in ovrednotenje naravne in kulturne dediščine.

V preglednici so navedeni rezultati opravljenega preverjanja po posameznem tematskem stebru in po prioritarnih tematikah Strategije Eusair, in sicer se je preverila skladnost s posebnimi cilji Programa Slovenija Italija. Skladnost se je ocenila kot visoka (V), srednja (S) in nizka (N).

Preglednica 39. Skladnost z EUSAIROM

		Strategija Eusair: tematski sklopi in prioriteta področja											
		Modra rast: spodbujanje obmorske in obalne inovativne rasti			Povezovanje regij (transport in energija)			Ohranjanje, varstvo in izboljšanje kvalitete okolja		Povečanje regionalne privlačnosti (trajnostni turizem)			
		Modre tehnologije	Ribolov	Upravljanje obmorskih in obalnih storitev	Morski transport	Intermodalne povezave z zaledjem	Energetske mreže	Obalno okolje	Čezmejni habitati in biotska raznovrstnost	Pestrost turistične ponudbe	Trajnostni in odgovorni turizem	Krepitev raziskav, inovacij in MSP	Krepitev zmogljivosti in komunikacije
STOPNJA SKLADNOSTI V = VISOKA S = SREDNJA N = NI RELAVANTNO													
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	S	S	S	N	N	N	N	N	N	N	N	N
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanja strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	N	N	N	S	S	V	S	S	N	N	N	N
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	N	N	N	N	N	N	V	V	V	V	V	V
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	N	N	N	N	N	N	V	V	S	S	S	S
	OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	N	N	N	N	N	N	V	V	V	S	S	S
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	N	N	V	N	N	N	N	N	N	N	N	N

SKLADNOST Z EUSALPOM

EUSALP je Strategija za alpsko regijo, ki je še v fazi sprejemanja. Temeljni izziv te strategije je odpraviti ekonomske, socialne in prostorske razlike med posameznimi območji v alpski regiji ter obenem spodbujati inovativne in sonaravne oblike razvoja, s čimer bi se lahko uskladila gospodarska rast in ustvarjanje delovnih mest na eni strani ter varovanje naravnih virov in kulturne dediščine, na drugi. Strategija je oblikovana v tri stebre:

- Spodbujati trajnostno rast in inovacije v Alpah: od teorije do prakse, od raziskovalnih centrov do podjetij;
- povezave za vse: prizadevanja za uravnovešen prostorski razvoj prek sistemov mobilnosti in prevoza, komunikacijskih storitev in okolju prijazne infrastrukture;
- zagotoviti sonaravnost v Alpah: varovanje alpske dediščine in spodbujanje trajnostne rabe naravnih virov in kulturne dediščine.

Prvi stebel je posebej skladen s strateškim ciljem 1.1, ki se navezuje na Os 1 "Spodbujanje inovacijskih zmogljivosti za večjo konkurenčnost območja", in sicer predvsem z vidika dejavnosti raziskav in razvoja, čeprav se kažejo določene sinergije tudi v dejavnostih, posvečenih tehnološkimi poskusom na okoljskem področju (PC 3.3). Pri drugem stebri se povezave očitno kažejo z Osjo 2 (Strateški cilj 2.1) "Sodelovanje za strategije za nizkoogljično družbo". Pri tretjem stebri se povezave kažejo tako na dejavnosti, ki so posvečene nizkoogljičnemu gospodarstvu v Osi 2, kot tudi dejavnostim za varovanje naravne in kulturne dediščine v Osi 3.

V preglednici so navedeni rezultati opravljenega preverjanja po posameznem stebri in po prioritetah Strategije Eusalp, in sicer se je preverila skladnost s posebnimi cilji Programa Slovenija Italija. Skladnost se je ocenila kot visoka (V), srednja (S) in nizka (N).

Preglednica 40. Skladnost z EUSALPOM

		Strategija Eusalp: tematski sklopi in prioriteta področja								
		Spodbujanje trajnostne rasti in inovacij v Alpah: od teorije k praksi, od raziskovalnih centrov k podjetjem			Povezave za vse: iskanje uravnoteženega trajnostnega razvoja preko mobilnosti, transportnih sistemov, komunikacijskih storitev in trajnostne infrastrukture			Zagotovitev trajnosti v Alpah: varovanje alpske dediščine in spodbujanje trajnostne rabe naravnih in kulturnih virov		
STOPNJA SKLADNOSTI V = VISOKA S = SREDNJA N = NI RELAVANTNO		Razvoj praktičnih zmogljivosti za inovacije in raziskave trga	Izboljšanje in razvoja poslovnih podpor	Spodbujanje zaposlovanja s ciljem zagotoviti polno zaposlenost v regiji	Boljši, trajnostni in kakovostni transportni sistemi	Izboljšan trajnostni dostop do vseh alpskih območij	Boljša družbena povezanost v regiji	Krepitev naravnih in kulturnih virov v Alpah in dvig kvalitete življenja	Umestitev položaja Alp na globalnem nivoju na področju varčevanja z energijo in pridobivanje energije iz obnovljivih virov	Obvladovanje tveganja v Alpah in krepitev dialoga za reševanje groženj podnebnih sprememb
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	V	V	S	N	N	N	N	N	N
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanja strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	S	N	N	V	V	V	S	V	V
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	N	S	S	N	N	N	V	S	S
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	N	N	N	N	N	N	V	S	V
	OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	S	S	S	N	N	N	V	V	V
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	N	N	N	N	N	N	N	N	N

4.2 Skladnost z okoljskimi cilji na nacionalni ravni

4.2.1 Skladnost s strategijo okoljskih aktivnosti za trajnostni razvoj v Italiji

Akcijska okoljska strategija za trajnostni razvoj, ki se sklicuje na Sklep Medministrskega odbora za gospodarsko načrtovanje z 2. avgusta 2002. Čeprav se je osvežitev zahtevala s predpisi (34. člen Zakonodajnega odloka št. 152/2006 z naknadnimi spremembami in dopolnitvami) do danes nimamo novejšega dokumenta. Strategija ostaja še vedno aktualna v določenih vidikih, čeprav so se osnovna izhodišča v vmesnem času spremenila. Dejavnosti za izboljšanje kakovosti ozračja z zmanjšanjem in nadzorom nad koncentracijami onesnaževal in snovi, ki vplivajo na spremembe podnebja, so vsekakor zelo aktualne in v skladu s strategijo Programa (Os 2 Programa, PC 2.1). Program se lahko poistoveti tudi z vsemi dejavnostmi v okviru narave in biotske raznovrstnosti prek 4 posebnih ciljev, namenjenim enakim vprašanjem.

V preglednici so navedeni rezultati opravljenega preverjanja ciljev Akcijske okoljske strategije, in sicer se je preverila skladnost s posebnimi cilji Programa Slovenija Italija. Skladnost se je ocenila kot visoka (V), srednja (S) in nizka (N).

Preglednica 41. Skladnost s strategijo okoljskih aktivnosti za trajnostni razvoj v Italiji

Posebni cilji programa		Strategija okoljskih aktivnosti za trajnostni razvoj v Italiji: tematska področja, prioritete in cilji																					
		Podnebje in atmosfera				Kakovost okolja in življenja v urbanih področjih				Narava in biotska raznovrstnost				Trajnostna raba naravnih virov in ravnanje z odpadki									
OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih delavnosti v ključnih sektorjih območja	OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in	S	N	S	S	S	S	S	S	S	S	N	V	V	V	V	N	S	S	S	S	
			Zmanjšanje toplogrednih plinov	Povečanje gozdne mase za absorbiranje ogljika	Zmanjševanje toplogrednih plinov v ozonu in stratosferi	Ozemeljsko in urbano ravnovesje, trajnostna mobilnost ljudi in blaga	Zmanjšanje emisij onesnaževal v zrak	Ohranjanje koncentracij onesnaževal pod mejnimi vrednostmi	Zmanjšanje onesnaževanja s hrupom	Spodbujanje raziskav o tveganju zaradi izpostavljanju elektromagnetnemu sevanju in preprečevanju tveganja	Kakovostna in varna hrana	Saniranje in obnova onesnaženih območij	Zaostritev predpisov s področja okoljske zakonodaje	Spodbujanje okoljske raznovrstnosti in zagotovitev pogojev za ekosisteme	Zmanjšanje človekovega pritiska na naravne sisteme in tla	Varstvo tal pred vodnimi nevarnostmi in obalno erozijo	Zmanjšanje in preprečitev širjenja puščav	Zmanjševanje onesnaževanja celinskih in morskih voda ter tal	Zmanjševanje izkoriščanja neobnovljivih naravnih virov	Spodbujanje znanstvenega in tehnološkega raziskovanja za zamenjavo neobnovljivih virov	Ohranjanje in obnova vodnega režima z zaščito ekosistemov	Zmanjšanje nastanka odpadkov in regeneracija energije iz odpadnih materialov	Zmanjšanje količine in toksičnosti nevarnih odpadkov

razvoj naravne in kulturne dediščine																							
OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	S	N	S	S	S	S	S	S	N	N	N	N	V	V	V	V	V	N	N	S	S	S	
OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	V	S	V	V	V	S	S	S	N	S	N	V	V	V	V	V	V	N	S	S	N		
OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	

4.2.2 Skladnost z italijansko nacionalno strategijo prilagajanja podnebnim spremembam

Italijanska nacionalna strategija prilagajanja podnebnim spremembam je bila predstavljena konec leta 2013.

Poglaviti cilj nacionalne strategije prilagajanja k podnebnim spremembam je izdelati nacionalno vizijo za soočanje z učinki podnebnih sprememb, pri tem pa določiti nabor dejavnosti in smernic za soočanje z vplivi podnebnih sprememb, vključno s spremembami vremenskih vzorcev in ekstremnimi vremenskimi pojavi. Z izvajanjem teh dejavnosti bi se lahko zmanjšale nevarnosti zaradi podnebnih sprememb, lahko bi se zavarovalo zdravje in dobro počutje ter premoženje ljudi, ohranili bi naravno dediščino ter ohranili ali celo izboljšali sposobnost prilagajanja naravnih, družbenih in gospodarskih sistemov, obenem pa bi izkoristili priložnosti, ki bi se pojavile v povezavi z izvajanjem dejavnosti prilagajanja.

Iz preglednice je razvidno, da je stopnja skladnosti na splošno srednje-visoka, zlasti v primeru posebnih ciljev, ki so očitneje povezani z vprašanji prostora in okolja (Os 2 in Os 3).

V preglednici so navedeni rezultati opravljenega preverjanja ciljev Strategije prilagajanja k podnebnim spremembam, in sicer se je preverila skladnost s posebnimi cilji Programa Slovenija Italija. Skladnost se je ocenila kot visoka (V), srednja (S) in nizka (N).

Preglednica 42. Skladnost z italijansko nacionalno strategijo prilagajanja podnebnim spremembam

		Italijanska nacionalna strategija prilagajanja podnebnim spremembam											
		Vodni viri (kakovost in količina)	Širjenje puščav, degradacija tal in suša	Varstvo rek	Biotska raznovrstnost in ekosistemi	Zdravje (tveganja in vplivi podnebnih sprememb, okoljskih dejavnikov in vremenskih razmer)	Gozdarstvo, kmetijstvo in ribištvo	Energija (proizvodnja in poraba)	Obalna območja	Turizem	Urbana območja	Kulturna dediščina	Promet in infrastruktura
STOPNJA SKLADNOSTI V = VISOKA S = SREDNJA N = NI RELEVANTNO													
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	S	N	N	N	S	N	S	S	S	S	S	S
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	V	S	S	V	V	V	V	S	S	S	S	V
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	S	V	S	V	S	S	S	S	V	S	V	N
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	V	V	V	V	V	S	S	S	V	S	S	N
	OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	V	V	V	V	V	V	V	S	S	S	S	S
OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	

4.2.3 Skladnost z italijansko nacionalno strategijo za biotsko raznovrstnost

Nacionalna strategija za biotsko raznovrstnost (2010) se je predstavila kot orodje za vključevanje biotske raznovrstnosti v panožne politike na nacionalni ravni. Strategija temelji na treh ključnih temah: biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve; biotska raznovrstnost in podnebne spremembe; biotska raznovrstnost in gospodarske politike. Dva posebna cilja od štirih v Osi 3 zadevajo vprašanje biotske raznovrstnosti (Ohranjanje, varstvo, obnova in ovrednotenje naravne in kulturne dediščine; Izboljšati celovito upravljanje ekosistemov za trajnostni razvoj območij;). Dejavnosti so torej nedvomno skladne z nacionalno strategijo.

4.2.4 Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji

Strategija ohranja biotske raznovrstnosti v Sloveniji je 20. decembra 2001 s sklepom št. 354-16/2001-1 sprejela Vlada RS. Strategija je nastala na podlagi 6. Člena Konvencije o biološki raznovrstnosti, katere podpisnica je od leta 1996 tudi Republika Slovenija. Cilji in usmeritve ohranjanja biotske raznovrstnosti so združeni v tri poglavja: Usmeritve ohranjanja biotske raznovrstnosti, Dejavnosti trajnostne rabe sestavin in trajnostnega razvoja in Podporne dejavnosti ohranjanju biotske raznovrstnosti in trajnostni rabi. Posebni cilji programa (zlasti na prioritetni osi 3) izkazujejo visoko stopnjo skladnosti s strategijo ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji. Najnižja skladnost je zaradi specifičnosti obravnavanega področja razumljivo zaznana pri prioritetni osi 1, med tem ko prioritetni osi 2 in 4 izkazujeta srednjo stopnjo skladnosti.

Preglednica 43. Skladnost s slovensko strategijo ohranjanja biotske raznovrstnosti

		Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji				
		Ohranjanje ekosistemov	Ohranjanje krajinske pestrosti	Ohranjanje vrst	Ohranjanje genske pestrosti	Ohranjanje ex-situ
<p>STOPNJA SKLADNOSTI</p> <p>V = VISOKA</p> <p>S = SREDNJA</p> <p>N = NI RELAVANTNO</p>						
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	S	N	N	N	N
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	V	S	S	S	S
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	V	V	V	V	V
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	V	V	V	V	V
	OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	V	V	V	V	V
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	S	S	S	S	N

4.2.5 Nacionalni program varstva okolja

Nacionalni program varstva okolja je osnovni strateški dokument na področju varstva okolja, ki ga je sprejela Vlada RS junija 2005. Cilj Resolucije je splošno izboljšanje okolja in kakovosti življenja ter varstvo naravnih virov. V ta namen program določa cilje na posameznih področjih (podnebne spremembe, narava in biotska raznovrstnost, kakovost življenja (vode, zrak, kemikalije, hrup, elektromagnetno sevanje, urbano okolje), odpadki in industrijsko onesnaževanje) za določena časovna obdobja in prednostne naloge ter ukrepe za doseg te ciljev. Operativni program Slovenija-Italija 2014-2020 izkazuje visoko stopnjo skladnosti z nacionalnim programom varstva okolja, zlasti na

prednostnih oseh 2 in 3. Ker Nacionalni program za varstvo okolja ne poudarja vidika mednarodnega in čezmejnega sodelovanja je zaznati manjšo stopnjo skladnosti s posebnim ciljem 4.1.

Preglednica 44. Skladnost z nacionalnim programom varstva okolja

		Nacionalni program varstva okolja v Sloveniji: cilji in programi													
		Podnebne spremembe		Narava in biotska raznovrstnost			Kakovost življenja					Odpadki in industrijsko onesnaževanje			
STOPNJA SKLADNOSTI		Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov	Snovi, ki povzročajo tanjšanje ozonskega plašča	Nacionalni program varstva narave	Gozdovi	Tla	Gensko spremenjeni organizmi	Nacionalni program upravljanja z vodami	Zrak	Kemikalije	Hrup	Elektromagnetna sevanja	Okolje v urbanih območjih	Odpadki	Industrijsko onesnaževanje
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	V	V	S	S	N	V	N	V	V	N	V	V	V	V
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	V	V	V	V	V	N	V	V	V	V	V	V	V	V
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	V	V	V	V	V	S	V	V	V	V	V	V	V	V
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	V	V	V	V	V	S	V	V	V	V	V	V	V	V
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	N	N	V	V	N	V	S	V	V	N	N	V	S	N

4.2.6 Nacionalni energetska program

Nacionalni energetska program, ki ga je Vlada RS sprejela v aprilu 2004 predstavlja slovensko vizijo ravnanja z energijo in je dokument koordiniranja delovanja ustanov, ki se ukvarjajo z oskrbo z energijo ter postavlja cilje in določa mehanizme za prehod od zagotavljanja oskrbe z energenti in električno energijo k zanesljivi in okolju prijazni oskrbi z energijskimi storitvami. Prioritetne osi Operativnega programa Slovenija – Italija 2014-2020 izkazujejo ustrezno stopnjo skladnosti s cilji nacionalnega energetskega programa zlasti na področju posebnih ciljev 2.1 in 3.3., medtem ko je pri drugih posebnih ciljih zaznana srednja stopnja skladnosti.

Preglednica 45. Skladnost z nacionalnim energetska programom

		Nacionalni energetska program: cilji in mehanizmi		
		Zanesljivost oskrbe z energijo	Konkurenčnost oskrbe z energijo	Področje okolja
STOPNJA SKLADNOSTI V = VISOKA S = SREDNJA N = NI RELEVANTNO				
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	V	S	V
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	V	V	V
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	S	S	S
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	N	N	S
	OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	V	V	V
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	V	S	S

4.2.7 Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014-2017

Nacionalni program za kulturo za obdobje 2014-2017 (Uradni list RS, št. 77/07, 56/08, 4/10 in 20/11) je strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike. Dokument obravnava cilje, ki so osredotočeni na posamezna področja kulture, med katere spada tudi kulturna dediščina. Stopnja skladnosti specifičnih ciljev Operativnega programa Slovenija – Italija 2014-2020 je bila zaradi tematike, ki jo obravnava program, preučena le za področje kulturne dediščine. Ugotovljeno je bilo, da operativni program izkazuje visoko stopnjo skladnosti z javnim interesom na področju kulturne dediščine.

Preglednica 46. Skladnost z Nacionalnim programom za kulturo 2014-2017

		Nacionalni program za kulturo 2014-2017
STOPNJA SKLADNOSTI V = VISOKA S = SREDNJA N = NI RELAVANTNO		Področje kulturne dediščine
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	V
	OS 2.1: : Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	N
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	V
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	V
	OS 3.3: : Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	N
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	S

4.2.8 Načrt upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja 2009-2015

Načrt upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega 2009-2015 (NUV) je uveljavljen na podlagi Uredbe o načrtu upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja (Uradni list RS št.: 61/11). NUV je po svoji vsebini nacionalni strateško načrtovalski dokument na področju upravljanja voda, ki opredeljuje mehanizme za vodenje politik, in s katerim bomo dosegli, da bodo vode leta 2015 v Republiki Sloveniji v dobrem stanju. V NUV so, na podlagi določitve lastnosti vodnih območij ter stanja, opredeljeni cilji upravljanja, tako na področju varstva okolja, urejanja voda, kot tudi glede rabe voda. Operativni program Slovenija – Italija za obdobje 2014-2020 (zlasti posebni cilji prednostne osi 3) izkazuje ustrezno stopnjo skladnosti z NUV. V pripravi je Načrt upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja 2015-2021 (NUVII) vendar še ni sprejet.

Preglednica 47. Skladnost z Načrtom upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja 2009-2015

		Načrt upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja		
STOPNJA SKLADNOSTI		Okoljski cilji	Cilji urejanja voda	Cilji rabe voda
V = VISOKA S = SREDNJA N = NI RELEVANTNO				
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	N	N	N
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	N	N	S
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	V	S	S
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	V	V	V
	OS 3.3: : Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	V	V	V
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	N	N	N

4.2.9 Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015-2020

Vlada RS je aprila 2015 sprejela Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015-2020, katerega namen je izvajanje obveznosti, ki jih Sloveniji nalagata Direktiva o pticah in Direktiva o habitatih. Posebni cilji 3.1 in 3.2 operativnega programa Slovenija – Italija za obdobje 2014-2020 izkazujejo visoko stopnjo skladnosti z Programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2014-2020, medtem ko je pri posebnem cilju 3.3 zaznana ustreznost, pri posebnih ciljeh 1.1, 2.1 in 4.1 pa manjša stopnja skladnosti.

Preglednica 48. Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2014-2020

		Osnutek programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2014-2020					
		Ukrepi varstva narave	Ukrepi prilagojene rabe naravnih dobrin	Ukrepi prilagojene kmetijske prakse	Ukrepi upravljanja voda	Varstvo kulturne dediščine	Drugi ukrepi (prostorsko načrtovanje, pametna, trajnostna in vključujoča rast)
STOPNJA SKLADNOSTI V = VISOKA S = SREDNJA N = NI RELEVANTNO							
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	N	N	N	N	N	N
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	N	N	N	N	N	S
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	V	V	S	S	V	V
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	V	V	V	V	V	V
	OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	N	N	S	V	N	V
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	N	N	N	N	S	S

4.2.10 Operativni program oskrbe s pitno vodo

Operativni program oskrbe s pitno vodo je vlada RS sprejela avgusta leta 2006, za obdobje do leta 2013. Dokument navaja ciljno stanje in nabor specifičnih ukrepov in projektov. Velja za enega temeljnih dokumentov za doseganje ciljev iz Nacionalnega programa varstva okolja in se nanaša na oskrbo prebivalstva s pitno vodo in oskrbo z vodo za druge, zlasti javne površine. Operativni program Slovenija – Italija za obdobje 2014-2020 izkazuje ustrezno stopnjo skladnosti zlasti z prvim in drugim ciljem operativnega programa oskrbe s pitno vodo.

Preglednica 49. Skladnost z Operativnim programom oskrbe s pitno vodo

		Cilji operativnega programa oskrbe s pitno vodo		
		Zagotovitev zanesljive oskrbe s pitno vodo in zaščito vodnih virov	Zagotovitev oskrbe s kakovostno in varno pitno vodo	Zagotovitev stroškovno učinkovite oskrbe s pitno vodo
STOPNJA SKLADNOSTI				
V = VISOKA				
S = SREDNJA				
N = NI RELAVANTNO				
Posebni cilji programa	OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	V	V	S
	OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	N	N	N
	OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	S	S	N
	OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	V	V	N
	OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	V	V	N
	OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	S	S	S

4.3 Skladnosti s cilji na lokalni ravni

V tem poglavju smo že navedli poglobljene evropske direktive s področja varovanja okolja in so se za vsako od njih opisali cilji ter smo preverili stopnjo skladnosti s posebnimi cilji posameznih Prednostnih osi Programa (prim. točka 4.1.1). Za boljše analizo lokalnih posebnosti smo preučili sektorske načrte s področja okolja na deželni (za Furlanijo Julijsko krajino in Veneto) in državni ravni (za Slovenijo). Skladnost smo preverjali s primerjavo s cilji, ki smo jih navedli v odstavku 4.1.1 ter upoštevali tesno povezavo med evropskimi direktivami in predpisi za prenos teh določil na nacionalno ali lokalno raven. V splošnem smo ugotovili, da ima programske območje dobro urejeno področje načrtovanja za vse okoljske vidike, pri čemer so dokumenti skoraj vedno osveženi (čeprav načrti niso še dokončno potrjeni).

Preglednica 50. Referenčni načrti na lokalni ravni programskega območja za področje okolja in prostora

Območje/Organ	Področje/Referenčni dokument	Skladnost			
Zrak					
Dežela Benečija	Piano Regionale di Tutela e Risanamento dell'Atmosfera, approvato con DGR n. 57 dell'11.11.2004 e aggiornato con DGR 2872 del 28.12.2012	+	+	+	0
Dežela FJK	Aggiornamento del Piano di miglioramento della qualità dell'aria (DGR n. 288 del 27.02.2013) Piano di azione regionale sulla qualità dell'aria adottato con DGR n. 139 del 3 febbraio 2011	+	+	+	0
Slovenija	Nacionalni program varstva okolja (Ur. l. RS 83/99, 41/04)	+	+	+	+
Voda					
Dežela Benečija	Piano Regionale di Tutela delle Acque approvato con Deliberazione n. 107 del 05.11.2009 del Consiglio Regionale e modificato con DGR 842 del 05.11.2009	+	+	+	0
Dežela FJK	Piano Regionale di Tutela delle Acque approvato con DGR 2000/2012	+	+	+	0
Služba za upravljanje povodja Soče, Tilmenta, Piave, Brente-Bacchiglione	Piano di gestione dei bacini idrografici delle Alpi Orientali, approvato con DPCM del 23.04.2014	+	+	+	0
	Začasni načrt hidrogeološkega spremljanja rek Soča, Tilment, Piava, Brenta-Bacchiglione, ki je bil odobren z Odr. preds. vlade dne 21. novembra 2013.	0	0	+	+
	Projekt za Začasni načrt hidrogeološkega spremljanja	0	0	+	+

	povodja reke Felle				
	Začasni načrt hidrogeološkega spremljanja povodja reke Livenza, prva različica projekta	0	0	+	+
	Začasni varnostni načrt za povodje srednjega in nizkega toka reke Piave	0	0	+	+
	Začasni načrt za upravljanje vodnih virov v povodju reke Piave	0	+	+	+
	Začasni varnostni načrt za povodje reke Livenze	0	0	+	+
	Začasni varnostni načrt za povodje srednjega in nizkega toka reke Tilment	0	0	+	+
Slovenija	Načrt upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja (Ur. l. RS 61/11)	+	+	+	+
Biotska raznovrstnost					
Dežela Benečija	Misure di conservazione per le ZPS (DGR n. 2371 del 26.07.2006) ai sensi dell'articolo 3 del DPR 357 del 1997	0	+	+	0
Dežela FJK	Misure di conservazione dei 32 SIC della regione biogeografica continentale approvate con DGR 546 del 28.03.13	0	+	+	0
	Misure di conservazione dei 28 SIC della regione biogeografica alpina approvate con DGR n. 726 del 11.04.2013				
Slovenija	Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji 2002 (Sklep vlade RS št. 354-16/2001-1)	+	+	+	+
Upravljanje s prostorom in krajino					
Dežela Benečija	Piano Territoriale Regionale di Coordinamento adottato dalla Giunta regionale con DGR n. 372 del 17.02.2009.	0	+	+	0
	Variante parziale al Piano Territoriale Regionale di Coordinamento con attribuzione della valenza paesaggistica, adottata con DGR n. 427 del 10.04.2013				
Dežela FJK	Piano di governo del territorio, approvato con DPR n. 084/Pres. del 16.04.2013	0	+	+	0
	Piano paesaggistico regionale in corso di redazione (approvato lo schema con DGR 433/2014)				
Slovenija	Strategija prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS št. 76/2004)	0	+	+	+
Energija					
Dežela Benečija	Piano Energetico Regionale - Fonti Rinnovabili - Risparmio Energetico - Efficienza Energetica, approvato con Deliberazione CR n. 127 del 12/08/2014	+	+	+	0
Dežela FJK	Regionalni energetska načrt, ki ga je Deželna skupščina sprejela z odredbo št. 1252 dne 26.06.2015.	+	+	+	0
Slovenija	Nacionalni akcijski načrt za energetska učinkovitost za obdobje 2008-2016 (Sklep vlade RS št. 36000-1/2008/13)	+	+	+	0
Odpadki					
Dežela Benečija	Regionalni načrt ravnanja z urbanimi in posebnimi odpadki (odobren z odredbo Deželnega sveta št. 30 dne 29. aprila 2015)	+	0	+	0
Dežela FJK	Piano regionale di gestione dei rifiuti urbani (DPR del 31.12.2012 n. 278/Pres.)	+	0	+	0
Slovenija	Nacionalni program varstva okolja (Ur. l. RS 83/99, 41/04)	+	+	+	0

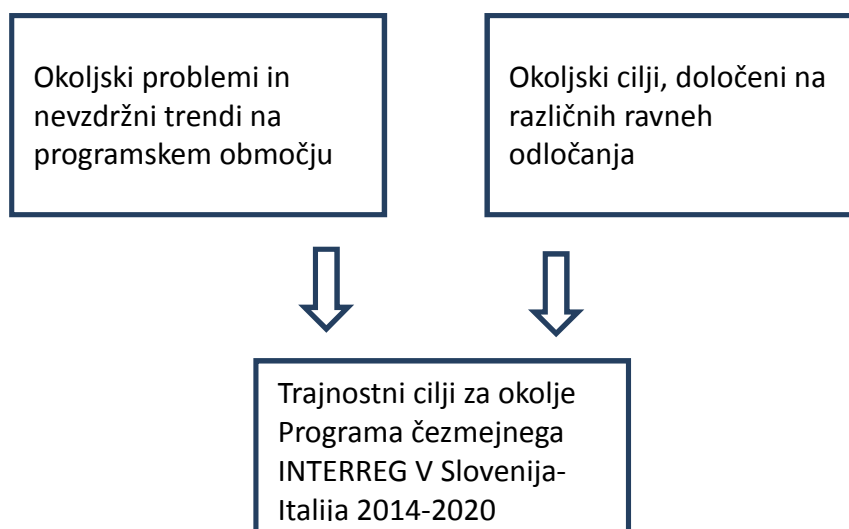
V preglednici so navedeni rezultati opravljenega preverjanja na ravni splošnih ciljev lokalnih načrtov, ki izhajajo neposredno iz določb direktiv, in sicer se je preverila skladnost s posebnimi cilji posameznih osi Programa. Tri stopnje skladnosti smo označili takole:

Simbol	Stopnja skladnosti
0	Brez vpliva: Posebni cilj te osi nima vpliva na cilje sektorskega načrta.
+	Pozitiven: Posebni cilj te osi je skladen s cilji sektorskega načrta.
-	Negativen: Posebni cilj te osi je v nasprotju s cilji sektorskega načrta.

Videti je splošno skladnost oziroma sposobnost strategije Programa, da povzame splošne cilje lokalnih načrtov za vsak okoljski vidik. Skladnost med dejavnostmi in strategijo se kaže zlasti v primeru dveh izrecno okoljskih osi (Os 2 in Os 3). Iz opravljene analize ne izhaja, da bi bili posebni cilji Programa v nasprotju s cilji lokalnih načrtov, ki smo jih preverjali.

5 Trajnostni okoljski cilji programa

Oprelitev ciljev sonaravnosti oziroma okoljske trajnosti Programa čezmejnega INTERREG V Slovenija Italija 2014-2020 je bilo eno izmed temeljnih vprašanj za CPVO. Po preučitvi in analizi tako konteksta (analiza okoljskega konteksta, izstopajočih problemov in nevzdržnih trendov) kot tudi ciljev, ki so se določili na različnih ravneh odločanja, smo se v okviru ocenjevanja osredotočili na pripravo zemljevida okoljskih ciljev Programa, da bi tako bolje opredelili in zagotovili trajnostni vidik strategije Programa in pripravili matriko, s katero bi lahko primerno ocenili trajnost dejavnosti in njihov vpliv ter določili potrebne omilitvene ukrepe. Okoljska vprašanja, ki smo jih preučili, sledijo strukturi, ki smo jo zastavili pri opisu stanja okolja. Izbrali smo jih tudi na osnovi posvetovanj z organi, ki so pristojni za okoljska vprašanja in pristojnimi organi za CPVO, ki so potekala v fazi vsebinjenja: Cilje okoljske trajnosti smo hierarhično razdelili na dve ravni: splošne in posebne cilje. Splošni cilji so širše zastavljeni in nato podrobneje opredeljeni v posebnih ciljeh. Vsakemu cilju smo dodelili enega ali več kazalnikov za meritev doseganja samega cilja.

V naslednji fazi smo preverili stopnjo skladnosti med posebnimi cilji Programa in cilji za okoljsko trajnost, saj smo tako hoteli oceniti, v kolikšni meri so se okoljska vprašanja upoštevala pri pripravi Programa. Skladnost se je ocenila kot visoka (V), srednja (S) in nizka (N).

Preglednica 51. Skladnost s trajnostnimi okoljskimi cilji Programa

Okoljska področja	Trajnostni cilji za okolje		Kazalnik
	Splošni	Posebni	
Podnebje in energija	Spodbujati prilagajanje k podnebnim spremembam in boj proti učinkom tople grede	Zmanjšati emisije toplogrednih plinov predvsem na področju prometa	Izpusti toplogrednih plinov (CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O) v prevozništvu, proizvodnji energije in ravnanju z odpadki Koncentracije onesnaževal v ozračju (PM10, SO ₂ , NO ₂ , CO, O ₃) Število potnikov javnega prometa na kilometer cestnega omrežja v razmerju do števila lokalnih prebivalcev
	Spodbujati trajnostno energetska politiko	Izboljšati energetska učinkovitost pri končnih potrošnikih in spodbujati pametna omrežja Izboljšati in povečati uporabo obnovljivih virov energije (s spodbujanjem metodologij in rešitev, ki ne vplivajo negativno na ozračje, npr. uporaba lesne biomase bi lahko imela negativen vpliv na kakovost zraka) Spodbujati zmanjšanje potrošnje energije	% delež energije, proizvedene iz obnovljivih virov na celotno bruto interno porabo električne energije % delež energije, proizvedene iz obnovljivih virov na celotno količino proizvedene energije
Zrak	Izboljšati kakovost zraka	Zmanjšati emisije v ozračje (zlasti iz prometa, gospodinjstev in industrijske proizvodnje)	Koncentracije onesnaževal v ozračju: PM10, CO, O ₃ , SO ₂ , NO ₂ , benzo(a)piren in sledi elementov (As, Cd, Ni, Pb) Izpusti PM10, PM _{2,5} , CO, NO _x in mikro onesnaževal v ozračje
Voda	Izboljšati kakovost vodnih teles	Doseči dobro kemijsko in ekološko stanje površinskih in obalnih voda, ter dobro kemijsko in količinsko stanje podzemnih voda. Zmanjšati obremenitev vodnih virov zaradi človekovih dejavnosti (odvzemi za proizvodnjo električne energije v hidroelektrarnah, onesnaženost z nitrati, itd.)	Ekološko stanje rek, jezer, lagun in morja Kemijsko stanje rek, jezer, lagun in morja Indeks TRIX v obalnih morskih vodah

			Stanje kopalnih voda Kemijsko stanje podzemnih voda
	Izboljšanje rabe vode	Povečati povezanost s kanalizacijskim omrežjem in izboljšati učinkovitost čistilnih naprav	Število prebivalcev povezanih na čistilno napravo
Tla in naravne nesreče	Trajnostno upravljanje tal in varovanje ozemlja pred naravnimi nesrečami in požari	Boj proti nevezdržnemu izkoriščanju tal in nastajanju novih degradiranih območij Spodbujati ukrepe za naturalizacijo oziroma obnovo okolja in melioracijo onesnaženih območij Izboljšati predvidevanje, preprečevanje in obvladovanje hidrogeološke, geološke, potresne in požarne nevarnosti	Spremembe v rabi tal po podatkih iz Corine Land Cover Število onesnaženih krajev Poplavna nevarnost Kataster plazov Potresno coniranje Požarna nevarnost
Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost	Ustaviti izgubo biotske raznovrstnosti in varovati ekosisteme	Okrepiti vzpostavljanje ekoloških omrežij Varovati in podpirati območja z naravovarstvenim statusom ter naravne vrednote Ohraniti in obnoviti naravne in polnaravne habitate	Razširiti območja v mreži Natura 2000 Spremembe v rabi tal po podatkih iz Corine Land Cover Dobro stanje kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov na obeh straneh meje.
Krajina in kulturna dediščina	Varovati in povečati vrednost krajine in kulturne dediščine	Izvajanje sektorskih konvencij Na trajnostni način skrbeti za promocijo ozemlja in poučno vrednost kulturne dediščine	Kraji na seznamu svetovne dediščine UNESCO % objektov kulturne dediščine v dobrem stanju
Bivalno okolje in zdravje ljudi	Izboljšati kakovost življenja in varovati zdravje prebivalcev	Spodbujati oblike trajnostne mobilnosti Spodbujati akustično coniranje prostora in ukrepe za zmanjšanje hrupa Spodbujati ukrepe za obnovitev in širitev zelenih površin v mestih Izboljšati ravnanje z odpadki	% občin/območij, ki so izvedli akustično coniranje prostora Gostota mestnih zelenih površin na površino občine - odstotek Gostota mestnih zelenih površin na prebivalca Proizvodnja komunalnih odpadkov na prebivalca Delež ločeno zbranih odpadkov na

			skupno odpadkov	količino	komunalnih
--	--	--	--------------------	----------	------------

Preglednica 52. Stopnja skladnosti med posebnimi cilji programa in izbranimi cilji okoljske trajnosti

Posebni cilji programa	Cilji okoljske trajnosti								
	PODNEBJE IN ENERGIJA		ZRAK	VODA		TLA	OBMOČJA Z NARAVOVARSTVENIM STATUSOM IN BIOTSKA RAZNOVRSTNOST	KRAJINA IN KULTURNA DEDIŠČINA	BIVALNO OKOLJE IN ZDRAVJE LJUDI
	Podpora prilagajanju na podnebne spremembe in ukrepi proti učinku tople grede	Spodbujanje trajnostnih energ. politik	Izboljšanje kakovosti zraka	Izboljšanje kakovosti vodnih teles	Izboljšanje rabe vode	Trajnostno upravljanje zemljišč in varstvo pred naravnimi nesrečami	Zaustavitev izgube biotske pestrosti in zavarovanje ekosistemov	Večja stopnja varstva krajine in kulturne dediščine	Izboljšanje kakovosti življenja in zdravja prebivalstva
OS 1.1: Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	N	N	N	N	N	N	N	N	N
OS 2.1: Spodbujanje izvajanje strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	V	V	V	S	S	S	S	S	V
OS 3.1: Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	S	S	S	V	S	V	V	V	V
OS 3.2: Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	S	S	S	V	V	V	V	A	A
OS 3.3: Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	V	V	V	V	V	V	M	S	V
OS 4.1: Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	V	S	S	S	S	V	S	S	V

Program je z vidika **energetske politike, podnebja in kakovosti zraka** zagotovo usmerjen k prizadevanju za evropske cilje s tega področja in stremi k energetske učinkovitosti, raznolikosti virov energije in varčnosti v skladu s svežnjem za podnebje in energijo, ki ga je sprejela Komisija, ter smernicami glede varovanja ozračja (Direktiva 2008/50/ES). Osi 2 je izrecno namenjena nizkoogljičnemu gospodarstvu, s povezovanjem ukrepov energetske učinkovitosti in izboljšanjem lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpustov v mestnih okoljih. Tudi posebni cilj 3.3 je posvečen zmanjšanju onesnaževanja ozračja z uvedbo skupnih strategij, modelov in pristopov k uporabi zelenih tehnologij.

Za vprašanja **vode in tal** se najvišja stopnja skladnosti s primerljivimi cilji kaže v Osi 3. Program posveča posebno pozornost izboljšanju kakovosti površinskih voda, pri čemer se kažejo pomembno potenciali tudi na področju preprečevanja hidrološke, hidrogeološke in poplavne nevarnosti, pri čemer se izkazujejo tudi možnosti, da se ustvarijo sistemi za skupno načrtovanje.

Veliko prostora je v programu bilo namenjeno tudi ciljem, povezanim z vprašanjem **biotske raznovrstnosti**, ki preveva celotno Osi 3 tako z vidika razvoja, eksperimentiranja in izvajanja celovitih strategij in orodij za upravljanje območij z naravovarstvenim statusom in območij z visoko okoljsko vrednostjo, kot tudi z vidika osveščanja in določanju skupnih orodij, protokolov in načrtov za biotsko raznovrstnost in ekosisteme.

Krajina in kulturna dediščina sta nedvomno upoštevani v programu, zlasti v okviru posebnih ciljev 3.1 in 3.2, pri čemer so prizadevanja usmerjena v zaščito in trajnostno rabo oziroma izkoriščanje.

Človekovo življenjsko okolje in zdravje sta horizontalno prisotna v celotnem Programu, zlasti prek dejavnosti Osi 2 (energetska učinkovitost in mobilnost), prek dejavnosti Osi 3 za izboljšano upravljanje odpadkov, vodnih virov in zmanjšanje onesnaževanja ozračja.

6 Omilitveni ukrepi

Ocena vplivov programskih dejavnosti na vsak okoljski element je bila izvedena tako, da se je primerjalo splošne cilje okoljske trajnosti za obravnavane okoljske matrike ter vrste predvidenih dejavnosti v strategiji programa (prim. preglednica 53). Ker so predlagane dejavnosti dokaj splošnega značaja, je treba poudariti, da so bili z namenom večje učinkovitosti presoje obravnavani vsi primeri predlaganih programskih dejavnosti (navedeni so v 2. poglavju tega Okoljskega poročila), da bi dobili bolj podroben okvir posegov, ki se bodo morda izvajali na programskem območju. Presoja se torej nanaša na možne dejavnosti, ki bodo izpeljane ali tudi ne, odvisno od odziva prostora in od resnične izvedbe programa. Ta vidik povzroča, da je presoja vplivov do neke mere negotova, ali bolje, nedoločena, poleg tega pa vpliva tudi na naslednjo in povezano fazo določanja in predlaganja omilitvenih ukrepov. Glede na naravo programa in strukturo strategije se omilitveni ukrepi v bistvu omejujejo na navodila za opredelitev primernih kriterijev za odobritev ter na oblikovanje finančnih rezerv, ki se bodo uporabile v fazi razpisa in izbire projektnih predlogov (v ta namen prim. 8. poglavje v zvezi z okoljskim upravljanjem Programa). Sama narava Programa je vplivala na presojo učinkov: pomanjkanje referenčnih kart, prostorsko določenih projektnih pobud, programska in ne načrtovalna narava predmeta presoje so onemogočili bolj poglobljeno presojanje, ki bi se osredotočalo na posamezne posebnosti prostora, značilne za programsko območje. Iz vseh navedenih razlogov ni bilo možno presojati potencialnih posegov z vidika različnih posameznih prostorskih kontekstov, v katerih bi se ti posegi lahko izvajali (na primer zavarovana območja, območja Natura 2000, ranljiva območja, in druga območja z naravovarstvenim statusom).

Spodnja preglednica prikazuje karakterizacijo/razvrstitev upoštevanih učinkov v opravljeni analizi. **Vrednost** učinka v primerjavi s cilji okoljske trajnosti je lahko pozitivna, negativna ali nevtralna. Z vidika vrednosti je bila izvedena še dodatna razvrstitev (pozitiven ali negativen učinek v širšem obsegu) na podlagi površinskega dometa učinka, kar omogoča ločevanje tistih učinkov, ki bi lahko imeli širši obseg delovanja. Učinek ima poleg tega lahko neposreden ali posreden **vpliv** na obravnavan okoljski element, glede na značilnosti povezav in stopnjo interakcij med programskimi dejavnostmi in trajnostnimi cilji. Dodatna spremenljivka, ki opredeljuje ocenjene učinke, je **trajanje**, tako v smislu časa, ki po oceni preteče od izvedbe dejavnosti do zaznavnega učinka (kratko ali dolgo obdobje) kot v smislu vztrajanja učinka (trajen ali začasen). Vsi zgornji vidiki skupaj določajo kumulativno oceno učinka (globalno pozitiven, negotov/negativen/nevtralen). V skladu s slovensko Uredbo je predstavljen tudi razred vpliva posameznih programskih dejavnosti na okoljske elemente.

Legenda

Vrsta	Simbol	Opis
Vrednost	+	Pozitiven
	++	Pozitiven v širšem obsegu
	-	Negativen
	--	Negativen
	0	Nevtralen
Vpliv	N	Neposreden
	P	Posreden
Trajanje	>	Se odraža v dolgem obdobju
	>>	Se odraža v krajšem obdobju
	S	Stalen
	Z	Začasen
Kumulativna ocena		Globalno pozitiven
		Globalno negotov
		Globalno negativen
		Globalno nevtralen
Razred učinka	A	Ni vpliva oziroma je pozitiven vpliv
	B	Vpliv je nebitven
	C	Vpliv je nebitven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
	D	Vpliv je bistven
	E	Vpliv je uničujoč
	X	Ugotavljanje vpliva ni možno

V nadaljevanju je pojasnjena metodologija, ki je bila uporabljena za oceno različnih vrst učinkov.

Učinek se smatra za potencialno pozitivnega v primerih, ko se oceni, da možne dejavnosti programa prispevajo k doseganju ciljev okoljske trajnosti, povezanih z določeno okoljsko matriko. Potencialno negativen učinek pa je ocenjen v primerih, ko se smatra, da dejavnosti programa lahko preprečujejo doseganje ciljev okoljske trajnosti. Učinek je ničen, če se oceni, da dejavnost programa ne vpliva na cilje okoljske trajnosti. Ocena možnosti, da bi

učinek (pozitiven ali negativen) deloval širše, je bila podana na podlagi analize predlaganih posegov v okviru različnih vrst dejavnosti v programu: v primerih, ko dejavnost predvideva spodbujanje strategij in skupnih nastopov, se je domnevalo, da je domet učinkov večji v primerjavi s posegi, ki so bolj lokaliziranega značaja (na primer: pilotne dejavnosti, demonstrativni projekti). Ocena o neposrednem ali posrednem učinku je bila dana glede na dejstvo, ali je prispevek (oziroma ovira v primeru potencialno negativnega učinka) programske dejavnosti tesno povezan (neposredno) ali ne s ciljem okoljske trajnosti obravnavanega okoljskega elementa. Ocena o kratkoročni ali dolgoročni naravi učinka je bila podana s pregledom predvidenih posegov: v splošnem se je v primerih dejavnosti, ki spodbujajo strategije, predvidevalo, da mora preteči več časa za izkaz učinka na okolje (potrebno je določiti strategijo, jo razširiti in nazadnje uresničiti. Samo izvajanje morda zahteva, da se določi orodja in prakse, kar spet terjaja čas za vidne rezultate v prostoru) v primerjavi s posegi kot so projekti ali demonstrativne pobude na specifične okoljske teme. Podobno velja za trajanje učinka: v primeru pilotnih dejavnosti se lahko domneva, da bo učinek začasen, povezan z življenjskim ciklusom samega projekta, medtem ko se na primer pri strukturnih posegih smatra, da je učinek trajen.

Preglednica v nadaljevanju ponuja kratek pregled opravljene analize, ocene so v njej predstavljene grafično in zbirno. Preglednici sledi bolj podroben in utemeljen opis pričakovanih učinkov na vsak okoljski element.

Preglednica 53. Povzetek učinkov programa na okolje

Os	Posebni cilj	Vrsta dejavnosti	Trajnostni cilji za okolje									
			PODNEBJE IN ENERGIJA		ZRAK	VODA		TLA	OBMOČJA Z NARAVOVARSTVENIM STATUSOM IN BIOTSKA RAZNOVRSTNOST	KRAJINA IN KULTURNA DEDIŠČINA	BIVALNO OKOLJE IN ZDRAVJE LJUDI	
			Spodbujati prilagajanje k podnebnim spremembam in boj proti učinkom tople grede	Spodbujati trajnostno energetske politike	Izboljšati kakovost zraka	Izboljšati kakovost vodnih teles	Izboljšanje rabe vode	Trajnostno upravljanje tal in varovanje ozemlja pred naravnimi nesrečami in požari	Ustaviti izgubo biotske raznovrstnosti in varovati ekosisteme	Varovati in ovrednotiti krajino in kulturno dediščino	Izboljšati kakovost življenja in varovati zdravje prebivalcev	
1. Spodbujanje inovacijskih zmogljivosti za večjo konkurenčnost območja	1.1 Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	A. Osveščanje, prenos znanja in kapitalizacija razvojnih orodij in storitev (analitična orodja, strategije, upravljavska orodja, krepitve zmogljivosti, ipd.) v povezavi s skupnim razvojem produktov in/ali storitev.	+P>>S	+ N> S	+P>>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	+P>>S -P>S	
			A	B	A	A	A	A	A	A	A	
		B. Izvajanje inovativnih dejavnosti in naložbe v ključna področja programskega območja, ob upoštevanju KET in FET programa ter strategije pametne specializacije	+P>>S	+ N> S	+P>>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	+P>>S -P>S
			A	A	A	A	A	A	A	A	A	

2. Sodelovanje za izvajanje strategij in akcijskih načrtov za nizkoemisijsko družbo	2.1 Spodbujanje izvajanja strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	A. Spodbujanje zmanjšanja potrošnje energije tudi s promocijo razvoja strategij ter akcijskih načrtov za varčevanje z energijo	++N>>S	++N>S	++N>S	0	0	0	0	++P>>S	++N>>S
			A	A	A	A	A	A	A	A	A
		B. Zmanjševanje stopenj emisij tudi s spodbujanjem uporabe alternativnih prevoznih sistemov ter uporabe, zlasti obnovljivih alternativnih virov energije	++N>S -P>Z	+N>>S -P>Z	++N>S	0	0	++P>>S -N>S	++P>>S -P>Z	++P>S	++N>>S
			C	C	A	B	B	C	C	A	A
3. Varovanje in promocija naravne in kulturne dediščine	3.1 Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	A. Priprava skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje in varovanje naravnih virov	++P>>S	0	0	++N>S	0	++N>>S	++N>>S	++N>S	++P>>S
			A	B	B	A	B	A	A	A	A
		B. Priprava in uporaba v praksi skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje, varovanje, izboljšanje privlačnosti in valorizacija snovne in nesnovne kulturne dediščine	0	0	0	0	0	0 -P>S	0 -P>S	++N>Z/S	++N>Z/S
			B	B	B	B	B	C	C	A	A
	C. Razvoj, preskušanje in	+P>>Z	0	0	0	0	+N>>Z -P>S	+N>>S -P>S	+N>>S	++N>>S	

	izvajanje malih investicij in izobraževanj	A	B	B	B	B	C	C	A	A
3.2 Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	A. Opredelitev skupnih orodij, protokolov in načrtov za biotsko raznovrstnost in ekosistemov	++P>>S	0	0	++N>S	0	++N>/>>S	++N>S	++N>S	0
		A	B	B	A	B	A	A	A	B
	B. Preskušanje in izvajanje celovitih strategij in orodij in zelene infrastrukture za upravljanje območij z naravovarstvenim statusom in območij z visoko okoljsko vrednostjo vključno z območji Natura 2000	++P>>S	0	0	++N>>S	++N>S	++N>>S	++N>S	++N>S	0
		A	B	B	A	A	A	A	A	B
	C. Dvigovanje zavesti ter trajnostnega in odgovornega načina obnašanja na območjih z naravovarstvenim statusom	+P>>Z	+P>>Z	+P>>Z	+P>>Z	+N>>S	+N>>Z/S	+N>>Z/S	+N>>Z/S	0
		A	A	A	A	A	A	A	A	B
3.3 Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za	A. Razvoj, demonstracija in v manjši meri izvajanje naložb v inovativne environmental	0	+N>Z	+P>Z	+N>Z -P>Z	+N>Z -P>Z	+P>Z	+P>>Z -P>Z	0	+N>Z

	izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	friendly tehnologije (pilotni projekti)	B	A	A	C	C	A	C	B	A
4. Krepitev čezmejnih zmogljivosti in upravljanja	4.1 Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov	A. Ukrepi za podporo krepitev zmogljivosti, usmerjenega k razvoju struktur, sistemov in orodij	0	0	0	++N>>S	++N>>S	++N>>S	0	0	0
			B	B	B	A	A	A	B	B	B
	B. Ukrepi podpore človeških potreb in potencialov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		B	B	B	B	B	B	B	B	B	B

Podnebje in energija ter Zrak

Dejavnosti programa za okoljski področji "Podnebje in energija" in "Zrak" so na splošno pozitivne ali nevtralne, pri čemer se kaže določena negotovost glede osi 1 in 2. Konkretno se nekatere dejavnosti (B2 in B4) ukvarjajo z vprašanjem inovativnih okoljskih tehnologij, učinkovite rabe virov in sonaravne rasti. Če se ukrepi na tem področju izvedejo, lahko pozitivno vplivajo na to področje in tako prispevajo k doseganju ciljev sonaravnosti v okviru boja proti podnebnim spremembam in (posredno) k izboljšanju kakovosti zraka ter (neposredno) k spodbujanju trajnostnih politik na področju energije. Negotovost izhaja iz širokega spektra ponujenih primerov dejavnosti, med katerimi predstavljajo pravkar naštete dejavnosti le majhen delež vseh možnih dejavnosti v okviru te osi. V zvezi z vrsto aktivnosti 2.1.B, če ta ne pomeni samo prevoznih sistemov, ampak tudi spodbujanje uporabe lesne biomase za proizvodnjo energije, je lahko vpliv na zrak negativen.

Večinoma so učinki, ki bi jih izvajanje programa imelo na ta element, predvsem neposredni. Rezultati se pričakujejo v kratkoročnem in dolgoročnem obdobju, kar je odvisno od osi in vrste predlaganih dejavnosti, v večini primerov pa se šteje, da se bodo učinki ohranili v času.

Omititveni ukrepi: pri razpisih bi bilo treba predvideti nagradne točke/finančne rezerve za predloge v okviru osi 1, ki bi vsebovali predloge projektov za: inovativne okoljske tehnologije, učinkovito rabe virov (na primer: zelene strehe in zeleni zidovi) in trajnostno okoljsko rast. Če se v okviru ukrepov na področju energije iz obnovljivih virov predvideva spodbujanje uporabe lesne biomase za proizvodnjo energije, je nujno potrebno predvideti/zahtevati posebne ukrepe (npr: sisteme za nižanje izpustov v večjih kotlovnica, uporaba naprav z nizkimi vrednostmi izpustov in visoko energetske zmogljivostjo, uporaba visoko kakovostnih lesnih goriv, itd.) Primerno bi bilo tudi predvideti ustrezna merila za izbiro projektov, s katerimi bi se ocenjeval vpliv na blažitev učinkov podnebnih sprememb in prilagajanje na podnebne spremembe³³.

Voda

Predvideni učinki za področje voda in za dva cilja sonaravnosti, in sicer izboljšati kakovost vodnih teles in izboljšati rabo vode, so v primeru predvidenih vrst dejavnosti v okviru druge prednostne osi v splošnem nevtralni, medtem ko je negotov učinek druge osi in so potencialne posledice vrst dejavnosti v okviru osi 3 za to vprašanje različne. Učinek osi 4 je na splošno pozitiven ali nevtralen.

Če si podrobneje ogledamo vprašanje prve prednostne osi, ki preko ukrepov predvideva možnost financiranja raziskav in razvoja na področju tehnologij za rabo obnovljivih virov energije. Če se ta dejavnost osredotoči na hidroelektrarne, bi lahko predstavljala dodatno obremenitev za količino vode in predstavljalo oviro pri doseganju ciljev okoljske trajnosti in izboljšanja rabe vode. Akcijski načrt Republike Slovenije za obnovljive vire energije za obdobje 2010-2020 je na področju pridobivanja električne energije iz OVE prvenstveno usmerjen v proizvodnjo iz lesne biomase in vodne energije. Slednja je z vidika OVE ustrezna, vendar je pri potencialnih umestitvah v prostor potrebno izvesti presoje vplivov na okolje na nižjem nivoju ter upoštevati omilitvene ukrepe.

Podobna situacija se kaže v primeru vrste dejavnosti 3.3.A. Po eni strani se namreč spodbuja uporabo inovativnih zelenih tehnologij za varstvo voda ter izvajanje direktive o vodah (3.3.A.5 in 3.3.A.6), kar bi nedvomno imelo tudi kratkoročno pozitivne učinke, po drugi pa se spodbuja pilotne projekte za proizvodnjo energije (3.3.A.1), pri čemer pa je treba izpostaviti, da bi hidroelektrarne imele potencialno negativen učinek, saj njihovo delovanje predstavlja pritisk na količino vodnih virov, dolgoročno pa tudi na njihovo kakovost. Vrste dejavnosti v okviru osi 3, za katere se predvideva potencialno pozitiven prispevek zaradi izboljšanja kakovosti vode, so 3.1.A, s katerimi se spodbujajo ukrepi za preprečevanje onesnaževanja morja in evτροφikacije; 3.2.A, v okviru katere se lahko pripravijo dejavnosti za celovito upravljanje Severnega Jadrana Vrsta dejavnosti 3.2.C spodbuja ozaveščanje in opredelitev skupnih strategij za upravljanje in varstvo naravnih virov.

Vrsta dejavnosti 4.1.B, ki predvideva možnost priprave projektov za upravljanje povodij, ima lahko obširne pozitivne učinke na količino in kakovost voda.

Omititveni ukrepi: Če upoštevamo rezultate analize stanja voda na programskem območju, ki kažejo na težave s hidromorfologijo vodnih teles v gorskih predelih predvsem zaradi odvzema vode za male hidroelektrarne v gorskih predelih. Predlagamo, da se pozorno preuči možnost umestitve morebitnih malih hidroelektrarn in se pri tem upošteva obstoječo ekološko stanje voda in morebitni vpliv na spremembo ekološkega stanja in s tem na cilje upravljanja z vodami na programskem območju. Ob postavitvi morebitnih hidroelektričnih central naj se upoštevajo posebne kontekstualne zahteve, zahteve po varstvu voda³⁴ in izvedejo vse preventivne meritve, kot jih določa zakon³⁵.--Ob tem odsvetujemo financiranje konkretnih projektov, ki so usmerjeni v raziskave že znano nesprejemljivih lokacij oziroma konkretnih posegov.

Tla

³³ Pri tem se je mogoče opreti na določila in vsebino regionalnih energetskih načrtov.

³⁴ S tem namenom navajamo, na primer, smernice v Načrtu za upravljanje vod 2015-2020 na vodovarstvenem območju vzhodnega dela Alp, kjer so navedeni ukrepi za varstvo voda pri zajemanju le-te za potrebe hidroelektrarn.

³⁵ Poleg nacionalnega predpisa Zakonod. odr. 152/2006, je priporočljivo upoštevati tudi regionalne predpise, ki so navedeni v Varstvenih načrtih voda.

Po preverjanju vrst dejavnosti programa se za večino dejavnosti lahko predvidi pozitiven vpliv na tla. V treh primerih je vpliv negotov, za ostale vrste dejavnosti pa se je vpliv ocenil kot nevtralen. Na splošno lahko program ustvari velike neposredne učinke, ki se bodo večinoma kazali v dolgoročnem obdobju in pogosto celo trajnega značaja. K cilju sonaravnosti oziroma trajnostnega upravljanja tal in varovanja ozemlja pred naravnimi nesrečami in požari lahko v največji meri prispevajo vrste dejavnosti 3.1.A, 3.2.A, 3.4.C in 4.1.A, ki omogočajo ukrepe za preprečevanje ter obvladovanje naravnih nevarnosti.

Prva prednostna os ima v primeru dejavnosti raziskav in razvoja tehnologij za obnovljive vire energije precej negotov vpliv na ozemlje, saj je odvisna od izbrane vrste obnovljivega vira. Če se namreč izbere proizvodnja električne energije z uporabo vetrnic, bi učinek lahko bil negativen ne samo z vidika vpliva na krajino, ampak tudi z vidika rabe tal (čeprav se stanje lahko povrne). Vrsta dejavnosti 3.1.C po eni strani predvideva možnost koordinacijskih ukrepov rabe tal (3.1.C.4), kar bi imelo v primeru izvedbe pozitivne učinke. Po drugi strani pa se v okviru te vrste dejavnosti lahko predvidijo tudi dejavnosti za povečanje turistične privlačnosti krajev (3.1.C.5), na primer z ureditvijo kolesarskih poti, (enaka vrsta aktivnosti kot 2.1.B), kar pa bi posredno negativno vplivalo na rabo tal. Vrsta dejavnosti 3.1.B spodbuja ohranjanje in obnavljanje kulturne dediščine (3.1.B.2), s čimer bi se lahko povečalo izkoriščanje tal, če se odobrijo širitve obstoječih objektov ali izgradnja novih.

Omilitveni ukrepi: Ukrepi, ki so povezani z vprašanjem tal in naravnih nesreč so samo ena vrsta ukrepov, ki se lahko spodbujajo v okviru vrst dejavnosti in za katere se je učinek na tla ocenil kot pozitiven. Da bi zagotovili, da se tudi dejansko izvedejo, saj je dokazano, da na programskem območju dejansko tudi obstajajo težave s tem vprašanjem (prim. opis stanja okolja), predlagamo, da se pri razpisih in v fazi izbire projektnih predlogov uvede merilo z nagradnimi točkami v okviru osi 3 in 4 za projekte, katerih cilji so uskladiti rabo tal in zagotoviti obvladovanje in preprečevanje naravnih nesreč.

Predlagamo tudi, da se v fazo izbire projektnih predlogov v okviru osi 3 doda nagradno merilo za projekte za spremembo namembnosti/ponovno rabo obstoječih stavb ali lokacij in se tako izognili nevarnosti, da bi se pozidale dodatne površine in tako dodatno ogrozila prepustnost tal³⁶. V primeru projektov, ki zadevajo infrastrukturo, tudi če gre samo za obnovo objekta v smislu ohranjanja dediščine, predlagamo, da se doda nagradno (ali izključno) merilo za uporabo najboljših razpoložljivih tehnologij (na primer drenažni asfalt za parkirišča, itd.) in za spodbujanje zelenega naročanja.

Nenazadnje naj v zvezi s sofinanciranjem posegov v okviru osi 1 in aktivnosti 2.1.A in 3.3.A, namenjenih raziskovanju in razvoju obnovljivih virov energije omenimo, da izraba tal zaradi obnovljivih virov energije ne predstavlja nepopravljive situacije in, da obstajajo tehnologije z manjšim vplivom; pri tehtanju interesov po skupnih dobrinah (krajina in energija) je lahko možna rešitev v tehnologijah, ki minimalno vplivajo na krajino, na primer manjše napeljave vetrnic za samooskrbo z energijo, še posebej gospodinjstev. S tem namenom svetujemo, da se oceni lokacija postavitev in vrsta teh naprav za pridobivanje energije (veter, sonce, itd.), ob upoštevanju posebnega konteksta in dajanju prednosti rešitvam z majhnim vplivom na okolje.

Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost

Ocenjeni učinek programa na zavarovana območja in biotsko raznovrstnost je pozitiven, čeprav obstaja nekaj negotovosti. Pozornost je potrebno nameniti morebitnim negativnim vplivom pridobivanja električne energije iz obnovljivih virov kot sta na primer hidroelektrarne in vetrne elektrarne. Pri tem je potrebno pozornost nameniti predvsem negativnim vplivom hidroelektrarn (prekinitve zveznosti, spremenjena hidromorfologija) in vetrnih elektrarn (fragmentacija habitatov in vpliv na ptice). Večina vrst predvidenih dejavnosti v okviru osi 3 (3.1.A, 3.2.A 3.2.B, 3.2.C) lahko neposredno prispeva k doseganju okoljske trajnosti, in sicer preprečevanju izgube biotske raznovrstnosti in varovanju ekosistemov z ukrepi upravljanja, varovanja in načrtovanja zavarovanih območij, območij Natura 2000, habitatov in biotske raznovrstnosti. Dejavnost 2.1.B lahko predstavlja posredno pozitiven prispevek, medtem ko je vpliv dejavnosti v okviru 4 v celoti nevtralen. Ocenjeni učinek vrst dejavnosti 3.3.A je veliko bolj negotov, saj predvideva možnost ukrepov na področju energije. Tudi v primeru vrste dejavnosti 3.1.B in 3.1.C se kaže določena mera nedoločljivosti, in sicer zaradi možnosti restavriranja kulturne dediščine in ureditve kolesarskih poti (prim. navedene argumente za področje tal). V primeru izvedbe manjših infrastrukturnih projektov za izboljšanje/usmerjanje dostopov ter usmerjanje turizma (dejavnost 3.1.A) predlagamo, da prijavitelji tovrstnih projektov že v fazi prijave opredelijo območju prilagojen način upravljanja s povečanim obiskom ter utemeljitev infrastrukturnih naložb, vključno z razlago, kako bodo omiljeni morebitni negativni vplivi.

Ker nimamo podrobnejših podatkov o samih projektih in kraju njihove izvedbe, se pri tej presoji ne moremo izreči verjetnosti učinkov teh ukrepov na Mrežo Natura 2000. Zato se pripravi podroben dokument, ki bo v izvedbeni fazi programa lahko posredoval uporabne podatke o presoji vplivov na nivoju projekta (gl. prilogo "Elementi za presoj vplivov").

Omilitveni ukrepi: V sklopu vrst dejavnosti 2.1.B in 3.3.A naj se ne izvaja projektov, ki imajo lahko negativni vpliv na biotsko raznovrstnost oziroma na varstvene cilje območij z varstvenim statusom. Projekte naj se prednostno usmerja izven območij z naravovarstvenim statusom. V primeru umeščanja projektov na območja

³⁶ S tem namenom naj spomnimo na osnutek zakona Deželne skupščine FJK št. 107, z dne 9. julija 2015, glede "Zakonskih določb na področju urbanističnih sprememb na občinski ravni in omejevanja izrabe tal", s katerim se na področje proizvodnih in komercialnih dejavnosti uvajajo evropska načela za ničelno izrabo tal do leta 2050.

z varstvenim statusom je potrebno utemeljiti, kako bodo omiljeni morebitni negativni vplivi. Utemeljitev naj bo sestavni del prijavnice. Podrobnejša navodila so na voljo tudi v prilogi k okoljskemu poročilu, in sicer "Elementi za presojo vplivov".

Krajina in kulturna dediščina

Učinki na krajino in kulturno dediščino so večinoma ocenjeni kot pozitivni ali nevtralni. Vpliv je negotov v enem samem primeru. Na splošno so ocenjeni vplivi neposredni in se lahko kažejo v širokem obsegu.

Vrste dejavnosti v oseh 1 in 4 nimajo vpliva na cilj varovanja in ovrednotenja krajine in kulturne dediščine. Na splošno je pozitiven vpliv osi 3. Vpliv osi 2 je tudi pozitiven, saj lahko predstavlja posredno pozitiven prispevek zaradi projektov za dvig standardov kakovosti zraka in zmanjšanje onesnaženosti. Učinek prednostne osi 1 v okviru raziskav in razvoja na področju obnovljivih virov energije je negotov, saj je odvisen predvsem od vrste obnovljivega vira, ki ga obravnavamo. Na primer pri vetrnih elektrarnah je lahko zaradi rabe zemljišč in vizualnega učinka vpliv negativen.

Omitveni ukrepi: Predlagamo, da se pozorno preuči umestitev morebitnih materialnih ukrepov in se pri tem upoštevajo posamične značilnosti in kontekst ter se opravijo vsa zakonsko predpisana predhodna preverjanja, kjer obstajajo.

Bivalno okolje in zdravje ljudi

Učinek programa je v splošnem pozitiven, saj lahko veliko vrst dejavnosti neposredno prispeva k doseganju boljše kakovosti življenja in varovanja zdravja prebivalcev. V večini primerov se bodo vplivi izkazali v širokem obsegu in na dolgi rok. V enem samem primeru je skupni učinek nedoločljiv, in sicer v primeru prve prednostne osi. Konkretno se nekatere dejavnosti ukvarjajo z vprašanjem inovativnih okoljskih tehnologij, učinkovite rabe virov in sonaravne rasti. Če se projekti na tem področju izvedejo, bi lahko pozitivno vplivali na to vprašanje. Negotovost izhaja iz širokega spektra ponujenih primerov dejavnosti, med katerimi predstavljajo pravkar naštetе dejavnosti le majhen delež vseh možnih dejavnosti v okviru te osi.

Omitveni ukrepi: pri razpisih bi bilo treba predvideti nagradne točke/finančne rezerve za predloge v okviru osi 1, ki bi vsebovali predloge projektov za: inovativne okoljske tehnologije, učinkovito rabe virov (na primer: zelene strehe in zeleni zidovi) in trajnostno okoljsko rast. Primerno bi bilo tudi predvideti ustrezna merila za izbiro projektov, s katerimi bi se ocenjeval vpliv na blažitev učinkov podnebnih sprememb in prilagajanje na podnebne spremembe.

7 Pregled alternativ

Strategija Programa čezmejnega sodelovanja INTERREG V Slovenija Italija se je pripravila na osnovi tematskih ciljev, ki jih je Evropska unija zastavila za programsko obdobje 2014-2020. Partnerji, ki sodelujejo v Programu (Dežela Furlanija Julijska krajina in Dežela Veneto v Italijanski republiki in Republika Slovenija) so izbrali štiri tematske cilje od 11 ciljev Uredbe 1303/2013 in posebnih določil za evropsko teritorialno sodelovanje po Uredbi 1299/2013. Dobrih 80 % sredstev ESRR je namenjenih največ štirim od ciljev, navedenih v členu 9 Uredbe 1303/2013.

Preučevanje alternativ je potekalo že od samega začetka priprave Programa. Na začetku so partnerji imeli različne in včasih nasprotne poglede na cilje, ki bi jih bilo treba izbrati na osnovi potreb posameznih območij. V juniju leta 2014 se je ustanovila posebna skupina (Task Force), ki je bila kot mešano telo zadolžena za pripravo Programa čezmejnega sodelovanja. Predstavniki partnerjev v posebni skupini so pregledali tematske cilje in o njih razpravljali ob posvetovanju z deželnimi in nacionalnimi organi. Partnerji programa so tudi prejeli vprašalnik, da bi preverili stopnjo zanimanja za posamezna tematska vprašanja. V spodnji preglednici so predstavljeni rezultati te ankete (A=visoko zanimanje; B=srednje zanimanje; C=nizko zanimanje).

TC	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
FJK	A	NI	NI	NI	A	A	A	NI	A	NI	B
VEN	A	C	C	C	B	A	A	C	A	C	B
SLO	A	A	B	B	A	A	A	A	B	A	A

Pri izbiri možnih alternativ pri tematskih ciljih so sodelovali tudi nosilci interesov v skladu z načelom čim širše priprave programa po določilih Uredbe 1303/2013. Julija 2014 so družbene, gospodarske in okoljske partnerske organizacije prejele vprašalnik glede programskega obdobja 2014-2020. Odgovori na vprašalnik kažejo, da so za partnerje, kot odgovor na potrebe območja, na katerem poteka sodelovanje, najpomembnejši tematski cilj 1 (Okrepiti raziskave, tehnološki razvoj in inovacije), tematski cilj 3 (Povečati konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij, kmetijstva, ribištva in ribogojstva), tematski cilj 6 (Ohraniti in varovati okolje ter spodbujati učinkovito izkoriščanje virov) ter tematski cilj 9 (Spodbujati družbeno vključenost in boj proti revščini).

Razprava o možnih alternativah je bila nedvomno obširna in poglobljena. Izbrani tematski cilji (TC 1 Okrepiti raziskave, tehnološki razvoj in inovacije; TC 4 Spodbujati prehod na nizkoogljično gospodarstvo v vseh panogah; TC 6 Ohraniti in varovati okolje ter spodbujati učinkovito izkoriščanje virov; TC 11 Okrepiti institucionalno zmogljivost javnih organov) so sad širokega strokovnega in političnega posvetovanja. Ob tem velja spomniti na študije, ki so vodile do priprave strategije (opis družbenega, gospodarskega in okoljskega konteksta, SWOT analiza, predhodno vrednotenje, CPVO) in so se dopolnile s pripombami sodelujočih organov ter izidi razprav med partnerji. Izbrani cilji nedvomno kažejo na pomembno vlogo okoljskih vprašanj, saj sta dve od štirih izbranih osi izrecno posvečeni vprašanju okolja, pri čemer znaša delež sredstev iz ESRR približno 50 % vseh sredstev. Predlogi partnerji, ki so bili ocenjeni za primerne in skladne z analizo konteksta, so se ustrezno upoštevali³⁷.

Nična opcija oziroma scenarij, po katerem se Program ne bi izvedel, se ni presojala, saj to ni bilo primerno zaradi posebne narave predmeta ocenjevanja, če upoštevamo značilnosti Programa samega in znane razlike v orodjih za pripravo načrtov.

³⁷TC 1 in TC 6, ki sta ju partnerji šteli za pomembna cilja, sta postala del Programa. TC 3 in TC 9 se nista upoštevala, saj sta že upoštevana v temeljnih političnih odločitvah.

8 Spremljanje in upravljanje okolja

Spremljanje okolja je faza izvajanja Programa, v kateri se konkretno preverja stopnja doseganja izbranih ciljev sonaravnosti in je orodje, s katerim se ugotavljajo morebitna odstopanja doseženih rezultatov na področju okolja od pričakovanih učinkov.

Predlagani sistem spremljanja je zasnovan na dveh stopnjah:

- spremljanje okoljskega konteksta,
- spremljanje okolja v okviru Programa.

Spremljanje okoljskega konteksta

Spremljanje okoljskega konteksta je zadnji korak v izvajanju metodologije, ki je bila opredeljena v tem okoljskem poročilu, ki se je začelo z analizo stanja okolja in tolmačenjem ciljev na področju varovanja okolja na različnih ravneh upravljanja. Na osnovi tega so se določili cilji za okoljsko trajnost Program in z njimi povezani kazalniki (primer poglavje 5). Nabor kazalnikov za spremljanje okoljskega konteksta sestavljajo naslednji elementi:

Preglednica 54. Kazalniki spremljanja okolja za posamezno področje in vir

PODROČJE	KAZALNIK	VIR
Podnebje in energija	Povprečna letna količina padavin	Italija: ARPA Slovenija: SURS
	Povprečna letna temperatura	Italija: ARPA Slovenija: SURS
	Delež proizvedene električne energije iz obnovljivih virov glede na skupno bruto porabo električne energije	Istat, SURS
	Delež proizvedene električne energije iz obnovljivih virov glede na skupno proizvedeno energijo	Istat, SURS
	Izpusti toplogrednih plinov (CO ₂ , CH ₄ in N ₂ O)	Regionalne baze meritev, ARSO
Zrak	Povprečne letne vrednosti PM10	EEA - AirBase
	Povprečne letne koncentracije benzo(a)pirena	EEA - AirBase
	Povprečne letne vrednosti NO ₂	EEA - AirBase
	Povprečne koncentracije As, Cd, Ni, Pb	EEA - AirBase
	Povprečne letne vrednosti O ₃	EEA - AirBase
	Izpusti PM10, PM2,5, CO, NOx in mikro onesnaževal v ozračje (prevozništvo, proizvodnja energije in ravnanje z odpadki)	Regionalne baze meritev, ARSO
Voda	Prebivalstvo priključeno na čistilne naprave	Istat/SURS
	Ekološko stanje rek	ARPA/ARSO
	Trix kazalnik priobalnih vod	ARPA/ARSO
	Ekološko stanje priobalnih morskih vod	ARPA/ARSO
	Kemijsko stanje priobalnih morskih vod	ARPA/ARSO
	Ekološko stanje brakičnih vod	ARPA/ARSO
	Kemijsko stanje brakičnih vod	ARPA/ARSO
	Kakovost kopalnih vod	ARPA/ARSO
Kemijsko stanje podzemnih voda	ARPA/ARSO	
Tla	Pokritost tal	Corine Land Cover
	Število območij državnega pomena	Italija: Ministero dell'Ambiente, della Tutela del Territorio e del Mare Slovenija: ARSO
	Število onesnaženih in potencialno ogroženih območij	Italija: Anagrafi regionali Slovenija: ARSO
	Poplavna ogroženost	Italija: Mappa del rischio alluvioni (Piano Gestione Alluvioni Alpi Orientali) Slovenija: ARSO

	Kataster zemeljskih plazov	Italija: Catasto frane regionali Slovenija: Geološki zavod Slovenije
	Stopnja potresne nevarnosti	Italija: Carta Sismica Slovenija: ARSO
	Območje ogroženosti z gozdnimi požari	Italija: Regione FJK Slovenija: Zavod za gozdove Slovenije
Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost	Površina območij Natura 2000 Dobro stanje kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov na obeh straneh meje Izboljšano stanje naravnih vrednot, ekološko pomembnih območij ter zavarovanih območij	EEA Italija: ARPA Slovenija: ZRSVN
Krajina in kulturna dediščina	Območja, vključena na seznam svetovne dediščine UNESCO	Unesco
	% objektov kulturne dediščine v dobrem stanju	Italija: Istat Slovenija: ZVKDS
Bivalno okolje in zdravje ljudi	Javni prevoz potnikov na kilometer cestnega omrežja glede na skupno število prebivalcev	Eurostat
	Motorizirani zasebni prevoz potnikov na kilometer cestnega omrežja glede na skupno število prebivalcev	Eurostat
	% občin/območij ki so izvedli zvočno conacijo	Italija: ARPA Slovenija: ARSO
	Delež zelenih območij glede na površino občin	Italija: Istat Slovenija: Surs
	Delež zelenih območij na prebivalca	Italija: Istat Slovenija: Surs
	Pridelava komunalnih odpadkov	Italija: Istat Slovenija: Surs
	Delež ločenega zbiranja odpadkov glede na vse zbrane odpadke	Italija: Istat Slovenija: Surs

Spremljanje okolja v okviru Programa

Evropski predpisi za Programe teritorialnega sodelovanja določajo, da mora vsak program spremljati sistem spremljanja z jasno določenimi kazalniki fizičnih dosežkov in rezultatov. Navedeni kazalniki so že del Programa in se merijo ob določenih časovnih intervalih s posebnim sistemom za spremljanje, ki ga je pripravil Organ upravljanja. V spodnji preglednici je predstavljen izbor okoljskih kazalnikov, ki so po svoji naravi primerni za uporabo pri izvajanju okoljskega spremljanja.

Za pričakovane učinke in tudi zaradi narave ukrepov za Os 1 in Os 4 ne predlagamo posebnih kazalnikov, saj je zgoraj navedeni nabor kazalnikov okoljske učinkovitosti v celoti primeren za preverjanje učinkovitosti posamezne dejavnosti.

Če upoštevamo ocenjene učinke in naravo ukrepov, ki se lahko izvedejo, v primeru Osi 2 (Sodelovanje za strategije za nizkoogljično družbo) in Osi 3 (Varovanje in promocija naravne in kulturne dediščine) menimo, da je predlagani nabor kazalnikov v Programu pravilno strukturiran. Podrobnejše informacije o strukturi kazalnikov in virih podatkov za spremljanje so na voljo v dokumentih o kazalnikih, ki jih je pripravil Organ upravljanja.

Preglednica 55. Kazalniki učinka in rezultatov programa

Os	Kazalniki dosežkov	Kazalniki rezultatov
1	--	--
2	2.1.1 Število izvedenih dejavnosti za zmanjšanje letne potrošnje primarne energije v obstoječih javnih poslopih	2.1 Nivo zmogljivosti občin za zmanjšanje porabe energije
	2.1.2 Pilotna izvedba inovativnih storitev za pametno nizkoogljično mobilnost	
3	C009 Povečano število pričakovanih obiskovalcev v krajih s kulturno in naravno dediščino (skupni kazalnik)	3.1 Stopnja čezmejnega sodelovanja v okviru trajnostnega ovrednotenja naravne in kulturne dediščine
	3.1.1 Število izvedenih investicij oziroma ustvarjenih storitev/izdelkov za podporo ohranjanja/obnove naravne in kulturne dediščine	
	3.1.2 Izgrajene kolesarske steze v km	3.2.1 Stopnja ohranjenosti habitatov
	3.2.1 Površina zaščitenih habitatov z namenom, da se	

	doseže boljša stopnja ohranjenosti (skupni kazalnik)	3.2.2 Stopnja ohranjenosti vrst
	3.2.2 Orodja in storitve za ovrednotenje in promocijo ekosistemskih storitev	
	3.2.3 Pilotne čezmejne dejavnosti v podporo biotski raznovrstnosti	
	3.2.4 Število udeležencev na izobraževanjih in informativnih dogodkih	
	3.3.1 Število preizkušenih in uvedenih zelenih inovativnih tehnologij	3.3 Čezmejna uporaba zelenih tehnologij in postopkov
	3.3.2 Število podjetij, ki uporabljajo nove inovativne ekološke rešitve	
	C020 Število prebivalcev, ki so jim namenjeni ukrepi za zaščito pred poplavami (skupni kazalnik)	
4	C020 Št. prebivalcev, ki ima korist od protipoplavnih zaščitnih ukrepov	--

Predvidene aktivnosti, predpostavljene osebe in predlagani časovni okvir

Spremljanje bo vključevalo naslednje aktivnosti:

1. Spremljanje okolja (tabela 53): periodično zbiranje in posodabljanje okoljskih podatkov, dobljenih s strani referenčnih virov;
2. Okoljsko spremljanje programa (tabela 54): periodični izračun kazalnikov učinkov in rezultatov okoljske narave s pomočjo edinstvenega sistema spremljanja.

Za pravilno izvajanje Uredbe o celoviti presoji vplivov na okolje in tudi za okoljsko spremljanje je odgovoren organ upravljanja, ki mora zagotoviti sredstva (kadre in denar) za izvajanje teh aktivnosti. Na tem mestu lahko navedemo nekatere bistvene napotke. Okoljsko spremljanje programa, v okviru katerega se zbirajo in posodablja podatki, morajo izvesti finančni strokovnjaki za spremljanje, ki so imenovani v STS; morebitno obdelavo in analizo zbranih podatkov lahko opravijo zaposleni ali pa se ta del zaupa zunanjim strokovnjakom, tudi v okviru sprotne in končne ocene izvajanja programa. V okviru spremljanja okoljskega konteksta so lahko zbiranje, posodabljanje in analiza podatkov predmet posebnih ocenjevalnih aktivnosti, za katere se pripravijo tematska poročila ali pa se le-te vključijo v sprotne in končno oceno izvajanja programa.

Za spremljanje se opravijo tri meritve: prva meritev eno leto od začetka izvajanja prvih projektov, druga meritev na polovici programskega obdobja in tretja meritev po zaključku vseh projektov.

Finančna sredstva, ki so potrebna za okoljsko spremljanje, znašajo približno 20% sredstev, ki so na voljo za tehnično pomoč.

Priporočila za upravljanje Programa z vidika okoljskih vprašanj

Med izvajanjem Programa bo precej pomembno pripraviti ustrezne mehanizme za dopolnjevanje okoljskega vidika, kakor se je že naredilo v fazi pripravljanja Programa prek različnih dejavnosti, vključno s strateško okoljsko presojo. Spremljanje okolja je ena izmed najpomembnejših dejavnosti, ki se opravljajo med izvajanjem Programa in se navezuje na CPVO, čeprav ni edino orodje pri Programih evropskega teritorialnega sodelovanja. Na osnovi preteklih izkušenj se kaže potreba, da se že v začetnih fazah izvajanja Programa uvedejo ustrezni postopki za upravljanje okoljskih vprašanj ter se dodelijo vloge in z njimi povezane odgovornosti. Za vse te dejavnosti je nujno potrebno imeti na razpolago čezmejno skupino strokovnjakov za okoljska vprašanja, ki lahko pravilno zastavijo delo in stopajo v stik z Organom upravljanja in drugimi telesi Programa. Priporočamo, da se vključijo okoljske organizacije, ki sodelujejo v Programu.

Z vidika okolja bo priporočljivo posvetiti pozornost naslednjim elementom:

1. Priprava javnih razpisov za izbiro projektov.

Priporočamo, da se upoštevajo priporočila avtorjev okoljskega poročila glede kompenzacijskih in blažilnih ukrepov za posamezne vplive tako, da se upoštevajo pri pripravi razpisov. Predlagamo torej, da se priporočila iz ocene učinkov in predlagani ukrepi za blažitev in kompenzacijo učinkov upoštevajo pri vsakem posameznem okoljskem elementu (prim. 6. poglavje).

2. Izbira projektov.

Priporočamo, da se predvidijo primerni mehanizmi za izbiro projektov, tako da se predhodno oceni njihova okoljska trajnost, in se lahko tem projektom posveti več pozornosti. Lahko se, na primer, predvidi dodatno število točk za uvrstitev tistim projektom, ki izkažejo več pozornosti za okoljska vprašanja ali se bolj intenzivno osredotočajo na pomembna vprašanja, izpostavljena v okoljskem poročilu. Pri tem naj bi se upoštevala priporočila iz 6. poglavja glede ukrepov za blažitev in kompenzacijo. Na ta način naj bi se zagotovila prednost okoljsko bolj trajnostnim projektom in bi se odpravila nevarnost, da se ne financirajo. Prav tako priporočamo, da se preveri okoljska trajnost projektov ter se dodeli določeno število točk za sodelovanje strokovnjakov s tega področja, ne da bi se zanašali izključno na izjave predlagateljev. Predlagamo, da se na prijavnica ne uporabljajo splošna vprašanja z zaprtimi odgovori, ki jih ni možno preveriti (na primer: Kakšen je vpliv projekta na okolje? Pozitiven /

Negativen / Nevtralen). Teh izjav namreč ni mogoče preverjati in nimajo veliko pomena (prim. priporočila ocenjevalca v poročilu o vmesnem ocenjevanju 2007-2013).

3. Spremljanje okolja

Priporočamo, da se že od samega začetka izvajanja Programa določijo organizacije, ki bodo izvajale spremljanje okolja: kot je bilo omenjeno, je za pravilno izvajanje Uredbe o celoviti presoji vplivov na okolje in za spremljanje vplivov na okolje, odgovoren organ upravljanja. . Okoljski organi, ki sodelujejo v Programu, bi lahko bili najprimernejše telo, saj bi lahko skupaj pripravili načrt okoljskega spremljanja, v katerem bi določili način zbiranja podatkov, uporabo podatkov in časovne roke. V nadaljevanju navajamo cilje takšnega načrta za okoljsko spremljanje.

- Izbrati telesa, ki naj organizirajo okoljsko spremljanje (Organa upravljanja, okoljski organi ali druge organizacije);
- Opredeliti okoljske kazalnike in vire podatkov na osnovi predlogov pripravljavca okoljske presoje in navodil organov, pristojnih za CPVO na programskem območju;
- Določiti frekvenco merjenja kazalnikov (priporočljivo enkrat letno) in način predavitve rezultatov spremljanja (na primer: v letnih poročilih);
- Opredeliti potrebne človeške vire, ki bi skrbeli za okoljsko spremljanje;
- Opredeliti potrebna finančna sredstva za izvedbo dejavnosti okoljskega spremljanja.

9 Ne-tehnični povzetek

Dokument predstavlja Okoljsko poročilo v okviru Celovite presoje vplivov na okolje Programa Interreg V Slovenija-Italija 2014-2020³⁸.

Opis izvedbe ocene, načina medsebojne interakcije in integracije programa ter težave, ki so se ob tem pojavile

Celovita presoja vplivov na okolje je od samega začetka temeljila na interaktivnem pristopu, ki je omogočal neprekinjeno izmenjavo mnenj med ocenjevalno skupino in deležniki v programu. Deležniki so se obračali v glavnem na OU, člane delovne skupine Task Force in pristojne službe za celovito presojo vplivov na okolje na ozemljih, ki so vključena v programsko območje. Izvedba je vključevala fazo vsebinjenja, ki je bila namenjena izmenjavi ocenjevalne metodologije in vsebin začetne verzije Okoljskega poročila. Po izvedenih javnih posvetovanjih smo upoštevali in preverili način sprejema predloženih pripomb, ki so zbrane v tej dokončni verziji Okoljskega poročila.

Postopek celovite presoje vplivov na okolje je tako še posebej prispeval k usmeritvi programskih izbir k:

1. opredelitvi primernih omilitvenih ukrepov za programske aktivnosti, ki bi lahko vplivale na okolje in predloge, ki bodo v izvedbeni fazi upoštevani pri oblikovanju namenskega sira kriterijev za izbiro/sofinanciranje projektov, ki se bodo prijavi na razpis in tako izbiro projektov približati načelu trajnosti;
2. natančnim navodilom za okoljsko upravljanje v okviru programa, ki bodo zagotavljala upoštevanje zgornjih pripomb in torej pravilno izvajanje Programa z vidika okoljske trajnosti;
3. predlogu minimalnemu svežnju okoljskih kazalnikov, ki jih je potrebno spremljati v rednih intervalih in predlog lokacij za izvajanje okoljskega spremljanja, ki pridejo v poštev v izvedbeni fazi.

Čeprav je pričujoči CPVO že druga tovrstna izkušnja v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija - Italija, ostajajo še vedno prisotne določene težave, ki so sicer bile že izpostavljene tudi ob priliki okoljskega poročila za programsko obdobje 2007-2013.

Predvsem kar zadeva analizo okoljskega konteksta se ugotavlja, da so težave povezane posebej z razpoložljivostjo posodobljenih in primerljivih podatkov za ustrezen nivo prostorskih enot (spomnimo, da je za Program uporabljena prostorska razdelitev nivoja NUTS 3) za obe državi. Da bi se izognili problemom primerljivosti virov, je bil, kjer je to bilo možno, uporabljen evropski vir (EEA), vendar pa je bilo treba za določene okoljske teme poiskati druge lokalne vire (ARPA, SURS), kar je povzročalo probleme primerljivosti podatkov. Glavne težave z okoljskimi podatki so predstavljene v preglednici.

Okoljsko področje	Ključne težave vezane na pridobivanje podatkov
Voda	Ni bilo možno raziskati področja uporabe vode, zlasti glede pritiskov glede na različno rabo
Biotska raznovrstnost flore in favne	Področje rastlinskih in živalskih vrst je bilo obravnavano na splošno, saj ni na voljo podrobnih podatkov za celotno območje programa.
Onesnaževanje s hrupom	Ni na voljo primernih podatkov na ravni programskega območja glede izpostavljenosti prebivalcev onesnaževanju s hrupom.
Energija	Na ravni programskega območja ni na voljo podatkov za kazalnike Evropa 2020 za področje energije. Podatki so na voljo za različne teritorialne ravni (NUTS 2 ali NUTS1).

Značilnosti in narava Programa so vplivali na stopnjo poglobitve opravljenih presoj. Zlasti ocena z izvajanjem Programa povezanih učinkov na okoljske elemente je bila otežena, ker so programske izbire v veliki meri nedoločene. V tem pogledu mislimo na spisek možnih dejavnosti, ki so zapisane v programskem dokumentu, vendar pa niso nujno izvedljive, poleg tega ni možno vnaprej vedeti, koliko in kateri projekti bodo financirani, predvsem pa ni znano, kje se bodo izvajali. Razlog je v programski in ne načrtovalni naravi predmeta presoje, kar pa je v vsakem primeru skladno z veljavnimi predpisi Evropske komisije. Prav navedene značilnosti so neobhodno usmerjale odločitve v procesu vrednotenja in so včasih onemogočile bolj poglobljeno presojo specifičnih področij, kot je na primer presoja posledic, o kateri govori Direktiva o habitatih.

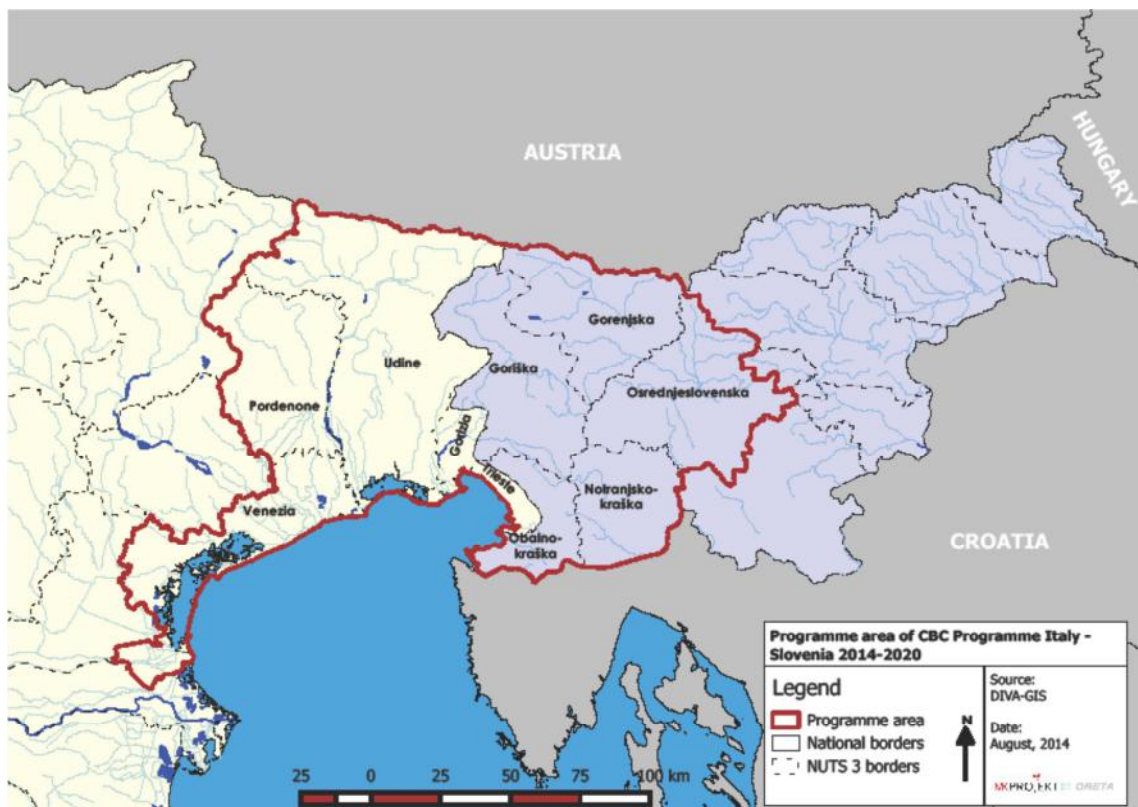
³⁸ Dokument temelji na različici št. 9 programa o sodelovanju z dne 11. junija 2015.

Program

Program čezmejnega sodelovanja INTERREG V Slovenija Italija 2014-2020 je umeščen v širši okvir kohezijske politike Evropske unije za obdobje 2014-2020 in se izvaja v okviru cilja Evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS). Splošni referenčni okvir predpisov, ki urejajo Program, predstavljajo Uredba (EU) št. 1303/2013 o skupnih določbah o Evropskih skladih, Uredba (EU) št. 1301/2013 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Uredba (EU) št. 1299/2013 o posebnih določbah za podporo cilju "evropsko teritorialno sodelovanje".

Program se izvaja na območju sodelovanja, ki v Sloveniji in Italiji zajema slabih 20 tisoč km² in približno 3 milijone prebivalcev na naslednjih območjih:

- 5 italijanskih pokrajin: Benetke, Videm, Pordenone, Gorica in Trst;
- 5 slovenskih statističnih regij: Notranjsko-kraška, Osrednjeslovenska, Gorenjska, Obalno-kraška in Goriška

Strategija programa temelji na 4-ih tematskih ciljih. Za vsak tematski cilj so se iz Uredb Evropske unije izbrale naložbene prioritete, ki naj bi bile najbolj primerne za območje sodelovanja. Na osnovi teh elementov so se nato določili posebni cilji, ob upoštevanju odkritih izzivov in potreb na območju sodelovanja, in dejavnosti, kot je prikazano v spodnji shemi.

Os	Prednostna naložba	Posebni cilj	Vrsta dejavnosti
1. Spodbujanje inovacijskih zmogljivosti za večjo konkurenčnost območja	1.b Spodbujanje naložb podjetij v raziskave in razvoj, razvijanje povezav in sinergij med podjetji, centri za raziskave in razvoj ter zavodi za visokošolsko izobraževanje, predvsem za promocijo naložb v razvoj	1.1 Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	A (9) Osveščanje, prenos znanja in kapitalizacija razvojnih orodij in storitev (analitična orodja, strategije, upravljavska orodja, krepitve zmogljivosti, ipd.) v povezavi s skupnim razvojem produktov in/ali storitev.

	<p>produktov in storitev, prenos tehnologij, družbene inovacije, ekoinovacije, aplikacije za javne storitve, spodbujanje povpraševanja, mreženje, grozdenje in odprte inovacije preko pametne specializacije, spodbujanje tehnoloških in uporabnih raziskav, pilotnih linij, ukrepov za zgodnje certificiranje produktov, napredne proizvodne zmogljivosti in zmogljivosti za zagon proizvodnje, zlasti ključnih tehnologij in širjenje tehnologij s splošnimi nameni</p>		<p>B (5) Izvajanje inovativnih dejavnosti in naložbe v ključna področja programskega območja, ob upoštevanju KET in FET programa in pripadajočih strategij pametne specializacije.</p>
<p>2. Sodelovanje za izvajanje strategij in akcijskih načrtov za nizkoogljično družbo</p>	<p>4e Spodbujati strategij za nizkoogljično družbo na vseh področjih, zlasti v mestnih okoljih, vključujoč vzpodbude za trajnostno multimodalno mestno mobilnost ter z njimi povezane ukrepe za prilagajanje in blažitev</p>	<p>2.1 Spodbujanje izvajanja strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika</p>	<p>A (2) Spodbujanje zmanjšanja potrošnje energije tudi s promocijo razvoja strategij ter akcijskih načrtov za varčevanje z energijo</p> <p>B (4) Zmanjševanje stopenj emisij tudi s spodbujanjem uporabe alternativnih prevoznih sistemov ter uporabe alternativnih, zlasti obnovljivih virov energije</p>
<p>3. Varovanje in promocija naravne in kulturne dediščine</p>	<p>6c Ohranjanje, varovanje, promocija in razvoj naravne in kulturne dediščine</p>	<p>3.1 Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine</p>	<p>A (3) Priprava skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje in varovanje naravnih virov</p> <p>B (4) Priprava in uporaba v praksi skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje, varovanje, izboljšanje privlačnosti in valorizacija snovne in nesnovne kulturne dediščine</p> <p>C (5) Razvoj, preskušanje in izvajanje malih investicij in izobraževanj</p>
	<p>6d Ohranjanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti in tal ter promocija ekosistemskih storitev, tudi preko območij Natura 2000 in zelene infrastrukture</p>	<p>3.2 Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij</p>	<p>A (5) Opredelitev skupnih orodij, protokolov in načrtov za biotsko raznovrstnost in ekosisteme</p> <p>B (4) Preskušanje in izvajanje celovitih strategij in orodij in zelene infrastrukture za upravljanje območij z naravovarstvenim statusom in območij z visoko okoljsko vrednostjo vključno z območji Natura 2000</p>
		<p>3.3 Spodbujanje trajnostnih in odgovornih vedenjskih vzorcev, zlasti na zavarovanih območjih</p>	<p>C (3) Dvigovanje zavesti ter trajnostnega in odgovornega načina obnašanja na območjih z naravovarstvenim statusom</p>

	6f Promocija inovativnih tehnologij za boljše varovanje okolja in učinkovito rabo naravnih virov na področju odpadkov, vode, tal in zmanjševanja onesnaževanja ozračja	3.4 Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	A (7) Razvoj, demonstracija in v manjši meri izvajanje naložb v inovativne environmental friendly tehnologije (pilotni projekti)
4. Krepitev čezmejnih zmogljivosti in upravljanja	11 ETS Krepitev institucionalnih zmogljivosti javnih organov, deležnikov in učinkovitega delovanja javne uprave s promocijo pravnega in administrativnega sodelovanja med prebivalci in institucijami	4.1 Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov programskega območja za načrtovanje skupnih rešitev skupnih izzivov	A (6) Ukrepi za podporo krepitve zmogljivosti, usmerjenega k razvoju struktur, sistemov in orodij B (3) Ukrepi podpore človeških potreb in potencialov

Stanje okolja in šibke točke okolja, ugotovljene na programskem območju

Opis stanja okolja na območju izvajanja programa prikazuje stanje in značilnosti naslednjih okoljskih vidikov:

- podnebje in energija;
- zrak;
- voda;
- tla;
- območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost;
- krajina in kulturna dediščina;
- bivalno okolje in zdravje ljudi.

Za vsak preučeni okoljski vidik smo izpostavili poglavitne šibke točke, ki so se pokazale pri analizi, ki zato tudi usmerjajo izbiro okoljskih prioritet na obravnavanem območju. V zaključku smo podali tudi povzetek rezultatov, na katerem smo izpostavili temeljne kazalnike, ki smo jih uporabili za opis posamezne okoljske matrike (kar pomeni, da bo te podatke v prihodnost možno osveževati) razpoložljivost podatkov, kratek opis sedanjega stanja in ugotovljeni trend.

Podnebje in energija

Višanje povprečne letne temperature.

Sprememba v sezonski porazdelitvi padavin.

Potencialno visoka ranljivost nekaterih območij programskega območja zaradi vplivov podnebnih sprememb ter povečana pogostost in intenzivnost naravnih nesreč.

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Povprečna letna količina padavin	P	Slovenija: SURS Italija: ARPA	Dobro	☹	▼
Povprečna letna temperatura	P	Slovenija: SURS Italija: ARPA	Dobro	☹	▼
Delež proizvedene električne energije iz obnovljivih virov glede na skupno bruto porabo električne energije	P	SURS, Istat	Primerno	☺	▲
Delež proizvedene električne energije iz obnovljivih virov glede na skupno proizvedeno energijo	P	SURS, Istat	Primerno	☺	▲

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

Zrak

Prisotnost visokih koncentracij (prekoračene zakonsko dovoljene vrednosti) PM10, O₃ in NO₂ ter benzo(a)pirena, še posebej na italijanskem območju in v nižinah.

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Povprečne letne koncentracije PM10	S/P	EEA - AirBase	Dobra		=
Povprečne letne koncentracije SO ₂	S/P	EEA - AirBase	Dobra		▲
Povprečne letne koncentracije NO ₂	S/P	EEA - AirBase	Dobra		=/▲
Povprečne letne koncentracije CO	S/P	EEA - AirBase	Dobra		▲
Povprečne letne koncentracije O ₃	S/P	EEA - AirBase	Dobra		np

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

Voda

Hidromorfološki učinki na vodna telesa v gorskem pasu (predvsem v zvezi s hidroelektrarnami).

Razpršena onesnaženost z nitrati iz kmetijskih dejavnosti v površinskih vodnih telesih na nižinskem pasu in prispevnem območju lagun na programskem območju.

Večje število čistilnih naprav (pri čemer so nekatere neučinkovite) in občin brez kanalizacijskega omrežja ali končne obdelave.

Kemijsko onesnaženje zaradi dejavnosti ne-industrijskih pristanišč.

Onesnaženost podzemnih voda z nitrati, fitofarmaceutskimi sredstvi in herbicidi.

Prisotnost številnih črpališč, ki so pogosto locirana po linijo izvirov.

Problematika divjih odlagališč, zlasti na kraških področjih.

Velik vpliv pomorskega prometa na ekološko stanje tržaškega in koprškega zaliva.

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Prebivalstvo priključeno na čistilne naprave	P	Istat/SURS	Primerno		=
Ekološko stanje rek	S	ARPA/ARSO	Primerno		np
Trix kazalnik priobalnih vod	S	ARPA/ ARSO	Zadovoljivo		▲
Ekološko stanje priobalnih morskih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro	 / 	np
Kemijsko stanje priobalnih morskih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro		np
Ekološko stanje brakičnih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro	 / 	np
Kemijsko stanje brakičnih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro	 / 	np
Kakovost kopalnih vod	S	ARPA/ARSO	Dobro		▲

Kemijsko stanje podzemnih voda	S	ARPA/ARSO	Dobro		np ³⁹
--------------------------------	---	-----------	-------	---	------------------

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

Tla

Visok delež izrabe tal in povečanje umetnih površin na rovaš kmetijskih, naravnih in pol-naravnih območij.

Pojavi degradacije tal (slana tla, erozija, izginjanje organske snovi, onesnaženost, itd.).

Onesnažena območja tudi na predelih nacionalnega pomena.

Območja, izpostavljena tveganju za naravne nesreče (potresna in hidrogeološka nevarnost).

Območja, izpostavljena nevarnosti gozdnih požarov.

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Pokritost tal	P	Corine Land Cover	Dobro		▼
Število območij državnega pomena	P	Italija: Ministero dell'Ambiente, della Tutela del Territorio e del Mare Slovenija: ARSO	Dobro	-	np
Število onesnaženih in potencialno ogroženih območij	P	Italija: Anagrafi regionali Slovenija: ARSO	?		np
Poplavna ogroženost	S	Italija: Mappa del rischio alluvioni (Piano Gestione Alluvioni Alpi Orientali) Slovenija: ARSO	Dobro	 / 	▼
Kataster zemeljskih plazov	S	Italija: Catasto frane regionali Slovenija: Geološki zavod Slovenije	Dobro		▼
Stopnja potresne nevarnosti	S	Italija: Carta Sismica Slovenija: ARSO	Dobro		-
Območje ogroženosti z gozdnimi požari	P	Italija: Regione FJK Slovenija: Zavod za gozdove Slovenije	Dobro		▼

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost

Zmanjšane populacije nekaterih vrst.

Širjenje tujerodnih vrst.

Izguba in razdrobljenost habitatov.

Spori pri upravljanju in varovanju prostoživečih živali.

Neprimerno upravljanje nekaterih zavarovanih območij.

³⁹ Čeprav nimamo zgodovinskih podatkov, lahko opazimo upad uporabe fitosanitarnih sredstev in gnojil, ki sta najpogostejša vzroka za slabo stanje.

Kazalnik	DPSVR	Vir	Razpoložljivost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Površina območij Natura 2000	S	EEA	Dobra	😊	▲

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

Krajina in kulturna dediščina

Izpostavljenost krajine vplivu človekovih dejavnosti in vedno večji urbanizaciji.

Izguba podeželskih krajin.

Kazalnik	Razpoložljivost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Območja, vključena na seznam svetovne dediščine UNESCO	Dobra	😊	▲
% objektov kulturne dediščine v dobrem stanju	Zadovoljivo	😐	▲

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

Bivalno okolje in zdravje ljudi

Odvisnost od osebnih vozil.

Težave s hrupom.

Omejena razpoložljivost zelenih površin v mestih.

Velike količine proizvedenih odpadkov in nizki deleži ločeno zbranih odpadkov na nekaterih delih programskega območja (Pokrajina Trst in slovenska območja).

Kazalnik	DPSVR	Vir	Dostopnost podatkov	Trenutno stanje	Trend
Javni prevoz potnikov na kilometer cestnega omrežja glede na skupno število prebivalcev	R	Eurostat	Zadovoljivo	😐	=
Motorizirani zasebni prevoz potnikov na kilometer cestnega omrežja glede na skupno število prebivalcev	P	Eurostat	Zadovoljivo	😐	=
% občin/območij ki so izvedli zvočno conacijo	R	Italija: ARPA Slovenija: ARSO	Zadovoljivo	😞	nd
Delež zelenih območij glede na površino občin	R	Italija: Istat Slovenija: Surs	Primerno	😞	=/▲
Delež zelenih območij na prebivalca	R	Italija: Istat Slovenija: Surs	Primerno	😞	=/▲

Pridelava komunalnih odpadkov	P	Italija: Istat Slovenija: Surs	Dobro		▲
Delež ločenega zbiranja odpadkov glede na vse zbrane odpadke	P	Italija: Istat Slovenija: Surs	Dobro		▲

Legenda:

- = stacionarno
- ▼ se slabša
- ▲ se izboljšuje

Analiza skladnosti s cilji na evropski, nacionalni in lokalni ravni

Pri preverjanju skladnosti Strategije Programa Interreg V Slovenija Italija s cilji na področju varovanja okolja, določenimi na mednarodni, evropski in nacionalni ravni, smo pri vsebinjenju najprej določili, na osnovi katerih dokumentov bomo izvedli to preverjanje. V naslednji fazi smo preverili stopnjo skladnosti s tabelo za ocenjevanje, ki smo jo določili vsakič posebej za vsak odstavek. Odločili smo se za pristop z vrha navzdol, od evropske ravni, prek nacionalne do lokalne ravni, kjer je to bilo primerno, predvsem, da bi izkoristili sinergije med cilji in nameni ter posameznimi ravni sprejemanja predpisov in načrtov. Na evropskem nivoju je bila pregledana skladnost z: VII. akcijskim programom in strategijama Eusalp in Eusair. Na nacionalni ravni z: Strategijo okljskih aktivnosti za trajnostni razvoj v Italiji, italijansko nacionalno strategijo prilagajanja podnebnim spremembam, italijansko nacionalno strategijo za biotsko raznovrstnost, Strategijo ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji, Nacionalnim programom varstva okolja, Nacionalnim energetskim programom, Resolucijo o nacionalnem programu za kulturo 2014-2017, Načrtom upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja, Operativnim programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007-2013 in Osnutkom programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2014-2020 in Operativnim programom oskrbe s pitno vodo.

Na osnovi analize je bilo ugotovljeno predvsem to, da med cilji preučenih direktiv in posebnimi cilji Programa ni področij, na katerih bi se kazala nasprotja. Predvsem Os 2 in Os 3 sta v največji meri povzeli opredeljene okoljske cilje. V prvem primeru, torej Osi 2, je stopnja skladnosti zelo visoka s cilji Evropske komisije v svežnju za podnebje, posredno pa tudi z okoljskimi cilji, saj ima pravilno zastavljena politika na področju energije zagotovo posredno pozitivne rezultate na okolje (vodo, tla, krajino, itd.). Ker je Os 3 neposredno povezana z varovanjem okolja, je že po svoji naravi močno skladna s cilji okoljskih direktiv. Os 4, osredotočena na izgradnjo zmogljivosti in čezmejno upravljanje, kaže visoke potenciale tudi na okoljskem področju, saj med dejavnosti uvršča tudi energetske bilance, okoljska tveganja, podnebne spremembe, obvladovanje tveganj, preprečevanje naravnih nestabilnosti, sisteme za monitoring morja e varovanje okolja, trajnostni promet, čezmejno upravljanje povodij v okviru podpore Okvirni direktivi o vodah in Direktivi o poplavih.

Trajnostni okoljski cilji

Po preučitvi in analizi tako konteksta (analiza okoljskega konteksta, izstopajočih problemov in nevzdržnih trendov) kot tudi ciljev, ki so se določili na različnih ravneh odločanja, smo se v okviru ocenjevanja osredotočili na pripravo zemljevida okoljskih ciljev Programa, da bi tako bolje opredelili in zagotovili trajnostni vidik strategije Programa in pripravili matriko, s katero bi lahko primerno ocenili trajnost dejavnosti in njihov vpliv ter določili potrebne omilitvene ukrepe.

Cilje okoljske trajnosti smo hierarhično razdelili na dve ravni: splošne in posebne cilje. Splošni cilji so širše zastavljeni in nato podrobneje opredeljeni v posebnih ciljih.

Okoljska področja	Trajnostni cilji za okolje	
	Splošni	Posebni
Podnebje in energija	Spodbujati prilagajanje k podnebnim spremembam in boj proti učinkom tople grede	Zmanjšati emisije toplogrednih plinov predvsem na področju prometa
	Spodbujati trajnostno energetsko politiko	Izboljšati energetsko učinkovitost pri končnih potrošnikih in spodbujati pametna omrežja Izboljšati in povečati uporabo obnovljivih virov energije (s spodbujanjem metodologij in rešitev, ki ne vplivajo negativno na ozračje, npr. uporaba lesne biomase bi lahko imela negativen vpliv na kakovost

		zraka) Spodbujati zmanjšanje potrošnje energije
Zrak	Izboljšati kakovost zraka	Zmanjšati emisije v ozračje (zlasti iz prometa, gospodinjstev in industrijske proizvodnje)
Voda	Izboljšati kakovost vodnih teles	Doseči dobro kemijsko in ekološko stanje površinskih in obalnih voda, ter dobro kemijsko in količinsko stanje podzemnih voda Zmanjšati obremenitev vodnih virov zaradi človekovih dejavnosti (odvzemi za proizvodnjo električne energije v hidroelektrarnah, onesnaženost z nitrati, itd.)
	Izboljšanje rabe vode	Povečati povezanost s kanalizacijskim omrežjem in izboljšati učinkovitost čistilnih naprav
Tla in naravne nesreče	Trajnostno upravljanje tal in varovanje ozemlja pred naravnimi nesrečami in požari	Boj proti nevdržnemu izkoriščanju tal in nastajanju novih degradiranih območij Spodbujati ukrepe za naturalizacijo oziroma obnovo okolja in melioracijo onesnaženih območij Izboljšati predvidevanje, preprečevanje in obvladovanje hidrogeološke, geološke, potresne in požarne nevarnosti
Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost	Ustaviti izgubo biotske raznovrstnosti in varovati ekosisteme	Okrepiti vzpostavljanje ekoloških omrežij Varovati in podpirati območja z naravovarstvenim statusom ter naravne vrednote Ohraniti in obnoviti naravne in polnaravne habitate
Krajina in kulturna dediščina	Varovati in povečati vrednost krajine in kulturne dediščine	Izvajanje sektorskih konvencij o krajini Na trajnostni način skrbeti za promocijo ozemlja in poučno vrednost kulturne dediščine
Bivalno okolje in zdravje ljudi	Izboljšati kakovost življenja in varovati zdravje prebivalcev	Spodbujati oblike trajnostne mobilnosti Spodbujati akustično coniranje prostora in ukrepe za zmanjšanje hrupa Spodbujati ukrepe za obnovev in širitev zelenih površin v mestih Izboljšati ravnanje z odpadki

Omilitveni ukrepi

Ocena učinkov programskih dejavnosti na vsak okoljski element je bila izvedena tako, da se je primerjalo splošne cilje okoljske trajnosti za obravnavane okoljske matrike ter vrste predvidenih dejavnosti v strategiji programa

Spodnja preglednica prikazuje karakterizacijo/razvrstitev upoštevanih učinkov v opravljeni analizi.

Vrsta	Simbol	Opis
Vrednost	+	Pozitiven
	++	Pozitiven v širšem obsegu
	-	Negativen
	--	Negativen
	0	Nevtralen
Vpliv	N	Neposreden
	P	Posreden
Trajanje	>	Se odraža v dolgem obdobju
	>>	Se odraža v krajšem obdobju
	S	Stalen
	Z	Začasen

Kumulativna ocena		Globalno pozitiven
		Globalno negotov
		Globalno negativen
		Globalno nevtralen
Razred učinka	A	Ni vpliva oziroma je pozitiven vpliv
	B	Vpliv je nebistven
	C	Vpliv je nebistven zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov
	D	Vpliv je bistven
	E	Vpliv je uničujoč
	X	Ugotavljanje vpliva ni možno

Os	Posebni cilj	Vrsta dejavnosti	Trajnostni cilji za okolje									
			PODNEBJE IN ENERGIJA		ZRAK	VODA		TLA	OBMOČJA Z NARAVOVARSTVENIM STATUSOM IN BIOTSKA RAZNOVRSTNOST	KRAJINA IN KULTURNA DEDIŠČINA	BIVALNO OKOLJE IN ZDRAVJE LJUDI	
			Spodbujati prilagajanje k podnebnim spremembam in boj proti učinkom tople grede	Spodbujati trajnostno energetska politiko	Izboljšati kakovost zraka	Izboljšati kakovost vodnih teles	Izboljšanje rabe vode	Trajnostno upravljanje tal in varovanje ozemlja pred naravnimi nesrečami in požari	Ustaviti izgubo biotske raznovrstnosti in varovati ekosisteme	Varovati in ovrednotiti krajino in kulturno dediščino	Izboljšati kakovost življenja in varovati zdravje prebivalcev	
1. Spodbujanje inovacijskih zmogljivosti za večjo konkurenčnost območja	1.1 Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja	A. Osveščanje, prenos znanja in kapitalizacija razvojnih orodij in storitev (analitična orodja, strategije, upravljavska orodja, krepitve zmogljivosti, ipd.) v povezavi s skupnim razvojem produktov in/ali storitev.	+P>>S	+ N> S	+P>>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	+P>>S -P>S	
			A	B	A	A	A	A	A	A	A	
		B. Izvajanje inovativnih dejavnosti in naložbe v ključna področja programskega območja, ob upoštevanju KET in FET programa ter strategije pametne specializacije	+P>>S	+ N> S	+P>>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	0 -P>S	+P>>S -P>S
			A	A	A	A	A	A	A	A	A	

2. Sodelovanje za izvajanje strategij in akcijskih načrtov za nizkoemisijsko družbo	2.1 Spodbujanje izvajanja strategij in akcijskih načrtov za promocijo učinkovite rabe energije in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpusta ogljika	A. Spodbujanje zmanjšanja potrošnje energije tudi s promocijo razvoja strategij ter akcijskih načrtov za varčevanje z energijo	++N>>S	++N>S	++N>S	0	0	0	0	++P>>S	++N>>S
			A	A	A	A	A	A	A	A	A
		B. Zmanjševanje stopenj emisij tudi s spodbujanjem uporabe alternativnih prevoznih sistemov ter uporabe, zlasti obnovljivih alternativnih virov energije	++N>S -P>Z	+N>>S -P>Z	++N>S	0	0	++P>>S -N>S	++P>>S -P>Z	++P>S	++N>>S
			C	C	A	B	B	C	C	A	A
3. Varovanje in promocija naravne in kulturne dediščine	3.1 Ohranjanje, varstvo, obnova in razvoj naravne in kulturne dediščine	A. Priprava skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje in varovanje naravnih virov	++P>>S	0	0	++N>S	0	++N>>S	++N>>S	++N>S	++P>>S
			A	B	B	A	B	A	A	A	A
		B. Priprava in uporaba v praksi skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje, varovanje, izboljšanje privlačnosti in valorizacija snovne in nesovne kulturne dediščine	0	0	0	0	0	0 -P>S	0 -P>S	++N>Z/S	++N>Z/S
			B	B	B	B	B	C	C	A	A
	C. Razvoj, preskušanje in	+P>>Z	0	0	0	0	+N>>Z -P>S	+N>>S -P>S	+N>>S	++N>>S	

	izvajanje malih investicij in izobraževanj	A	B	B	B	B	C	C	A	A
3.2 Izboljšanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij	A. Opredelitev skupnih orodij, protokolov in načrtov za biotsko raznovrstnost in ekosistemov	++P>>S	0	0	++N>S	0	++N>/>>S	++N>S	++N>S	0
		A	B	B	A	B	A	A	A	B
	B. Preskušanje in izvajanje celovitih strategij in orodij in zelene infrastrukture za upravljanje območij z naravovarstvenim statusom in območij z visoko okoljsko vrednostjo vključno z območji Natura 2000	++P>>S	0	0	++N>>S	++N>S	++N>>S	++N>S	++N>S	0
		A	B	B	A	A	A	A	A	B
	C. Dvigovanje zavesti ter trajnostnega in odgovornega načina obnašanja na območjih z naravovarstvenim statusom	+P>>Z	+P>>Z	+P>>Z	+P>>Z	+N>>S	+N>>Z/S	+N>>Z/S	+N>>Z/S	0
		A	A	A	A	A	A	A	A	B
3.3 Razvoj in preizkušanje inovativnih »environmental friendly« tehnologij za	A. Razvoj, demonstracija in v manjši meri izvajanje naložb v inovativne environmental	0	+N>Z	+P>Z	+N>Z -P>Z	+N>Z -P>Z	+P>Z	+P>>Z -P>Z	0	+N>Z

	izboljšanje ravnanja z odpadki in upravljanja z vodami	friendly tehnologije (pilotni projekti)	B	A	A	C	C	A	C	B	A
4. Krepitev čezmejnih zmogljivosti in upravljanja	4.1 Krepitev zmogljivosti institucionalnega sodelovanja preko aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih deležnikov	A. Ukrepi za podporo krepitev zmogljivosti, usmerjenega k razvoju struktur, sistemov in orodij	0	0	0	++N>>S	++N>>S	++N>>S	0	0	0
			B	B	B	A	A	A	B	B	B
	B. Ukrepi podpore človeških potreb in potencialov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		B	B	B	B	B	B	B	B	B	B

Za vsako področje so bili predlagani ustrezni ukrepi za blažitev/kompenzacijo:

Podnebje in energija, zrak, bivalno okolje in zdravje ljudi: pri razpisih bi bilo treba predvideti nagradne točke/finančne rezerve za predloge v okviru osi 1, ki bi vsebovali predloge projektov za: inovativne okoljske tehnologije, učinkovito rabe virov (na primer: zelene strehe in zeleni zidovi) in trajnostno okoljsko rast. Če se v okviru ukrepov na področju energije iz obnovljivih virov predvideva spodbujanje uporabe lesne biomase za proizvodnjo energije, je nujno potrebno predvideti/zahtevati posebne ukrepe (npr: sisteme za nižanje izpustov v večjih kotlovnica, uporaba naprav z nizkimi vrednostmi izpustov in visoko energetske zmogljivostjo, uporaba visoko kakovostnih lesnih goriv, itd.) Primerno bi bilo tudi predvideti ustrezna merila za izbiro projektov, s katerimi bi se ocenjeval vpliv na blažitev učinkov podnebnih sprememb in prilagajanje na podnebne spremembe.

Vode: Če upoštevamo rezultate analize stanja voda na programskem območju, ki kažejo na težave s hidromorfologijo vodnih teles v gorskih predelih predvsem zaradi odvzema vode za male hidroelektrarne v gorskih predelih. Predlagamo, da se pozorno preuči možnost umestitve morebitnih malih hidroelektrarn in se pri tem upošteva obstoječo ekološko stanje voda in morebitni vpliv na spremembo ekološkega stanja in s tem na cilje upravljanja z vodami na programskem območju. Ob tem odsvetujemo financiranje konkretnih projektov, ki so usmerjeni v raziskave že znano nesprejemljivih lokacij oziroma konkretnih posegov.

Tla: Ukrepi, ki so povezani z vprašanjem tal in naravnih nevarnosti so samo ena vrsta ukrepov, ki se lahko spodbujajo v okviru vrst dejavnosti in za katere se je učinek na tla ocenil kot pozitiven. Da bi zagotovili, da se tudi dejansko izvedejo, saj je dokazano, da na programskem območju dejansko tudi obstajajo težave s tem vprašanjem (prim. opis stanja okolja), predlagamo, da se pri razpisih in v fazi izbire projektnih predlogov uvede merilo z nagradnimi točkami v okviru osi 3 in 4 za projekte, katerih cilji so uskladiti rabo tal in zagotoviti obvladovanje in preprečevanje naravnih nesreč.

Predlagamo tudi, da se v fazo izbire projektnih predlogov v okviru osi 3 doda nagradno merilo za projekte za spremembo namembnosti/ponovno rabo obstoječih stavb ali lokacij in se tako izognili nevarnosti, da bi se pozidale dodatne površine in tako dodatno ogrozila prepustnost tal. Svetujemo, da se za infrastrukturne posege, pa tudi če gre zgolj za konzervatorsko restavriranje, vpelje kriterij nagrajevanja (ali upravičenosti) v primeru uporabe BAT (na primer drenažni asfalt za parkirišča ipd.) ter finančna podpora v okviru zelenih javnih natečajev. Nenazadnje naj v zvezi s sofinanciranjem posegov v okviru osi 1 in aktivnosti 2.1.A in 3.3.A, namenjenih raziskovanju in razvoju obnovljivih virov energije omenimo, da izraba tal zaradi obnovljivih virov energije ne predstavlja nepopravljive situacije in, da obstajajo tehnologije z manjšim vplivom; pri tehtanju interesov po skupnih dobrinah (krajina in energija) je lahko možna rešitev v tehnologijah, ki minimalno vplivajo na krajino, na primer manjše vetrnice za proizvodnjo električne energije za samooskrbo, še posebej gospodinjstev. S tem namenom svetujemo, da se oceni lokacija postavitve in vrsta teh naprav za pridobivanje energije (veter, sonce, itd.), ob upoštevanju posebnega konteksta in dajanju prednosti rešitvam z majhnim vplivom na okolje.

Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost ter krajina in kulturna dediščina: Predlagamo, da se pozorno preuči umestitev morebitnih materialnih ukrepov in se pri tem upoštevajo posamične značilnosti in kontekst ter se opravijo vsa zakonsko predpisana predhodna preverjanja, kjer obstajajo. Podrobnejša navodila so na voljo tudi v prilogi k okoljskemu poročilu, in sicer "Elementi za presojo vplivov".

Pregled alternativ

Strategija Programa čezmejnega sodelovanja INTERREG V Slovenija Italija se je pripravila na osnovi tematskih ciljev, ki jih je Evropska unija zastavila za programsko obdobje 2014-2020. Partnerji, ki sodelujejo v Programu (Dežela Furlanija Julijska krajina in Dežela Veneto v Italijanski republiki in Republika Slovenija) so izbrali štiri tematske cilje od 11 ciljev Uredbe 1303/2013 in posebnih določil za evropsko teritorialno sodelovanje po Uredbi 1299/2013. Dobrih 80 % sredstev ESRR je namenjenih največ štirim od ciljev, navedenih v členu 9 Uredbe 1303/2013.

Preučevanje alternativ je potekalo že od samega začetka priprave Programa. Na začetku so partnerji imeli različne in včasih nasprotno poglede na cilje, ki bi jih bilo treba izbrati na osnovi potreb posameznih območij. V juniju leta 2014 se je ustanovila posebna skupina (Task Force), ki je bila kot mešano telo zadolžena za pripravo Programa čezmejnega sodelovanja. Predstavniki partnerjev v posebni skupini so pregledali tematske cilje in o njih razpravljali ob posvetovanju z deželnimi in nacionalnimi organi. Partnerji programa so tudi prejeli vprašalnik, da bi preverili stopnjo zanimanja za posamezna tematska vprašanja. V spodnji preglednici so predstavljeni rezultati te ankete (A=visoko zanimanje; B=srednje zanimanje; C=nizko zanimanje).

TC	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
FJK	A	NI	NI	NI	A	A	A	NI	A	NI	B
VEN	A	C	C	C	B	A	A	C	A	C	B
SLO	A	A	B	B	A	A	A	A	B	A	A

Pri izbiri možnih alternativ pri tematskih ciljeh so sodelovali tudi nosilci interesov v skladu z načelom čim širše priprave programa po določilih Uredbe 1303/2013. Julija 2014 so družbene, gospodarske in okoljske partnerske organizacije prejele vprašalnik glede programskega obdobja 2014-2020. Odgovori na vprašalnik kažejo, da so za partnerje, kot odgovor na potrebe območja, na katerem poteka sodelovanje, najpomembnejši tematski cilj 1 (Okrepiti raziskave, tehnološki razvoj in inovacije), tematski cilj 3 (Povečati konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij, kmetijstva, ribištva in ribogojstva), tematski cilj 6 (Ohraniti in varovati okolje ter spodbujati učinkovito izkoriščanje virov) ter tematski cilj 9 (Spodbujati družbeno vključenost in boj proti revščini).

Razprava o možnih alternativah je bila nedvomno obširna in poglobljena. Izbrani tematski cilji (TC 1 Okrepiti raziskave, tehnološki razvoj in inovacije; TC 4 Spodbujati prehod na nizkoogljično gospodarstvo v vseh panogah; TC 6 Ohraniti in varovati okolje ter spodbujati učinkovito izkoriščanje virov; TC 11 Okrepiti institucionalno zmogljivost javnih organov) so sad širokega strokovnega in političnega posvetovanja. Ob tem velja spomniti na študije, ki so vodile do priprave strategije (opis družbenega, gospodarskega in okoljskega konteksta, SWOT analiza, predhodno vrednotenje, CPVO) in so se dopolnile s pripombami sodelujočih organov ter izidi razprav med partnerji. Izbrani cilji nedvomno kažejo na pomembno vlogo okoljskih vprašanj, saj sta dve od štirih izbranih osi izrecno posvečeni vprašanju okolja, pri čemer znaša delež sredstev iz ESRR približno 50 % vseh sredstev. Predlogi partnerji, ki so bili ocenjeni za primerne in skladne z analizo konteksta, so se ustrezno upoštevali⁴⁰.

Nična opcija oziroma scenarij, po katerem se Program ne bi izvedel, se ni presojala, saj to ni bilo primerno zaradi posebne narave predmeta ocenjevanja, če upoštevamo značilnosti Programa samega in znane razlike v orodjih za pripravo načrtov.

Spremljanje in upravljanje okolja

Predlagani sistem spremljanja je zasnovan na dveh stopnjah:

- spremljanje okoljskega konteksta,
- spremljanje okolja v okviru Programa.

Nabor kazalnikov za spremljanje okoljskega konteksta sestavljajo naslednji elementi:

PODROČJE	KAZALNIK	VIR
Podnebje in energija	Povprečna letna količina padavin	Italija: ARPA Slovenija: SURS
	Povprečna letna temperatura	Italija: ARPA Slovenija: SURS
	Delež proizvedene električne energije iz obnovljivih virov glede na skupno bruto porabo električne energije	Istat, SURS
	Delež proizvedene električne energije iz obnovljivih virov glede na skupno proizvedeno energijo	Istat, SURS
	Izpusti toplogrednih plinov (CO ₂ , CH ₄ in N ₂ O)	Regionalne baze meritev, ARSO
Zrak	Povprečne letne vrednosti PM10	EEA - AirBase
	Povprečne letne koncentracije benzo(a)pirena	EEA - AirBase
	Povprečne letne vrednosti NO ₂	EEA - AirBase
	Povprečne koncentracije As, Cd, Ni, Pb	EEA - AirBase
	Povprečne letne vrednosti O ₃	EEA - AirBase
	Izpusti PM10, PM2,5, CO, NOx in mikro onesnaževal v ozračje (prevozništvo, proizvodnja energije in ravnanje z odpadki)	Regionalne baze meritev, ARSO
Voda	Prebivalstvo priključeno na čistilne naprave	Istat/SURS
	Ekološko stanje rek	ARPA/ARSO
	Trix kazalnik priobalnih vod	ARPA/ ARSO
	Ekološko stanje priobalnih morskih vod	ARPA/ARSO
	Kemijsko stanje priobalnih morskih vod	ARPA/ARSO
	Ekološko stanje brakičnih vod	ARPA/ARSO
	Kemijsko stanje brakičnih vod	ARPA/ARSO
	Kakovost kopalnih vod	ARPA/ARSO
Kemijsko stanje podzemnih voda	ARPA/ARSO	
Tla	Pokritost tal	Corine Land Cover
	Število območij državnega pomena	Italija: Ministero dell'Ambiente, della Tutela del Territorio e del Mare Slovenija: ARSO
	Število onesnaženih in potencialno ogroženih območij	Italija: Anagrafi regionali Slovenija: ARSO
	Poplavna ogroženost	Italija: Mappa del rischio alluvioni (Piano Gestione Alluvioni Alpi Orientali)

⁴¹ Glej Ministrstvo za okolje, varovanje ozemlja in morja, 2011, CPVO. – Presoja vplivov. Predlog za integracijo vsebine.

		Slovenija: ARSO
	Kataster zemeljskih plazov	Italija: Catasto frane regionali Slovenija: Geološki zavod Slovenije
	Stopnja potresne nevarnosti	Italija: Carta Sismica Slovenija: ARSO
	Območje ogroženosti z gozdnimi požari	Italija: Regione FJK Slovenija: Zavod za gozdove Slovenije
Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost	Površina območij Natura 2000 Dobro stanje kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov na obeh straneh meje Izboljšano stanje naravnih vrednot, ekološko pomembnih območij ter zavarovanih območij	EEA Italija: ARPA Slovenija: ZRSVN
Krajina in kulturna dediščina	Območja, vključena na seznam svetovne dediščine UNESCO	Unesco
	% objektov kulturne dediščine v dobrem stanju	Italija: Istat Slovenija: ZVKDS
Bivalno okolje in zdravje ljudi	Javni prevoz potnikov na kilometer cestnega omrežja glede na skupno število prebivalcev	Eurostat
	Motorizirani zasebni prevoz potnikov na kilometer cestnega omrežja glede na skupno število prebivalcev	Eurostat
	% občin/območij ki so izvedli zvočno conacijo	Italija: ARPA Slovenija: ARSO
	Delež zelenih območij glede na površino občin	Italija: Istat Slovenija: Surs
	Delež zelenih območij na prebivalca	Italija: Istat Slovenija: Surs
	Pridelava komunalnih odpadkov	Italija: Istat Slovenija: Surs
	Delež ločenega zbiranja odpadkov glede na vse zbrane odpadke	Italija: Istat Slovenija: Surs

Kar zadeva spremljanje okolja v okviru Programa, evropski predpisi za Programe teritorialnega sodelovanja določajo, da mora vsak program spremljati sistem spremljanja z jasno določenimi kazalniki fizičnih dosežkov in rezultatov. Navedeni kazalniki so že del Programa in se merijo ob določenih časovnih intervalih s posebnim sistemom za spremljanje, ki ga je pripravil Organ upravljanja. V spodnji preglednici je predstavljen izbor okoljskih kazalnikov, ki so po svoji naravi primerni za uporabo pri izvajanju okoljskega spremljanja. Menimo, da je predlagani nabor kazalnikov v Programu pravilno strukturiran.

Os	Kazalniki dosežkov	Kazalniki rezultatov
1	--	--
2	2.1.1 Število izvedenih dejavnosti za zmanjšanje letne potrošnje primarne energije v obstoječih javnih poslopih	2.1 Nivo zmogljivosti občin za zmanjšanje porabe energije
	2.1.2 Pilotna izvedba inovativnih storitev za pametno nizkoogljično mobilnost	
3	C009 Povečano število pričakovanih obiskovalcev v krajih s kulturno in naravno dediščino (skupni kazalnik)	3.1 Stopnja čezmejnega sodelovanja v okviru trajnostnega ovrednotenja naravne in kulturne dediščine
	3.1.1 Število izvedenih investicij oziroma ustvarjenih storitev/izdelkov za podporo ohranjanja/obnove naravne in kulturne dediščine	
	3.1.2 Izgrajene kolesarske steze v km	
	3.2.1 Površina zaščitene habitatov z namenom, da se doseže boljša stopnja ohranjenosti (skupni kazalnik)	3.2.1 Stopnja ohranjenosti habitatov 3.2.2 Stopnja ohranjenosti vrst
	3.2.2 Orodja in storitve za ovrednotenje in promocijo ekosistemskih storitev	
	3.2.3 Pilotne čezmejne dejavnosti v podporo biotski raznovrstnosti	
	3.2.4 Število udeležencev na izobraževanjih in informativnih dogodkih	
3.3.1 Število preizkušenih in uvedenih zelenih	3.3 Čezmejna uporaba zelenih tehnologij in	

	inovativnih tehnologij	postopkov
	3.3.2 Število podjetij, ki uporabljajo nove inovativne ekološke rešitve	
	CO20 Število prebivalcev, ki so jim namenjeni ukrepi za zaščito pred poplavami (skupni kazalnik)	
4	CO20 Št. prebivalcev, ki ima korist od protipoplavnih zaščitnih ukrepov	--

Predvidene aktivnosti, predpostavljene osebe in predlagani časovni okvir

Spremljanje bo vključevalo naslednje aktivnosti:

1. Spremljanje okolja (tabela 53): periodično zbiranje in posodabljanje okoljskih podatkov, dobljenih s strani referenčnih virov;
2. Okoljsko spremljanje programa (tabela 54): periodični izračun kazalnikov učinkov in rezultatov okoljske narave s pomočjo edinstvenega sistema spremljanja.

Za pravilno izvajanje Uredbe o celoviti presoji vplivov na okolje in tudi za okoljsko spremljanje je odgovoren organ upravljanja, ki mora zagotoviti sredstva (kadre in denar) za izvajanje teh aktivnosti. Na tem mestu lahko navedemo nekaj bistvenih in osnovnih navodil s tem v zvezi, ki jih bo potrebno podrobneje razdelati v prihodnjem Načrtu spremljanja. Okoljsko spremljanje programa, v okviru katerega se zbirajo in posodablajo podatki, morajo izvesti finančni strokovnjaki za spremljanje, ki so imenovani v STS; morebitno obdelavo in analizo zbranih podatkov lahko opravijo zaposleni ali pa se ta del zaupa zunanjim strokovnjakom, tudi v okviru sprotne in končne ocene izvajanja programa. V okviru spremljanja okoljskega konteksta so lahko zbiranje, posodabljanje in analiza podatkov predmet posebnih ocenjevalnih aktivnosti, za katere se pripravijo tematska poročila ali pa se le-te vključijo v sprotne in končno oceno izvajanja programa.

Za spremljanje se opravijo tri meritve: prva meritev eno leto od začetka izvajanja prvih projektov, druga meritev na polovici programskega obdobja in tretja meritev po zaključku vseh projektov.

Finančna sredstva, ki so potrebna za okoljsko spremljanje, znašajo približno 20% sredstev, ki so na voljo za tehnično pomoč.

Z vidika okolja bo priporočljivo posvetiti pozornost naslednjim elementom:

1. Priprava javnih razpisov za izbiro projektov.

Priporočamo, da se upoštevajo priporočila avtorjev okoljskega poročila glede kompenzacijskih in blažilnih ukrepov za posamezne vplive tako, da se upoštevajo pri pripravi razpisov. Predlagamo torej, da se priporočila iz ocene učinkov in predlagani ukrepi za blažitev in kompenzacijo učinkov upoštevajo pri vsakem posameznem okoljskem elementu (prim. 6. poglavje).

2. Izbira projektov.

Priporočamo, da se predvidijo primerni mehanizmi za izbiro projektov, tako da se predhodno oceni njihova okoljska trajnost, in se lahko tem projektom posveti več pozornosti. Lahko se, na primer, predvidi dodatno število točk za uvrstitev tistim projektom, ki izkažejo več pozornosti za okoljska vprašanja ali se bolj intenzivno osredotočajo na pomembna vprašanja, izpostavljena v okoljskem poročilu. Pri tem naj bi se upoštevala priporočila iz 6. poglavja glede ukrepov za blažitev in kompenzacijo. Na ta način naj bi se zagotovila prednost okoljsko bolj trajnostnim projektom in bi se odpravila nevarnost, da se ne financirajo. Prav tako priporočamo, da se preveri okoljska trajnost projektov ter se dodeli določeno število točk za sodelovanje strokovnjakov s tega področja, ne da bi se zanašali izključno na izjave predlagateljev. Predlagamo, da se na prijavnica ne uporabljajo splošna vprašanja z zaprtimi odgovori, ki jih ni možno preveriti (na primer: Kakšen je vpliv projekta na okolje? Pozitiven / Negativen / Nevtralen). Teh izjav namreč ni mogoče preverjati in nimajo veliko pomena (prim. priporočila ocenjevalca v poročilu o vmesnem ocenjevanju 2007-2013).

3. Spremljanje okolja

Priporočamo, da se že od samega začetka izvajanja Programa določijo organizacije, ki bodo izvajale spremljanje okolja: kot je bilo že omenjeno, je odgovornost za pravilno izvajanje Direktive CPVO in torej tudi za izvajanje okoljskega spremljanja v domeni Organa upravljanja. Okoljski organi, ki sodelujejo v Programu, bi lahko bili najprimernejše telo, saj bi lahko skupaj pripravili načrt okoljskega spremljanja, v katerem bi določili način zbiranja podatkov, uporabo podatkov in časovne roke. V nadaljevanju navajamo cilje takšnega načrta za okoljsko spremljanje.

- Izbrati telesa, ki naj organizirajo okoljsko spremljanje (Organa upravljanja, okoljski organi ali druge organizacije);
- Opredeliti okoljske kazalnike in vire podatkov na osnovi predlogov pripravljavca okoljske presoje in navodil organov, pristojnih za CPVO na programskem območju;
- Določiti frekvenco merjenja kazalnikov (priporočljivo enkrat letno) in način predstavitve rezultatov spremljanja (na primer: v letnih poročilih);
- Opredeliti potrebne človeške vire, ki bi skrbeli za okoljsko spremljanje;
- Opredeliti potrebna finančna sredstva za izvedbo dejavnosti okoljskega spremljanja.

Priloga 1: Elementi za presojo vplivov

Uvod

V tem odstavku je podanih nekaj koristnih elementov za presojo vplivov, določenih v direktivi 92/43/EGS, Direktiva o habitatih. V okviru čezmejnega območja presoje, ob ne vedno enotnih regionalnih in nacionalnih predpisov, so tu zajeti predlogi za oblikovanje in izvedbo presoje vplivov v fazi izvajanja programa in posledično na projektni ravni. Opozarjamo, da se presoja vplivov nanaša tako na načrtovalni in v nekaterih pogledih programski del, kot tudi na projektni del, z vsemi učinki in korelacijami primera.

Za postopke CPVO in presojo vplivov so značilne velike razlike v pristopu: Presoja vplivov ocenjuje možne učinke, načrte/programme (N/P) in projekte, ki jih lahko imajo na posameznih območjih Natura 2000, medtem ko CPVO ocenjuje okoljske vplive načrtov in programov na zadevnem območju. Posebej problematična za povezovanje teh dveh postopkov sta dva vidika, in sicer⁴¹:

1. ozemeljska razsežnost načrta/programa: CPVO lahko dejansko zadeva programe z obsežnim območjem, ki vključujejo zelo veliko število območij v mreži Natura 2000 (ON2000).
2. opredelitev izbora lokacij: CPVO, ki ima strateško vrednost, pogosto ocenjuje ukrepe, ki niso locirani na območju, še posebej v primeru programa (vidik, ki je sicer potreben, za to, da se izvede postopek Presoje vplivov za specifično območje).

Na podlagi navedenega, bi bilo v primerih N/P z obsežnim območjem, ki vključuje veliko število ON2000, za namene razpolaganja z informacijami in koristnimi ugotovitvami za postopek Vinca, primerno izvesti analizo ne za posamezna območja, ampak za vrste združenih območij, določenih na podlagi meril, povezanih z zakonodajo Skupnosti (na primer: referenčne makrokategorije habitatov, biogeografske enote, okoljske vrste POO in PVO). Ta pristop je zelo primeren za Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija - Italija za obdobje 2014–2020, ki spada v kategorijo N/P obsežnega območja, vključno z velikim številom območij Natura 2000 in brez lociranja izbora.

Torej se tu:

- opredeli območja po kriterijih referenčnih makrokategorij habitatov;
- določi cilje ohranjanja in relativno ranljivost;
- opredeli morebitne ključne medsebojne vplive med vrstami posegov v okviru programa in makrokategorijami habitatov ter oceni kategorije posegov, ki bi lahko pomembno vplivale na njihovo ranljivost;
- opredeli splošna previdnostna načela, ki jih je treba upoštevati v fazi izvajanja, in sicer v trenutku, v katerem se opredeli natančnejše ukrepe, ki omogočajo izvedbo Presoje vplivov za specifično območje.

Določanje makrokategorij habitatov s programskega območja, podroben opis ustreznih trajnostnih ciljev in njihove ranljivosti

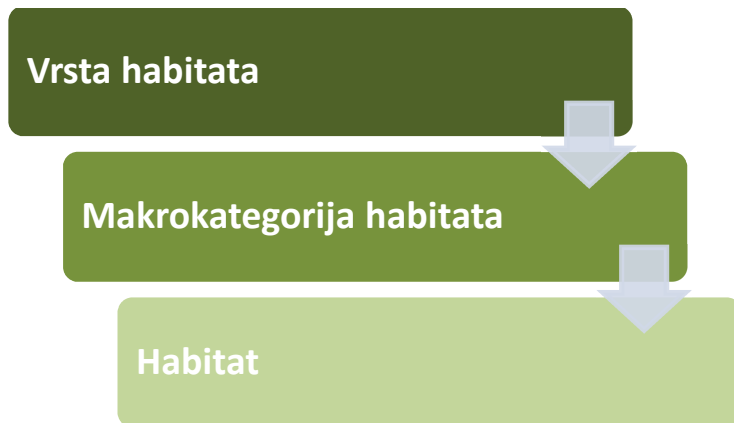
Kot je navedeno v odstavku opisa stanja okolja, ki je posvečen naravi in biotski raznovrstnosti, ki se nahaja v celoti v programskem območju, izhaja, da je prisotnih 213 območij, pomembnih za Skupnost in 45 posebnih varstvenih območij, kar zajema skupno površino, brez prekrivanj, več kot 600,000 hektarov in predstavlja približno 30 % zadevnega območja. Programsko območje je zelo bogato z rastlinskimi in živalskimi vrstami. Samo v Furlaniji Julijski krajini je 70 varovanih habitatov, na katerih je 92 zaščitenih živalskih in 22 rastlinskih vrst, pomembnih na nivoju Evropske skupnosti. Na italijanski strani programskega območja je prisotnih 15 habitatov, ki so določeni kot prednostni na ravni Skupnosti. V Sloveniji je 60 habitatnih tipov. Skupno število varovanih vrst (Uredba objavljena v Uradnem listu RS št. 48/04, 33/13 in 99/13) je 114 po Direktivi o habitatih in 122 po Direktivi o pticah.

Kot je bilo omenjeno že v uvodu se bo, ob upoštevanju narave Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija - Italija, za namene olajšanja upravljanja informacij za začetek analize o vplivih na območjih natura 2000, analiziralo območja po homogenih skupinah, pri čemer se za kriterij sprejme referenčne makrokategorije habitatov (Direktiva o habitatih, Priloga I). To območja upoštevanje habitatov, ki imajo skupne ekološke značilnosti in ki se jih zato lahko analizira na podoben način.

Evropska direktiva 92/43/EGS določa nove vrste habitatov v interesu Skupnosti, vsaka od njih zajema več podskupin, ki so opredeljene kot makrokategorije habitata, ki zajemajo različne habitate, kot je povzeto v spodnjem diagramu.

⁴¹ Glej Ministrstvo za okolje, varovanje ozemlja in morja, 2011, CPVO. – Presoja vplivov. Predlog za integracijo vsebine.

Slika: Hierarhija habitatov v interesu Skupnosti

V spodnji preglednici so prikazane vrste in mikrokategorije habitatov s programskega območja (opredeljene s pomočjo Razlagalnega priročnika o habitatih, Ministrstva za okolje, varovanje ozemlja in morja) in ob strani so prikazane potencialne ranljivosti in ekološka tveganja, ki jih označujejo⁴².

⁴² Opredeljeni s pomočjo Priročnika o habitatih FJK, <http://www.indicatoriambientali.regione.fvg.it/Sira/template.jsp?dir=/rafvg/cms/sira/webgiscartanatura/habitat/index.html>

Preglednica 1. Makrokategorije habitatov s programskega območja: glavne ranljivosti in ekološka tveganja

Vrsta habitata	Makrokategorija habitata	Glavne ranljivosti/ekološka tveganja								
		Sprememba hidrodinamičnega ravnovesja	Sprememba stanja in kemijske sestave voda	Sprememba stanja in kemijske sestave tal	Emisije toplogrednih plinov in aerosola iz ogljikovodikov	Tesnjenje in zmanjšanje naravne talne odeje	Posredna in neposredna škoda na lokalno floro in favno	Vnos tujih ali gensko spremenjenih vrst	Požar	Opuščanje kmetijstva, gozdarstva in pašništva
1) Morski, obalni in priobalni habitatni tipi	11 Odprto morje in območja plimovanja									
	12 Morski grebeni in prodnata ali kamnita obrežja									
	13 Atlantska in celinska slana močvirja in slani travniki	x	x	x		x	x			x
	14 Slana močvirja in slani travniki sredozemskih in zmerno-atlantskih območij									
	15 Celinske stepe na slanih in sadrastih tleh									
2) Sipinski habitatni tipi	21 Obmorske sipine na obalah Atlantika, Severnega morja in Baltika					x		x		x
	22 Obmorske sipine sredozemske obale									
3) Sladkovodni habitatni tipi	31 Stojeeče vode	x	x	x		x	x	x		
	32 Tekoče vode									
4) Habitatni tipi grmišč zmernih območij	40 Resave in grmišča zmernih območij									
5) Habitatni tipi grmišč sredozemskih območij	51 Grmišča submediteranskih in zmernih območij						x	x	x	x
6) Naravna in polnaravna travišča	61 Naravna travišča									
	62 Polnaravna suha travišča in grmiščni faciesi									
	64 Polnaravni vlažni travniki z visokim steblikovjem	x	x	x		x	x	x		x
	65 Mezofilna travišča									
7) Habitatni tipi barij in močvirij	71 Kisla šotna barja	x	x	x		x	x	x		x
	72 Karbonatna nizka barja									
8) Skalnati habitatni tipi	81 Melišča			x						
	82 Rastlinje skalnih razpok na skalnatih pobočjih						x	x		x

	83 Drugi skalnati habitati										
9) Gozdni habitatni tipi	91 Gozdovi evropskega zmernega pasu										
	92 Sredozemski listopadni gozdovi										
	93 Sredozemski sklerofilni gozdovi										
	94 Montanski iglasti gozdovi zmernega pasu	x	x	x	x	x	x	x	x		x
	95 Sredozemski montanski in makaroneški iglasti gozdovi										

Na kratko, morski, obalni in priobalni habitatni tipi v programskem območju gostijo zelo različne okoljske sisteme: skalnato obalo (na flišni in apnenčasti podlagi), v kateri se razvijajo zelo zanimivi in redki habitati, ter obsežen sistema sedimentne obale severnega Jadranskega morja, ki vključuje tudi lagune, ki so pogosto dom redkih in ogroženih habitatov. Na splošno so plaže in sipinski habitati močno podvrženi vplivom turističnih, industrijskih in pristaniških objektov, katerih visoko število v programskem območju je delno ogrozilo habitat in obstoječe vrste. Pri teh vrstah habitatov so glavni dejavniki tveganj povezani s/z: onesnaževanjem/spremenbo sestave vode, zatesnitvijo tal, škodo povzročeno biotski raznovrstnosti tudi zaradi prisotnosti tujerodnih vrst, in z obremenjevanjem s hrupom; predstavljajo ohranitvene ukrepe⁴³: prepoved spreminjanja morfologije bregov, baren in sipin, prepoved dejavnosti, ki spreminjajo raven vodne gladine, prepoved uporabe dušikovih gnojil, prepoved izkopavanja baren, realizacija akcijskih načrtov in sanacij, varstva in obnove plaže, čistilne akcije plaže.

Sladkovodni habitati, ki so v bistvu razvrščeni glede na stanje vode, in sicer na stoječe in tekoče vode, so podvrženi istim dejavnikom tveganj iz prejšnjih dveh kategorij. Nekateri ohranitveni ukrepi vključujejo: prepoved uporabe dušikovih gnojil, kemikalij, pesticidov in organskih snovi v varovalnem pasu; sprejetje akcijskih načrtov za ukrepanja na področju rek in povodij.

Grmičaste habitate v programskem območju sestavljajo elementi visoke zgodovinske in krajinske vrednosti, podvrženi so okoljskim tveganjem, ki so v glavnem povezani z/s: morebitno škodo na rastlinskih in živalskih vrstah; vnosom tujerodnih vrst in požarom.

Travišča so razširjena na celotnem programskem območju in, ker so pogosto posledica okoljskih sprememb, ki jih povzroča človek, nakazuje zamenjavo gozdov. Zlasti na nizki nadmorski višini smo pričali pojavu krčenja travnikov in pašnikov, ker so na eni strani na nižinskih območjih, ki so ugodnejši za kmetijstvo, trajne travnike postopoma zamenjali z obdelano zemljo, medtem ko je na drugi strani opuščanje mejnih pašnikov privedlo do zaraščanja z grmi. Pri vseh vrstah, ki so povezane s temi habitati, se kaže splošen pojav regresije. Predstavljajo glavne ohranitvene ukrepe: prepoved in regulacijo uporabe dušikovih gnojil; prepoved ustvarjanja novih gozdov s pogozdovanjem; prepoved spreminjanja vodnega omrežja; periodično urejanje divje podrasti.

Habitati barja in močvirja, razen v nekaterih primerih na visoki nadmorski višini, so bili izpostavljeni močni regresiji in so v nevarnosti, da izginejo, saj je bil velik del mokrišč postopoma očiščen, da bi se naredilo prostor kmetijskim sistemom, ki pa predstavlja visok dejavnik tveganja, skupaj s spremembami sestavin vode in tal ter obremenitve s hrupom. Glavni ohranitveni ukrepi: prepoved ustvarjanja novih gozdov s pogozdovanjem; prepoved spreminjanja vodnega omrežja; prepoved spreminjanja tal; prepoved uporabe dušikovih gnojil; odprava odtočnih sistemov antropogenega izvora.

Skalnat habitati, znani po ekstremnih ekoloških razmerah, so pogosto imeli konzervativno funkcijo; nudili so zatočišče za mnoge vrste v zadnji ledeni dobi. Podvrženi so tveganjem, ki so povečini povezani s spremembo tal, vnosom tujerodnih vrst ter s škodo povzročeno rastlinskimi in živalskimi vrstam. Glavni ohranitveni ukrepi: prepoved uporabe dušikovih gnojil, prepoved prižiganja ognja, obveznost prečkanja melišč samo na označenih poteh.

Gozdni habitati so razširjeni na celotnem programskem območju in so dom veliko različnih vrst. Ta skupina je podvržena skoraj vsem ekološkim dejavnikom tveganja, ki so se preučevali, vključno s tistimi, ki se nanaša na emisije toplogrednih plinov in ogljikovodikov. Ohranitveni ukrepi vključujejo: prepoved umetne obnove drevesne združbe (razen v posebnih primerih); prepoved naravnega pogozdovanja; prepoved uporabe dušikovih gnojil; prepoved čiščenja strug, ki bi lahko poškodovale habitate; pilotni projekti za spremljanje in obvladovanje zelnatih vrst, tujerodnega grmičevja.

Analiza možnega vpliva programa

Predstavljeni pregled predstavlja osnovo ugotovitev, na katerih lahko temelji opredelitev možnih vplivov programa na vrste habitatov, ki so prisotni na območju posega. V zvezi s tem je treba spomniti, da je ocenjeni učinek programa (glej 6. poglavje, preglednico 52) na ta element zelo pozitiven, pri čemer se na splošno ne pričakuje negativnih vplivov, čeprav obstajajo negotovosti; analiza v nadaljevanju temelji prav na njih⁴⁴. Ta se nanaša na vrste ukrepov: 1.1.A Osveščanje, prenos znanja in kapitalizacija razvojnih orodij in storitev (analitična orodja, strategije, upravljalvska orodja, krepitve zmogljivosti, ipd.) v povezavi s skupnim razvojem produktov in/ali storitev; 1.1.B Izvajanje inovativnih dejavnosti in naložbe v ključna področja programskega območja, ob upoštevanju KET in FET programa; 2.1.A Spodbujanje zmanjšanja potrošnje energije tudi s promocijo razvoja strategij ter akcijskih načrtov za varčevanje z energijo; 2.1.B Zmanjševanje stopenj emisij tudi s spodbujanjem uporabe alternativnih prevoznih sistemov ter uporabe, zlasti obnovljivih alternativnih virov energije; 3.1.B Priprava in uporaba v praksi skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje, varovanje, izboljšanje privlačnosti in valorizacija snovne in nesnovne kulturne dediščine; 3.1.C Razvoj, preskušanje in izvajanje malih investicij in izobraževanj in 3.3.A Razvoj, demonstracija in v manjši meri izvajanje naložb v inovativne okolju prijazne tehnologije (pilotni projekti).

⁴³ Kot primer so navedene tiste, o katerih je poročala Dežela FJK - Glej Dežela FJK, Ukrepi za ohranjanje habitatov, http://www.regione.fvg.it/rafvfg/export/sites/default/RAFVFG/ambiente-territorio/tutela-ambiente-gestione-risorse-naturali/FOGLIA203/allegati/44_MCS_alpine_.pdf

⁴⁴ Opozorjamo, da za vsako vrsto ukrepa program opredeljuje vrsto ukrepov, ki jih je mogoče zgolj primeroma (in ne izčrpno) financirati. Ocena vplivov (predmet poglavja 6), kot tudi presoja v spodnji tabeli, sta temeljili prav na tem seznamu možnih posegov, ki se financirajo.

Preglednica 2. Makrokategorije habitatov s programskega območja: glavne ranljivosti in ekološka tveganja

Vrsta habitata	Možno medsebojno vplivanje PO						
	Ukrep 1.1.A	Ukrep 1.1.B	Ukrep 2.1.A	Ukrep 2.1.B	Ukrep 3.1.B	Ukrep 3.1.C	Ukrep 3.3.A
Morski, obalni in priobalni	Možne interference v primeru projektov, ki spodbujajo inovativne tehnologije na področju obnovljivih virov energije: zlasti je treba natančno oceniti pilotne projekte in obrate, ki uporabljajo elektriko iz hidroelektrarn, saj ti lahko povzročijo spremembe v hidrodinamičnem ravnovesju, dejavnik tveganja za to vrsto habitata.		Možne interference v primeru projektov, ki spodbujajo strategije in pilotne projekte za optimizacijo porabe virov (vključno z dodelitvijo fotovoltaičnih panelov) in na področju trajnostne energije.	Možne interference v primeru projektov, ki razvijajo rešitve za izboljšanje povezav in povečanje dostopnost turističnih destinacij (vključno s kolesarskimi stezami, infrastrukturnimi posegi, ki vključujejo porabo in zatesnitev tal). Na splošno velja, da povečanje turističnih tokov lahko poveča tveganje za povzročitev škode flori in favni ter nenamernega požara, kakor tudi učinke v smislu obremenitve s hrupom, vidiki, ki vplivajo na celoten spekter habitatov v programskem območju. Vendar pa je treba navesti, da je program usmerjen v trajnostni turizem in torej zmanjšuje tveganje dejanskih negativnih vplivov.	Možne interference v primeru projektov in pilotnih naložb, namenjenih za obnovo kulturne dediščine: treba se jim je izogniti oziroma podvreči ustreznim ocenam, projektom in posegom, ki predvidevajo razširitev obstoječih struktur in/ali ustvarjanje novih, saj bi v tem primeru povzročilo porabo/zatesnitev in spremembo tal.	Možne interference v primeru projektov, katerih cilj je povečati dostopnost do naravnih in kulturnih znamenitosti in razvoju turistične privlačnosti programskega območja, pri čemer se predvideva tudi možnost izvedbe kolesarskih stez, infrastrukturnih posegov, ki vključujejo porabo in zatesnitev tal. Na splošno velja, da povečanje turističnih tokov lahko poveča tveganje za povzročitev škode flori in favni ter nenamernega požara, kakor tudi učinke v smislu obremenitve s hrupom, vidiki, ki vplivajo na celoten spekter habitatov v programskem območju. Vendar pa je treba navesti, da je program usmerjen v trajnostni turizem in torej zmanjšuje tveganje dejanskih negativnih vplivov.	Možne interference v primeru projektov za pridobivanje energije. Problematične bi lahko bile pobude, povezane s hidroenergijo (glej kar je že bilo omenjeno za ukrepe osi 1) in vetrno energijo, ki ima negativne vplive v smislu: zatesnitve tal, škode povzročene flori in favni, obremenitve s hrupom.
Sipinski	--						
Sladke vode	Možne interference v primeru projektov, ki spodbujajo inovativne tehnologije na področju obnovljivih virov energije: zlasti je treba natančno oceniti pilotne projekte in obrate, ki uporabljajo elektriko iz hidroelektrarn, saj ti lahko povzročijo spremembe v hidrodinamičnem ravnovesju, dejavnik tveganja za to vrsto habitata.		--				
Grmišča zmernih območij	--		Možne interference v primeru projektov, ki spodbujajo strategije in pilotne projekte za optimizacijo porabe virov (vključno z dodelitvijo fotovoltaičnih panelov) in na področju trajnostne energije.		--		
Grmišča sredozemskih območij	--				--		
Naravna in polnaravna travišča	Možne interference v primeru projektov, ki spodbujajo inovativne tehnologije na področju				Možne interference v primeru projektov in pilotnih naložb, namenjenih za obnovo kulturne		
Barja in			--				

močvirja	obnovljivih virov energije: zlasti je treba natančno oceniti pilotne projekte in obrate, ki uporabljajo elektriko iz hidroelektrarn, saj ti lahko povzročijo spremembe v hidrodinamičnem ravnovesju, dejavnik tveganja za to vrsto habitata.			dediščine: treba se jim je izogniti oziroma podvreči ustreznim ocenam, projektom in posegom, ki predvidevajo razširitev obstoječih struktur in/ali ustvarjanje novih, saj bi v tem primeru povzročilo porabo/zatesnitev in spremembo tal.		
Skalnati	--	--		--		
Gozdni	Možne interferenze v primeru projektov, ki spodbujajo inovativne tehnologije na področju obnovljivih virov energije: zlasti je treba natančno oceniti pilotne projekte in obrate, ki uporabljajo elektriko iz hidroelektrarn, saj ti lahko povzročijo spremembe v hidrodinamičnem ravnovesju, dejavnik tveganja za to vrsto habitata.	Možne interferenze v primeru projektov, ki spodbujajo strategije in pilotne projekte za optimizacijo porabe virov (vključno z dodelitvijo fotovoltaičnih panelov) in na področju trajnostne energije.		Možne interferenze v primeru projektov in pilotnih naložb, namenjenih za obnovo kulturne dediščine: treba se jim je izogniti oziroma podvreči ustreznim ocenam, projektom in posegom, ki predvidevajo razširitev obstoječih struktur in/ali ustvarjanje novih, saj bi v tem primeru povzročilo porabo/zatesnitev in spremembo tal.		

Analiza skladnosti z ohranitvenimi ukrepi in načrti upravljanja za območja iz programa Natura 2000

Na tem mestu je potrebno razširiti analizo, ki je že bila obravnavana v okviru 4. poglavja Okoljskega poročila, pri čemer se preuči stopnja skladnosti med prednostnimi osmi programa ter ohranitvenimi ukrepi in načrti upravljanja za območja iz programa Natura 2000. Pri analizi so navedene morebitne povezave med dejavnostmi programa in predvidenimi ukrepi, in sicer na naslednji način:

- 0 = ni povezav
- S = možne sinergije med dejavnostmi programa in zadevnim ukrepom
- N = možne neskladnosti med dejavnostmi programa in zadevnim ukrepom

Ta analiza bo koristna tudi kasneje zaradi določitve morebitnih omilitvenih ukrepov in lažje opredelitve izbirnih meril v fazi razpisa.

Pri Deželi Furlanija Julijska krajina so bili zajeti:

1. Ukrepi za ohranjanje celinskih območij, pomembnih za Skupnost - Uredba regionalne vlade št. 546/201345. Za naše namene so bili upoštevani medsektorski ohranitveni ukrepi, ki veljajo za vsa območja, pomembna za Skupnost, celinske biogeografske regije Dežele Furlanija Julijska krajina in se nanašajo na obsežne človekove dejavnosti, ki zadevajo več habitatov in vrst. Delijo se glede na vrsto dejavnosti (1 – Infrastruktura 2 – Kmetijstvo in živinoreja 3 – Lov 4 – Sladkovodni ribolov 5 – Morski ribolov 6 – Ribogojstvo 7 – Raba ozemlja 8 – Rudarjenje 9 – Posegi na vodnih tokovih 10 – Posegi v lagunah 11 – Odpadki 12 – Vojaške dejavnosti 13 – Upravljanje in varstvo vrst ter habitatov 14 – Predlogi za ukrepe 15 – Spremljanje 16 – Širitev). Glede na področja ukrepanja programa in namen ocenjevanja skladnosti so pomembna področja pod točkami 1 (zgolj naslednje teme: gozdne poti, energetska infrastruktura in vodna infrastruktura), 7, 9, 10, 13, 14, 15 in 16. Ohranitveni ukrepi, predvideni za ta področja, so bili navedeni v strategiji programa. Navadno gre za sinergije, kljub temu pa je možno zaznati nekatera področja, kjer se lahko pojavljajo elementi nasprotovanja, kot je povzeto v spodnji preglednici, ki prikazuje možne neskladnosti:

Preglednica 3. Možne neskladnosti med strategijo programa in ukrepi za ohranjanje celinskih območij, pomembnih za Skupnost, Dežele Furlanija Julijska krajina

Tema/podtema, na katero se nanašajo celinski medsektorski ohranitveni ukrepi	Glavni ohranitveni ukrepi, pri katerih lahko pride do neskladnosti oz. ki jih je potrebno upoštevati v fazi izvajanja strategije (povzetek)	Vrsta ukrepa iz strategije programa, pri katerem lahko pride do neskladnosti
Gozdne poti	Prepoved izgradnje novih gozdnih poti na območjih naravno-ekološke vrednosti (habitati 2130, 6110, 6410, 7210, 7220, 7230, 8240, 91E0, 91F0)	2.1.B in 3.1.C
Energetska infrastruktura	Prepoved izgradnje novih kopenskih fotovoltaičnih sistemov in prepoved širitve obstoječih sistemov Pri gradnji novih elektroprovodov je potrebno preučiti zlasti vgradnjo električnih vodnikov	1.1.B, 2.1.A in 3.3.A
Vodna infrastruktura	Pri posegih izgradnje ali prestrukturiranja, pri katerih se prekine ekološka kontinuiteta rek in potokov, je obvezno treba zgraditi ustrezne objekte in omogočiti vrnitev rib Na naravnih vodnih tokovih so dovoljene izključno hidroelektrarne, ki ne povzročajo prekinitve ekološke kontinuitete, oz. tehnologije z manjšim vplivom na okolje	1.1.B in 3.3.A
Posegi v lagunah	Obveznost vgradnje dekanterjev ob vstopu toplih voda v laguno, ki se izkoriščajo kot vir geotermalne energije	1.1.B, 2.1.B in 3.3.A

2. Ukrepi za ohranjanje alpskih območij, pomembnih za Skupnost - Uredba regionalne vlade št. 726/201346. Tudi v tem primeru so bili upoštevani medsektorski ohranitveni ukrepi v povezavi s 13 področji (1. Infrastruktura 2. Kmetijstvo in živinoreja 3. Lov 4. Sladkovodni ribolov 5. Raba ozemlja 6. Rudarjenje 7. Posegi na vodnih tokovih 8. Odpadki 9. Vojaške dejavnosti 10. Upravljanje in varstvo vrst ter habitatov 11. Predlogi za ukrepe 12. Spremljanje 13. Širitev). Izmed teh so glede na strategijo programa pomembna področja pod točkami 1 (razen cestne infrastrukture), 5, 7, 10, 11, 12 in 13. Tako kot prej se v skladu s strategijo programa pri izvajanju zadevnih ohranitvenih ukrepov pojavljajo sinergije, zlasti na področjih pod točkami 10, 11, 12 in 13. Možne neskladnosti so navedene v spodnji preglednici.

⁴⁵ Glej http://mtom.regione.fvg.it/storage//2013_726/Allegato%201%20alla%20Delibera%20726-2013.pdf

⁴⁶ http://mtom.regione.fvg.it/storage//2013_726/Allegato%201%20alla%20Delibera%20726-2013.pdf

Preglednica 4. Možne neskladnosti med strategijo programa in ukrepi za ohranjanje alpskih območij, pomembnih za Skupnost, Dežele Furlanija Julijska krajina

Tema/podtema, na katero se nanašajo alpski medsektorski ohranitveni ukrepi	Glavni ohranitveni ukrepi, pri katerih lahko pride do neskladnosti oz. ki jih je potrebno upoštevati v fazi izvajanja strategije (povzetek)	Vrsta ukrepa iz strategije programa, pri katerem lahko pride do neskladnosti
Gozdne poti	Prepoved izgradnje novih gozdnih poti na območjih naravno-ekološke vrednosti (habitati 6110, 6230, 7110, 7220, 7140, 7230, 8240)	2.1.B in 3.1.C
Energetska infrastruktura	Dovoljeni so fotovoltaični sistemi na strešnih kritinah primarnih ali sekundarnih stavb oz. v bližini stavb, pod pogojem, da so take velikosti, ki zadošča energetskim potrebam za lastno porabo planinskih koč, domov ali drugih objektov	1.1.B, 2.1.A in 3.3.A
Vodna infrastruktura	Pri posegih izgradnje ali prestrukturiranja, pri katerih se prekine ekološka kontinuiteta rek in potokov, je obvezno treba zgraditi ustrezne objekte in omogočiti vrnitev rib	1.1.B in 3.3.A
Razvoj turizma	Obveznost preverjanja pomena, ki ga vpliv ima na organizirane dejavnosti v zvezi z razvojem turizma, ki vključujejo uporabo motornih vozil oz. velik priliv oseb	2.1.B in 3.1.C

3. Splošni ukrepi za ohranjanje posebnih varstvenih območij - 3. člen Deželnega zakona št. 14 z dne 4. junija 200747. Pri analizi teh ohranitvenih ukrepov ni bilo zaznati posebnih področij neskladnosti s strategijo programa. Upoštevati pa je treba, zlasti pri izvajanju ukrepov 1.1.B, 2.1.A in 3.3.A, prepoved izgradnje novih vetrnih elektrarn, z izjemo posegov zamenjave in posodobitve, tudi tehnološke, pri katerih se ne poveča vpliv na okolje glede na cilje ohranjanja posebnih varstvenih območij, kot tudi obratov za lastno proizvodnjo s skupno močjo, ki ne presega 20 kW.

4. Odobreni načrti upravljanja: Izvir reke Stella, močvirje Selvot, močvirja Gonars, naravni rezervat Valle Cavanata in greben Mula v Miljah.

Glavni cilj Načrta upravljanja izvira reke Stella je okrepitev njene vloge kot središča sistema furlanskih izvirov ter povezovalnega koridorja med Furlansko nižino in obalnim pasom. Glavni cilj Načrta upravljanja močvirja Selvot je okrepitev njegove vloge kot nahajališča sistema furlanskih izvirov, ki predstavlja vir biotske raznovrstnosti deželnega ekološkega omrežja. Cilj Načrta upravljanja močvirij Gonars je okrepitev njihove vloge kot nahajališč sistema furlanskih izvirov, ki predstavljajo vir biotske raznovrstnosti v rečnem sistemu potoka Koren.

Strategija omenjenih treh načrtov je razdeljena na osi in ukrepe, zato se analiza skladnosti s strategijo programa lahko opravi na enoten način, kot prikazuje spodnja preglednica.

Preglednica 5. Možne povezave med strategijo programa in načrti upravljanja reke Stella, močvirja Selvot in močvirij Gonars

Strategija načrta upravljanja		Možne povezave s strategijo programa			
Os	Ukrepi	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
OS - Ohranjanje habitatov	1.1 - Ohranjanje in izboljšanje naravnih habitatov	0 N (ukrep 1.1.B)	0	S N (ukrep 3.3.A)	0
	1.2 - Ohranjanje in izboljšanje šotišč in mokrišč	0	0	S	0
	1.3 - Ohranjanje in izboljšanje pustih ter stalnih travnikov				
	1.4 - Upravljanje higrofilnih gozdov				
OS 2 - Ohranjanje vrst	2.1 - Ohranjanje flore	0 N (ukrep 1.1.B)	0	S N (ukrep 3.3.A)	0
	2.2 - Ohranjanje favne	0	0	S	0
OS 3 - Omejevanje in nadzor pritiskov	3.1 - Trajnostno kmetijstvo	0	0	S	0
	3.2 - Zmanjšanje	0	0	S	0

⁴⁷ <http://lexview-int.regione.fvg.it/fontinormative/xml/xmlLex.aspx?anno=2007&legge=14&ART=000&AG1=00&AG2=00&fx=lex>

	vplivov ribogojnic in športnega ribolova				
	3.3 - Zmanjšanje vplivov lova	0	0	S	0
	3.4 - Ublažitev vplivov naselij in infrastrukture	0	0 N (2.1.B)	S N (3.1.C)	0
OS 4 – Ozaveščanje in trajnostna raba ozemlja	4.1 – Usposabljanje in ozaveščanje	0	0	S	S
	4.2 – Trajnostna raba ozemlja				
OS 5 - Prekvalifikacija in okrepitev sistema furlanskih izvirov in povezav med nižino ter obalnim pasom	5.1 - Izboljšanje ekološke celovitosti in funkcionalnosti rečnih ekosistemov	0 N (ukrep 1.1.B)	0	S N (ukrep 3.3.A)	S
	5.2 – Povezovanje varovanih območij	0	0	S	S

Cilj Načrta upravljanja naravnega rezervata Valle Cavanata in grebena Mula v Miljah pa je okrepitev mrežnih povezav ter vrednotenje območja kot zglada naravnega upravljanja in trajnostne rabe lagunskega ekosistema. Spodnja preglednica prikazuje analizo skladnosti strategije programa z vsebino načrta.

Preglednica 6. Možne povezave med strategijo programa in načrtom upravljanja naravnega rezervata Valle Cavanata in grebena Mula v Miljah

Strategija načrta upravljanja		Možne povezave s strategijo programa			
Os	Ukrepi	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
OS 1 - Varstvo morfoloških, vodnih in sedimentoloških virov	1.1 Smernice za varstvo morfoloških, vodnih in sedimentoloških virov	0	0	S	0
OS 2 – Varstvo in prekvalifikacija sistemov habitatov	2.1 Varstvo sistema plitvin	0	0 N (ukrep 2.1.B)	S N (ukrep 3.1.C)	0
	2.2 Upravljanje sistema plaž, sipin in površin za sipinami				
	2.3 Upravljanje sistema ekstenzivnega gojenja rib v lagunah in halofitnih območij				
	2.4 Prekvalifikacija sladkovodnega sistema				
	2.5 Upravljanje območij obnove				
OS 3 – Zmanjšanje omejevalnih dejavnikov in upravljanje živalskih vrst	3.1 - Zmanjšanje vplivov lova	0	0	S	0
	3.2 Smernice in posebni programi za upravljanje živalskih vrst	0 N (ukrep 1.1.B)	0 N (ukrep 2.1.B)	S N (ukrep 3.1.C)	0
OS 4 – Trajnostno upravljanje ribištva	4.1 – Ureditev poklicnega ribolova	0	0 N (ukrep 2.1.B)	S N (ukrep 3.1.C)	S
	4.2 – Ureditev športnega in rekreativnega ribolova				
OS 5 – Izboljšanje mokrišč in omejevanje	5.1 – Izboljšanje mokrišč	0	0	S	0
	5.2 – Omejevanje	0	0	S	0

zunanjih vplivov	zunanjih vplivov na območju				
	5.3 – Okrepitev mrežnih povezav	0 N (ukrep 1.1.B)	0 N (ukrep 2.1.B)	S N (ukrep 3.1.C)	S

Za Benečijo (glede na to, da program vključuje zgolj Pokrajino Benetke):

1. Splošni ukrepi za vsa posebna varstvena območja (Priloga C k Uredbi regionalne vlade št. 2371 z dne 27. julija 2006). Pri pregledu teh ukrepov ni bilo neskladnosti s strategijo programa, ki pravzaprav lahko prispeva k njihovemu usklajenemu izvajanju. Kar se tiče ukrepa MGG_020 v zvezi z racionalizacijo števila turistov, je potrebno omeniti, da lahko program z ukrepi 2.1.B, 3.1.A in 3.1.C izboljša dostopnost do turističnih destinacij in se število torej poveča; kljub trajnostnim in okolju prijaznim pristopom je treba paziti, da ne pride do neskladnosti.

Za Slovenijo:

1. Program upravljanja območij Natura 2000 (2015-2020), sklep Vlade Republike Slovenije številka 00719-6/2015/13 je dokument, ki na ravni celotnega ozemlja Republike Slovenije določa podrobne varstvene cilje ter ukrepe za doseganje varstvenih ciljev za vsako območje Natura, ki so določeni tako, da prispevajo k ohranjanju ali doseganju ugodnega stanja ohranjenosti vrste ali habitatnega tipa. Iz varstvenih ukrepov ki so predvideni za območja natura, ki ležijo na programskem območju sicer ni zaznati neposrednih neskladij ali konfliktov s strategijo Programa – nasprotno, veliko zapisanih varstvenih ukrepov izraža visoko stopnjo skladnosti s predvidenimi dejavnostmi Programa. Na drugi strani pa imajo lahko posamezne dejavnosti, v kolikor se ne predvidijo in izvedejo ustrezni omilitveni ukrepi negativne posledice na varovane vrste in habitatne tipe.

Preglednica 7. Možne neskladnosti med strategijo programa in Programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2014-2020

Tema/podtema, na katero se nanašajo celinski medsektorski ohranitveni ukrepi	Glavni ohranitveni ukrepi, pri katerih lahko pride do neskladnosti oz. ki jih je potrebno upoštevati v fazi izvajanja strategije (povzetek)	Vrsta ukrepa iz strategije programa, pri katerem lahko pride do neskladnosti
Usmerjanje obiska	Vsako večanje obiska predstavlja obremenitev za okolje, zato je potrebno izvajati tudi ukrepe preusmerjanja obiskovalcev.	2.1.B, 3.1.A, 3.1.B, 3.1.C
Vode	Ohranjanje vodnih ekosistemov, zagotavljanje prehodnosti vodotokov in zmanjševanje hidromorfoloških obremenitev.	1.1.B e 3.3.A

2. Sprejeti načrti upravljanja

Na slovenskem delu programskega območja se nahaja več zavarovanih območij različnih kategorij, vendar vsa trenutno še ne razpolagajo z načrti upravljanja (nekateri načrti upravljanja so še v fazi nastajanja, nekateri v fazi sprejemanja) pričakuje pa se, da bodo sprejeta tekom programskega obdobja. Od osmih zavarovanih območij (en narodni park, 5 krajinskih parkov in dveh regijskih), ki morajo razpolagati z načrtom upravljanja, so zgolj trije, ki ga imajo sprejetega in sicer: Regijski park Škocjanske jame, Notranjski regijski park in Krajinski park Sečoveljske soline.

Regijski park Škocjanske jame

Upravljavski načrt je bil sprejet dne 30.1.2014 in za obdobje 2013-2017 določa sedem dolgoročnih upravljavskih ciljev katerih skladnost s prednostnimi osmi programa je predstavljena v naslednji tabeli.

Preglednica 8: Možne neskladnosti med strategijo programa in Programom varstva in razvoja Parka Škocjanske jame za obdobje 2013-2017

Program varstva in razvoja Parka Škocjanske Jame		Možne povezave s strategijo programa			
Dolgoročni upravljavski cilj	Operativni cilj	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
1. Ohranjanje Škocjanskih jam in drugega podzemnega sveta	1.1 Zagotoviti znanstvene informacije in analize	0	0	S (3.1.A, 3.1.B)	0
	1.2 Z ukrepi aktivnega varstva zagotavljati ohranjanje naravnih procesov v jamskem sistemu	0	0	S (3.1.C)	0
	1.3 Z ukrepi renaturacije	0	0	S (3.2.A)	0

	vzpostaviti prvotne ekološke značilnosti v degradiranih delih jamskega sistema				
2. Ohranjanje ugodnega stanja naravnih vrednot, živalskih in rastlinskih vrst ter habitatnih tipov	2.1 Ohranjati geomorfološke in geološke naravne vrednote izven sistema Škocjanskih jam	0	0	S (3.1.A, 3.1.B, 3.2.A, 3.2.B) N (3.1.C)	0
	2.2 Ohranjati in z aktivnimi ukrepi zagotavljati dobro stanje površinskih in podzemnih voda	0	0	S (3.1.A) N (3.1.C)	0
	2.3 Zagotavljati ugodno stanje rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov s poudarkom na Natura vrstah	0	0	S (3.1.A, 3.2.A, 3.2.B) N (3.1.C)	0
3. Sodelovanje pri varstvu kulturne dediščine	3.1 Spremljati stanje in pripraviti dodatne strokovne predloge za varstvo kulturne dediščine	0	0	S (3.1.B)	0
	3.2 Izvajati ukrepe za ohranitev kulturne dediščine	0	0	S (3.1.B)	0
4. Razvijanje okolju prijaznega obiskovanja in širjenje zavesti o parku – trajnostni razvoj turizma	4.1 Organizirati naravi prijazen obisk po Škocjanskih jamah	0	0	S (3.1.C, 3.1.C 3.2.C)	0
	4.2 Posodobiti in urediti infrastrukturo za obiskovanje jame	0	0	S (3.1.C, 3.1.C 3.2.C)	0
	4.3 Obnavljati, posodabljati ali graditi infrastrukturo, ki omogoča varno in doživeto obiskovanje parka	0	0	S (3.1.C, 3.1.C 3.2.C)	0
	4.4 Promovirati park v širši ponudbi Krasa	0	0	S (3.1.C)	0
	4.5 V obnovljenem kulturnem spomeniku Matavun 8 zagotoviti možnosti za širitev izobraževalnih aktivnosti na področju varstva narave in kulture	0	0	S (3.1.C, 3.1.C 3.2.C)	0
	4.6 Izobraževati in ozaveščati obiskovalce in širšo javnost o naravnih vrednotah in kulturni dediščini parka in Krasa	0	0	S (3.1.C, 3.1.C 3.2.C)	S (4.1.B)
5. Krepitev vključevanja lokalnega prebivalstva v razvoj dejavnosti	5.1 S sodelovanjem in aktivnim vključevanjem lokalnih prebivalcev v upravljanje parka	0	0	S(3.1.C)	0

in aktivnosti v parku	krepi njihovo podporo pri ohranjanju zavarovanega območja				
6. Krepitev vloge upravljalca parka na širšem območju parka (vplivno in prehodno območje)	6.1 Izvajanje aktivnosti za varstvo naravnih vrednot in kulturne dediščine	0	0	S (3.2.A, 3.2.B)	S (4.1.A)
	6.2 Izvajanje podpornih in razvojnih dejavnosti	0	S (2.1.B)	S (3.2.A, 3.2.B, 3.2.C)	0
7. Učinkovitejše delovanje upravljalca in mednarodno sodelovanje	7.1 Sodelovanje pri urejanju prostora z upoštevanjem varstvenih ciljev parka	0	0	S (3.2.A)	0
	7.2 Izvajanje določil globalnih mednarodnih konvencij in programov	0	0	S (3.2.A, 3.2.B)	S (4.1.A)
	7.3 Mednarodno sodelovanje	0	0	S (3.2.A, 3.2.B)	S (4.1.A)
	7.4 Splošne naloge in aktivnosti	0	0	S (3.2.A, 3.2.B)	S (4.1.A, 4.1.B)

Notranjski regijski park

Podrobnejši načrt upravljanja za območje Notranjskega regijskega parka ima za svoj krovni cilj predpostavko, da se ohranja značilno kulturno krajino z izjemno naravno zgradbo, v kateri se kaže skladnost človekove rabe z naravnimi procesi. Načrt upravljanja tako predvideva izvedbene cilje za pet področij, razvidnih iz tabele v nadaljevanju.

Preglednica 9. Možne neskladnosti med strategijo programa in Podrobnejšim načrtom upravljanja za projektno območje presihajoče Cerkniško jezero

Podrobnejši načrt upravljanja za projektno območje presihajoče Cerkniško jezero		Možne povezave s strategijo programa			
Področje	Načrtovani izvedbeni cilj	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
Kmetijstvo	Ustrezno upravljanje s kmetijskimi zemljišči	0	0	S	0
Ribištvo	Zmanjšati vpliv tujerodnih vrst rastlin na ekosistem	0	0	S	0
Lovstvo, ribištvo	Upravljanje na področju lova in ribolova usklajeno z varstvom narave	0	0	S	0
Varstvo narave	Zmanjšati vpliv na jame	0	0	S	0
	Zagotoviti dolgoročni obstoj zdrave populacije dvoživk in malih sesalcev	0	0	S	0
Upravljanje voda	Povečati samočistilno sposobnost vodotokov	0	N (2.1B)	S	0
	Obnova reguliranih strug vodotokov	0	N (2.1B)	S (3.2.B)	0

Krajinski park Sečoveljske soline

Načrt upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline za obdobje 2011-2021 določa štiri krovne cilje parka, ki jih udejanja preko izvedbenih ciljev v okviru so določene naloge in aktivnosti. Skladnost krovnih in izvedbenih ciljev s prednostnimi osmi programa je predstavljena v naslednji tabeli.

Preglednica 10. Možne neskladnosti med strategijo programa in Načrtom upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline

Načrt upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline		Možne povezave s strategijo programa			
Cilj upravljanja	Izvedbeni cilj	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
1. Ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine	1.1 Izvajanje neposrednih aktivnosti za varstvo vrst in habitatnih tipov	0	N (2.1.B)	S	0
	1.2 Izvajanje solinarske dejavnosti v obsegu, potrebnem za ohranitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot ter krajine	0	0	S	0
	1.3 Zagotavljanje svežih informacij o stanju: stalno spremljanje in analiziranje stanja narave, naravnih vrednot in krajine ter omogočanje znanstvenoraziskovalnega dela	S (1.1.B)	0	S (3.2.B)	0
	1.4 Sodelovanje z uporabniki naravnih virov	0	0	S (3.2.B)	0
2. Omogočanje doživljanja in spoznavanja parka	2.1 Zagotavljanje prepoznavnosti parka	0	0	S (3.1.C)	0
	2.2 Zagotavljanje poteka obiska, ki je ustrezen z vidika varstva in obiskovanja	0	0	S (3.1.A)	0
3. Prispevanje k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij	3.1 Prispevanje k ohranjanju, predstavljanju in spoznavanju kulturne dediščine	0	0	S (3.1.B, 3.1.C)	0
	3.2 Prispevanje k zaščiti pred delovanjem »zunanjih« voda	0	0	S (3.2.B)	0
	3.3 Prispevanje upravljavca k odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj	0	0	S (3.3.A)	0
4. Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom	4.1 Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom	0	0	S (3.1.C)	0

Določitev splošnih previdnostnih načel, ki jih je potrebno upoštevati v fazi izvajanja

Natančnejša ocena vplivov programa na območja Natura 2000 na tem mestu ni možna glede na strukturo samega programa, ki, kot je že bilo omenjeno, po eni strani za vsako vrsto ukrepa nudi zelo širok in raznolik izbor (med drugim) možnih posegov, ki se lahko financirajo, po drugi pa zaradi svoje narave ne omogoča strateških izbir. Da bi preprečili morebitne negativne učinke na mrežo Natura 2000, predlagamo, da se, kot je že bilo storjeno v 6. poglavju, v fazi izbora posegov uvedejo ustrezni trajnostni kriteriji, s pomočjo katerih se lahko preveri, ali posegi znatno vplivajo na območja Natura 2000. Glede na ugotovitve iz tega odstavka je predvsem priporočljivo, da se na podlagi prednostnih osi in vrst ukrepov upoštevajo predlogi iz spodnje preglednice kot tudi navedbe iz ocene učinkov (6. poglavje).

Preglednica 11. Trajnostni kriteriji in omilitveni ukrepi

Prednostna os	Vrsta ukrepa	Trajnostni kriterij	Glavni omilitveni ukrepi za območja Natura 2000, ki jih je potrebno upoštevati zaradi določitve izbirnih meril v fazi razpisa
1. Spodbujanje inovacijskih zmogljivosti za večjo konkurenčnost območja	1.1.B Izvajanje inovativnih dejavnosti in naložbe v ključna področja programskega območja, ob upoštevanju KET in FET programa	V primeru projektov, ki zajemajo razvoj tehnologij za rabo obnovljivih virov energije (in vzpostavitev in/ali nadgradnjo obratov za izkoriščanje hidroenergije, vetrne, sončne, geotermalne energije itd.), se preuči njihova umestitev, preveri, ali so bili ustrezno ocenjeni, pri hidroelektrarnah pa se preveri, ali izpolnjujejo pogoje za varstvo vodnih teles ⁴⁸ .	Prepoved izgradnje novih kopenskih fotovoltaičnih sistemov in prepoved širitve obstoječih sistemov (celinska območja, pomembna za Skupnost) Dovoljeni so fotovoltaični sistemi na strešnih kritinah primarnih ali sekundarnih stavb oz. v bližini stavb, pod pogojem, da so take velikosti, ki zadošča energetskim potrebam za lastno porabo planinskih koč, domov ali drugih objektov (alpska območja, pomembna za Skupnost)
2. Sodelovanje za izvajanje strategij in akcijskih načrtov z nizkimi emisijami ogljika	2.1.A Spodbujanje zmanjšanja potrošnje energije tudi s promocijo strategij in akcijskih načrtov za varčevanje z energijo	V primeru projektov za optimizacijo potrošnje virov (med drugim so npr. predvideni sončni kolektorji) se preuči njihova umestitev.	Pri gradnji novih elektrovodov je potrebno preučiti zlasti vgradnjo električnih vodnikov Pri posegih izgradnje ali prestrukturiranja, pri katerih se prekine ekološka kontinuiteta rek in potokov, je obvezno treba zgraditi ustrezne objekte in omogočiti vrnitev rib Na naravnih vodnih tokovih so dovoljene izključno hidroelektrarne, ki ne povzročajo prekinitve ekološke kontinuitete, oz. tehnologije z manjšim vplivom na okolje Obveznost vgradnje dekanterjev ob vstopu toplih voda v laguno, ki se izkoriščajo kot vir geotermalne energije
	2.1.B Zmanjševanje stopenj emisij tudi s spodbujanjem uporabe	V primeru posegov, ki zajemajo izgradnjo kolesarskih poti, se preuči	Prepoved izgradnje novih gozdnih poti na območjih naravno-ekološke vrednosti

⁴⁸ V zvezi s tem se navajajo smernice iz Načrta upravljanja voda 2015-2020 hidrografskega okrožja Vzhodnih Alp v okviru ukrepov za varstvo vodnih teles v povezavi s pristojbinami za uporabo hidroenergije.

	alternativnih prevoznih sistemov ter virov energije, zlasti obnovljivih alternativnih virov energije	njihova umestitev in preveri, ali so bili ustrezno ocenjeni.	(alpska in celinska območja, pomembna za Skupnost) Obveznost preverjanja pomena, ki ga vpliv ima na organizirane dejavnosti v zvezi z razvojem turizma, ki vključujejo uporabo motornih vozil oz. velik priliv oseb (alpska območja, pomembna za Skupnost) V primeru točke B3 naj se dejavnosti pregleda potencialnih obnovljivih virov energije prednostno usmerjajo izven naravovarstveno pomembnih območij. Poleg tega se odsvetuje podpora projekom, ki so usmerjeni v raziskave že znano nesprejemljivih lokacij oz. posegov.
3. Varovanje in promocija naravne in kulturne dediščine	3.1.B Priprava in uporaba v praksi skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje, varovanje, izboljšanje privlačnosti in valorizacijo snovne in nesnovne kulturne dediščine	V primeru projektov in restavriranja kulturne dediščine, ki zajemajo širitev infrastrukture in/ali izgradnjo nove, se preuči njihova umestitev in preveri, ali so bili ustrezno ocenjeni. Nagrajevanje posegov za prekvalifikacijo/spremembo namembnosti/ponovno rabo obstoječih stavb, ki ne vključujejo dodatnega betoniranja in rabe tal.	--
	3.1.C Razvoj, preskušanje in izvajanje malih naložb in izobraževanj	V primeru posegov, ki zajemajo izgradnjo kolesarskih poti, se preuči njihova umestitev in preveri, ali so bili ustrezno ocenjeni.	Glej predloge za točko 2.1.B
	3.3.A Razvoj, demonstracija in v manjši meri izvajanje naložb v inovativne okolju prijazne tehnologije (pilotni projekti)	V primeru projektov, ki zajemajo razvoj tehnologij za rabo obnovljivih virov energije (in vzpostavitev in/ali nadgradnjo obratov za izkoriščanje hidroenergije, vetrne, sončne, geotermalne energije itd.), se preuči njihova umestitev, preveri, ali so bili ustrezno ocenjeni, pri hidroelektrarnah pa se preveri, ali izpolnjujejo pogoje za varstvo vodnih teles.	Glej predloge za točki 1.1.B in 2.1.A

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1. Časovni plan in posamezne faze CPVO	5
Preglednica 2. Organizacije s pristojnostjo na področju okolja v Republiki Sloveniji	5
Preglednica 3. Organizacije s pristojnostjo na področju okolja v Republiki Italiji	5
Preglednica 4. Dežela Furlanija Julijska krajina, Centralni direktorat za okolje in energijo, Služba za okoljsko presojo	7
Preglednica 5. Deželna agencija za varstvo okolja (ARPA) Furlanija Julijska krajina.....	8
Preglednica 6. Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina, Azienda per i Servizi Sanitari n.4 "Medio Friuli"	9
Preglednica 7. Dežela Veneto - Oddelek za koordinacijo odborov (CPVO – VINCA - NUVV).....	9
Preglednica 8. Deželna agencija za preventivo in varovanje okolja Veneta - Direktorat v Padovi	10
Preglednica 9. Uprava povodja rek Soča, Tilment, Livenza, Piava, Brenta-Bacchiglione.....	10
Preglednica 10. Pripombe in prošnje za dopolnitve, prejete v času javnega posvetovanja	12
Preglednica 11. Struktura strategije Programa	28
Preglednica 12. Delež bruto proizvodnje energije iz obnovljivih virov na celotno bruto interno porabo električne energije (v odstotkih)	35
Preglednica 13. GWh energije proizvedene iz obnovljivih virov na skupno število proizvedenih GWh (v odstotkih).....	36
Preglednica 14. Podnebje in energija: Povzetek.....	36
Preglednica 15. Zrak: Povzetek.....	47
Preglednica 16. Delež prebivalcev v občinah, priključenih na kanalizacijsko omrežje, ki se zaključijo s komunalno čistilno napravo (v odstotkih).....	48
Preglednica 17. Ekološko stanje rek.....	49
Preglednica 18. Stanje kopalnih voda.....	52
Preglednica 19. Kemijsko stanje podzemnih voda.....	53
Preglednica 20. Voda: Povzetek.....	54
Preglednica 21. Spremembe v rabi tali po podatkih iz Corine Land Cover (2000-1990).....	55
Preglednica 22. Območja nacionalnega interesa na italijanski strani programskega območja	58
Preglednica 23. Tla: Povzetek.....	68
Preglednica 24. Površina območij v mreži Natura 2000 in delež v primerjavi z referenčnim geografskim območjem	69
Preglednica 25. Območja z naravovarstvenim statusom in biotska raznovrstnost: Povzetek	76

Preglednica 26. Krajina in kulturna dediščina - povzetek	78
Preglednica 27. Javni prevoz (v milijonih potnikov na kilometer / število lokalnih prebivalcev)*100.....	79
Preglednica 28. Individualna raba motornih vozil (v milijonih potnikov na kilometer / število lokalnih prebivalcev)*100.....	79
Preglednica 29. Avtocestno omrežje (km)	80
Preglednica 30. Dolžina cestnega omrežja (v km)	80
Preglednica 31. Gostota zelenic na površino občine - odstotek	81
Preglednica 32. Razpoložljivost zelenih mestnih površin na prebivalca	81
Preglednica 33. Zelene površine v Ljubljani.....	81
Preglednica 34. Proizvodnja komunalnih odpadkov na prebivalca (v tonah).....	82
Preglednica 35. Delež ločeno zbranih odpadkov na skupno količino komunalnih odpadkov.....	82
Preglednica 36. Bivalno okolje in zdravje ljudi: Povzetek.....	83
Preglednica 37. Skladnost Programa s cilji poglavitnih evropskih direktiv s področja okolja	84
Preglednica 38. Skladnost s VII. evropskim akcijskim programom za okolje.....	87
Preglednica 39. Skladnost z EUSAIROM	89
Preglednica 40. Skladnost z EUSALPOM.....	91
Preglednica 41. Skladnost s strategijo okoljskih aktivnosti za trajnostni razvoj v Italiji.....	93
Preglednica 42. Skladnost z italijansko nacionalno strategijo prilagajanja podnebnim spremembam	95
Preglednica 43. Skladnost s slovensko strategijo ohranjanja biotske raznovrstnosti.....	96
Preglednica 44. Skladnost z nacionalnim programom varstva okolja.....	98
Preglednica 45. Skladnost z nacionalnim energetskega programom	99
Preglednica 46. Skladnost z Nacionalnim programom za kulturo 2014-2017.....	100
Preglednica 47. Skladnost z Načrtom upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja 2009-2015	101
Preglednica 48. Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2014-2020	102
Preglednica 49. Skladnost z Operativnim programom oskrbe s pitno vodo.....	103
Preglednica 50. Referenčni načrti na lokalni ravni programskega območja za področje okolja in prostora.....	103
Preglednica 51. Skladnost s trajnostnimi okoljskimi cilji Programa.....	106
Preglednica 52. Stopnja skladnosti med posebnimi cilji programa in izbranimi cilji okoljske trajnosti	109
Preglednica 53. Povzetek učinkov programa na okolje.....	113
Preglednica 54. Kazalniki spremljanja okolja za posamezno področje in vir	121
Preglednica 55. Kazalniki učinka in rezultatov programa	122

KAZALO SLIK

Slika 1. Območje sodelovanja	27
Slika 2. Vrste regij na osnovi podnebnih sprememb	33
Slika 3. Potencialni skupni vpliv podnebnih sprememb.....	34
Slika 4. Sposobnost odziva na podnebne spremembe	34
Slika 5. Potencialna izpostavljenost podnebnim spremembam.....	35
Slika 6. Postaje za spremljanje kakovosti zraka na programskem območju.....	37
Slika 7. PM10: Prekoračitev letne mejne vrednosti	38
Slika 8. PM10: Povprečne letne koncentracije za 2012	39
Slika 9. PM10: Povprečne letne koncentracije za 2011	39
Slika 10. PM10: Povprečne letne koncentracije za 2010	40
Slika 11. PM10 Prekoračitev dnevni mejni vrednosti, 2012.....	40
Slika 12. SO ₂ : Povprečne letne koncentracije za 2012	41
Slika 13. SO ₂ : Povprečne letne koncentracije za 2011	41
Slika 14. SO ₂ : Povprečne letne koncentracije za 2010	42
Slika 15. NO ₂ : Povprečne letne koncentracije za 2012	43
Slika 16. NO ₂ : Povprečne letne koncentracije za 2011	43
Slika 17. NO ₂ : Povprečne letne koncentracije za 2010	44
Slika 18. CO: Povprečne letne koncentracije za 2012	44
Slika 19. CO: Povprečne letne koncentracije za 2011	45
Slika 20. CO: Povprečne letne koncentracije za 2010	45
Slika 21. O ₃ : Povprečne letne koncentracije za 2012.....	46
Slika 22. O ₃ : Povprečne letne koncentracije za 2011.....	46
Slika 23. O ₃ : Povprečne letne koncentracije za 2010.....	47
Slika 24. Ekološko stanje rek na programskem območju.....	50
Slika 25. Pokritost tal	56
Slika 26. Spremembe na pozidanih območjih med leti 2000 in 2006	57
Slika 27. Spremembe na območjih gozdov med leti 2000 in 2006	57
Slika 28. Obalna erozija na programskem območju.....	58
Slika 29. Povodja na programskem območju.....	59
Slika 30. Hidrogeološke nevarnosti na hidrografskem okrožju Vzhodnih Alp	60
Slika 31. Hidrogeološke omejitve na hidrografskem okrožju Vzhodnih Alp	61
Slika 32. Reke v Sloveniji in razvodnica	62
Slika 33. Nevarnost plazanja	63
Slika 34. Verjetnost pojavljanja plazov v Sloveniji.....	63

Slika 35. Potresna nevarnost na italijanski strani programskega območja	64
Slika 36. Večji potresi na programskem območju	64
Slika 37. Potresna nevarnost v Sloveniji.....	65
Slika 38. FJK: Število gozdnih požarov na leto	66
Slika 39. FJK: Povprečna pogorela površina (Ha)	66
Slika 40. Požarna nevarnost v Deželi Furlaniji Julijski krajini	66
Slika 41. Stopnja požarne ogroženosti v Sloveniji.....	67
Slika 42. Število gozdnih požarov in pogorela površina (Ha) v Sloveniji	67
Slika 43. Biogeografske regije programskega območja	69
Slika 44. Območja Natura 2000.....	70
Slika 45. Državna zavarovana območja na programskem območju.....	71
Slika 46. Zemljevid ekološke vrednosti (izdelan na osnovi Zemljevida narave) dežel Veneto in Furlanija Julijska krajina.....	72
Slika 47. Ekološko pomembna območja v Sloveniji	73
Slika 48: Naravne vrednote v Sloveniji	74
Slika 49: Gozdni rezervati in varovalni gozdovi v Sloveniji.....	75
Slika 50: Kulturna dediščina na slovenskem delu programskega območja	77
Slika 51. Mesta in podeželje.....	79

**Program sodelovanja
Interreg V-A
Italija-Slovenija 2014-2020**

OKOLJSKO POROČILO

Priloga 2: Presoja vplivov na okolje

December, 2015

Pripravljen s tehnično podporo:

KAZALO

1	Ime in kratek opis operativnega programa	167
2	Podatki o programu	168
2.1	Celoten prostor ali območje, ki ga zajema program	168
2.2	Določitve namenske rabe prostora, njen obseg in usmeritve, razmestitve dejavnosti v prostoru ali prostorske usmeritve in prostorski obseg vseh načrtovanih posegov v naravo.....	168
2.3	Predvideni ukrepi.....	169
2.3.1	Opis Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020.....	169
2.3.2	Skladnost s poglavitnimi evropskimi direktivami s področja okolja.....	172
2.3.3	Uvrstitev posegov po Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov v naravo na varovana območja	174
2.4	Predvideno obdobje izvajanja programa.....	177
2.5	Potrebe po naravnih virih.....	177
2.6	Predvidene emisije, odpadki in ravnanja z njimi	177
3	Podatki o varovanem območju.....	178
3.1	Varstveni cilji varovanega območja in dejavniki, ki prispevajo k ohranitveni vrednosti območja	178
3.2	Prikaz varstvenih, varovanih, zavarovanih, degradiranih in drugih območij, na katerih je zaradi varstva okolja, ohranjanja narave, varstva naravnih virov ali kulturne dediščine predpisan drugačni režim	180
3.3	Povzetek veljavnih pravnih režimov na varovanih območjih ali njihovih delih.....	189
3.3.1	Podatki o pridobitvi naravovarstvenih smernic oziroma strokovnih podlagah in stopnji upoštevanja v planu, zlasti glede omilitvenih ukrepov	192
3.4	Prikaz območij dejanske rabe prostora	193
3.5	Vrste in habitatni tipi, za katere je območje natura določeno, vključno s podatki, navedenimi v standardnem obrazcu za podatke o območju Natura.....	194
3.6	Načrti za upravljanje območja in usmeritve, ki izhajajo iz njih.....	194
3.7	Opis obstoječega izhodiščnega stanja območja	201
3.8	Ključne značilnosti habitatov ali vrst na območju	202
3.9	Podatki o sezonskih vplivih in vplivih naravnih motenj (suš, poplav) na ključne habitate ali vrste na območju.....	202
4	Podatki o ugotovljenih vplivih (trajnih in začasnih) in njihovi presoji.....	204
4.1	Opredelitev ugotovljenih škodljivih vplivov plana ali s planom načrtovanega posega v naravo na varstvene cilje posameznih varovanih območij in njihovo celovitost ter povezanost, vključno s kumulativnimi vplivi	204
4.2	Alternativne rešitve	206
4.3	Omilitveni ukrepi	207

4.4	Monitoring.....	208
4.5	Navedba morebitnih načrtovanih ali obravnavanih pobud za ohranjanje narave, ki lahko vplivajo na bodoče stanje območja	208
5	Viri podatkov	209

KAZALO PREGLEDNIC:

Preglednica 1.	Struktura strategije programa.....	169
Preglednica 2.	Skladnost Programa s cilji poglavitnih evropskih direktiv s področja okolja.....	172
Preglednica 3.	Uvrstitev posegov po Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov v naravo na varovana območja	175
Preglednica 4.	Varstveni cilji in dejavniki, ki prispevajo k ohranitveni vrednosti območja.....	178
Preglednica 5.	Vodna telesa in lokacije zajemanja pitne vode na italijanskem delu programskega območja	180
Preglednica 6.	Možne neskladnosti med strategijo programa in ukrepi za ohranjanje celinskih območij, pomembnih za Skupnost, Dežele Furlanija Julijska krajina.....	194
Preglednica 7.	Možne neskladnosti med strategijo programa in ukrepi za ohranjanje alpskih območij, pomembnih za Skupnost, Dežele Furlanija Julijska krajina.....	195
Preglednica 8.	Možne povezave med strategijo programa in načrti upravljanja reke Stella, močvirja Selvote in močvirij Gonars	196
Preglednica 9.	Možne povezave med strategijo programa in načrtom upravljanja naravnega rezervata Valle Cavanata in grebena Mula v Miljah	196
Preglednica 10.	Možne neskladnosti med strategijo programa in Programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2014-2020	197
Preglednica 11.	Možne neskladnosti med strategijo programa in Programom varstva in razvoja Parka Škocjanske jame za obdobje 2013-2017	198
Preglednica 12.	Možne neskladnosti med strategijo programa in Podrobnejšim načrtom upravljanja za projektno območje presihajoče Cerkniško jezero	200
Preglednica 13.	Možne neskladnosti med strategijo programa in Načrtom upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline	200
Preglednica 14.	Število in površina območij Natura 2000 na programskem območju	201

KAZALO SLIK:

Slika 1.	Območje sodelovanja	168
Slika 2.	Vodovarstvena območja v Republiki Sloveniji	182
Slika 3.	Območja Natura 2000 na programskem območju	183
Slika 4.	Državna zavarovana območja na programskem območju	184
Slika 5.	Ekološko pomembna območja.....	185
Slika 6.	Naravne vrednote	186
Slika 7.	Gozdni rezervati in varovalni gozdovi	187
Slika 8.	Kulturna dediščina na slovenskem delu programskega območja	188
Slika 9.	Prikaz območij dejanske rabe prostora	193

1 Ime in kratek opis operativnega programa

Naslov operativnega programa:
Program Interreg V Slovenija-Italija 2014-2020
Naročnik:
Dežela Furlanija-Juljska krajina Služba za evropsko ozemeljsko sodelovanje, državno pomoč in splošne zadeve Via Udine 9 34132 – Trst Italija
Področje:
Čezmejno sodelovanje
Kratek opis:
Splošni cilj Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 je spodbujanje inovativnosti, trajnosti in čezmejnega upravljanja za ustvarjanje bolj konkurenčnega, povezanega in kakovostnega življenjskega okolja. To želi doseči s spodbujanjem inovacijskih zmogljivosti, sodelovanjem za izvedbo strategij in akcijskih načrtov za nizkoogljično družbo, varovanjem in promocijo naravne in kulturne dediščine in krepitevijo čezmejnih zmogljivosti in upravljanja.

2 Podatki o programu

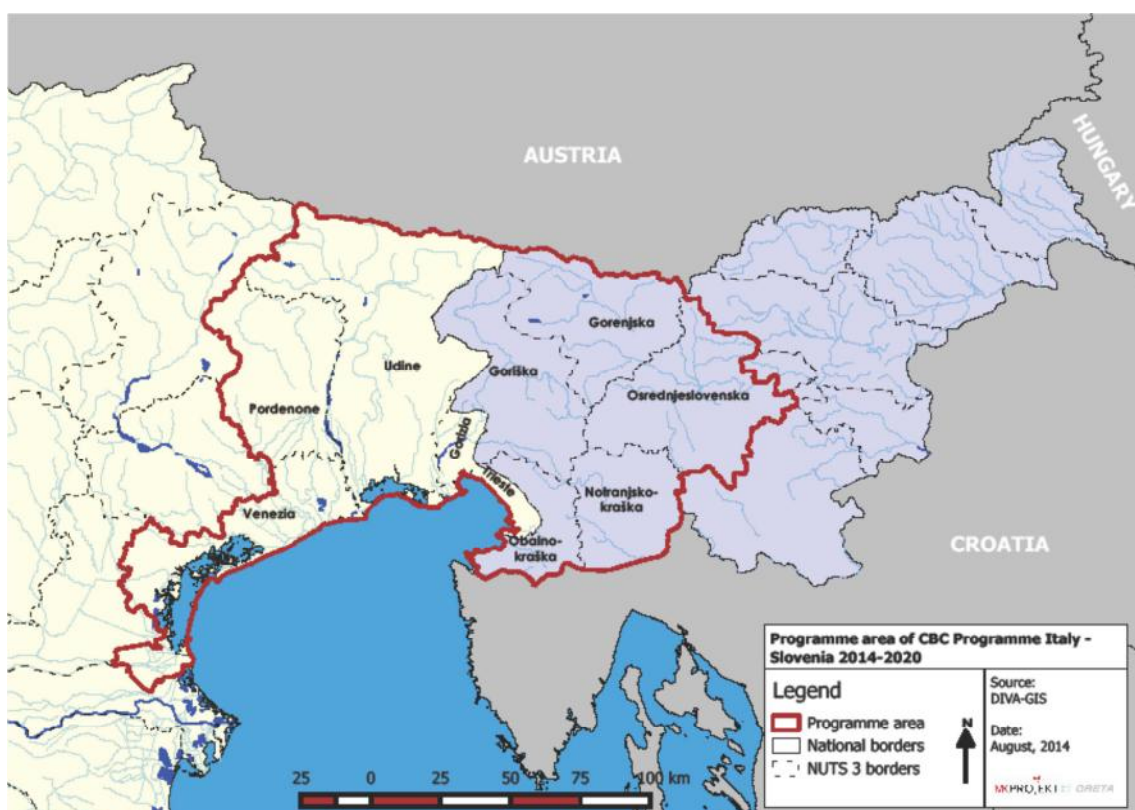
2.1 Celoten prostor ali območje, ki ga zajema program

Program čezmejnega sodelovanja INTERREG V Slovenija-Italija 2014-2020 je umeščen v širši okvir kohezijske politike Evropske unije za obdobje 2014-2020 in se izvaja v okviru cilja Evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS). Splošni referenčni okvir predpisov, ki urejajo Program, predstavljajo Uredba (EU) št. 1303/2013 o skupnih določbah o Evropskih skladih, Uredba (EU) št. 1301/2013 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Uredba (EU) št. 1299/2013 o posebnih določbah za podporo cilju "evropsko teritorialno sodelovanje".

Program se izvaja na območju sodelovanja, ki v Sloveniji in Italiji zajema slabih 20 tisoč km² in približno 3 milijone prebivalcev na naslednjih območjih:

- 5 italijanskih pokrajin: Benetke, Videm, Pordenone, Gorica in Trst;
- 5 slovenskih statističnih regij: Notranjsko-kraška, Osrednjeslovenska, Gorenjska, Obalno-kraška in Goriška

Slika 1. Območje sodelovanja

2.2 Določitve namenske rabe prostora, njen obseg in usmeritve, razmestitve dejavnosti v prostoru ali prostorske usmeritve in prostorski obseg vseh načrtovanih posegov v naravo

Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 kot tak ne določa specifičnih lokacij za izvajanje posameznih ukrepov, temveč opredeljuje posebne cilje v okviru prednostnih osi, ki so podlaga za izvajanje projektov.

Program je v večini dejavnosti usmerjen v izvajanje mehkih ukrepov. Infrastrukturni ukrepi vključujejo pilotne ukrepe in zlasti manjše investicije kot so na primer naložbe v manjše infrastrukturne projekte za izboljšanje dostopa do naravnih in kulturnih znamenitosti ter pilotni projekti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov. Pri tovrstnih projektih bo potrebno preveriti njegovo skladnost s prostorskimi načrti (glede na načrtovano rabo tal) in njihovimi omejitvami ter izvesti vse postopke, ki so potrebni za izvedbo tovrstnega projekta in jih podrobneje

določa nacionalna zakonodaja. Dokaz o skladnosti bo potrebno priložiti skupaj s projektno vlogo za financiranje v okviru tega programa čezmejnega sodelovanja.

2.3 Predvideni ukrepi

2.3.1 Opis Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020

Programsko območje obravnavanega programa čezmejnega sodelovanja obsega 10 statističnih enot na ravni NUTS 3 regij (Slika 1) od katerih jih je 5 v Italiji in 5 v Sloveniji.

Program bo s svojo strategijo moral prispevati k doseganju ciljev Evropa 2020 za pametno, sonaravno in vključujočo rast. Delovna skupina, ki skrbi za pripravo Programa (Task Force) je na osnovi določil iz predpisov za svojo strategijo izmed 11 tematskih ciljev, ki jih je določila Evropska komisija, izbrala 4 temeljne tematske cilje. Za vsak tematski cilj so se iz Uredb Evropske unije izbrale naložbene prioritete, ki naj bi bile najbolj primerne za območje sodelovanja. Na osnovi teh elementov so se nato določili posebni cilji, ob upoštevanju odkritih izzivov in potreb na območju sodelovanja, in dejavnosti, ki so porazdeljene v makro-dejavnosti (označene na levi kot dejavnosti vrste A, B in C) in možne povezane dejavnosti, kot je prikazano v spodnji shemi.

Preglednica 1. Struktura strategije programa

Prednostna os 1	Spodbujanje inovacijskih zmogljivosti za večjo konkurenčnost območja
Tematski cilj 1	Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij
Naložbena prioriteta 1b	Spodbujanje naložb podjetij v raziskave in razvoj, razvijanje povezav in sinergij med podjetji, centri za raziskave in razvoj ter zavodi za visokošolsko izobraževanje, predvsem za promocijo naložb v razvoj produktov in storitev, prenos tehnologij, družbene inovacije, ekoinovacije, aplikacije za javne storitve, spodbujanje povpraševanja, mreženje, grozdenje in odprte inovacije preko pametne specializacije, spodbujanje tehnoloških in uporabnih raziskav, pilotnih linij, ukrepov za zgodnje certificiranje produktov, napredne proizvodne zmogljivosti in zmogljivosti za zagon proizvodnje, zlasti ključnih tehnologij in širjenje tehnologij s splošnimi nameni
Posebni cilj 1.1	Krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki za spodbujanje prenosa znanja in inovacijskih dejavnosti v ključnih sektorjih območja
Dejavnosti vrste A (4) Osveščanje, prenos znanja in kapitalizacija, razvoj orodij in storitev (analitična in upravljavska orodja, strategije, krepitev zmogljivosti) v povezavi s skupnim razvojem produktov in/ali storitev	A1. Prenos znanja, sodelovanje in izmenjava med raziskovalnimi centri, univerzami in visokošolskimi ustanovami, inkubatorji, grozdi ter MSP-ji, da bi se izboljšalo poznavanje poslovnih priložnosti na programskem območju in se izboljšala trženje in nadgradnja kompetenc. A2. Krepitev sodelovanja med podjetji in javnimi in zasebnimi organizacijami na področju raziskav in razvoja in tako razviti skupne storitve in inovativne prakse za spodbujanje novih podjetij ter izboljšati izkoriščanje novih inovativnih in ustvarjalnih podjetij ter trženje skupnih izdelkov in storitev tudi na tradicionalnih področjih. A3 Boljše razširjanje in prenos R&R rezultatov iz raziskovalnih inštitucij v podjetniški sektor za razvoj procesov, storitev in inovativnih izdelkov. A4 Skupni čezmejni univerzitetni študijski programi, pobude za izmenjavo študentov, raziskovalcev in profesorjev za izboljšanje prenosa znanja.
Dejavnosti vrste B (5) Izvajanje inovacijskih aktivnosti in naložb v ključnih panogah na programskem območju, ob upoštevanju KET, FET in pripadajočih strategij pametne specializacije	B1. Podpora krepitvi in razvoju tehnoloških platform vezanih na strategije pametne specializacije in evropske platforme na prednostnih področjih. B2. Spodbujanje inovativnih okoljskih tehnologij in standardov za učinkovito rabo naravnih virov, zlasti na področju obnovljivih virov energije z namenom izboljšanje varstva okolja in prehodom na koncept pametnih regij. B3. Spodbujanje raziskavo, razvoja in inovacij na področju tehnologij za uporabo obnovljivih virov energije. B4. Spodbujanje pilotnih projektov in skupnih aplikativnih raziskav za podporo trajnostni rasti in družbenih inovacij v skladu z regionalnimi strategijami pametne specializacije. B5. Spodbujanje organizacijskih inovacij v MSP.
Prednostna os 2	Sodelovanje za izvedbo strategij in akcijskih načrtov za nizkoogljično družbo
Tematski cilj 4	Spodbujati prehod na nizkoogljično gospodarstvo v vseh panogah
Naložbena prioriteta 4e	Spodbujati strategije za nizkoogljično družbo na vseh vrstah prostora, predvsem pa v mestnih okoljih, pri čemer je treba spodbujati trajnostno multimodalno mestno mobilnost ter z njimi povezane ukrepe za prilagajanje in blažitev
Posebni cilj 2.1	Promocija izvedbe strategij in akcijskih načrtov za spodbujanje energetske

	učinkovitosti in izboljšanje lokalnih zmogljivosti za načrtovanje mobilnosti z nizkimi stopnjami izpustov
Dejavnosti vrste A (2) Spodbujati zmanjšanje potrošnje energije tudi s spodbujanjem strategij in akcijskih načrtov za varčevanje z energijo	A1. Razvoj skupnih lokaliziranih strategij in pilotnih projektov za zmanjšanje emisij CO2 in optimizacijo potrošnje virov (javna razsvetljava, toplotne črpalke in sončni paneli, pametna omrežja, itd.) A2. Promocija čezmejnih mrež energetske nevtralne skupnosti ter izmenjevati nove rešitve in alternativne pristope s sprejemanjem strogih skupnih standardov energetske učinkovitosti in prek pilotnih naložb.
Dejavnosti vrste B (4) Zmanjševanje stopnje emisij tudi z uporabo alternativnih prevoznih sistemov in alternativnih, po možnosti, obnovljivih virov energije	B1. Razvoj rešitev za povečanje (okolju prijazne) dostopnosti turističnih destinacij (na primer: uvedba multimodalnih povezav med letališči, kolesarskimi potmi, ribiškimi in turističnimi pristanišči, itd.) B2. Priprava skupnih rešitev za storitve pametne mestne mobilnosti in promocija nizkoogljicnih rešitev in celovitih akcijskih načrtov za boljše povezave med podeželjem in mestnimi središči (sistemi <i>park&ride</i> , kolesarske in pešpoti, smart ticketing, storitve za potnike v obstoječem železniškem prometu, eksperimentalne pomorske storitve, itd.) B3. Pregled potencialnih obnovljivih virov energije, na primer, geotermalne energije in energije iz morskih tokov za ogrevanje/hlajenje ter pregled opcij za pridobivanje električne energije iz geotermalnih virov B4. Naložbe v energetske učinkovitost in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, na primer s proizvodnjo alternativnih goriv iz obnovljivih virov B5. Izmenjava dobrih praks na področju obnovljivih virov energije

Prednostna os 3	Varovanje in promocija naravne in kulturne dediščine
Tematski cilj 6	Ohraniti in varovati okolje ter spodbujati učinkovito izkoriščanje virov
Naložbena prioriteta 6c	Ohranjanje, varovanje, spodbujanje in razvoj naravne in kulturne dediščine
Posebni cilj 3.1 (v povezavi s prednostno naložbo 6c)	Ohranjanje, zaščite, obnova in ovrednotenje naravne in kulturne dediščine
Dejavnosti vrste A (3) Priprava skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje in varovanje naravnih virov	A1. Dejavnosti za zmanjšanje in preprečevanje vseh oblik onesnaževanja zaradi prometa in pristaniških dejavnosti ter eutrofizacije, itd. (upoštevajoč Direktivo 2002/49/ES ter druge inštrumente in načrte, ki so na voljo). A2. Izvesti manjše infrastrukturne projekte za izboljšanje/usmerjanje dostopov ter pozitivne učinke na območja Natura 2000 ter posamezne vrste in habitate, ki so pomembni za čezmejno območje A3. Usmerjanje turizma in dejavnosti v prostem času (prometni tokovi / obiskovalci), da se zagotovi varovanje narave in kulturne dediščine (na primer: z izdelavo in izvedbo načrtov upravljanja obiskovalcev, monitoringa in preusmerjanja obiskovalcev, itd.)
Dejavnosti vrste B (4) Priprava in uporaba v praksi skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje, varovanje, izboljšanje privlačnosti in ovrednotenje snovne in nesnovne kulturne dediščine	B1. Dejavnosti za spodbujanje ohranjanja in promocije naravne dediščine B2. Raziskovalne študije in pilotne naložbe, katerih cilj je zagotoviti ohranjanje in obnavljanje kulturne dediščine na programskem območju, vključno z skupno mobilno kulturno dediščino B3. Pobude za ovrednotenje in promocijo kulturne dediščine programskega območja B4. Krepitev <i>mreženja</i> , platform znanja in izmenjave inovativnih praks za upravljanje kulturne dediščine
Dejavnosti vrste C (5) Izvedba manjših naložb in izobraževanj	C1. Naložbe v manjše infrastrukturne projekte in opremo za izboljšano doživetje obiskovalcev C2. Priprava skupnih in inovativnih pristopov, modelov in orodij za boljšo promocijo naravnih kulturnih destinacij (naravnih rezervatov, nacionalnih in regionalnih parkov, krajev Unesco, geoparkov, itd.) v obliki mreže C3. Ovrednotenje lastnega potenciala ozemlja na vseh podregijskih sektorjih od Alp do morja in podeželskih krajin, da bi se spodbudila rast trajnostnega turizma C4. Koordinirana raba tal in spodbujanja načrtovanja rabe morskega dna zaradi omejevanja nasprotij med ohranjanjem narave in turizma C5. Pobude in naložbe za izboljšano dostop do naravnih in kulturnih znamenitosti ter za razvoj turistične privlačnosti funkcionalnih območij čezmejnega sodelovanja in promocijo kakovostnih lokalnih izdelkov, kot so: mreža muzejev; skupna blagovna

	znamka; zeleno etiketiranje; tematske turistične poti, kolesarske steze, pobude za promocijo avtohtonih izdelkov, dogodki, skupni festivali
Naložbena prioriteta 6d	Ohranjanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti in tal ter promocija in storitve v korist ekosistemov tudi prek Nature 2000 in zelene infrastrukture
Posebni cilj 3.2 (v povezavi s prioriteto 6d)	Izboljševanje celovitega upravljanja ekosistemov za trajnostni razvoj območij
Dejavnosti vrste A (5) Opredeleitev skupnih orodij, protokolov in načrtov za ohranjanje in ponovno vzpostavitev biotske raznovrstnosti in ekosistemov	A1. Zmanjšati vnos tujerodnih vrst in uvesti dejavnosti za njihovo izkoreninjenje/nadzor A2. Ohranjanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti in habitatov A3. Upravljanje in izboljšanje upravljanje območij Natura 2000 A4. Razvoj celovitega upravljanja ekosistema Severnega Jadrana in preučitev možnosti za vzpostavitev novih skupnih zavarovanih območij A5. Spodbujanje ukrepov v boju proti standardizaciji vrst in proizvodov
Dejavnosti vrste B (4) Preskušanje in izvajanje celovitih strategij, orodij in zelene infrastrukture za upravljanje območij z naravovarstvenim statusom in območij z visoko okoljsko vrednostjo, vključno z območji Natura 2000	B1. Podpora dejavnostim iz prioritetnega akcijskega načrta in načrtov upravljanja območij Natura 2000, s poudarkom na usklajenem pristopu v skladu z direktivama o habitatih in o pticah ter tudi zaradi boljšega usklajevanje ukrepov na čezmejnih funkcionalnih območjih B2. Priprava zelene infrastrukture, ekoloških koridorjev za povezovanje razdrobljenih habitatov na območjih Natura 2000 B3. Popis, kartiranje, ocenjevanje in okrepitev (različnih) ekosistemskih storitev B4. Skupni pristopi in orodja za doseganje dobrega stanja ohranjenosti morskih voda, skladno z okvirno »pomorsko direktivo« in zaradi doseganja dobrega stanja ohranjenosti vrst in habitatov evropskega pomena (območja, pomembna za Skupnost in posebna varovana območja) na programskem območju, da bi se čim bolj zmanjšala nasprotja med potrebami urbanizacije, prometa in okolja
Dejavnosti vrste C (3) Spodbujati ozaveščenost ter sonaravne in odgovorne vedenjske vzorce, zlasti na območjih z naravovarstvenim statusom	C1. Krepitev čuta odgovornosti do okolja med turisti, obiskovalci, študenti, zaposlenimi in lokalnim prebivalstvom C2. Spodbujati zavedanje in pobude za okoljsko osveščanje in izobraževanje s posebno pozornostjo na vrzeli med poznavanjem biotske raznovrstnosti na čezmejnem programskem območju, ekosistemov in območij Natura 2000 ter nujnosti trajnostnega izkoriščanja naravnih virov C3. Spodbujanje sodelovanja javnosti pri oblikovanju političnih strategij in načrtov, povezanih z okoljem, naravnimi viri, krajino, biotsko raznovrstnostjo, ekosistemskimi storitvami, in obenem prispevati k reševanju nasprotij, ki nastajajo zaradi nasprotnih interesov lokalnih deležnikov
Naložbena prioriteta 6f	Promocija inovativnih tehnologij za boljše varovanje okolja in učinkovito izkoriščanje virov na področju odpadkov, voda in tal ter z analizi zmanjšanja onesnaževanja ozračja
Posebni cilj 3.3 (v povezavi s prioriteto 6f)	Razviti in preizkusiti inovativne okolju prijazne tehnologije, da se izboljša upravljanje voda in odpadkov
Dejavnosti vrste A (6) Razvoj, demonstracija in izvajanje manjših naložb v zeleno, okolju prijazno tehnologijo (pilotni projekti)	A1. Pilotni projekti za proizvodnja energije A2. Razvoj in preizkušanje inovativnih tehnologij za ravnanje z odpadki (na primer: preprečevanje, ponovna raba, recikliranje, predelava, itd.) po načelih industrijske simbioze in krožnega gospodarstva A3. Spodbujanje skupnih inovativnih rešitev za zaščito in učinkovito izkoriščanje vodnih virov, kot je kapljično namakanje A4. Pilotne dejavnosti za uvedbo tehnologij za boj proti odpadkom na morju (radarji, platforme s senzorji, obdelava multispektrskih podatkov, rešitve za preprečevanje odpadkov na morju) A5. Prenos znanja in izmenjava izkušenj pri inovativnih (zelenih) tehnoloških rešitvah, da se izboljšajo prizadevanja posameznih akterjev na področju varovanja vode ter priprava načrtov za nujne primere in promocija učinkovite rabe virov A6. Uporaba inovativnih tehnologij z namenom izvajanja evropske Okvirne direktive o vodah (2000/60/ES) in Direktive o poplavih (2007/60/ES) ter doseganje dobrega stanja voda na čezmejnih vodnih telesih

Prednostna os 4	Krepitev čezmejnih zmogljivosti in upravljanja
Tematski cilj 11	Okrepiti institucionalno zmogljivost javnih organov in ostalih deležnikov ter zagotoviti učinkovito delovanje javne uprave z ukrepi za krepitev institucionalne zmogljivosti in učinkovitosti javnih organov in služb, zadolženih za izvajanje ESRR, tako da se dodajo dejavnosti v okviru ESS, da se okrepi institucionalna zmogljivost in učinkovitost javne uprave.

Naložbena prioriteta 11 ETS	Okrepiti institucionalno zmogljivost javnih organov in ostalih deležnikov ter zagotoviti učinkovito delovanje javne uprave z ukrepi za boljše pravno in administrativno sodelovanje med prebivalci in inštitucijami
Posebni cilj 4.1	Okrepiti zmogljivosti za sodelovanje med inštitucijami prek aktivnega vključevanja javnih organov in ključnih akterjev s programskega območja k načrtovanju skupnih rešitev za skupne izzive
Dejavnosti vrste A (6) Dejavnosti za Krepitev zmogljivosti, katerih namen je razviti strukture, sisteme in orodja	A1. Razviti čezmejne modele za načrtovanje, preizkušanje, nadgradnjo, primerjavo in ocenjevanje inovacij na področju javne uprave, pri različnih vidikih, kot so: administrativni postopki, harmonizacija predpisov, praksa in metodološka orodja za ključna vprašanja na programskem območju (na primer: harmonizacija pravnega okvirja, ki ureja prost dostop podjetij in oseb, standardizacija pristaniških dejavnosti, sistemi za monitoring na morju, prostorsko načrtovanje, varovanje okolja, varnost na delu, trajnostni prevozni sistemi, trajnostni turizem, načrti kakovosti zraka, itd.) A2. Vzpostavitev skupnega okvirja/modelov in pilotnih dejavnosti za sodelovanje na področju izobraževanja, javnega zdravstva, zdravstvene in socialne oskrbe, da se spodbudi učinkovita raba človeškega potenciala ter upravljanje javnih sredstev za spodbujanje razvoja skupnih zmogljivosti in usklajeno ponudbo storitev, kot so pametni domovi ter pilotne dejavnosti za rehabilitacijo na domu A3. Priprava skupnih smernic in izmenjava izkušenj za pripravo energetskih bilanc strateških energetskih akcijskih načrtov (javni in zasebni sektor) A4. Vzpostavitev skupnega okvirja in pilotnih dejavnosti na področju obvladovanja naravnih nesreč in civilne zaščite, da se zmanjšajo tveganja za okolje in se zagotovi skupno obvladovanje nujnih primerov (na primer: izdelava akcijskih načrtov za prilagajanje k podnebnim spremembam, skupnih sistemov za obveščanje o poplavi nevarnosti in drugih naravnih nesrečah) A5. Vzpostavitev skupnega okvirja/modelov/orodij in pilotnih dejavnosti za blažitev učinkov onesnaženih krajev A6. Skupno načrtovanje in organizacija ter upravljanje čezmejnih porečij v kontekstu podpore k izvajanju okvirne direktive o vodah in direktive o poplavih
Dejavnosti vrste B (3) Dejavnosti v zvezi s človeškim potencialom in potrebami	B1. Podpirati projekte, namenjene človeškemu potencialu prek promocije kulturne raznolikosti, vključno z nacionalnimi manjšinami in jezikom sosednje države, da se čim širša javnost vključi v oblikovanje partnerstev čezmejnega sodelovanja B2. Razvoj zmogljivosti malih in srednje velikih podjetij/institucij s področja izobraževanja za sodelovanje, in sicer zlasti s pripravo in izvedbo izobraževalnih programov, katerih namen je doseči in izboljšati poklicne kvalifikacije, zmogljivosti in kompetence (na primer: znanje jezika, medkulturne kompetence, tehnično strokovno znanje) B3. Harmonizacija sistemov poklicnega izobraževanja (dvostrano izobraževanje in učenje ob delu), da se zadovoljijo potrebe MSP-jev in skupnega trga dela (na primer: z medsebojnim priznavanjem poklicnih kvalifikacij)

2.3.2 Skladnost s pglavitnimi evropskimi direktivami s področja okolja

V preglednici so navedeni rezultati opravljenega preverjanja na ravni splošnih ciljev direktiv, in sicer se je preverila skladnost s posebnimi cilji posameznih os Programa. Tri stopnje skladnosti smo označili takole:

Simbol	Stopnja skladnosti
0	BREZ VPLIVA: Posebni cilj te osi nima vpliva na cilje direktive.
+	POZITIVEN: Posebni cilj te osi je skladen s cilji direktive.
-	NEGATIVEN: Posebni cilj te osi je v nasprotju s cilji direktive.

Preglednica 2. Skladnost Programa s cilji pglavitnih evropskih direktiv s področja okolja

TEMA	DIREKTIVA	CILJI	DOSLEDNOST
------	-----------	-------	------------

			OS 1	OS 2	OS 3	OS 4
ZRAK	Direktiva 2008/50/ES o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo	Ohraniti in po možnosti izboljšati stanje kakovosti zraka za zaščito ljudi, rastlinstva in ekosistemov v celoti Preučiti stopnjo in trajanje izpostavljenosti onesnaževalom in tako zmanjšati škodljive vplive na človekovo zdravje in celotno okolje Zmanjševati emisije onesnaževal pri viru ter izbrati in izvajati najbolj učinkovite ukrepe za zmanjšanje emisij	0	+	0	+
VODA	Direktiva 2000/60/ES o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike	Izvedba potrebnih ukrepov, da se prepreči poslabšanje stanja površinskih in podzemnih vodnih teles Varovanje in izboljšanje vseh umetnih in močno preoblikovanih vodnih teles z namenom, da se doseže dober ekološki potencial in dobro kemijsko stanje Zmanjšanje onesnaževanja s prednostnimi snovmi Varovanje, izboljšanje in obnova podzemnih vodnih teles.	0	+	+	+
	Direktiva 91/271/EGS o čiščenju komunalne odpadne vode	Zagotoviti ustrezen obseg in število kanalizacijskih kolektorjev za vsa naselja na regionalni ravni; Zagotoviti ustrezno (vsaj sekundarno) raven čiščenja mestnih odpadnih voda iz naselij z obremenitvijo z organskimi snovmi večjo od 2.000 populacijskih enot; Za vsaj 75 % zmanjšati vsebnost organskih snovi ob vstopu v vse čistilne naprave na deželni ravni.	0	0	+	+
	Direktiva 2007/60/ES - Direktiva o poplavah	Vzpostaviti okvir za oceno in obvladovanje poplavne ogroženosti v Skupnosti s ciljem zmanjšanja škodljivih posledic poplav na zdravje ljudi, okolje, kulturno dediščino in gospodarske dejavnosti.	0	+	+	+
	Direktiva 2008/58/ES	Opredelitev skupnih okvirov in ciljev preventive, varstvain ohranjanja morskega okolja pred negativnimi posledicami človeških posegov. Zagotavlja sodelovanje pomorskih regij (severovzhodni Atlantik, Baltik, Sredozemlje in Črno morje) s pomočjo čezmejnih programov.	0	+	+	+
BIOTSKA RAZNOVRSTNOST	Direktiva 92/43/EGS o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst (Direktiva o habitatih)	Varovati biotsko raznovrstnost z ohranitvijo naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic	0	+	+	+
	Direktiva 2009/147/EGS o ohranjanju divjih ptic	Varovati habitate vrste, navedenih v Prilogi I in ptic selivk, ki niso navedene na seznamu, se pa redno vračajo, prek usklajene mreže posebnih varstvenih območij, v katera naj bodo zajeti predeli, ki so najbolj primerni za preživetje teh vrst	0	+	+	+
KULTURNA DEDIŠČINA	Evropska konvencija o krajini, ki jo je Odbor ministrov Sveta Evrope sprejel v Strasbourgu 19. julija 2000	Skrbeti za varovanje, upravljanje in načrtovanje krajin ter organizirati sodelovanje v Evropi na tem področju	0	+	+	0
	Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (UNESCO, Paris, 16. november 1972)	Zavarovati, predstavljati in prenašati kulturno in naravno dediščino svetovnega pomena bodočim rodovom.	0	+	+	0
	Konvencija o varstvu	Izboljšanje stanja kulturne dediščine	0	+	+	+

	evropskega arhitektonskega bogastva (Granadska konvencija)	v Evropskem okolju, spodbujanje trajnostnega razvoja in stalno sodelovanje na področju politik ohranjanja kulturne dediščine.				
	Evropska konvencija o varstvu arheološke dediščine (Malteška konvencija)	Varstvo Evropske arheološke dediščine kot vira skupnega evropskega spomina in orodje za zgodovinske in znanstvene študije.	0	0	+	+
	Konvencija o varovanju podvodne kulturne dediščine (2. 11.2001, Pariz)	Zagotovitev in krepitev varovanja podvodne kulturne dediščine	0	0	+	+
TLA	Tematska strategija za varstvo tal, ki jo je sprejela Evropska komisija 22. 9. 2006.	Preprečiti dodatno degradacijo tal in ohraniti njihove funkcije Povrniti funkcionalnost tal na raven, ki bo ustrezala vsaj sedanji rabi	0	+	+	+
PODNEBJE IN ENERGIJA	Sveženj Podnebje in energija Direktiva o obnovljivih virih energije (Direktiva 2009/28/ES) Direktiva o trgovanju s pravicami do emisije (Direktiva 2009/29/ES) Direktiva o kakovosti goriv (Direktiva 2009/30/ES) Direktiva o geološkem shranjevanju ogljikovega dioksida (Direktiva 2009/31/ES) Odločba o skupnem prizadevanju (Odločba št. 406/2009/ES) Uredba o emisijah CO2 iz avtomobilov (Uredba (ES) št. 443/2009)	Zmanjšati emisije toplogrednih plinov za 20 % (ali 30 % v primeru mednarodnega dogovora); Zmanjšati porabo energije za 20 % s povečanjem učinkovitosti rabe energije; Zadostiti 20 % potreb po energiji v Evropi z energijo iz obnovljivih virov.	+	+	+	+
ODPADKI	Okvirna direktiva 2008/98/ES o odpadkih	Preprečiti proizvodnjo odpadkov pri viru Pripraviti odpadke za ponovno uporabo Reciklirati odpadke in iz njih narediti nove izdelke Ponovno uporabiti odpadke na kak drugi koristen način (na primer za proizvodnjo energije) Odstraniti odpadke (na primer: na odlagališče).	0	+	+	+

2.3.3 Uvrstitev posegov po Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov v naravo na varovana območja

Ukrepi, ki so v programu čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 20147-2020 podlaga za sofinanciranje projektov niso prostorsko in časovno umeščeni ter natančno definirani. Posledično ni mogoče z optimalno mero natančnosti uvrstiti načrtovanih ukrepov v okviru prednostnih osi med posege, navedene v Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10, 03/11). Tabela v nadaljevanju tako predstavlja okvirni prikaz uvrstitve načrtovanih prednostnih naložb v poglavja priloge 2 omenjenega pravilnika.

Preglednica 3. Uvrstitev posegov po Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov v naravo na varovana območja

POSEG V NARAVO	NEPOSREDNI VPLIV	OPOMBA	OBMOČJE NEPOSREDNEGA VPLIVA (v m)	DALJINSKI VPLIV	OBMOČJE DALJINSKEGA VPLIVA (v m)
Ureditev poti za sprehajalce na obstoječi poti na obrežju voda	vodne ptice, črna štoklja, obrečni in barjanski gozdovi, barja, mehkužci, močvirski kresič, metulji, kačji pastirji, dvoživke, plazilci (sklednica), sesalci (bober in vidra), cvetnice in praprotnice	0	10	Enako kot v stolpcu neposredni vpliv	25
Gradnja nove javne poti za sprehajalce na obrežju voda	vodne ptice, črna štoklja, obrečni in barjanski gozdovi, barja, mehkužci, metulji, kačji pastirji, plazilci (sklednica), sesalci (bober in vidra), cvetnice in praprotnice	0	25	Enako kot v stolpcu neposredni vpliv	100
Gradnja nove javne poti (učne ali sprehajalne)	VSE SKUPINE	0	10	belorepec, planinski orel, koconoge kure, kozača, vodne ptice	300
Ureditev ali razširitev kolesarske poti	VSE SKUPINE	0	20	koconoge kure, belorepec, planinski orel, mali klinkač, sesalci (velike zveri)	50
Postavitev nizkonapetostnega nadzemnega voda	0	0	0	bela štoklja, ujede	250
Postavitev visokonapetostnega nadzemnega voda	VSE SKUPINE	0	5	bela štoklja, črna štoklja, vodne ptice, ujede, netopirji	250
Postavitev podzemnega voda	VSE SKUPINE	0	75	0	0
Postavitev vetrnice za proizvodnjo električne energije	vse vrste ptic, netopirji, velike zveri, grmišča, travišča in skalovja nad gozdno mejo, suha travišča pod gozdno mejo, mokrotna travišča pod gozdno mejo, mezofilna travišča, barja, morski in obmorski habitatni tipi	0	100	bela štoklja, črna štoklja, vodne ptice, ujede, netopirji	1000
Gradnja in razširitev	VSE SKUPINE	0	100	VSE SKUPINE	Poseg se presoja na celotnem vodnem

hidroelektrarne					sistemu, katerega del je varovano območje
Postavitev ali povišanje oz. sprememba pregrad ali jezov (primeroma jezovi, zapornice, pragovi)	vodne ptice, črna štoklja, sršenar, mali klinkač, kosec, srednji detel, pivka, beločeli muhar, veliki škurh, repaljščica, prepelica, kobiličar, rjava penica, rumena pastirica, stoječe vode, tekoče vode, obrečni gozdovi, vidra, močvirska sklednica, dvoživke, ribe in piškurji, kačji pastirji, raki, mehkužci	območje vpliva je odvisno od velikosti objekta in vodotoka	200 m nizvodno in gorvodno	Enako kot v stolpcu neposredni vpliv	Poseg se presoja na celotnem vodnem sistemu, katerega del je varovano območje
Gradnja nove nestanovanjske stavbe	VSE SKUPINE	0	20	0	0

2.4 Predvideno obdobje izvajanja programa

Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 je načrtovan za izvajanje v obdobju 2014-2020, vendar pa lahko izvajanje projektov in s tem tudi ukrepov poteka do konca leta 2023, ki je tudi zadnje leto, v katerem se morajo financirani projekti zaključiti.

2.5 Potrebe po naravnih virih

Izvajanje načrtovanih dejavnosti v okviru prednostnih osi Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 bo imelo za posledico porabo naravnih virov kot so:

- uporaba prostora,
- mineralnih surovin in drugih gradbenih materialov,
- vode,
- gozda,
- energije,
- izkoriščanje ohranjene naravne in kulturne dediščine.

Ker posamezne naložbe niso prostorsko in časovno umeščene ter ne dovolj natančno opredeljene, ni mogoče podati dejanskih pričakovanih količin ter njihove razpoložljivosti v posameznih delih programskega območja. Za vsako načrtovano naložbo (naložbe v energetsko učinkovitost, proizvodnja alternativnih goriv iz obnovljivih virov, infrastrukturni projekti za izboljšanje/usmerjanje dostopa obiskovalcev in njihovo doživetje, proizvodnja energije) je v prvi vrsti potrebno omeniti rabo prostora. V primeru novogradenj to vodi v spremembo rabe zemljišč in njihovo izgubo kot naravnega vira. Naložbe v obnovljivo rabo energije vodijo v izkoriščanje vodnih, geotermalnih in gozdnih virov. Ureditev turistične infrastrukture za obiskovalce lokacij kulturne in naravne dediščine vodi v povečan obisk in s tem povezano obremenitev.

Ker dejanske lokacije posameznih naložb in njihovih površin še ni znanih, porabe obravnavanih naravnih virov na tem mestu ni moč opredeliti in bodo tako obravnavane tekom postopka spremembe rabe zemljišč in postopkov, povezanih s pridobivanjem gradbenega dovoljenja.

2.6 Predvidene emisije, odpadki in ravnanja z njimi

Program predvideva pilotne naložbe v proizvodnje obrate za pridobivanje alternativnih goriv iz obnovljivih virov. Med tovrstne vire spada tudi lesna biomasa, ki ima vpliv na povečanje obremenitve zraka z emisijami antropogenih toplogrednih plinov. Ker tovrstne naložbe niso natančno opredeljene ter niti prostorsko niti časovno umeščene tovrstnih emisij ni mogoče natančno predvideti. Ker program predvideva tudi dejavnosti ki vodijo v zmanjšanje toplogrednih plinov (kot na primer trajnostna mobilnost ter naložbe v energetsko učinkovitost) je pričakovati, da bo vpliv izvajanja Programa na emisije kumulativno pozitiven.

Izvajanje Programa ob upoštevanju zelenega cilja, povečanja letnega turističnega obiska do leta 2023 za skoraj 45% glede na vrednost v letu 2014 bo privedlo do povečanja emisij plinov, odpadkov in odpadnih voda. Ker program namenja sredstva tudi za dejavnosti spodbujanja okoljske osveščenosti na tem področju, se lahko negativni vpliv turizma potencialno zmanjša.

V zadnjem obdobju (od leta 2007 dalje) trend kaže, da se je količina proizvedenih gospodinskih odpadkov rahlo zmanjšala. Vzrok za to lahko pripisujemo tudi vplivu gospodarske in finančne krize (krčenje gospodarskih dejavnosti ter upad potrošnje). Na splošno je količina proizvedenih odpadkov na prebivalca na programskem območju višja na italijanski (0,52 tone na leto) kot na slovenski strani (0,38 tone na leto). Programsko območje je z vidika ločenega zbiranja odpadkov v splošnem občutno napredovalo v zadnjih nekaj letih, saj se je povečal delež odpadkov, namenjenih recikliranju, kar predstavlja prednosti za okolje, saj so se zmanjšale količine odpadkov, namenjenih na odlagališča in so se torej tudi zmanjšale emisije škodljivih snovi. Na italijanski strani programskega območja je delež ločeno zbranih odpadkov na splošno višji (54,8%), na slovenski strani pa nižji (37,0 %), čeprav se je stanje glede na prejšnja leta občutno izboljšalo.

Količino odpadkov, emisij hrupa in elektromagnetnega sevanja ki bodo nastala zaradi načrtovanih ukrepov Programa ni možno oceniti.

3 Podatki o varovanem območju

3.1 Varstveni cilji varovanega območja in dejavniki, ki prispevajo k ohranitveni vrednosti območja

Ker se v predmetnem dokumentu presoja program, so bili varstveni cilji povzeti po naslednji zakonodaji:

- Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04, UPB 61/06, ZDru-1 8/10 - ZSKZ-B in 46/14),
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US in 3/14).

Cilji ter posamezni dejavniki, ki prispevajo k ohranitveni vrednosti območja so podani tabelarično glede na državo in varovana območja. Ker Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 ne opredeljuje točnih lokacij izvajanja posameznih ukrepov so varstveni cilji in dejavniki zapisano splošno, tako da veljajo za vse tipe in lokacije varovanih območij. Specifični varstveni cilji so opredeljeni v podzakonskih aktih o razglasitvi posameznega območja, ter nato natančneje obravnavani v načrtu upravljanja, v kolikor le-ta obstaja.

Preglednica 4. Varstveni cilji in dejavniki, ki prispevajo k ohranitveni vrednosti območja

DRŽAVA	VAROVANA OBMOČJA	VARSTVENI CILJ	DEJAVNIKI, KI PRISPEVAJO K OHRANITVENI VREDNOSTI OBMOČJA
Italija	Zavarovana območja – nacionalna zakonodaja <i>Okvirni zakon o zavarovanih območjih (Zakon z dne 6. decembra 1991 št. 394: S.O. G.U.R./ 13. december 1991, št. 292. Usklajeno besedilo posodobljeni zakon z dne 9. decembra 1998, št. 426, in zakonom z dne 23. marca 2001, št. 93)</i>	Ohranjanje rastlinskih in živalskih vrst, rastlinskih in gozdnih združenj, nenavadnih geoloških, paleontoloških formacij, bioloških skupnosti, biotopov, vrednot in krajinskih znamenitosti, naravnih procesov, hidroloških in hidrogeoloških bilanc ter ekoloških ravnovesij.	Ohranitev populacij vrst, habitatov ter habitatnih tipov.
		Uporaba metod upravljanja ali obnovo okolja primerne za izvedbo povezovanja med človekom in naravnim okoljem, vključno z ohranjanjem vrednot antropološke, arheološke, zgodovinske in arhitekturne dediščine in kmetijskih, gozdarskih in tradicionalnih aktivnosti.	Učinkovito upravljanje.
		Spodbujanje izobraževanja, usposabljanja in znanstvenih raziskav, interdisciplinarnosti, ter združljivih rekreativnih dejavnosti.	Okoljsko izobraževanje s poudarkom na trajnostnem razvoju.
	Ohranitev in obnova hidroloških in hidrogeoloških bilanc.	Ohranjanje celovitosti omrežja.	
	Zavarovana območja – Dežela Furlanija Julijska Krajina <i>(Zakon z dne 30. septembra 1996, št. 42 Pravilnik o regionalnih parkov in naravnih rezervatov. (B.U.R.F.-V.G. št. 39 z dne 25. septembra 1996 Dodatek št. 2 z dne 30.09.1996)</i>	Ohranitev, varstvo in obnovev krajine in okolja, da se zagotovi pravilno uporabo zemljišča za rekreativne, kulturne, socialne, izobraževalne in znanstvene namene ter za vzpostavitev in razvoj lokalnega gospodarstva, vzpostavitvi regijskih parkov in regionalnih naravnih rezervatov in podpiranje ustanovitev občinskih in medobčinskih parkov, kot tudi opredelitev področij okoljskega pomena, naravnih habitatov in mirnih con.	Ohranitev populacij vrst, habitatov ter habitatnih tipov.
	Zavarovana območja – Dežela Benečija	Vzpostavitev parkov in regionalnih naravnih rezervatov,	Učinkovito upravljanje.

	<i>(Regionalni zakon z dne 16. avgusta 1984, št. 40 (BUR št. 38/1984) Novi predpisi za ustanovitev parkov in regionalnih naravnih rezervatov)</i>	zagotavljanje delovanja z ustreznimi finančnimi ukrepi in spodbujanje ustanavljanja parkov in regionalnih naravnih rezervatov lokalnega pomena s strani pokrajin, občin, gorskih skupnosti in njihovih združenj, kot tudi med seboj povezanih skupnosti.	
	Območja Natura 2000 – nacionalna zakonodaja <i>Predsedniški odlok z dne 8 septembra 1997, št. 357: Usklajeno besedilo odloka predsednika republike št. 120 z dne 12.03.2003. (Ur. l. 124 30.05.2003) uredbe o izvajanju Direktive 92/43 / EGS o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst z dopolnitvami)</i>	Zagotovitev in vzdrževanje ali obnovitev ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu skupnosti.	Določitev ustreznih smernic in izdelava ustreznega načrta upravljanja za območja Natura 2000.
	Območja Natura 2000 – Dežela Furlanija Julijska krajina <i>Regionalni zakon št. 14 z dne 14.6.2007</i>	Prilagajanje evropski zakonodaji o ohranjanju prosto živečih ptic in ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.	Ohranitev populacij vrst, habitatov in habitatnih tipov.
	Območja Natura 2000 – Dežela Benečija <i>(Sklep Regionalnega sveta št. 2371-2006 ohranitvenih ukrepov za ZPS)</i>	Zagotovitev izrecnih ukrepov, namenjenih ohranjanju ali kakršnem koli obnavljanju ugodnega stanja ohranjenosti habitatov in živalske ter rastlinske vrst v interesu Skupnosti, ob upoštevanju potreb gospodarskega razvoja, družbenih, kulturnih ter regionalnih in lokalnih potreb.	Ohranitev populacij vrst, habitatov in habitatnih tipov.
Slovenija	Zavarovana območja <i>Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04, UPB 61/06, ZDru-1 8/10 - ZSKZ-B in 46/14)</i>	Ohranjanje abiotske, biotske in krajinske raznovrstnosti ter raznolikosti naravnih vrednot.	Ustrezno prostorsko načrtovanje in zagotavljanje takšne rabe, ki ne ogroža varovanih lastnosti in zagotavlja njihovo trajnostno varstvo.
		Upoštevanje in omogočanje razvojnih možnosti prebivalstva ter duhovno sprostitvev in bogatitev človeka.	Trajnostno upravljanje s prostorom in iskanje sinergičnih učinkov.
		Ohranjanje zavarovanih območij in upoštevanje predpisanih varstvenih režimov.	Upoštevanje predpisanih omejitev in izvajanje načrtovanih ukrepov.
	Območja Natura 2000 <i>Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US in</i>	Ohranitev ali doseganje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov, za katere je Natura območje določeno.	Izvajanje dejavnosti iz prioritarnih akcijskih načrtov in načrtov upravljanja območij Natura 2000 s poudarkom na usklajenem (čezmejnem) pristopu v skladu z direktivama o habitatih in pticah.
	Ohranjanje celovitosti Natura območij v smislu ohranjanja ekoloških struktur, funkcij in varstvenega potenciala.	Okrepitev izvajanja ekosistemskih storitev za ohranjanje ekoloških struktur, funkcij in varstvenega	

	3/14)		potenciala.
		Ohranjanje povezanosti Natura območij.	Povezovanje razdrobljenih habitatov na območjih Natura 2000 preko ekoloških koridorjev.

3.2 Prikaz varstvenih, varovanih, zavarovanih, degradiranih in drugih območij, na katerih je zaradi varstva okolja, ohranjanja narave, varstva naravnih virov ali kulturne dediščine predpisan drugačni režim

Območja z drugačnimi režimi na območju izvajanja Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 so:

- vodovarstvena območja

Na italijanskem delu programskega območja trenutno ni zavarovanih območij v skladu s členom 94 zakonske uredbe 152/06 (določbe 3 odstavka), ki določa absolutna področja varstva v neposredni okolici vodnega zajetja ali črpališča. Črpališče podtalnice in, kjer je to mogoče, izvir površinske vode, mora imeti varstveno območje vsaj radija deset metrov od točke zbiranja vode in mora biti kot tako ustrezno zaščiten in jih je treba uporabiti izključno za predvidene dejavnosti, kot tudi z določbami iz odstavka 6 člena, in sicer za identifikacijo con z razširitvijo polmera 200 metrov glede na točko zajemanja. V naslednji tabeli so navedena vodna telesa in lokacije zajemanja pitne vode.

Preglednica 5. Vodna telesa in lokacije zajemanja pitne vode na italijanskem delu programskega območja

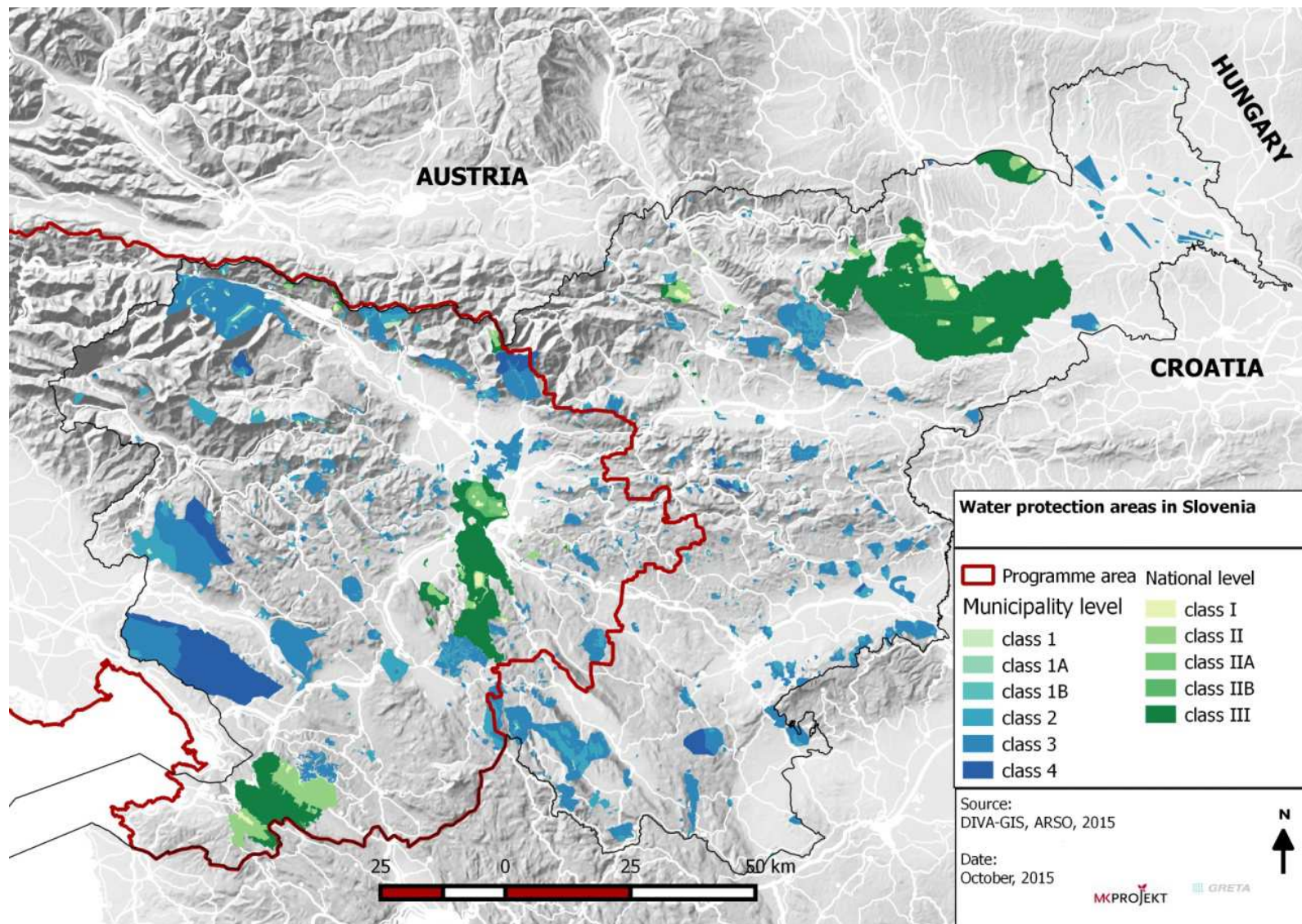
VODNO TELO	KATEGORIJA	POKRAJINA	LOKACIJA
Dežela Furlanija Julijska Krajina			
potok Ciafurla	A1	PN	občina Claut, naselje Crepi
potok Cimoliana	A1	PN	občina Cimolais, naselje Vize
potok Comugna	A1	PN	občina Vito d'Asio, naselje S. Francesco
potok Cunaz	A1	PN	občina Budoia, naselje Dardago
kanal Cellina-Meduina	A2	PN	občina Maniago, naselje Fous
kanal Cellina-Meduina	A2	PN	občina Montereale Valcellina, naselje S. Leonardo
kanal Enel	A2	PN	občina Sequals, naselje Ex mulino
potok Colvera	A2	PN	občina Frisanco, naselje Jouv
potok Caltea	A2	PN	občina Barcis, naselje Val Caltea
reka Val d'Arcola	A1	PN	občina Barcis, naselje Arcola
reka Armentis	A1	UD	občina Forni Avoltri
reka Margò	A2	UD	občina Ravascletto
reka Lussari	A1	UD	občina Tarvisio
reka Smea	A1	UD	občina Taipana
reka Sablici	A2	GO	občina Doberdò del Lago
Dežela Benečija			
reka Livenza	A3	VE	akvadukt Boccafossa
reka Sile	A3	VE	območje med naseljem Quarto d'Altino in akvaduktom Torre Caligo di Jesolo
reka Adige	A3	VE	območje med akvaduktom Badia Polesine in akvaduktom Albarella a Rosolina

Na naslednji strani je prikaz vodovarstvenih območij po razredih občinskega in državnega nivoja v Republiki Sloveniji.

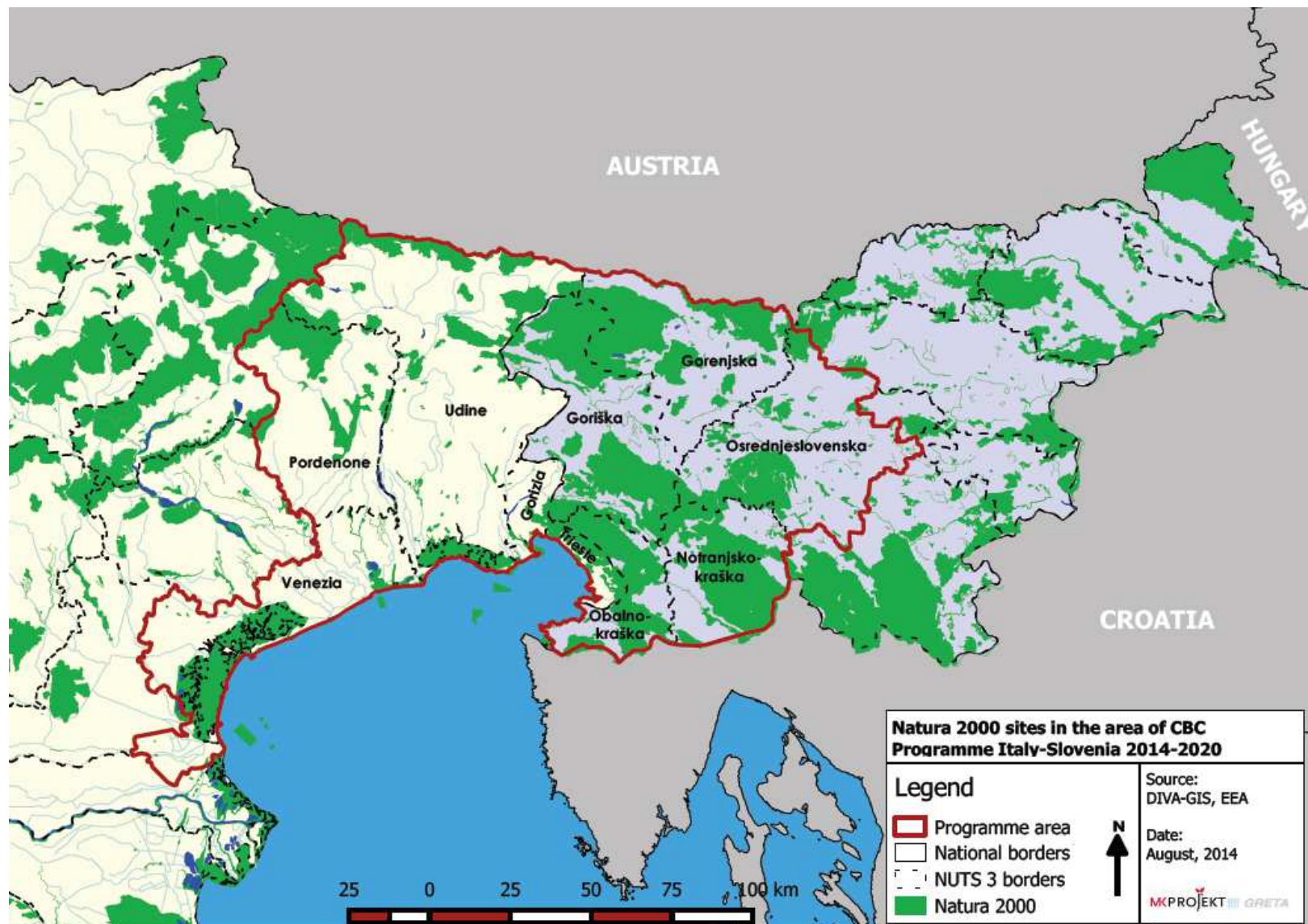
Na prihodnjih straneh so naslednji kartografski prikazi:

- območja Natura 2000,
- državna zavarovana območja,
- ekološko pomembna območja (prikaz samo za Slovenijo),
- naravne vrednote (prikaz samo za Slovenijo),
- gozdni rezervati in varovalni gozdovi (prikaz samo za Slovenijo),
- območja kulturne dediščine (prikaz samo za Slovenijo).

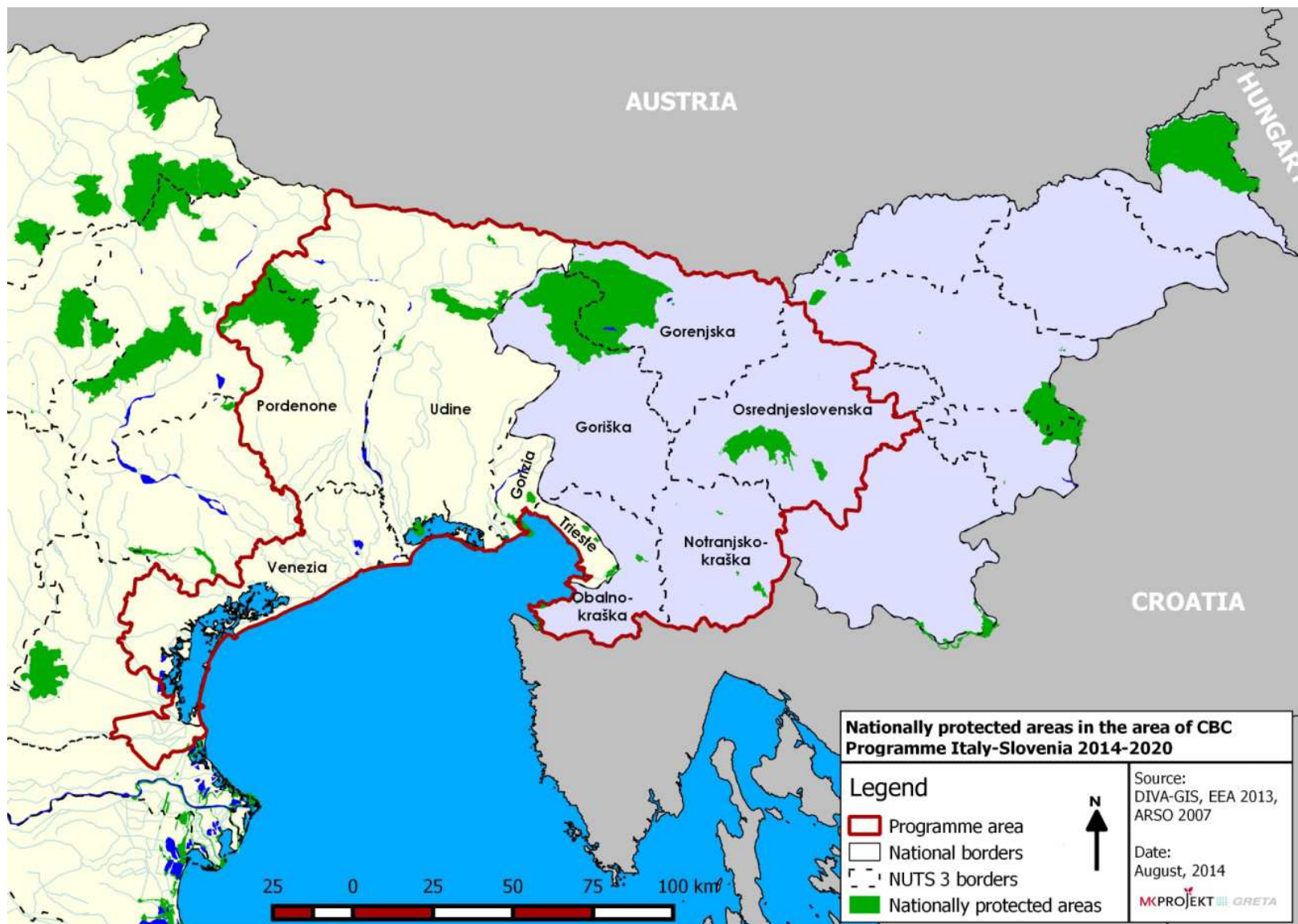
Slika 2. Vodovarstvena območja v Republiki Sloveniji

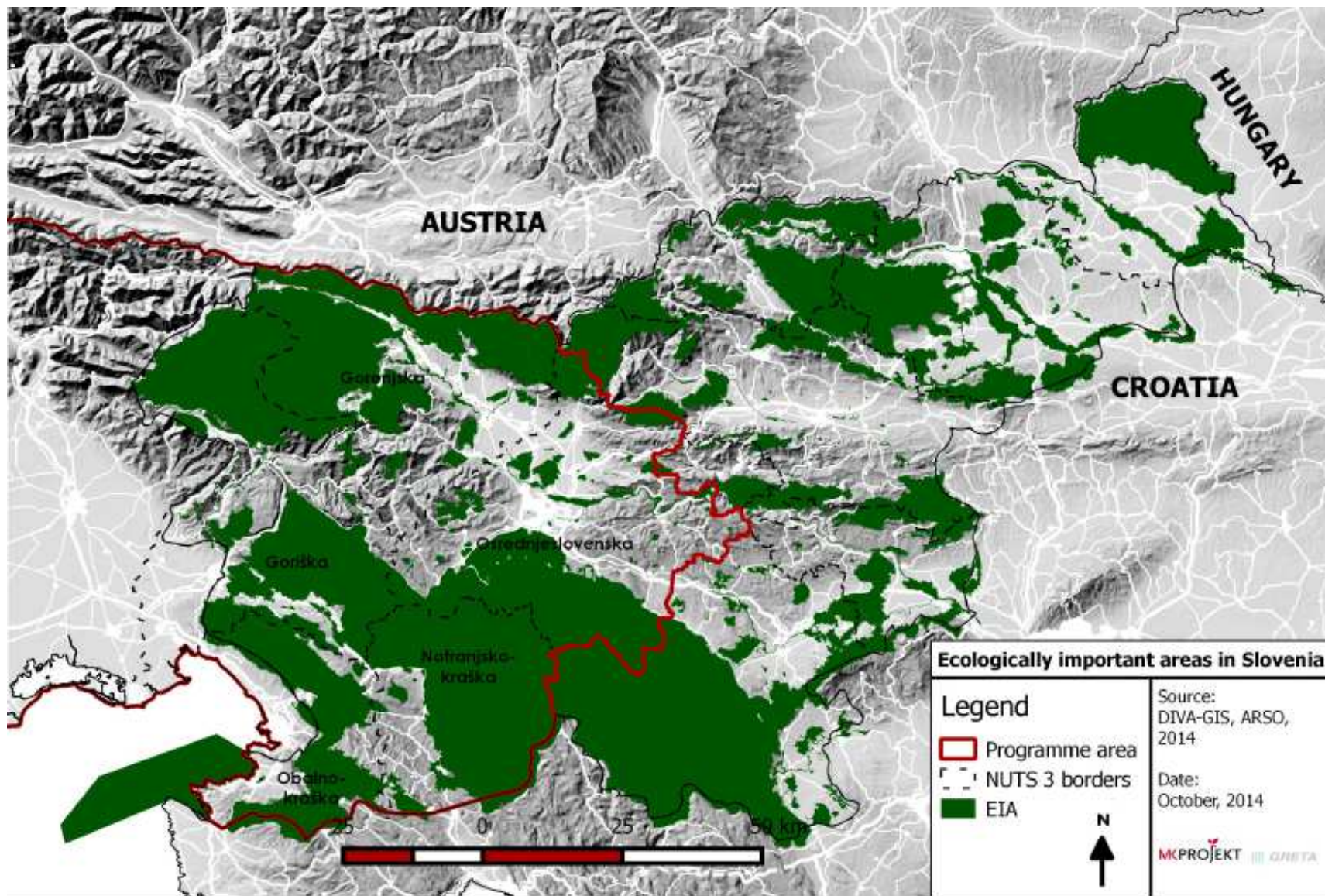
Slika 3. Območja Natura 2000 na programskem območju

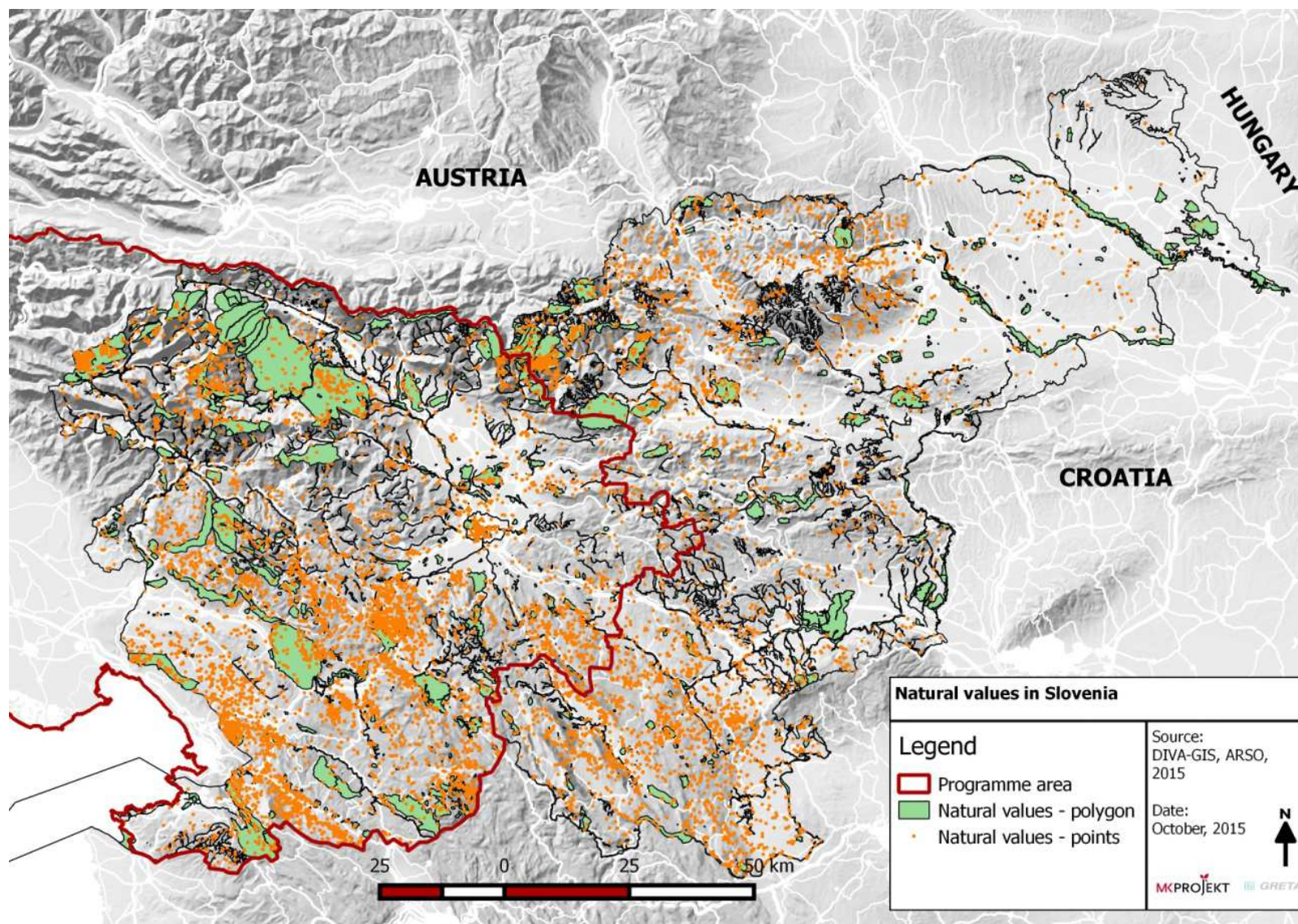
Slika 4. Državna zavarovana območja na programskem območju

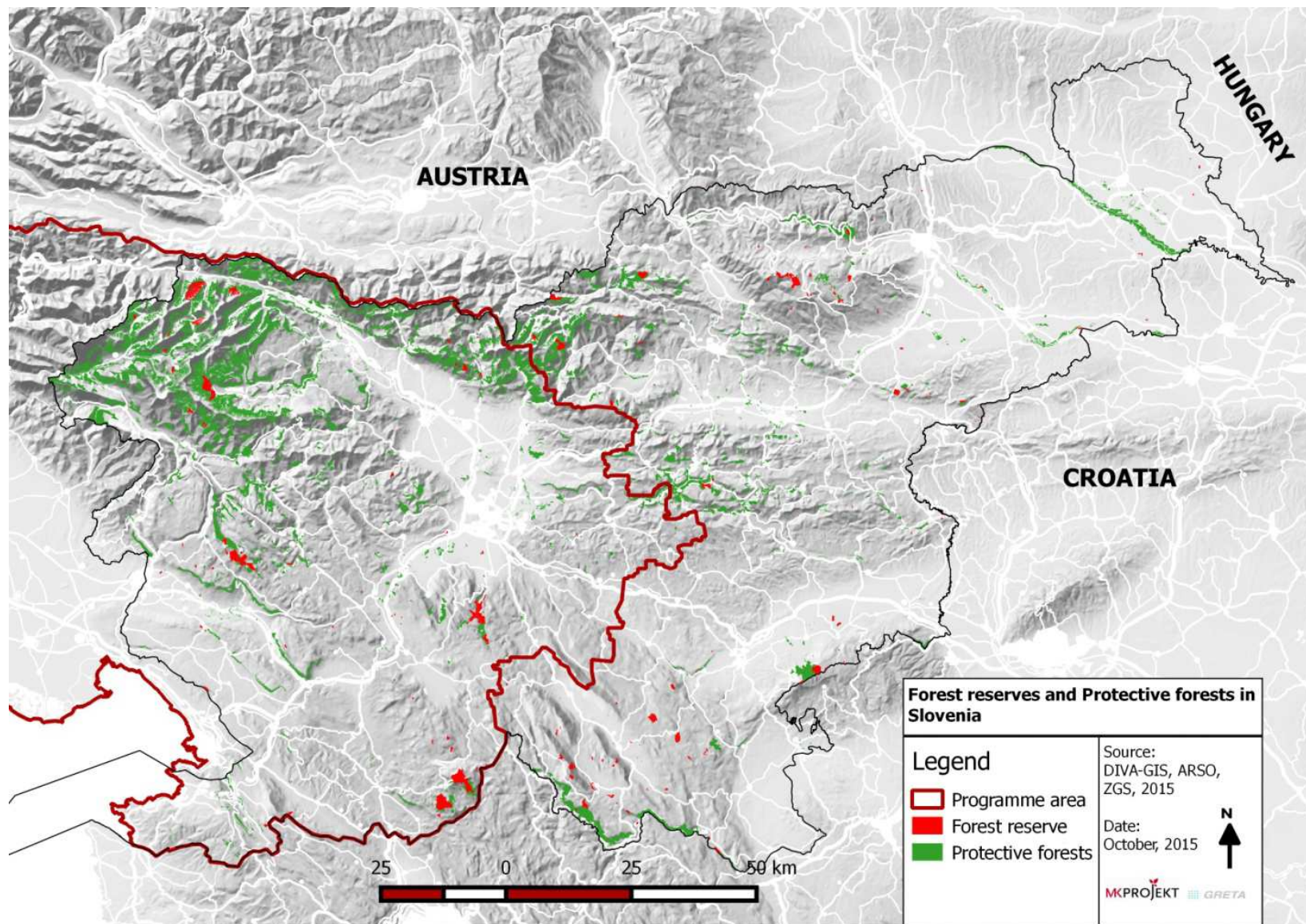
Slika 5. Ekološko pomembna območja

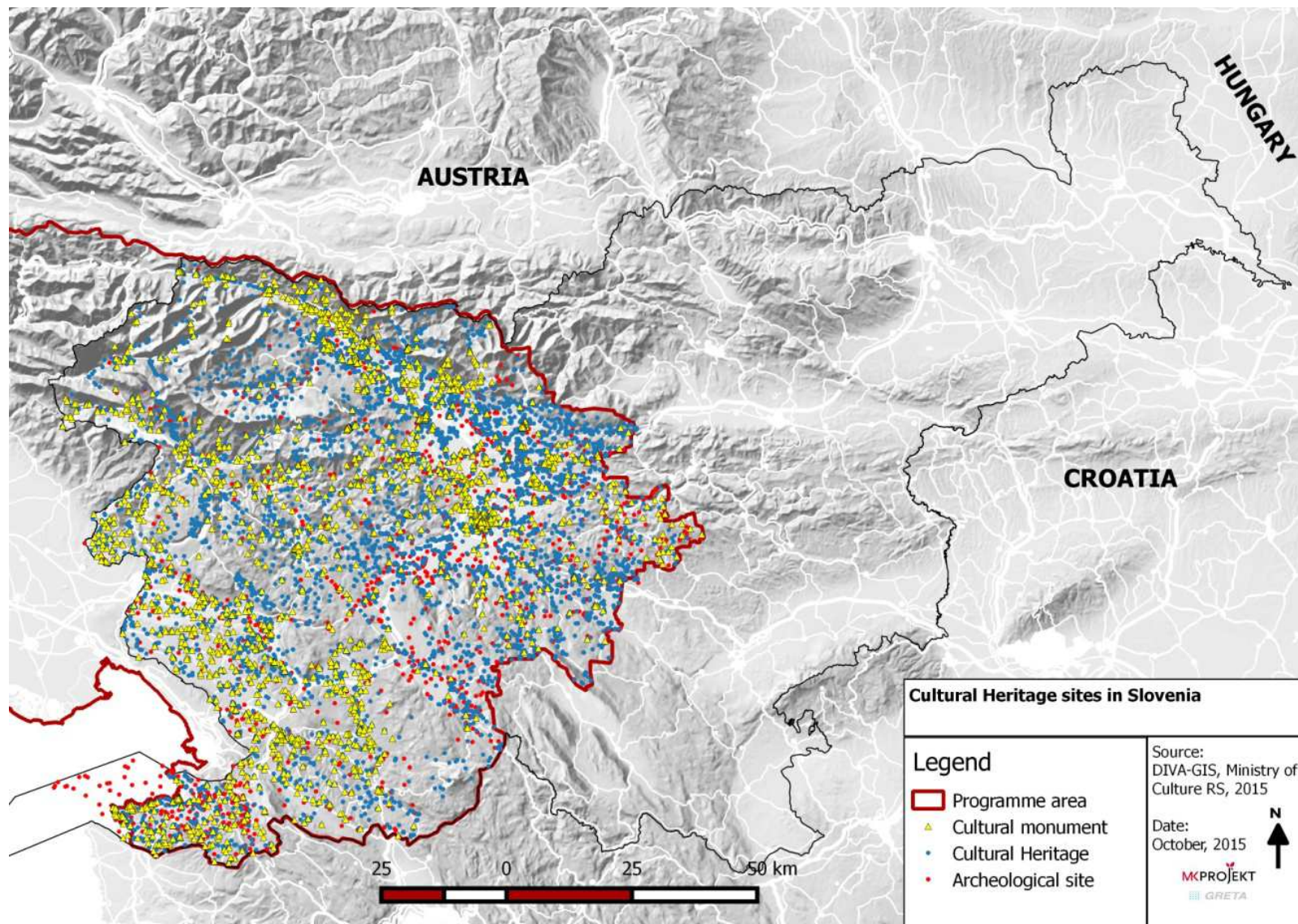
Slika 6. Naravne vrednote

Slika 7. Gozdni rezervati in varovalni gozdovi

Slika 8. Kulturna dediščina na slovenskem delu programskega območja

Večjih degradiranih območij kot so na primer: opuščena ali nesanišana odlagališča, opuščene industrijske cone, gramozne jame ipd. na programskem območju ni. Lahko pa na tem mestu izpostavimo onesnažena območja, Degradirana območja so področja, kjer so se zaradi preteklih ali sedanjih dejavnosti človeka ugotovile točkovne spremembe naravnih značilnosti tal ali podtalnice zaradi prisotnosti enega ali več onesnaževal. Na italijanski strani v Pokrajini Benetke je takšno območje pristanišče Marghera, Dežela Furlanija Julijska krajina pa ima 160 takšnih točkovnih območij, večinoma v Pokrajini Videm.

Na področju slovenskega dela programskega območja se nahajajo štiri onesnažena območja kot posledica različnih tipov intenzivnih industrijskih dejavnosti v preteklosti. Jesenice (Gorenjska), kjer je prisotna železarska dejavnost, kar vpliva na onesnaženost tal in zraka, odlagališče jalovine pa onesnažuje tudi porečje Save. V Litiji (Osrednjeslovenska) so zaradi rudarjenja v preteklosti onesnažena zlasti tla in sicer s svincem, cinkom in živim srebrom. V Idriji (Goriška) so zaradi intenzivnega pridobivanja živega srebra v preteklosti onesnažena predvsem tla. Poleg tega je onesnažena tudi reka Idrijca, ki se nato preko Soče izliva v Tržaški zaliv, kjer so že zaznane povečane vrednosti živega srebra. Območje Luke Koper (Obalno-kraška) zaradi pretovora razsutih tovarov izkazuje povišane vrednosti nekaterih težkih kovin.

3.3 Povzetek veljavnih pravnih režimov na varovanih območjih ali njihovih delih

Na celotnem programskem območju veljata naslednji direktivi EU:

- Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (tako imenovana »Direktiva o habitatih«),
- Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (tako imenovana »Direktiva o pticah«).

Obe direktivi sta bila preneseni v nacionalne pravne rede, ki so omenjeni že v poglavju 3.1 in sicer na območju Republike Italije:

- na nacionalnem nivoju: Predsedniški odlok z dne 8 septembra 1997, št. 357: Usklajeno besedilo odloka predsednika republike št. 120 z dne 12.03.2003. (Ur. l. 124 30.05.2003) uredbe o izvajanju Direktive 92/43 / EGS o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst z dopolnitvami),
- Dežela Furlanija Julijska Krajina: Regionalni zakon št. 14 z dne 14.6.2007
- Dežela Benečija: Sklep Regionalnega sveta št. 2371-2006 ohranitvenih ukrepov za ZPS

Na območju Republike Slovenije:

- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US in 3/14).

Cilj **direktive o habitatih** je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic. Ukrepi, ki so sprejeti na podlagi te direktive so namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, opredeljenih kot interes Skupnosti. Ukrepi upoštevajo gospodarske, družbene in kulturne potrebe ter regionalne in lokalne značilnosti. Na podlagi 12. člena direktive morajo države članice sprejeti potrebne ukrepe, da vzpostavijo sistem strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV (a) na njihovem naravnem območju raširenosti, ki prepoveduje:

- vse oblike namernega ujetja ali ubitja osebkov teh vrst v naravi;
- namerno vznemirjanje teh vrst, zlasti med razmnoževanjem, vzrejo mladičev, zimskim spanjem in selitvijo;
- namerno uničevanje ali odvzem jajc iz narave;
- poškodovanje ali uničenje razmnoževališč ali počivališč.

Za te vrste države članice prepovedujejo posedovanje, prevoz in prodajo ali izmenjavo osebkov, vzeti iz narave, in njihovo ponujanje za prodajo ali izmenjavo, razen za osebkove, ki so bili zakonito vzeti iz narave pred začetkom izvajanja te direktive. Države članice vzpostavijo sistem za spremljanje naključnega ujetja in ubitja živalskih vrst iz Priloge IV(a). Glede na zbrane informacije države članice nadaljujejo z raziskavami ali potrebnimi ohranitvenimi ukrepi, da se zagotovi, da naključno ujetje in ubitje nima znatnega škodljivega vpliva na zadevno vrsto.

Na podlagi 13. člena direktive države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da vzpostavijo sistem strogega varstva rastlinskih vrst iz Priloge IV(b), ki prepoveduje naslednje:

- namerno trgiranje, zbiranje, rezanje, ruvanje ali uničevanje teh rastlin v naravi na njihovem naravnem območju razširjenosti;
- posedovanje, prevoz in prodajo ali izmenjavo osebkov teh vrst, vzeti iz narave, in njihovo ponujanje za prodajo ali izmenjavo razen za osebkove, ki so bili zakonito vzeti iz narave pred začetkom izvajanja te direktive.

Cilj **direktive o pticah** je varovanje, upravljanje in nadzor nad prostoživečimi pticami, naravno prisotnimi na evropskem ozemlju držav članic. Državam članicam nalaga, da sprejmejo potrebne ukrepe za vzdrževanje populacije vseh vrst, ki ustrezajo zlasti ekološkimi, znanstvenim in kulturnim zahtevam, ob upoštevanju gospodarskih in rekreacijskih zahtev, ali za prilagajanje populacije teh vrst tej stopnji. V skladu z določili 3. člena ohranjanje, vzdrževanje in ponovno vzpostavljanje biotopov in habitatov vključuje zlasti naslednje ukrepe:

- (a) ustanovitev zavarovanih območij;
- (b) vzdrževanje in upravljanje habitatov v skladu z ekološkimi zahtevami na zavarovanih območjih in izven njih;
- (c) ponovno vzpostavitev uničenih biotopov;
- (d) ustvarjanje biotopov.

Članice morajo v skladu z 7. členom sprejeti potrebne ukrepe za uvedbo splošnega sistema varstva, ki prepoveduje zlasti:

- (a) namerno ubitje ali ujetje na kakršen koli način;
- (b) namerno uničenje ali poškodovanje gnezd in jajc ali odstranjevanje gnezd;
- (c) odvzem jajc iz narave in posredovanje teh jajc, čeprav so prazna;
- (d) namerno vznemirjanje ptic, zlasti v času razmnoževanja in vzreje mladičev, v taki meri, da bi vznemirjanje postalo moteče glede na cilje te direktive;
- (e) zadrževanje ptic tistih vrst, katerih ujetje in lov je prepovedan.

V skladu z krovnim zakonom o zavarovanih območjih v **Republiki Italiji** (zakon z dne 6. decembra 1991, št. 394: S.O. G.U.R.I z dne 13. decembra 1991, št. 292 Usklajeno besedilo z zakonom z dne 9. decembra 1998, št. 426 in zakonom 23. marca 2001, št. 93) je na območju narodnih parkov in državnih rezervatov prepovedano:

- (a) lov, ubijanje, poškodovanje ali vznemirjanje živalskih vrst; trganje in povzročanje škode na rastlinskih vrstah razen na območjih, kjer so dovoljene kmetijske in gozdarske dejavnosti. Prepovedano je uvajanje tujerodnih vrst, rastlin ali živali, ki lahko spremenijo naravno ravnovesje;
- (b) odprtje in delovanje kamnolomov, rudnikov, odlagališč ter odvzem mineralov;
- (c) spreminjanje rečnih režimov;
- (d) izvajanje oglaševalskih aktivnosti zunaj urbanih središč brez dovoljenja upravljavca parka,
- (e) uvedba ali uporaba kakršnihkoli sredstev, ki bi lahko uničili ali vplivali na biogeokemične cikle;
- (f) zasebni vnos orožja, eksploziva ali kakršnih koli drugih sredstev za uničenje ali lov, v kolikor niso izrecno dovoljeni;
- (g) uporaba odprtega ognja;
- (h) nepooblaščen prelet letal, razen če je to določeno z zakonom.

Strožja določila so zapisana v pravnih aktih o ustanovitvi posameznih zavarovanih območij.

Zavarovana območja v **Republiki Sloveniji** ureja Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04, 61/06, 10/08 in 46/14) ki opredeljuje več različnih tipov zavarovanih območij s predpisanimi pravili ravnanja, podanimi v nadaljevanju.

- Naravni spomenik (64. člen)

Na zavarovanem območju je prepovedano izvajati posege v naravo na način, ki lahko poslabša stanje, spremeni, poškoduje ali uniči naravno vrednoto, in spreminjati razmere ali stanje tako, da se spremeni, poškoduje ali uniči naravna vrednota ali pa zmanjša njen estetski pomen. Z aktom o zavarovanju se na zavarovanem območju lahko prepove ali omeji:

1. izvajanje posegov v prostor;
2. odkopavanje ali zasipavanje terena;
3. odkopavanje ali odnašanje kamnin, mineralov ali fosilov;
4. odlaganje odpadkov in odvajanje odpadnih voda;
5. spreminjanje vodnega režima;
6. odvzemanje naplavin;
7. povzročanje vibracij in eksplozij;
8. gospodarsko izkoriščanje naravnih virov;
9. plovba in sidranje;
10. promet z motornimi vozili in plovili;
11. letanje pod določeno višino, vzletanje ali pristajanje zrakoplovov;
12. lov in ribolov ter nabiranje rastlin ali živali;
13. spreminjanje vegetacije;
14. raziskovanje in odnašanje raziskovalnega materiala iz narave;
15. športno-rekreativne dejavnosti;
16. postavljanje reklamnih in drugih označb;
17. obiskovanje in ogledovanje;
18. kurjenje;
19. opravljanje vojaških dejavnosti;

20. vse druge dejavnosti, ki lahko bistveno ogrozijo zavarovano območje.

- Strogi naravni rezervat (65. člen)

Na zavarovanem območju je prepovedano izvajati posege ali opravljati dejavnosti, ki ogrožajo ohranitev zavarovanega območja, namerno uničevati rastline in živali ter zadrževanje oseb, razen oseb, ki izvajajo nadzor. Ministrstvo lahko izjemoma dovoli zadrževanje na zavarovanem območju zaradi izvajanja znanstveno-raziskovalnega in učno-vzgojnega dela. Natančna pravila ravnanja na območju naravnega rezervata so določena v aktu o zavarovanju.

- Naravni rezervat (66. člen)

Na zavarovanem območju je prepovedano opravljati dejavnosti s sredstvi in na način, ki bi lahko povzročil bistvene spremembe biotske raznovrstnosti, strukture in funkcije ekosistemov, in opravljati dejavnosti v času, ko je lahko ogrožen obstoj rastlin ali živali. Z aktom o zavarovanju se na zavarovanem območju lahko prepove ali omeji:

1. izvajanje posegov v prostor;
2. odkopavanje ali zasipavanje zemljišč;
3. spreminjanje vodnega režima;
4. odvzemanje naplavin;
5. povzročanje hrupa, eksplozij in vibracij;
6. gospodarsko izkoriščanje naravnih virov;
7. plovba in sidranje;
8. promet z motornimi vozili in plovili;
9. letanje pod določeno višino, vzletanje ali pristajanje zrakoplovov;
10. izvajanje agro- in hidromelioracij;
11. spreminjanje kemičnih značilnosti tal;
12. spreminjanje vegetacije;
13. odstranjevanje živih meja, posameznih dreves in drugih drobnih naravnih struktur;
14. zasajanje monokultur;
15. nabiranje plodov, gob ali rastlin ter njihovih delov;
16. vznemirjanje, ubijanje ali jemanje živali iz narave;
17. naseljevanje in doseljevanje živali prosto živečih vrst;
18. lov in ribolov ter nabiranje rastlin ali živali;
19. umetno zasneževanje in dosneževanje;
20. raziskovanje in odnašanje raziskovalnega materiala iz narave;
21. športnorekreativne dejavnosti;
22. obiskovanje in ogledovanje;
23. opravljanje vojaških dejavnosti;
24. kurjenje;
25. vse druge dejavnosti, ki lahko bistveno ogrozijo zavarovano območje.

- Širša zavarovana območja (67. in 68. člen)

Z aktom o zavarovanju širšega zavarovanega območja se na zavarovanem območju glede na vrsto širšega zavarovanega območja lahko prepove, omeji ali drugače uredi:

1. izvajanje posegov in dejavnosti, s katerimi se ogroža prvobitnost narave;
2. gradnja infrastrukturnih objektov, namenjenih bivanju, lovu, ribolovu, turizmu in športu, razen na za to določenih krajih;
3. gradnja novih tranzitnih komunalnih, energetskih in prometnih objektov;
4. gradnja sekundarnih bivališč;
5. gradnja novih objektov;
6. odkopavanje ali zasipavanje zemljišč;
7. povzročanje eksplozij ali vibracij;
8. gospodarska raba naravnih virov, razen za gradnjo na zavarovanem območju;
9. odvzemanje naplavin;
10. spreminjanje vodnega režima, razen pri nujnih vzdrževalnih delih;
11. promet z vozili in plovili;
12. letenje pod določeno višino, vzletanje ali pristajanje zrakoplovov;
13. letenje z jadralnimi padali, jadralnimi zmaji ali drugimi toplozračnimi ladjami ali ultralahkimi jadralnimi napravami zunaj za to določenih območij;
14. vožnja z zrakoplovi pod 300 m od najvišje točke zavarovanega območja;
15. kmetijsko obdelovanje zemljišč z načini in sredstvi, ki bi lahko povzročili bistvene spremembe biotske raznovrstnosti, strukture in vrste ekosistemov ali bistveno spremenili površinsko plast prsti;
16. vznemirjanje, ubijanje ali odvzem živali iz narave, razen zaradi ekoloških in drugih opravičljivih razlogov;
17. lov in izvajanje lovskogojitvenih ukrepov;
18. ribolov in izvajanje ribogojnih ukrepov;

19. nabiranje rastlin in njihovih delov;
20. postavljanje obor in objektov za rejo živali;
21. vnašanje rastlin ali živali tujerodnih vrst;
22. spreminjanje vegetacije;
23. umetno zasneževanje in dosneževanje;
24. odlaganje odpadkov, ki ne izvirajo iz zavarovanega območja;
25. šotorjenje in kurjenje zunaj določenih mest;
26. raziskovanje in odnašanje raziskovalnega materiala iz narave;
27. prirejanje množičnih športnih, turističnih ali drugih javnih prireditev;
28. izvajanje vodnih in drugih športov zunaj za to določenih območij;
29. opravljanje vojaških dejavnosti;
30. vse druge dejavnosti, ki lahko bistveno ogrozijo zavarovano območje.

- Narodni park (69. člen)

Narodni park, namen zavarovanja, razvojne usmeritve, varstvena območja, varstveni režimi, upravljavec in drugo se določijo z zakonom.

- Regijski park (70. člen)

Z aktom o zavarovanju se določijo podrobnejša pravila ravnanja na območju regijskega parka.

- Krajinski park (71. člen)

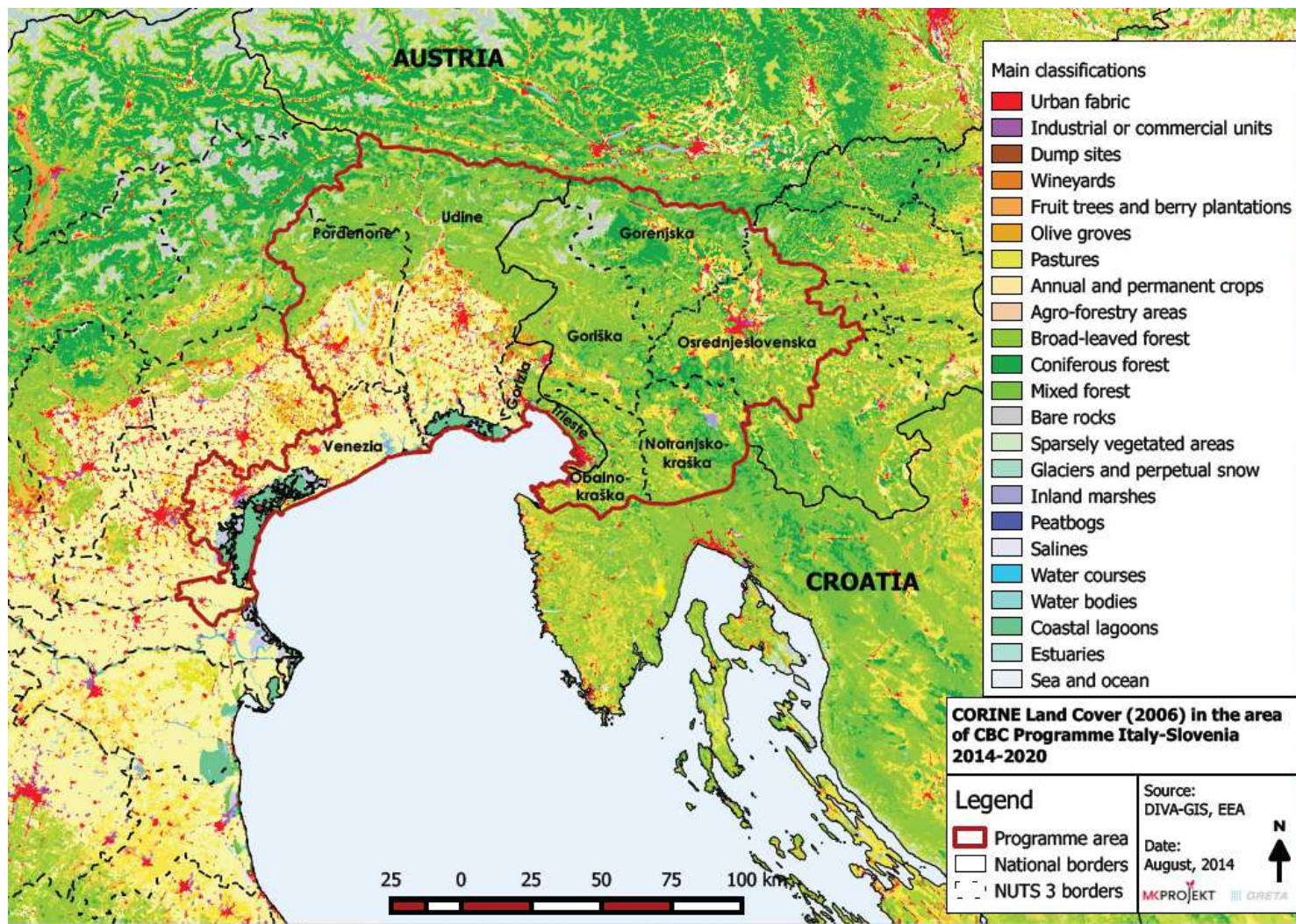
Z aktom o zavarovanju se določijo podrobnejša pravila ravnanja na območju krajinskega parka

3.3.1 Podatki o pridobitvi naravovarstvenih smernic oziroma strokovnih podlagah in stopnji upoštevanja v planu, zlasti glede omilitvenih ukrepov

Naravovarstvene smernice za Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 niso bile podane. Ker se smernice nanašajo na raven prostorskega načrtovanja konkretnih projektov, ki so na tej ravni lokacijsko in časovno neopredeljeni. Pri pripravi projektov bo potrebno upoštevati pravne okvire s področja varstva narave (glede na področje kjer se bo projekt izvajal).

3.4 Prikaz območij dejanske rabe prostora

Slika 9. Prikaz območij dejanske rabe prostora

3.5 Vrste in habitatni tipi, za katere je območje natura določeno, vključno s podatki, navedenimi v standardnem obrazcu za podatke o območju Natura

Ker predmetni Dodatek predstavlja presojo vplivov ukrepa Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020, ki niso lokacijsko in časovno opredeljeni, sezname in podatki o kvalifikacijskih in ključnih vrstah niso relevantni.

Na italijanski strani programskega območja se nahaja 70 varovanih habitatov, na katerih je 92 zaščitenih živalskih in 22 rastlinskih vrst, pomembnih na nivoju Evropske skupnosti.

V Sloveniji se nahaja 60 habitatnih tipov, skupaj je varovanih 236 vrst od katerih jih je 114 varovanih v skladu z Direktivo o habitatih in 122 v skladu z Direktivo o pticah.

Podatki iz standardnega obrazca za Republiko Italijo so dostopni v preko spletnega pregledovalnika Natura 2000¹, za Slovenijo pa na Naravovarstvenem atlasu – Natura 2000².

3.6 Načrti za upravljanje območja in usmeritve, ki izhajajo iz njih

V tem poglavju podajamo analizo skladnosti programa z ohranitvenimi ukrepi in razpoložljivimi načrti upravljanja za območja Natura 2000. Analiza je koristna zaradi določitve morebitnih omilitvenih ukrepov in lažje opredelitve izbirnih meril v fazi priprave razpisov v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020.

Pri analizi načrtov upravljanja posameznih območij z naravovarstvenim statusom so navedene morebitne povezave med dejavnostmi programa in predvidenimi ukrepi, in sicer na naslednji način:

- 0 = ni povezav
- S = možne sinergije med dejavnostmi programa in zadevnim ukrepom
- N = možne neskladnosti med dejavnostmi programa in zadevnim ukrepom

Republika Italija – Dežela Furlanija Julijska krajina

Ukrepi za ohranjanje celinskih območij, pomembnih za Skupnost - Uredba regionalne vlade št. 546/20133. Za naše namene so bili upoštevani medsektorski ohranitveni ukrepi, ki veljajo za vsa območja, pomembna za Skupnost, celinske biogeografske regije Dežele Furlanija Julijska krajina in se nanašajo na obsežne človekove dejavnosti, ki zadevajo več habitatov in vrst. Delijo se glede na vrsto dejavnosti (1 – Infrastruktura 2 – Kmetijstvo in živinoreja 3 – Lov 4 – Sladkovodni ribolov 5 – Morski ribolov 6 – Ribogojstvo 7 – Raba ozemlja 8 – Rudarjenje 9 – Posegi na vodnih tokovih 10 – Posegi v lagunah 11 – Odpadki 12 – Vojaške dejavnosti 13 – Upravljanje in varstvo vrst ter habitatov 14 – Predlogi za ukrepe 15 – Spremljanje 16 – Širitev). Glede na področja ukrepanja programa in namen ocenjevanja skladnosti so pomembna področja pod točkami 1 (zgolj naslednje teme: gozdne poti, energetska infrastruktura in vodna infrastruktura), 7, 9, 10, 13, 14, 15 in 16. Ohranitveni ukrepi, predvideni za ta področja, so bili navedeni v strategiji programa. Navadno gre za sinergije, kljub temu pa je možno zaznati nekatera področja, kjer se lahko pojavljajo elementi nasprotovanja, kot je povzeto v spodnji preglednici, ki prikazuje možne neskladnosti:

Preglednica 6. Možne neskladnosti med strategijo programa in ukrepi za ohranjanje celinskih območij, pomembnih za Skupnost, Dežele Furlanija Julijska krajina

Tema/podtema, na katero se nanašajo celinski medsektorski ohranitveni ukrepi	Glavni ohranitveni ukrepi, pri katerih lahko pride do neskladnosti oz. ki jih je potrebno upoštevati v fazi izvajanja strategije (povzetek)	Vrsta ukrepa iz strategije programa, pri katerem lahko pride do neskladnosti
Gozdne poti	Prepoved izgradnje novih gozdnih poti na območjih naravno-ekološke vrednosti (habitatni 2130, 6110, 6410, 7210, 7220, 7230, 8240, 91E0, 91F0)	2.1.B in 3.1.C
Energetska infrastruktura	Prepoved izgradnje novih kopenskih fotovoltaičnih sistemov	1.1.B, 2.1.A in 3.3.A

¹ <http://www.pcn.minambiente.it/viewer/index.php?project=natura>

² <http://www.naravovarstveni-atlas.si/nvajavni>

³ http://mtom.regione.fvg.it/storage//2013_726/Allegato%201%20alla%20Delibera%20726-2013.pdf

	in prepoved širitve obstoječih sistemov Pri gradnji novih elektrovodov je potrebno preučiti zlasti vgradnjo električnih vodnikov	
Vodna infrastruktura	Pri posegih izgradnje ali prestrukturiranja, pri katerih se prekine ekološka kontinuiteta rek in potokov, je obvezno treba zgraditi ustrezne objekte in omogočiti vrnitev rib Na naravnih vodnih tokovih so dovoljene izključno hidroelektrarne, ki ne povzročajo prekinitve ekološke kontinuitete, oz. tehnologije z manjšim vplivom na okolje	1.1.B in 3.3.A
Posegi v lagunah	Obveznost vgradnje dekanterjev ob vstopu toplih voda v laguno, ki se izkoriščajo kot vir geotermalne energije	1.1.B, 2.1.B in 3.3.A

Ukrepi za ohranjanje alpskih območij, pomembnih za Skupnost - Uredba regionalne vlade št. 726/20134. Tudi v tem primeru so bili upoštevani medsektorski ohranitveni ukrepi v povezavi s 13 področji (1. Infrastruktura 2. Kmetijstvo in živinoreja 3. Lov 4. Sladkovodni ribolov 5. Raba ozemlja 6. Rudarjenje 7. Posegi na vodnih tokovih 8. Odpadki 9. Vojaške dejavnosti 10. Upravljanje in varstvo vrst ter habitatov 11. Predlogi za ukrepe 12. Spremljanje 13. Širitev). Izmed teh so glede na strategijo programa pomembna področja pod točkami 1 (razen cestne infrastrukture), 5, 7, 10, 11, 12 in 13. Tako kot prej se v skladu s strategijo programa pri izvajanju zadevnih ohranitvenih ukrepov pojavljajo sinergije, zlasti na področjih pod točkami 10, 11, 12 in 13. Možne neskladnosti so navedene v spodnji preglednici.

Preglednica 7. Možne neskladnosti med strategijo programa in ukrepi za ohranjanje alpskih območij, pomembnih za Skupnost, Dežele Furlanija Julijska krajina

Tema/podtema, na katero se nanašajo alpski medsektorski ohranitveni ukrepi	Glavni ohranitveni ukrepi, pri katerih lahko pride do neskladnosti oz. ki jih je potrebno upoštevati v fazi izvajanja strategije (povzetek)	Vrsta ukrepa iz strategije programa, pri katerem lahko pride do neskladnosti
Gozdne poti	Prepoved izgradnje novih gozdnih poti na območjih naravno-ekološke vrednosti (habitati 6110, 6230, 7110, 7220, 7140, 7230, 8240)	2.1.B in 3.1.C
Energetska infrastruktura	Dovoljeni so fotovoltaični sistemi na strešnih kritinah primarnih ali sekundarnih stavb oz. v bližini stavb, pod pogojem, da so take velikosti, ki zadošča energetskim potrebam za lastno porabo planinskih koč, domov ali drugih objektov	1.1.B, 2.1.A in 3.3.A
Vodna infrastruktura	Pri posegih izgradnje ali prestrukturiranja, pri katerih se prekine ekološka kontinuiteta rek in potokov, je obvezno treba zgraditi ustrezne objekte in omogočiti vrnitev rib	1.1.B in 3.3.A
Razvoj turizma	Obveznost preverjanja pomena, ki ga vpliv ima na organizirane dejavnosti v zvezi z razvojem turizma, ki vključujejo uporabo motornih vozil oz. velik priliv oseb	2.1.B in 3.1.C

Splošni ukrepi za ohranjanje posebnih varstvenih območij - 3. člen Deželnega zakona št. 14 z dne 4. junija 20075. Pri analizi teh ohranitvenih ukrepov ni bilo zaznati posebnih področij neskladnosti s strategijo programa. Upoštevati pa je treba, zlasti pri izvajanju ukrepov 1.1.B, 2.1.A in 3.3.A, prepoved izgradnje novih vetrnih elektrarn, z izjemo posegov zamenjave in posodobitve, tudi tehnološke, pri katerih se ne poveča vpliv na okolje glede na cilje ohranjanja posebnih varstvenih območij, kot tudi obratov za lastno proizvodnjo s skupno močjo, ki ne presega 20 kW.

Odobreni načrti upravljanja - Izvir reke Stella, močvirje Selvotte, močvirja Gonars, naravni rezervat Valle Cavanata in greben Mula v Miljah.

Glavni cilj Načrta upravljanja izvira reke Stella je okrepitev njene vloge kot središča sistema furlanskih izvirov ter povezovalnega koridorja med Furlansko nižino in obalnim pasom. Glavni cilj Načrta upravljanja močvirja Selvotte je okrepitev njegove vloge kot nahajališča sistema furlanskih izvirov, ki predstavlja vir biotske raznovrstnosti deželnega ekološkega omrežja. Cilj Načrta upravljanja močvirij Gonars je okrepitev njihove vloge kot nahajališč sistema furlanskih izvirov, ki predstavljajo vir biotske raznovrstnosti v rečnem sistemu potoka Koren.

⁴ http://mtom.regione.fvg.it/storage//2013_726/Allegato%201%20alla%20Delibera%20726-2013.pdf

⁵ <http://lexview-int.regione.fvg.it/fontinormative/xml/xmlLex.aspx?anno=2007&legge=14&ART=000&AG1=00&AG2=00&fx=lex>

Strategija omenjenih treh načrtov je razdeljena na osi in ukrepe, zato se analiza skladnosti s strategijo programa lahko opravi na enoten način, kot prikazuje spodnja preglednica.

Preglednica 8. Možne povezave med strategijo programa in načrti upravljanja reke Stella, močvirja Selvotte in močvirij Gonars

Strategija načrta upravljanja		Možne povezave s strategijo programa			
Os	Ukrepi	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
OS - Ohranjanje habitatov	1.1 - Ohranjanje in izboljšanje naravnih habitatov	0 N (ukrep 1.1.B)	0	S N (ukrep 3.3.A)	0
	1.2 - Ohranjanje in izboljšanje šotišč in mokrišč	0	0	S	0
	1.3 - Ohranjanje in izboljšanje pustih ter stalnih travnikov				
	1.4 - Upravljanje higrofilnih gozdov				
OS 2 - Ohranjanje vrst	2.1 - Ohranjanje flore	0 N (ukrep 1.1.B)	0	S N (ukrep 3.3.A)	0
	2.2 - Ohranjanje favne	0	0	S	0
OS 3 - Omejevanje in nadzor pritiskov	3.1 - Trajnostno kmetijstvo	0	0	S	0
	3.2 - Zmanjšanje vplivov ribogojnic in športnega ribolova	0	0	S	0
	3.3 - Zmanjšanje vplivov lova	0	0	S	0
	3.4 - Ublažitev vplivov naselij in infrastrukture	0	0 N (2.1.B)	S N (3.1.C)	0
OS 4 - Ozaveščanje in trajnostna raba ozemlja	4.1 - Usposabljanje in ozaveščanje	0	0	S	S
	4.2 - Trajnostna raba ozemlja				
OS 5 - Prekvalifikacija in okrepitev sistema furlanskih izvirov in povezav med nižino ter obalnim pasom	5.1 - Izboljšanje ekološke celovitosti in funkcionalnosti rečnih ekosistemov	0 N (ukrep 1.1.B)	0	S N (ukrep 3.3.A)	S
	5.2 - Povezovanje varovanih območij	0	0	S	S

Cilj Načrta upravljanja naravnega rezervata Valle Cavanata in grebena Mula v Miljah pa je okrepitev mrežnih povezav ter vrednotenje območja kot zgleda naravnega upravljanja in trajnostne rabe lagunskega ekosistema. Spodnja preglednica prikazuje analizo skladnosti strategije programa z vsebino načrta.

Preglednica 9. Možne povezave med strategijo programa in načrtom upravljanja naravnega rezervata Valle Cavanata in grebena Mula v Miljah

Strategija načrta upravljanja		Možne povezave s strategijo programa			
Os	Ukrepi	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
OS 1 - Varstvo morfoloških, vodnih in sedimentoloških virov	1.1 Smernice za varstvo morfoloških, vodnih in sedimentoloških virov	0	0	S	0

OS 2 – Varstvo in prekvalifikacija sistemov habitatov	2.1 Varstvo sistema plitvin	0	0 N (ukrep 2.1.B)	S N (ukrep 3.1.C)	0
	2.2 Upravljanje sistema plaž, sipin in površin za sipinami				
	2.3 Upravljanje sistema ekstenzivnega gojenja rib v lagunah in halofitnih območij				
	2.4 Prekvalifikacija sladkovodnega sistema				
	2.5 Upravljanje območij obnove				
OS 3 – Zmanjšanje omejevalnih dejavnikov in upravljanje živalskih vrst	3.1 - Zmanjšanje vplivov lova	0	0	S	0
	3.2 Smernice in posebni programi za upravljanje živalskih vrst	0 N (ukrep 1.1.B)	0 N (ukrep 2.1.B)	S N (ukrep 3.1.C)	0
OS 4 – Trajnostno upravljanje ribištva	4.1 – Ureditev poklicnega ribolova	0	0 N (ukrep 2.1.B)	S N (ukrep 3.1.C)	S
	4.2 – Ureditev športnega in rekreativnega ribolova				
OS 5 – Izboljšanje mokrišč in omejevanje zunanjih vplivov	5.1 – Izboljšanje mokrišč	0	0	S	0
	5.2 – Omejevanje zunanjih vplivov na območju	0	0	S	0
	5.3 – Okrepitev mrežnih povezav	0 N (ukrep 1.1.B)	0 N (ukrep 2.1.B)	S N (ukrep 3.1.C)	S

Republika Italija – Dežela Benečija

Splošni ukrepi za vsa posebna varstvena območja (Priloga C k Uredbi regionalne vlade št. 2371 z dne 27. julija 2006). Pri pregledu teh ukrepov ni bilo neskladnosti s strategijo programa, ki pravzaprav lahko prispeva k njihovemu usklajenemu izvajanju. Kar se tiče ukrepa MGG_020 v zvezi z racionalizacijo števila turistov, je potrebno omeniti, da lahko program z ukrepi 2.1.B, 3.1.A in 3.1.C izboljša dostopnost do turističnih destinacij in se število torej poveča; kljub trajnostnim in okolju prijaznim pristopom je treba paziti, da ne pride do neskladnosti.

Republika Slovenija

Program upravljanja območij Natura 2000 (2015-2020), sklep Vlade Republike Slovenije številka 00719-6/2015/13 je dokument, ki na ravni celotnega ozemlja Republike Slovenije določa podrobne varstvene cilje ter ukrepe za doseganje varstvenih ciljev za vsako območje Natura, ki so določeni tako, da prispevajo k ohranjanju ali doseganju ugodnega stanja ohranjenosti vrste ali habitatnega tipa. Iz varstvenih ukrepov ki so predvideni za območja natura, ki ležijo na programskem območju sicer ni zaznani neposrednih neskladij ali konfliktov s strategijo Programa – nasprotno, veliko zapisanih varstvenih ukrepov izraža visoko stopnjo skladnosti s predvidenimi dejavnostmi Programa. Na drugi strani pa imajo lahko posamezne dejavnosti, v kolikor se ne predvidijo in izvedejo ustrezni omilitveni ukrepi negativne posledice na varovane vrste in habitatne tipe.

Preglednica 10. Možne neskladnosti med strategijo programa in Programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2014-2020

Tema/podtema, na katero se nanašajo celinski medsektorski ohranitveni ukrepi	Glavni ohranitveni ukrepi, pri katerih lahko pride do neskladnosti oz. ki jih je potrebno upoštevati v fazi izvajanja strategije (povzetek)	Vrsta ukrepa iz strategije programa, pri katerem lahko pride do neskladnosti
Usmerjanje obiska	Vsako večanje obiska predstavlja obremenitev za okolje,	2.1.B, 3.1.A, 3.1.B,

	zato je potrebno izvajati tudi ukrepe preusmerjanja obiskovalcev.	3.1.C
Vode	Ohranjanje vodnih ekosistemov, zagotavljanje prehodnosti vodotokov in zmanjševanje hidromorfoloških obremenitev.	1.1.B e 3.3.A

Na slovenskem delu programskega območja se nahaja več zavarovanih območij različnih kategorij, vendar vsa trenutno še ne razpolagajo z načrti upravljanja (nekateri načrti upravljanja so še v fazi nastajanja, nekateri v fazi sprejemanja) pričakuje pa se, da bodo sprejeta tekom programskega obdobja. Od osmih zavarovanih območij (en narodni park, 5 krajinskih parkov in dveh regijskih), ki morajo razpolagati z načrtom upravljanja, so zgolj trije, ki ga imajo sprejetega in sicer: Regijski park Škocjanske jame, Notranjski regijski park in Krajinski park Sečoveljske soline.

Regijski park Škocjanske jame

Upravljavski načrt je bil sprejet dne 30.1.2014 in za obdobje 2013-2017 določa sedem dolgoročnih upravljavskih ciljev katerih skladnost s prednostnimi osmi programa je predstavljena v naslednji tabeli.

Preglednica 11. Možne neskladnosti med strategijo programa in Programom varstva in razvoja Parka Škocjanske jame za obdobje 2013-2017

Program varstva in razvoja Parka Škocjanske Jame		Možne povezave s strategijo programa			
Dolgoročni upravljavski cilj	Operativni cilj	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
1. Ohranjanje Škocjanskih jam in drugega podzemnega sveta	1.1 Zagotoviti znanstvene informacije in analize	0	0	S (3.1.A, 3.1.B)	0
	1.2 Z ukrepi aktivnega varstva zagotavljati ohranjanje naravnih procesov v jamskem sistemu	0	0	S (3.1.C)	0
	1.3 Z ukrepi renaturacije vzpostaviti prvotne ekološke značilnosti v degradiranih delih jamskega sistema	0	0	S (3.2.A)	0
2. Ohranjanje ugodnega stanja naravnih vrednot, živalskih in rastlinskih vrst ter habitatnih tipov	2.1 Ohranjati geomorfološke in geološke naravne vrednote izven sistema Škocjanskih jam	0	0	S (3.1.A, 3.1.B, 3.2.A, 3.2.B) N (3.1.C)	0
	2.2 Ohranjati in z aktivnimi ukrepi zagotavljati dobro stanje površinskih in podzemnih voda	0	0	S (3.1.A) N (3.1.C)	0
	2.3 Zagotavljati ugodno stanje rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov s poudarkom na Natura vrstah	0	0	S (3.1.A, 3.2.A, 3.2.B) N (3.1.C)	0
3. Sodelovanje pri varstvu kulturne dediščine	3.1 Spremljati stanje in pripraviti dodatne strokovne predloge za varstvo kulturne dediščine	0	0	S (3.1.B)	0
	3.2 Izvajati ukrepe za ohranitev kulturne dediščine	0	0	S (3.1.B)	0
4. Razvijanje	4.1 Organizirati	0	0	S (3.1.C, 3.1.C)	0

okolju prijaznega obiskovanja in širjenje zavesti o parku – trajnostni razvoj turizma	naravi prijazen obisk po Škocjanskih jamah			3.2.C)	
	4.2 Posodobiti in urediti infrastrukturo za obiskovanje jame	0	0	S (3.1.C, 3.1.C 3.2.C)	0
	4.3 Obnavljati, posodabljati ali graditi infrastrukturo, ki omogoča varno in doživeto obiskovanje parka	0	0	S (3.1.C, 3.1.C 3.2.C)	0
	4.4 Promovirati park v širši ponudbi Krasa	0	0	S (3.1.C)	0
	4.5 V obnovljenem kulturnem spomeniku Matavun 8 zagotoviti možnosti za širitev izobraževalnih aktivnosti na področju varstva narave in kulture	0	0	S (3.1.C, 3.1.C 3.2.C)	0
	4.6 Izobraževati in ozaveščati obiskovalce in širšo javnost o naravnih vrednotah in kulturni dediščini parka in Krasa	0	0	S (3.1.C, 3.1.C 3.2.C)	S (4.1.B)
5. Krepitev vključevanja lokalnega prebivalstva v razvoj dejavnosti in aktivnosti v parku	5.1 S sodelovanjem in aktivnim vključevanjem lokalnih prebivalcev v upravljanje parka krepiti njihovo podporo pri ohranjanju zavarovanega območja	0	0	S(3.1.C)	0
6. Krepitev vloge upravljavca parka na širšem območju parka (vplivno in prehodno območje)	6.1 Izvajanje aktivnosti za varstvo naravnih vrednot in kulturne dediščine	0	0	S (3.2.A, 3.2.B)	S (4.1.A)
	6.2 Izvajanje podpornih in razvojnih dejavnosti	0	S (2.1.B)	S (3.2.A, 3.2.B, 3.2.C)	0
7. Učinkovitejše delovanje upravljavca in mednarodno sodelovanje	7.1 Sodelovanje pri urejanju prostora z upoštevanjem varstvenih ciljev parka	0	0	S (3.2.A)	0
	7.2 Izvajanje določil globalnih mednarodnih konvencij in programov	0	0	S (3.2.A, 3.2.B)	S (4.1.A)
	7.3 Mednarodno sodelovanje	0	0	S (3.2.A, 3.2.B)	S (4.1.A)
	7.4 Splošne naloge in aktivnosti	0	0	S (3.2.A, 3.2.B)	S (4.1.A, 4.1.B)

Notranjski regijski park

Podrobnejši načrt upravljanja za območje Notranjskega regijskega parka ima za svoj krovni cilj predpostavko, da se ohranja značilno kulturno krajino z izjemno naravno zgradbo, v kateri se kaže skladnost človekove rabe z naravnimi procesi. Načrt upravljanja tako predvideva izvedbene cilje za pet področij, razvidnih iz tabele v nadaljevanju.

Preglednica 12. Možne neskladnosti med strategijo programa in Podrobnejšim načrtom upravljanja za projektno območje presihajoče Cerkniško jezero

Podrobnejši načrt upravljanja za projektno območje presihajoče Cerkniško jezero		Možne povezave s strategijo programa			
Področje	Načrtovani izvedbeni cilj	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
Kmetijstvo	Ustrezno upravljanje s kmetijskimi zemljišči	0	0	S	0
Ribištvo	Zmanjšati vpliv tujerodnih vrst rastlin na ekosistem	0	0	S	0
Lovstvo, ribištvo	Upravljanje na področju lova in ribolova usklajeno z varstvom narave	0	0	S	0
Varstvo narave	Zmanjšati vpliv na jame	0	0	S	0
	Zagotoviti dolgoročni obstoj zdrave populacije dvoživk in malih sesalcev	0	0	S	0
Upravljanje voda	Povečati samočistilno sposobnost vodotokov	0	N (2.1B)	S	0
	Obnova reguliranih strug vodotokov	0	N (2.1B)	S (3.2.B)	0

Krajinski park Sečoveljske soline

Načrt upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline za obdobje 2011-2021 določa štiri krovne cilje parka, ki jih udejanja preko izvedbenih ciljev v okviru so določene naloge in aktivnosti. Skladnost krovnih in izvedbenih ciljev s prednostnimi osmi programa je predstavljena v naslednji tabeli.

Preglednica 13. Možne neskladnosti med strategijo programa in Načrtom upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline

Načrt upravljanja Krajinskega parka Sečoveljske soline		Možne povezave s strategijo programa			
Cilj upravljanja	Izvedbeni cilj	Os 1	Os 2	Os 3	Os 4
1. Ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine	1.1 Izvajanje neposrednih aktivnosti za varstvo vrst in habitatnih tipov	0	N (2.1.B)	S	0
	1.2 Izvajanje solinarske dejavnosti v obsegu, potrebnem za ohranitev biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot ter krajine	0	0	S	0
	1.3 Zagotavljanje svežih informacij o stanju: stalno spremljanje in analiziranje stanja narave, naravnih	S (1.1.B)	0	S (3.2.B)	0

	vrednot in krajine ter omogočanje znanstvenoraziskovalnega dela				
	1.4 Sodelovanje z uporabniki naravnih virov	0	0	S (3.2.B)	0
2. Omogočanje doživljanja in spoznavanja parka	2.1 Zagotavljanje prepoznavnosti parka	0	0	S (3.1.C)	0
	2.2 Zagotavljanje poteka obiska, ki je ustrezen z vidika varstva in obiskovanja	0	0	S (3.1.A)	0
3. Prispevanje k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij	3.1 Prispevanje k ohranjanju, predstavljanju in spoznavanju kulturne dediščine	0	0	S (3.1.B, 3.1.C)	0
	3.2 Prispevanje k zaščiti pred delovanjem »zunanjih« voda	0	0	S (3.2.B)	0
	3.3 Prispevanje upravljavca k odpravljanju posledic naravnih nesreč in izrednih ekoloških stanj	0	0	S (3.3.A)	0
4. Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom	4.1 Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom	0	0	S (3.1.C)	0

3.7 Opis obstoječega izhodiščnega stanja območja

Na območju izvajanja Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 leži 213 območij, varovanih v skladu z direktivo o habitatih in 45 območij varovanih v skladu z direktivo o pticah, ki se raztezajo na skupni površini (po odbitku prekrivanja) dobrih 600 tisoč hektarov, kar predstavlja približno 30 % celotnega programskega območja. Na slovenski strani programskega območja je več območij Natura 2000 kot na italijanski strani: deleži po regijah znašajo slabih 60 % v primeru Obalno-kraške in Notranjsko-kraške regije, deleži na italijanskih območjih pa so nižji.

Preglednica 14. Število in površina območij Natura 2000 na programskem območju

Območje	N° SCI	N° SPA	Površina območij Natura 2000* (ha)	% površine območij Natura 2000 glede na celotno površino programskega območja
Dežela FJK	55	8	136.168	17,3
Pokrajina Benetke	20	19	58.744	24,0
Skupaj FJK	55	8	136.168	17,3
Gorenjska	41	4	94.662	44,3
Goriška	39	6	115.745	49,8
Obalno-kraška	17	5	61.828	59,2
Notranjsko-kraška	20	7	84.461	58,0
Osrednjeslovenska	76	4	62.722	24,6
Skupaj območje programa	213	45	612.330	30,9

*Skupna velikost se je določila tako, da so se odštele površine, na katerih se območja, varovana z direktivo o habitatih prekrivajo z območji varovanih z direktivo o pticah.

Na slovenskem delu programskega območja je ocena stanja vrst in habitatnih tipov povzeta po zadnjem razpoložljivem zbirnem poročilu o Direktivi o habitatih in sicer za leto 2013.

Stanje habitatnih tipov:

- 43% ima oznako ugodno stanje,
- 28% neugodno stanje,
- 28% slabo stanje,
- 1% stanja ni bilo mogoče oceniti.

Stanje vrst:

- 40% ima oznako neugodno stanje,
- 29% ugodno stanje,
- 20% stanja ni bilo mogoče oceniti,
- 11% slabo stanje.

Zbirnih podatkov na italijanskem delu programskega območja na nivoju posamezne pokrajine ni na voljo.

3.8 Ključne značilnosti habitatov ali vrst na območju

Morski, obalni in priobalni habitatni tipi v programskem območju gostijo zelo različne okoljske sisteme: skalnato obalo (na flišni in apnenčasti podlagi), v kateri se razvijajo zelo zanimivi in redki habitati, ter obsežen sistema sedimentne obale severnega Jadranskega morja, ki vključuje tudi lagune, ki so pogosto dom redkih in ogroženih habitatov. Plaže in sipinski habitati so močno podvrženi vplivom turističnih, industrijskih in pristaniških objektov, katerih visoko število v programskem območju je delno ogrozilo habitat in obstoječe vrste. Pri teh vrstah habitatov so glavni dejavniki tveganj povezani z onesnaževanjem in spremembo sestave vode, propustnostjo tal, škodo povzročeno biotski raznovrstnosti tudi zaradi prisotnosti tujerodnih vrst, in z obremenjevanjem s hrupom.

Sladkovodni habitati, ki so razvrščeni glede na stanje vode, in sicer na stoječe in tekoče vode, so podvrženi istim dejavnikom tveganj iz prejšnjih dveh kategorij. Nekateri ohranitveni ukrepi vključujejo: prepoved uporabe dušikovih gnojil, kemikalij, pesticidov in organskih snovi v varovalnem pasu; sprejetje akcijskih načrtov za ukrepanja na področju rek in povodij.

Grmičaste habitate v programskem območju sestavljajo elementi visoke zgodovinske in krajinske vrednosti, podvrženi so okoljskim tveganjem, ki so v glavnem povezani z morebitno škodo na rastlinskih in živalskih vrstah; vnosom tujerodnih vrst in požari.

Travišča so razširjena na celotnem programskem območju in, ker so pogosto posledica okoljskih sprememb, ki jih povzroča človek, nakazuje zamenjavo gozdov. Zlasti na nizki nadmorski višini smo pričali pojavu krčenja travnikov in pašnikov, ker so na eni strani na nižinskih območjih, ki so ugodnejši za kmetijstvo, trajne travnike postopoma zamenjali z obdelano zemljo, medtem ko je na drugi strani opuščanje mejnih pašnikov privedlo do zaraščanja z grmi. Pri vseh vrstah, ki so povezane s temi habitati, se kaže splošen pojav regresije. Predstavljajo glavne ohranitvene ukrepe: prepoved in regulacijo uporabe dušikovih gnojil; prepoved ustvarjanja novih gozdov s pogozdovanjem; prepoved spreminjanja vodnega omrežja; periodično urejanje divje podrasti.

Habitati barja in močvirja, razen v nekaterih primerih na visoki nadmorski višini, so bili izpostavljeni močni regresiji in so v nevarnosti, da izginejo, saj je bil velik del mokrišč postopoma očiščen, da bi se naredilo prostor kmetijskim sistemom, ki pa predstavlja visok dejavnik tveganja, skupaj s spremembami sestavin vode in tal ter obremenitve s hrupom. Glavni ohranitveni ukrepi: prepoved ustvarjanja novih gozdov s pogozdovanjem; prepoved spreminjanja vodnega omrežja; prepoved spreminjanja tal; prepoved uporabe dušikovih gnojil; odprava odtočnih sistemov antropogenega izvora.

Skalnati habitati, znani po ekstremnih ekoloških razmerah, so pogosto imeli konzervativno funkcijo; nudili so zatočišče za mnoge vrste v zadnji ledeni dobi. Podvrženi so tveganjem, ki so povečini povezani s spremembo tal, vnosom tujerodnih vrst ter s škodo povzročeno rastlinskimi in živalskimi vrstami. Glavni ohranitveni ukrepi: prepoved uporabe dušikovih gnojil, prepoved prižiganja ognja, obveznost prečkanja melišč samo na označenih poteh.

Gozdni habitati so razširjeni na celotnem programskem območju in so dom veliko različnih vrst. Ta skupina je podvržena skoraj vsem ekološkim dejavnikom tveganja, ki so se preučevali, vključno s tistimi, ki se nanaša na emisije toplogrednih plinov in ogljikovodikov. Ohranitveni ukrepi vključujejo: prepoved umetne obnove drevesne združbe (razen v posebnih primerih); prepoved naravnega pogozdovanja; prepoved uporabe dušikovih gnojil; prepoved čiščenja strug, ki bi lahko poškodovale habitate; pilotni projekti za spremljanje in obvladovanje zelnatih vrst, tujerodnega grmičevja.

3.9 Podatki o sezonskih vplivih in vplivih naravnih motenj (suš, poplav) na ključne habitate ali vrste na območju

Programsko območje je zaradi svoje geografske raznolikosti in specifične geodinamične lokacije v velikem delu izpostavljena tveganju za naravne nesreče, predvsem hidrogeološko in potresno nevarnost.

Po programskem območju poteka več povodij, nekatera od njih pa imajo čezmejni pomen. Dve tretjini ozemlja, ki spada v povodje reke Soče, se razteza na slovenski strani, povodje jadranskih rek pa se razteza v Slovenijo, kjer ima dodatnih 50 km², saj tako Osapska reka kot Timava izvira v Sloveniji, kjer se slednja imenuje Reka.

Sistem povodij vključuje šest večjih vodnih tokov, ki se izlivajo v Jadransko morje vzdolž obalnega loka med slovensko obalo in Chioggio: Soča, Tilment, Livenzo, Piavo, Brento-Bacchiglione in Nadižo. Poleg tega obstaja še manjši sistem povodij, ki ga sestavljajo reke v nižini, ki vzniknejo iz podzemnih voda. Mednje spadajo naslednje reke: Sile, Lemene, Stella, Cormor in Corno-Ausa.

Vseh šest večjih rek, ki sestavljajo poglavitni del povodja, ki se steka v Jadransko morje so po značilnostih hudourniške, saj povprečni letni pretok niha med 80 in 100 m³/s, najvišji pretoki pa se gibljejo med 2.000 in 5.000 m³/s. Ko reke zapustijo območja planot se njihova morfologija spremeni zaradi nenadnega zmanjšanja nagiba: iz tokov v več strugah se spremenijo v reke z eno samo strugo, ki začnejo teči v širokih meandrih. Končni odseki reke, kjer se nižina postopno spusti proti obalni črti, jih dodatno upočasnijo geološko mlajša območja z drobno granulacijo in zmanjšano prepustnostjo, kjer so se v preteklosti in se še v sedanosti najpogosteje pojavljajo poplave. Na programskem območju je tudi v bližnji preteklosti bilo veliko poplav.

Občasno se na programskem območju beležijo ekstremni primeri poplavnih dogodkov z zelo visokimi urnimi količinami padavin. Ti pojavi so tudi pravi razlog za hidrogeološko nevarnost v najširšem pomenu besede. Primer tega so poplave, ki so prizadele Deželo Furlanijo Julijsko krajino v zadnjem desetletju.

Slovenski del programskega območja sestavlja šest primarnih rek s pritoki. To so: Soča, Sava, Vipava, Rižana, Dragonja in Reka. Reke glede na lokacijo svojega toka pripadajo različnim rečnim režimom. Reki Soča in Sava imata v zgornjem toku snežno-dežni režim, v srednjem pa dežno-snežni. Tak režim ima tudi reka Vipava, medtem ko imajo Rižana, Dragonja in Reka dežnega. Pretoki rek so različni, največjega pa izkazuje Soča in Sava, ki se ju izrablja tudi za pridobivanje električne energije. Vse vode slovenskega dela programskega območja ne pripadajo istemu povodju, saj jih razvodnica loči na jadransko povodje (zahodni del) in čnomorsko povodje (vzhodni del).

Vse navedene reke izkazujejo visoko stopnjo hidromorfološke obremenjenosti zaradi spremenjenega hidrološkega režima, intenzivne rabe obrežnega pasu, regulacij strug in odvzemov vode. Ker se vodotokom približujejo tudi naselja je ob večjih nalivih tudi večja verjetnost nastanka škode zaradi poplav. Poplavam so na slovenskem delu programskega območja poleg obrežnega pasu v največji meri podvržene ravnice kot so širše območje reke Vipave v Vipavski dolini, Postojnska kotlina, Pivško podolje, Planinsko in Cerkniško polje ter Ljubljansko barje. Zadnje večje poplave so to območje prizadele meseca septembra leta 2010 ko se je zaradi obilnih padavin utrgalo tudi več zemeljskih plazov, ki so prizadele predvsem območje Gorenjske in severnega dela Goriške regije.

Italijanski del programskega območja je zaradi svojega obširnega zaledja (Alp) manj podvržen pojavu suše. K temu pripomore tudi dobro razvejan sistem namakanja, kar pa po drugi strani na nekaterih (manjših) delih vpliva na zmanjšan nivo podtalnice. Spremembe tipov padavin (krajše obdobje z večjo intenziteto) lahko vodi v večje število kratkotrajnih sušnih obdobji.

Na slovenskem delu programskega območja so problematična daljša sušna obdobja v poletnih mesecih kot posledica intenzivnega izhlapevanja. Najhujši sušni obdobji v poletnih mesecih sta se pojavili v letih 2001 in 2003, kar je povzročilo veliko škode na kmetijskih površinah in ponekod povzročilo težave pri oskrbi s pitno vodo.

4 Podatki o ugotovljenih vplivih (trajnih in začasnih) in njihovi presoji

4.1 Opredelitev ugotovljenih škodljivih vplivov plana ali s planom načrtovanega posega v naravo na varstvene cilje posameznih varovanih območij in njihovo celovitost ter povezanost, vključno s kumulativnimi vplivi

Neposredni in daljinski vpliv Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2014-2020 na varovana območja je bil ocenjen v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Ur. l. RS št. 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11). Ker natančni posegi v naravo niso časovno in lokacijsko opredeljeni je bila presoja vplivov in ocene podane na podlagi strokovne ocene. Presoja je bila ugotovljena v skladu z velikostnimi razredi, opredeljenimi v 25. členu omenjenega pravilnika. Pri pripravi je bil upoštevan tudi 25.a člen omenjenega pravilnika, ki pravi, da za operative programe in druge plane ali njihove dele, ki niso plani s področja prostorskega načrtovanja in se njihovega opisa tudi s sklepanjem ne da ugotoviti vseh načrtovanih posegov, ker v opisih ni konkretnih lokacij posegov oziroma iz njih ni razvodna dovolj podrobna vrsta posegov, se pri presoji sprejemljivosti matrika iz Priloge 6 tega pravilnika ne izpolni. V tem primeru se za posamezne vsebine iz tega pravilnika podajo strokovne ocene za ohranjanje ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov v skladu z določbo prejšnjega člena. Matrika iz Priloge 6 tega pravilnika se mora v takih primerih izpolniti pri presoji sprejemljivosti na ravni podrobnejšega plana ali posega.

V nadaljevanju so po posameznih vrstah dejavnosti presojeni učinki predvidenih ukrepov.

Vrsta dejavnosti: 1.1.A

Načrtovane dejavnosti: Osveščanje, prenos znanja in kapitalizacija, razvoj orodij in storitev (analitična in upravljalvska orodja, strategije, krepitev zmogljivosti) v povezavi s skupnim razvojem produktov in/ali storitev.

Razred učinka: A

Opis učinka: Načrtovani ukrepi ne bodo imeli vpliva ali bodo imeli pozitiven vpliv.

Potencialni kumulativni vpliv: Kumulativnega vpliva ni mogoče določiti.

Vrsta dejavnosti: 1.1.B

Načrtovane dejavnosti: Izvajanje inovacijskih aktivnosti in naložb v ključnih panogah na programskem območju, ob upoštevanju KET, FET in pripadajočih strategij pametne specializacije.

Razred učinka: A

Opis učinka: Načrtovani ukrepi ne bodo imeli vpliva ali bodo imeli pozitiven vpliv.

Potencialni kumulativni vpliv: Kumulativnega vpliva ni mogoče določiti.

Vrsta dejavnosti: 2.1.A

Načrtovane dejavnosti: Spodbujanje zmanjšanje potrošnje energije tudi s spodbujanjem strategij in akcijskih načrtov za varčevanje z energijo.

Razred učinka: A

Opis učinka: Načrtovani ukrepi ne bodo imeli vpliva ali bodo imeli pozitiven vpliv.

Potencialni kumulativni vpliv: Načrtovani ukrepi imajo lahko pozitiven kumulativni vpliv z drugimi ukrepi znotraj programa (na primer 2.1.B), z ukrepi, ki jih načrtujejo drugi operativni programi na območju ter predvidenimi nacionalnimi ukrepi na tem področju.

Vrsta dejavnosti: 2.1.B

Načrtovane dejavnosti: Zmanjševanje stopnje emisij tudi z uporabo alternativnih prevoznih sistemov in alternativnih, po možnosti, obnovljivih virov energije.

Razred učinka: C

Opis učinka: V okviru te dejavnosti so predvidene aktivnosti pregleda potencialnih obnovljivih virov energije, na primer, geotermalne energije in energije iz morskih tokov za ogrevanje/hlajenje ter pregled opcij za pridobivanje električne energije iz geotermalnih virov. Predvidevajo se naložbe v energetska učinkovitost in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, na primer s proizvodnjo alternativnih goriv iz obnovljivih virov. Pri tovrstnih aktivnostih je potrebno iz vidika vpliva na območja z naravovarstvenim

statusom pozornost nameniti morebitnim negativnim vplivom pridobivanja električne energije iz obnovljivih virov kot sta na primer hidroelektrarne in vetrne elektrarne. Pri tem je potrebno pozornost nameniti predvsem negativnim vplivom hidroelektrarn (prekinitve zveznosti vodnega telesa in spremenjena hidromorfologija) in vetrnih elektrarn (fragmentacija habitatov in vpliv na ptice).

Potencialni kumulativni vpliv: Načrtovani investicijski ukrepi imajo lahko negativen kumulativni vpliv zato je svetujemo celostni pregled nad potencialnimi investicijskimi ukrepi že na nivoju izbire projektov.

Vrsta dejavnosti: 3.1.A

Načrtovane dejavnosti: Priprava skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje in varovanje naravnih virov.

Razred učinka: A

Opis učinka: Načrtovani ukrepi ne bodo imeli vpliva ali bodo imeli pozitiven vpliv.

Potencialni kumulativni vpliv: Načrtovani ukrepi imajo lahko pozitiven kumulativni vpliv in možnost doseganju sinergijskih učinkov ter multiplikacijo rezultatov projektov (vzpostavitev dobrih praks).

Vrsta dejavnosti: 3.1.B

Načrtovane dejavnosti: Priprava in uporaba v praksi skupnih strategij, načrtov in orodij za ohranjanje, varovanje, izboljšanje privlačnosti in ovrednotenje snovne in nesnovne kulturne dediščine.

Razred učinka: C

Opis učinka: Cilj dejavnosti je večja vključenost naravne in kulturne dediščine v turistično ponudbo z namenom povečanja števila gostov (turistov) na programskem območju. Povečanje števila turističnega obiska za vrednost, navedeno v kazalnikih programa lahko potencialno povzroči negativne vplive na območja z naravovarstvenim statusom. Med tovrstne negativne vplive spadajo: obremenitev okolja z izpušnimi plini, večje količine odpadkov in odpadne vode in povečana obremenitev ranljivih območjih. z obiskovalci. Vendar program predvideva tudi podporo dejavnostim usmerjanja obiskovalcev in spodbujanje inovativnih praks za upravljanja z območji naravne in kulturne dediščine.

Potencialni kumulativni vpliv: Dejavnosti, ki so usmerjene izključno v promocijo naravne in kulturne dediščine imajo negativen kumulativni vpliv na stanje območij z naravovarstvenim statusom. Ob izvedbi ustreznih omilitvenih ukrepov za usmerjanje obiskovalcev se tak vpliv zmanjša.

Vrsta dejavnosti: 3.1.C

Načrtovane dejavnosti: Izvedba manjših naložb in izobraževanj.

Razred učinka: C

Opis učinka: Dejavnosti predvidevajo naložbe v manjše infrastrukturne projekte in opremo z namenom izboljšanja doživeta obiskovalcev ter pripravo skupnih inovativnih pristopov, modelov in orodij za boljšo promocijo območij z naravovarstvenim statusom. V okviru te dejavnosti program predvideva tudi koordinirano rabo tal in spodbujanje načrtovanje rabe morskega dna zaradi omejevanja nasprotij med ohranjanjem narave in turizma. Tovrstne aktivnosti bodo prispeval k povečanju števila turističnega obiska kar bo imelo enake negativne posledice, kot so opisane zgoraj (vrsta dejavnosti 3.1.B). Pri izbiri posameznih projektov je potrebno upoštevati horizontalno načelo trajnostnega razvoja in tako ne podpirati naložb, ki imajo lahko negativne okoljske ali podnebne vplive. Podpreti je potrebno zlasti takšne projekte, ki z izvedbo naložb prispevajo k boljšemu stanju območja z naravovarstvenim statusom s tem da ublažijo vpliv obiskovalcev (da se stanje glede na trenutno stanje izboljša).

Potencialni kumulativni vpliv: Dejavnosti imajo lahko tako negativen kot pozitiven vpliv v kombinaciji z izvajanjem ukrepov iz tega ali drugih programov in akcijskih načrtov.

Vrsta dejavnosti: 3.2.A

Načrtovane dejavnosti: Opredelitev skupnih orodij, protokolov in načrtov za ohranjanje in ponovno vzpostavitev biotske raznovrstnosti in ekosistemov.

Razred učinka: A

Opis učinka: Načrtovani ukrepi bodo imeli pozitiven vpliv.

Potencialni kumulativni vpliv: Načrtovani ukrepi imajo pozitiven kumulativnih vpliv.

Vrsta dejavnosti: 3.2.B

Načrtovane dejavnosti: Preskušanje in izvajanje celovitih strategij in orodij zelene infrastrukture za upravljanje območij z naravovarstvenim statusom in območij z visoko okoljsko vrednostjo vključno z območji Natura 2000

Razred učinka: A

Opis učinka: Načrtovani ukrepi bodo imeli pozitiven vpliv zlasti kot blaženje vplivov fragmentacije habitatov in vzpostavljanja ekoloških mrež.

Potencialni kumulativni vpliv: Načrtovani ukrepi imajo pozitiven kumulativnih vpliv.

Vrsta dejavnosti: 3.2.C

Načrtovane dejavnosti: Dvigovanje zavesti ter trajnostnega in odgovornega načina obnašanja na območjih z naravovarstvenim statusom.

Razred učinka: A

Opis učinka: Načrtovani ukrepi bodo imeli pozitiven vpliv zlasti na dvig okoljske ozaveščenosti med obiskovalci območij z naravovarstvenim statusom.

Potencialni kumulativni vpliv: Načrtovani ukrepi imajo pozitiven kumulativnih vpliv.

Vrsta dejavnosti: 3.3.A

Načrtovane dejavnosti: Razvoj, demonstracija in izvajanje manjših naložb v zeleno, okolju prijazno tehnologijo (pilotni projekti).

Razred učinka: C

Opis učinka: Načrtovane aktivnosti v okviru te dejavnosti izkazujejo potrebo po izrabi naravnih virov. Ker gre za manjše (pilotne) primere se ne pričakuje večjih negativnih vplivov. Ob upoštevanju predloga, da naj se tovrstne raziskave in pilotni projekti usmerjajo izven območij z naravovarstvenim statusom, ter se opravijo vsa zakonsko predpisana predhodna preverjanja je vpliv teh dejavnosti nebitven pod pogojem izvedbe določenih omilitvenih ukrepov.

Potencialni kumulativni vpliv: Tovrstne naložbe imajo lahko pozitiven kumulativni vpliv, vendar ker gre za manjše pilotne investicije in ob upoštevanju razpoložljivih sredstev programa ter njegove velikosti je potencialni kumulativni vpliv ničeln (ni ne pozitiven in ne negativen).

Vrsta dejavnosti: 4.1.A

Načrtovane dejavnosti: Dejavnosti za krepitev zmogljivosti, katerih namen je razviti strukture, sisteme in orodja za okrepljeno medinstitucionalno sodelovanje.

Razred učinka: A

Opis učinka: Načrtovani ukrepi ne bodo imeli vpliva.

Potencialni kumulativni vpliv: Kumulativnega vpliva ni mogoče določiti.

Vrsta dejavnosti: 4.1.B

Načrtovane dejavnosti: Dejavnosti v zvezi s človeškim potencialom in potrebami.

Razred učinka: A

Opis učinka: Načrtovani ukrepi ne bodo imeli vpliva.

Potencialni kumulativni vpliv: Kumulativnega vpliva ni mogoče določiti.

4.2 Alternativne rešitve

Strategija Programa čezmejnega sodelovanja INTERREG V Slovenija Italija se je pripravila na osnovi tematskih ciljev, ki jih je Evropska unija zastavila za programsko obdobje 2014-2020. Partnerji, ki sodelujejo v Programu (Dežela Furlanija Julijska krajina in Dežela Veneto v Italijanski republiki in Republika Slovenija) so izbrali štiri tematske cilje od 11 ciljev Uredbe 1303/2013 in posebnih določil za evropsko teritorialno sodelovanje po Uredbi 1299/2013. Dobrih 80 % sredstev ESRR je namenjenih največ štirim od ciljev, navedenih v členu 9 Uredbe 1303/2013.

Preučevanje alternativ je potekalo že od samega začetka priprave Programa. Na začetku so partnerji imeli različne in včasih nasprotno poglede na cilje, ki bi jih bilo treba izbrati na osnovi potreb posameznih območij. V juniju leta 2014 se je ustanovila posebna skupina (Task Force), ki je bila kot mešano telo zadolžena za pripravo Programa čezmejnega sodelovanja. Predstavniki partnerjev v posebni skupini so pregledali tematske cilje in o njih razpravljali ob posvetovanju z deželnimi in nacionalnimi organi. Partnerji programa so tudi prejeli vprašalnik, da bi preverili stopnjo zanimanja za posamezna tematska vprašanja. V spodnji preglednici so predstavljeni rezultati te ankete (A=visoko zanimanje; B=srednje zanimanje; C=nizko zanimanje).

TC	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
FJK	A	NI	NI	NI	A	A	A	NI	A	NI	B

VEN	A	C	C	C	B	A	A	C	A	C	B
SLO	A	A	B	B	A	A	A	A	B	A	A

Pri izbiri možnih alternativ pri tematskih ciljih so sodelovali tudi nosilci interesov v skladu z načelom čim širše priprave programa po določilih Uredbe 1303/2013. Julija 2014 so družbene, gospodarske in okoljske partnerske organizacije prejele vprašalnik glede programskega obdobja 2014-2020. Odgovori na vprašalnik kažejo, da so za partnerje, kot odgovor na potrebe območja, na katerem poteka sodelovanje, najpomembnejši tematski cilj 1 (Okrepiti raziskave, tehnološki razvoj in inovacije), tematski cilj 3 (Povečati konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij, kmetijstva, ribištva in ribogojstva), tematski cilj 6 (Ohraniti in varovati okolje ter spodbujati učinkovito izkoriščanje virov) ter tematski cilj 9 (Spodbujati družbeno vključenost in boj proti revščini).

Razprava o možnih alternativah je bila nedvomno obširna in poglobljena. Izbrani tematski cilji (TC 1 Okrepiti raziskave, tehnološki razvoj in inovacije; TC 4 Spodbujati prehod na nizkoogljično gospodarstvo v vseh panogah; TC 6 Ohraniti in varovati okolje ter spodbujati učinkovito izkoriščanje virov; TC 11 Okrepiti institucionalno zmogljivost javnih organov) so sad širokega strokovnega in političnega posvetovanja. Ob tem velja spomniti na študije, ki so vodile do priprave strategije (opis družbenega, gospodarskega in okoljskega konteksta, SWOT analiza, predhodno vrednotenje, CPVO) in so se dopolnile s pripombami sodelujočih organov ter izidi razprav med partnerji. Izbrani cilji nedvomno kažejo na pomembno vlogo okoljskih vprašanj, saj sta dve od štirih izbranih osi izrecno posvečeni vprašanju okolja, pri čemer znaša delež sredstev iz ESRR približno 50 % vseh sredstev. Predlogi partnerji, ki so bili ocenjeni za primerne in skladne z analizo konteksta, so se ustrezno upoštevali⁶.

Nična opcija oziroma scenarij, po katerem se Program ne bi izvedel, se ni presojava, saj to ni bilo primerno zaradi posebne narave predmeta ocenjevanja, če upoštevamo značilnosti Programa samega in znane razlike v orodjih za pripravo načrtov.

4.3 Omilitveni ukrepi

Na tem mestu najprej povzemamo splošne naravovarstvene smernice za urejanje prostora (ZRSVN, verzija 1.2 z dne 2.2.2015), ki veljajo za varstvo območij Natura 2000.

Na območjih Natura 2000 se posege in dejavnosti načrtuje tako, da ase v čim večji možni meri:

- ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih in živalskih vrst;
- ohranja ustrezne lastnosti abiotskih in biotskih sestavin habitatnih tipov, njihove specifične strukture ter naravne procese ali ustrezno rabo;
- ohranja ali izboljšuje kakovost habitata rastlinskih in živalskih vrst, zlasti tistih delov habitata, ki so bistveni za najpomembnejše živalske faze kot so zlasti mesta za razmnoževanje, skupinsko prenočevanje, prezimovanje, selitev in prehranjevanje živali;
- ohranja povezanost habitatov populacij rastlinskih in živalskih vrst in omogoča ponovno povezanost, če je le-ta prekinjena.

Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.

Čas izvajanja posegov, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin tako, da se:

- živalim prilagodi tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne, ali v čim manjši možni meri, sovпада z obdobji, ko potrebujejo mir oziroma se ne morejo umakniti, zlasti v času razmnoževalnih aktivnosti, vzrejanja mladičev, razvoja negibljivih ali slabo gibljivih razvojnih oblik ter prezimovanja,
- rastlinam prilagodi tako, da se omogoči semenenje, naravno zasajevanje ali druge oblike razmnoževanja.

Na Natura območja se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov.

Ker konkretni izvedbeni ukrepi (projekti) samega programa niso časovno in lokacijsko opredeljeni in tudi njihove podrobnosti niso znane, sta podana splošna specifična omilitvena ukrepa za katera predlagamo, da se dodata kot kriterija za izbor projektov:

- v primeru izvedbe manjših infrastrukturnih projektov za izboljšanje/usmerjanje dostopov ter usmerjanje turizma (dejavnost 3.1.A) predlagamo, da prijavitelji tovrstnih projektov že v fazi prijave opredelijo območju prilagojen način upravljanja s povečanim obiskom ter utemeljitev infrastrukturnih naložb, vključno z razlago, kako bodo odpravljeni morebitni negativni vplivi;
- V sklopu vrst dejavnosti 2.1.B in 3.3.A naj se ne izvaja projektov, ki imajo lahko negativni vpliv na biotsko raznovrstnost oziroma na varstvene cilje območij z varstvenim statusom. Projekte naj se prednostno

⁶TC 1 in TC 6, ki sta ju partnerji šteli za pomembna cilja, sta postala del Programa. TC 3 in TC 9 se nista upoštevala, saj sta že upoštevana v temeljnih političnih odločitvah.

usmerja izven območij z naravovarstvenim statusom. V primeru umeščanja projektov na območja z varstvenim statusom je potrebno utemeljiti, kako bodo omiljeni morebitni negativni vplivi. Utemeljitev naj bo sestavni del prijavnice.

4.4 Monitoring

Priporočamo, da se že od samega začetka izvajanja Programa določijo organizacije, ki bodo izvajale spremljanje okolja. Odgovornost za pravilno izvajanje programa in torej tudi za izvajanje okoljskega spremljanja je v domeni Organa upravljanja. Okoljski organi, ki sodelujejo v Programu, bi lahko bili najprimernejše telo, saj bi lahko skupaj pripravili načrt okoljskega spremljanja, v katerem bi določili način zbiranja podatkov, uporabo podatkov in časovne roke. V nadaljevanju navajamo cilje takšnega načrta za okoljsko spremljanje.

- Izbrati telesa, ki naj organizirajo okoljsko spremljanje (Organa upravljanja, okoljski organi ali druge organizacije);
- Opredeliti okoljske kazalnike in vire podatkov na osnovi predlogov pripravljavca okoljske presoje in navodil organov, pristojnih za CPVO na programskem območju;
- Določiti frekvenco merjenja kazalnikov (priporočljivo enkrat letno) in način predstavitve rezultatov spremljanja (na primer: v letnih poročilih);
- Opredeliti potrebne človeške vire, ki bi skrbeli za okoljsko spremljanje;
- Opredeliti potrebna finančna sredstva za izvedbo dejavnosti okoljskega spremljanja.

Za oceno stanja v povezavi z območji z naravovarstvenim statusom predlagamo spremljanje naslednjih kazalnikov:

- površina območij Natura 2000,
- dobro stanje kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov na obeh straneh meje.

4.5 Navedba morebitnih načrtovanih ali obravnavanih pobud za ohranjanje narave, ki lahko vplivajo na bodoče stanje območja

Na programskem območju je so načrtovana naslednja zavarovana območja:

- obrežno mokrišče pri Sv. Nikolaju v Ankaranu,
- Krajinski park Dragonja,
- Krajinski park Kraški rob,
- Regijski park Kamniško-Savinjske Alpe.

5 Viri podatkov

Agencija Republike Slovenije za okolje, Geoportal (11-2015):

<http://gis.arso.gov.si/geoportal/catalog/main/home.page>

Centre for Climate Adaptation (11-2015): <http://www.climateadaptation.eu/slovenia/droughts/>

Centre for Climate Adaptation (11-2015): <http://www.climateadaptation.eu/italy/droughts/>

European Environment Agency (10,11-2015): <http://www.eea.europa.eu/>

Ministrstvo za okolje in prostor, Operativni program upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji 2014-2020 (11-2015): <http://www.natura2000.si/index.php?id=21>

Geoportale Nazionale Italiano (10,11-2015): <http://www.pcn.minambiente.it/viewer/index.php?project=natura>

Interreg V-A Italy-Slovenia 2014-2020, CCI2014TC16RFCB036, Final Version 2.0, 27 October 2015

ZRSVN, naravovarstveni atlas (11-2015): <http://www.naravovarstveni-atlas.si/nvajavni/>

ZRSVN, poročanje po 17. členu Direktive o habitatih (11-2015):

http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=65&id_informacija=579

ZRSVN, Splošne naravaovrstvene smernice za urejanje prostora (11-2015):

http://www.zrsvn.si/dokumenti/75/2/2015/48-1_NS_20150204112748_3768.pdf